

Notes du mont Royal

WWW.NOTESDUMONTROYAL.COM

Cette œuvre est hébergée sur «*Notes du mont Royal*» dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES

Bibliothèque nationale de France (BnF)

❧ HESIODI

ASCRAEI POEMA INSCRIPTVM

ΕΨΤΑ ΚΑΙ ΗΜΕΨΑΙ, id est,

Opera & Dies.

A C C E D V N T in idem breuia scholia I A-
C O B I Ceporini, per I O A N N E M Frisiū Tiguri-
num denuò aucta: in quib. dictiones & sententiæ quæ-
dam obscuriores, atque obiter Græcorum carminum
ratio declarantur. Enarrationes item luculentissimæ
unà cum Præfatione P H I L I P P I Melanchthonis.
Adiecta est etiam recens Latina interpretatio Ioannis
Frisij, qua uerbum uerbo quàm proprijsimè redditur.

Lectio cuncta prodot: varia delectat.
Sicut ep. 45.

TIGVRI apud Christoph. Froschouerum.

Anno M. D. LXII.

PRAEFATIO IN³ HESIODVM PHILIP³ PI MELANCHTHONIS.

V M de enarrando Hesiodo delibera-
rem, inter ceteras difficultates quas mi-
hi id negotij suscepturo propositas esse
intelligebam, in mentem hoc quoq; ue-
niebat, non defuturos esse, quoniam nō
ita multo ante is poeta in hac schola lu-
culenter enarratus est, quibus, si relegeretur, fastidium re-
petitio adferret. Video enim non aliter atq; uulgo aiunt nō
uas cātionēs gratissimas esse, ita uōs audissime ad eos au-
thores cognoscendos, qui minime noti ac peruulgati sunt,
confluere. Quanquam igitur uerebat ut accepturi essetis
poema, quod gratiam nouitatis paulo ante exuit, tamen
confirmauit me eorum iudicium, de quōrum consilio He-
siodum enarrandum suscepi, qui quod eius poetae cogni-
tionem maxime frugiferam & liberam ingenio signifi-
mam esse statuebat, saepe relegendum esse iudicabant. Nā
cum magnam utilitatem habeat relectio, & diligentius ex-
pendantur & altius introspiciantur ea quae retractamus,
(sunt enim, ut scitis, *ἡνερπὴν ἀπορίδην ἀποφύλαται*), fore arbitra-
tur, ut neminem poeniteret Hesiodum ex interuallo regus-
tasse & propius cognouisse, cuius de omnibus officijs tā
honestā praecepta sunt, tam multae sententiae, quae ad abdi-
tas & abstrusas in natura res cognoscendas faciunt, ut nun-
quam de manu deponendus uideatur. Nam qui numerat
potius quam longum catalogū authorum audierit, quam
supputat quid ex quoq; lucrifecerit, is sciat se in studijs in-

feliciter uersari. Neque uero multum utilitatis adferre scriptor ullus potest, semel tantum uelut à limine saluatus. Et Hesiodum ueteres non tantum putauerunt semel atque iterum legendum esse, sed ediscendum omnibus pueris, qui liberaliter instituebantur, ut Columella testatur, proponebant. Ego igitur his causis adductus sum, ut susceperim hunc poetam rursus interpretandum. Sed quoniam cupio uobis etiam persuadere utilem operam uos in eo repetendo sumpturos esse, aliquanto latius huius mei iudicii ratio mihi exponenda est, & dicendum quomodo legere ueterum scripta conducat. Qua de re dum dico quæso me diligenter attendite. Nam qui in discendo nihil aliud consilij habent, nisi ut multa legant, hi mihi tanquam uia lapsi, toto cælo errare uidentur.

Proinde sic statuo, paucos quosdam eosque optimos ex illo magno librorum numero eligendos esse, quibus à prima pueritia innutriti, omnes eorum sententias, ut digitos ac ungues nostros, teneamus, & sermonem eorum, quam proxime fieri potest, nostra oratio referat ac redoleat. Animaduerto autem hanc orationem in reprehensionem quorundam imperitorum, qui uarietate lectionis doctrinæ famam aucupantur, incursum esse, qui me desidiam iuuentutis nouo quodam Paradoxo alere uociferabuntur, cum audient me uariam & multorum lectionem improbare. Ego uero si quam nouam legem, nullo authore, sine grauius testibus ferrem, iure culpandus essem. Neque enim uel ætas mea, uel eruditio, uel authoritas eiusmodi est, ut sumere mihi apud uos præcipientis personam ausim, uerum ea quæ à doctissimis uiris tradita meminimus, quæque mediocri harum literarum in quibus uersamur usu cognouimus, in medium asferre officij nostri esse iudicauimus. Horatius ait: Vel si cæcus iter monstrare uelit, tamen aspiciendum

dum esse, si quid moneat quod non sit inutile. Quare uos rogo ne grauatis, in tam uarijs opinionibus eorum qui discendi rationem tradunt, & meam sententiam audiat, cui nisi doctissimorum hominum testimonia suffragantur, non postulo ut accedatis: sin autem & locupletissimis testibus fidem fecero, & grauissimis argumentis ostendero, promiscuam illam uariamq; lectionem non perinde iuuare studia, ut quidam existimant, nihil erit opinor, cur mihi quisquam hæc monenti succenseat. Sicut igitur prudentia est certum alicubi domicilium, certam sedem, certos habere lares, ita in studijs necesse est animum habere certos quosdam authores, ad quos se quacunque de re disputatio inciderit, referat, quos penitus notos habeat, quosque de omnibus rebus in consilium adhibeat. Non uacat autem illi, qui in omnibus chartis excutiendis operam sumit, in certis aliquibus scriptis tantisper commorari, dum & penitus ea cognouerit, & ita imbiberit, ut planè in suam naturam uerterit. Neque enim fieri potest, (ut ait Xenophon,) simul & multa quispiam faciat, eademq; recte omnia: non enim potest se mens intendere in diuersa. Quare cum aliqua de re, aut iudicandum est, aut dicendum, tum demum sudat illi ac sentiunt in tanta copia quàm sint inopes. Quia enim nullam certam suppellectilem habent, unde depromant quæ usus poscit, itur ad bibliothecam, quæruntur indices, mutuantur à singulis authoribus sententiolas aliquot: quas cum in lucem proferunt, quia plerunque male coherent furta illa, nec inter se consentiunt, inuenias pleraq; illa nihil facere πρὸς τὸν σκοπόν. Neque uero legere se putet authorem is, qui obiter tantum inspexerit ac salutauerit. Nam quem admodum aiunt, amici sensum deprehendi non posse, priusquàm cum eo multos salis modios ederis, ita diu multumq; habendus est in manibus author, iterum atque ite-

rum euoluendus, dum fiat satis familiariter notus, dum illius sententiæ, illius uerba sic infideant tibi, ut cum opus est, non procul accersenda aut quærenda sint, sed ultrò se tibi offerant. Contra, quemadmodum immodicus cibus, quia concoqui non potest, in crudos humores degenerat, qui non modo non alunt corpus, sed naturalem etiam succum strangulant: Ita cum multa legeris, fortassis fiet ut confusam quandam doctrinam tibi compares, sed illa magis hebitabit ac obruet ingenium quàm perpoliet. Nihil enim certi, non res, non uerba, in tanta uarietate lectionis reliquum tibi facies. Verba undequaque emendicanda erunt quoties dicere institueris, quorum mira dissimilitudo erit, neque magis inter se similes sententiæ erunt ex uarijs locis authorum nullo iudicio aut delectu transcriptæ. Denique in tota oratione uelut ægri somnijs uanæ fingentur species, ubi non pes non caput uni est. Cum igitur hæc incommoda secum afferat illa tumultuaria lectio, quid tandem rei est, cur nō ingrediamur meliorem aliquam legendi rationem? cur non doctissimorum hominum præceptis obtemperemus? Neque enim ignota est uobis sententia Plinii præcipientis, ut sui cuiusque generis authores diligenter eligantur: multum enim, ut ait, legendum est, non multa, quod sic accipiendum esse nemo dubitat, sæpe multumque eadem esse relegenda, nec esse distrahendum animum uarietate authorū. Idem monet Seneca, certis enim ingenijs, inquit, immorari ac innutrirī oportet, si uelis aliquid trahere quod in animo fideliter sedeat. Non Delphicum ullum oraculū uerius esse experiemini, si uestra studia ad calculos uocabitis, & ratiocinabimini quantum lucri attulerit aliquando unus author ter aut quater relectus, & ad id conferetis ea quæ ex multis alijs libellis obiter inspectis in animo hæserunt. Intelligetis enim multo uberiores fructus

stus uos ex uno illo libro quàm ex reliqua tota biblio-
theca percepisse . Accedit huc quòd sicut alias artes imita-
tio docuit, ita in his nostris studijs, nisi ad aliquod certum
exemplar dirigamus animū, nihil efficiemus dignum lau-
de. Videtis, n. eos q̄ sculperē, qui pingere, qui canere discūt,
eligere aliquē magistrū, cuius esse quàm similimi studeant.
Neque uerò exigant hanc diligentiam inferiores artes, &
non flagitant eandem hæ maximæ uitæ & regendarum re-
rum publicarū artes, in quibus uos uersamini. Non enim
satis intelligitis quid oneris sustineatis, si non cogitatis has
litteras ad quas adhibiti estis, comparandas esse tum ad pri-
uatam uitam recte instituendam, tum ad ciuitates regēdas,
ad iudicia tenenda, ad religiones conseruandas, denique
ad omnes uitæ partes gubernandas. Quare si aliæ medio-
cres & tanquam secundæ classis artes percipi non possunt
nisi ad certa exemplaria manus dirigatur, quanto minus
has difficiliores consequemur, nisi proposuerimus nobis
aliquem ad imitandum, quem tota mente atque toto ani-
mo intueamur, qui regat omnia consilia nostra, uel in di-
cendo, uel etiam in rebus gerendis? Nonne grauissimus
poeta Vergilius, cum significare uellet, quæ esset optima ra-
tio principis ad eximiam uirtutē instituendi, fingit Euan-
drum adiungere adolescentem filium Aeneæ, & præcipe-
re gnato, ut inde à prima pueritia Aeneam effingere & imi-
tari studeat? Sic enim ad Aeneam ait cum illi puerum com-
mendat: *Sub te tolerare magistro,*

Militiam & graue Martis opus, tua cernere facta

Adfuescat, primis & te miretur ab annis.

Sensit enim poeta artem illam imperandi, unam omnium
longe præstantissimam, neminem adsequi posse, nisi se ad
alicuius summi uiri imitationem totum componat, cuius
dicta, facta, consiliaq; omnia ob oculos posita habeat, ad

quæ suum ipse cursum dirigat. Quanquam autem hæ nostræ artes dignitate longe infra bene imperandi scientiam positæ esse existimentur, tamen difficultate illi pares esse nemo dubitare potest, si modo expenderit, quanti negotij sit, tam multarum rerum cognitionem, præterea mediocrem quandam facultatem dicendi & exponendi, quæ recta esse perspexeris, parare. Est enim profecto una de difficillimis artibus, uel mediocris eloquentia. Quare si in leuioribus artibus sine imitatione effici nihil potest, Eloquentiam ne putabimus nos sine ullo adminiculo consequi posse? Ciceroni non uidetur. Nā apud hunc Antonius ante omnia præcipit, ut eligamus aliquem cuius nos similes esse uelimus, & summa contentione animi effingamus, atque imitemur in illo ea quæ maxime excellunt. Quod si igitur imitatio tantopere necessaria est, nec imitari quenquā possumus, quem non penitus notum habeamus, non relinquitur dubium, quin diu legendi sint aliquot optimi libelli. Ut enim qui semel oppidum aliquod præteruectus est, nō omnes urbis uicos, non ciuitatis mores, non hominum loci eius ingenia statim didicit: ita consilia ac sententias, aut sermonis compositionem in authore quem semel percurristi, non statim animaduvertere potuisti, sed diu in eo commorandum est, si uoles altius introspicere. Iam ut eius aliquam similitudinem adsequaris, ut uerba illius in promptu habeas cum opus est, ut sermonis compositio non sit illi ab similis, hoc uero sine perpetua lectione effici non potest. An non uidemus pictores cum uultum alicuius depingunt, quā sæpe respiciant ad exemplar, quā contentis oculis omnes lineas contēplentur? Ita nobis nunquam deiiciendi oculi erunt ab eo authore quem perdiscendum in manus accepimus, quemq; imitandum esse aliquo modo duximus. Non disputo nunc de tota imitandi ratione, sed

sed hoc monere tātū uolui, oportere nos in studijs nostris habere certas quasdam sententias semper ob oculos, ex quibus uel de moribus, uel de rebus alijs iudicium faciamus, & ad quas referamus nos quacunque de re disputabimus. Deinde quædam struendæ componendæq; orationis tenenda forma est & character, similis ueteri & pure Latino sermoni, quorum utrumque deest istis qui unum hoc studium habent per omnes authores grassandi. Nam cum sine delectu omnes sententias congerant, non potest fieri, ut habeant certas aliquas propositas, quas in iudicando sequantur. Deinde citius tota rerum natura mutabitur, quam fiet ut iusta orationis structura utantur hi, qui non ad aliquorū ex ueteribus imitationem sese contulerint. Itaq; uideamus eorum orationem qui quanquam multa legerint, tamen in componenda oratione, cum nullam ueterē formam imitantur, persimilem esse mendici pallio, cui passim lacerato, omnis generis panniculi affuti sunt. Nam tota istorū oratio ex dissimillimis & uerbis & sententijs congesta, aliās longas habet circunductiones, aliās abrupta quædam & mutila membra, aliās obsoletas & ab ultima antiquitate petitas figuras, quas non intelligat si reuiuiscat ipsa Euandri mater, aliās uocabula noua & in media barbarie nata. Porro cū illa dissimilitudo obscuritatē pariat, et maximum uitium orationis sit obscuritas, quis tale dicendi genus non oderit? quis non fugiendum uelis, ut ita dicam, & remis sentiat? Quæ cum ita sint, quis non fateatur satius esse paucos scriptores, sed optimos subinde legere, eosq; familiarissimos nobis facere, quam tumultuaria lectione per omnia bibliopolia uagari, præsertim cum hoc uitij habeat res, ut in multos malos libros opera collocetur, unde uelut contagione aut prauas opiniones, aut corruptum sermonis genus contrahas, quæ postea dediscere immensi ne

gotij est, praesertim si statim rude & recens ingenium infererint. Nam si motus corporis vitiosus, qualē in Alexandro notauerunt, consuetudine duratus, corrigi postea nulla ratione potest, quā spes est ex animo perniciosas opiniones cum iam alte radices egerunt, euelli posse, aut emendari sermonis vitia, quorum naturam tibi feceris? Danda igitur opera est statim ut optimis imbuamur, & perinde atq; uena cauēda sunt & procul arcenda, quā sunt optimis dissimilia. Habetis mei consilij rationem, cur ut quisq; author optimus est, ita saepissime relegēdum esse existimem: quod quisquis sequendum sibi esse statuet, is re ipsa experietur unam hanc esse ad solidam eruditionem comparandam uiam, aliorum uerō laboribus ac uigilijs fructum minime respondere. Sed cum Hesiodum semper doctissimi homines plurimi fecerint, ex eo genere authorum mihi esse uisus est, qui non semel tantum inspiciendi sunt. Quare eum quanquā non planē ignotum uobis relegendum sumpsi. Neq; meum consilium reprehendetis opinor si cogitabitis, quantas utilitates, tametsi exiguus libellus, adferre queat. Et quia principio in omnibus negotijs constituendum est, quā utilitas ex unoquoq; genere laboris petatur, nos quoq; monebimus, quid expectare ac flagitari cōmodi ex Hesiodi lectione debeatis. Est enim ex omnibus authoribus uel uerborum uel rerum scientia petenda. Hesiodus autem Græce discantibus magnum uocabulorum numerum suppeditat. Et quoniam alicubi hilariores descriptiones continet, etiam hi qui Latine discunt ab eo quēdā honesta exempla copiosi sermonis, & rationem quandā ornandarū sententiarū mutuari possunt. Nam & si lingua diuersa sit, tamē uoluntate Græcis Latini, in disponenda, amplificāda, atq; illustranda oratione similes sunt. Itaq; duo summi apud Latinos poetae, Virgilius & Ouidius, nō modo

modo locos eius quosdam imitati sunt, sed multos uersiculos pene ad uerbum expresserunt, quorum exempla nos commonefaciunt, quomodo ad nostros usus, non tantum certi quidam flosculi ex huiusmodi authoribus decerpendi sint, sed in omni sermone, in inueniendo prudentia, in explicando proprietas, perspicuitas, & copia, in disponendo diligentia imitanda sit. Sed de hac parte quia satis dici, nisi inter enarrandum conferantur Latina cum Græcis, & omnes figuræ digito ostendantur, non potest, nolo in præsentia longior esse, sed in interpretatione uelut in re præsentī indicabimus, quos locos hinc sumpserint scriptores Latini, & quid imitari, quidq; excerpere ipsi debeamus. Etenim tamen si appareat propter utilia præcepta magis quàm propter uerborum ornatum in admiratione hoc poema fuisse, tamen quantūuis res salubres nemo legisset, nisi cōmendationē quandam habuissent ex genere sermonis, & gratiam elegantia carminis addidisset. Neq; profecto uetustatem ferre potuisset, nisi rerum grauitati uenustissimum genus uerborum tanquā illecebras quasdam adiunxisset. Non est autem obscurum quantū amarint Græci hoc carmen, quanta cura adseruauerint, quia Pausanias ait se uidisse in Helicone antiquissimum monumentum plumbeas tabulas, in quibus hoc poema scriptum fuerit. Sed uenio ad alteram partem, & exponam quid ad rerum scientiam lectio eius conducatur, in qua profecto nō minus quàm in uerbis elaborandum est. Quia non modo inanis est oratio, nisi res honestas & utiles contineat, sed etiam copiam omnem dicendi rerum sciētia genuit. Non dii tantum mali permittant, ut cadat in eos eloquentia, qui nulla uirtutis præcepta, nulla officia, nullas uitæ leges, nullas religiones norūt, quiq; nullam naturalium causarum ac euentuum cognitionem habent. Nam & Horatius eū, quia re-

rum cognitione non satis instructus est, negat idoneum esse ad scribendum, cū ait, Scribendi recte sapere est & principium et fons. Et multis uersibus exponit postea, quarum rerum scientiā requirat in eo qui se disertum perhiberi uelit. Proinde ita inducite animum ut sentiat is uobis in hoc curriculo studiorum, primum magnam quandam & copiosam uerborum suppellectilem parandam esse, ut explicare, cum de grauibus rebus alij docendi à uobis erunt, cum dignitate res obscuras, eisq; lumen addere possitis: deinde etiam omnium rerum percipiendam doctrinā esse, quæ tum ad nostram uitam recte instituendam, tum ad orationem illustrandam cōducunt. Etenim cum aut de natura rerum, aut de moribus, aut de religionibus in hac ciuili uitæ consuetudine sæpe docendi sint homines, erit plane *ὁντι πρὸς λόγον*, is, qui quanquam mediocris uerborum copia in numerato sit, tamen res non satis perspectas & exploratas habet. Neque enim dicere quisquam de re parum nota perspicue potest, ut & apud Platonem Socrates inquit, & sæpe monet Cicero. Et Horatius cum ait: Verba quæ prouisam rem non inuita sequentur, significauit, fieri non posse ut se ultro magno numero offerant uerba, nisi causam bene meditatam habeas. Quod cum ita sit, non sunt prætermittendi libri, qui de rerum natura, aut de moribus præceperunt. Neq; tamen legendi omnes, sed eligendi optimi, quiq; alere eloquētiā possint, quia ferè in barbaris scriptoribus non tantum sermonis spurcities, sed etiam alia uitia sunt. Plerique res quas profitentur non satis notas habuerunt, plerisque ratio docendi defuit, etsi rerum peritia non defuerit: qua de re nunc longius dici non potest. Hesiodi autem prior libellus totus *ἠθικός* est, posterior dum agriculturæ præcepta tradit, ortus & occasus syderum, multa quæ alia quæ ad naturam cognoscendam faciunt,

faciunt, complectitur. Requiretis igitur ex priore libello morum praecepta, quoniam nisi certis legibus & sententijs moniti & adfuefacti, honesta turpibus discernere didicerimus, & amplecti ea quae decent, fugere contraria conemur, recte institui uita non potest. Honestissimae quaeque grauissimaeque de omnibus officijs sententiae ob oculos esse positae debent, ad quas omnes uitae partes, uelut ad Cynosuram cursum suum nautae dirigunt, comparemus. Sed quoniam Hesiodi praecepta, quibusdam ideo parum probantur, quia gentilis homo uidetur aliena & pugnantia cum nostra religione docuisse, hic error uulgo eximendus est. Quanquam aut longior est illa disputatio, quam ut hic explicari tota possit, tamen iudicaui operae precium me facturum esse, si exponere quae uis sit, quaeque auctoritas eorum praeceptorum, quae tum Hesiodus, tum alij multi sapientes & docti uiri cum animaduertissent nobis à natura proposita esse, deprehensa exposuerunt, & in literas retulerunt, ut commonefacerent eos, & qui propter infirmitatem ingeniorum aut ætatis, aut etiam consuetudine in tot malis exemplis deprauati, cernere ipsi eadem non possent. Proinde sic statuemus, nihilominus diuina praecepta esse ea quae à sensu communi & naturae iudicio mutuati docti homines gentiles, literis mandarunt, quam quae extant in ipsis saxeis Mosi tabulis. Est enim in confessione humane mentis diuinitus insculptas esse quasdam leges de moribus, quales sunt: Neminem lædendum esse, & colendos esse parentes: bene merentibus habendam esse gratiam: Magistratibus parendum esse: alendos & defendendos esse eos qui nostrae fidei commissi sunt: pacta seruanda esse. Has cum sani quidam homines deprehensas ostenderint imperitis, quid est cur non & uocemus diuinas leges, & pareamus eis tanquam diuinæ uoci? Neque ille ipse cœlestis pater

pluris à nobis fieri eas leges uoluit, quas in saxo scripsit, & quas in ipsos animorū nostrorū sensus impresserat, quasq; ut Paulus ait, in cordibus hominū scripserat, de quibus sic inter se omnes homines consentiunt, ut nulla tā fera barbaries sit, nulli tam perditæ mali, qui non & sentiant & fateantur recta esse, quæ illæ sententiæ præscribunt, quiq; cum nō obtemperarunt, non ipsi peccatū accusent ac damnent suū, quiq; non uereantur numē existere aliquod, cui uel si nulli unquā mortales resciscant factū, pœnas daturi sint. Nulla tam immanis natio est quæ non tacita maleficos, crudeles, ingratos oderit ac aspernetur, probetq; ea quæ societatē inter se generis humani deuinciūt. Nam & hos qui hospites mactant, qui senes patres trucidant, qui nullā coniugiorū fidem colunt, si admoneantur, natura fateri cogit, indigna se hominibus facere. Iam in his qui sibi alicuius flagitij conscij sunt, cruciatus & terrores tanti mentem exagitant, ut adpareat diuinā quandam uim esse, quæ admissi sceleris pudere cogat, quæq; impendentis supplicij metū incutiat. Sunt igitur in humanis animis certę de moribus leges quæ tum priuatā uitam regunt, tū cōstituere ac tenere Respub. iudicia exercere, & societate hominum defendere docuerunt. Et ut fateamur nos diuinitus conditos esse ac propagari, ita dubitare non debemus, quin è cœlo in hanc uitam attulerimus illas uitæ leges, & illos igniculos, qui & ostendunt honesta, & admonent semper præesse numen, & inspectare omnia hominū consilia ac facta, deq; sceleratis suppliciū sumere solere. Paulus alicubi huiusmodi sententias ueritatē Dei appellat, cū uellet significare has opiniones non errore quodā à maioribus per manus esse traditas, nec temere uel obrepisse nobis, uel in animis hære, sed adeo mentibus nostris infixas esse, ita, ut eijci aut erui nulla ui possint. Ego cū expēdo authoritatem harū legum,

& ani-

& animaduерto, quàm religioſe coli eas Deus poſtuler, commoueor proſecto, & earum ſcriptoribus magis capior, agnoſco enim non ſine mente, ut ille ait, ſine numine diuūm, hæc ab illis nobis uiuendi præcepta tradita eſſe. Quare non ſatis intelligunt horum ſcriptorum conſilia, qui non perſpiciunt unde tot honeſta præcepta, tot graues ſententiæ manarint. De religione aliter docent nos Chriſtianæ literæ, ſed de ciuiliſ uitæ conſuetudine, communibus naturæ præceptis parere nos Chriſtus uoluit. Neque uerò nihil ad Chriſtianum pertinet ciuiliſ uitæ conſuetudo. Non ſunt igitur prætermittenda, ſi qua docti & periti homines ea de re monuerunt. Nullius autem Philoſophi commentarios Heſiodo præferri uelim, tanta eſt & grauitas in docendo & ſimplicitas. Illi ſæpe, dum ad uiuum omnia reſecare ſtudent, dum odioſe rixantur, altercando ueritatem amittunt. Nam ut alia omitam, plerique Philoſophorum, Deum adminiſtratione rerum ſubmouent, negantquæ ei res mortalium curæ eſſe. Neque animaduertunt, ab ipſa natura nos commoneri, eſſe aliquam mentem, quæ hæc humana regat, bonos ſeruet, improbos puniat. Melius igitur Heſiodus, quia in iuſtitia præceptis flagitioſis grauiffimas pœnas interminatur, præmia bonis pollicetur. Venit mihi in mentem Luciani, qui ut ſolet per iocum cum Heſiodo expoſtulat, cur, cum pollicitus ſit ſe ſcripturum τὰ τ' ἔσται καὶ τὰ ἐσόμενα, præſentia & futura, nihil tamen prædixerit, nulla rerum futurarum uaticinia reliquerit. Ego uerò non tam uaticinari duco Chaldaeos illos quos uocant, qui prædicunt, uter in alea, ſeu ludotalorum uiſturus ſit, aut etiam, qui tempeſtatum uices præuident, quàm Heſiodum ex conſilijs hominum exitus & caſus coniectantem. Ea diuinationo & ex certiffimis orta cauſis eſt & bono uiro digniſſima, qua

& multo

& multos alios & Platonem usum de Dionysio uidemus, quando calamitosum Tyrannidis exitum prædixit. Neque aliud prædictionum genus ad uitam utilius est, cui si Nero, si Domitianus, & plerique alij fidem potius adhibuissent, quàm uanis promissis ariolorum, in tantas calamitates non incidissent. Nos uerò cum Hesiodum audimus cōmemorantem, quæ supplicia improbis impendeant, non humana aliqua, sed diuina uoce nos à turpitudine abstergeri, & ad uirtutem colendam inuitari existimemus. Dixi de argumento prioris libelli: posterior ortus & occasus syderum & pleraque *ποικίλα* continet. Et quia solent in scholis quidam technici libelli de natura rerum proponi, quales sunt, uel de sphaera cōmentarius, uel Aristotelis *μετέωρα*, uel de Cœlo, uidetur mihi in his etiam aliquis locus Hesiodo tribuendus esse, quia temporum uices, orrus syderum, dierum spatia, mira diligentia annotauit, uideturque inter primos apud Græcos Astronomiam attigisse. Nec eius artis contemnendus author Aristoteli & Plinio uisus est, qui aliquoties eius testimonium allegant. Est autem cum omnium naturæ partium, tum maxime cœlestium motuum, & syderum perliberalis cognitio. Nec mihi iniuria Plato dixisse uiderur, non homines, sed suillum pecus esse, quicunque nullo eius artis studio tenentur. Nemo enim fuit unquam sanus homo, qui etiam si alias artes hominum industria excogitatas esse iudicaret, non uideret tantam esse Astronomiæ præstātiā, ut neminem nisi Deum authorem eius & repertorem faciendum putaret. Itaque & Manilius Ethnicus scriptor, negat potuisse fieri, ut res tam procul à nobis positi deprehenderentur, nisi hominum animis diuinitus monstratae essent. Sic enim ait:

*Quis foret humano conatus pectore tantum,
Inuitis ut Dijs cuperet Deus ipse uideri? Sensit enim
quandam*

quandam diuinitatis similitudinem esse, illarum rerum notitiam potuisse consequi. Non libet autem hoc tempore utilitates huius artis enumerare. sunt enim propemodum infinitæ, & quædam ita sunt ob oculos positæ, ut etiam ab indoctis cerni queant.

Cum igitur Hesiodus grauissimarum rerum præcepta contineat, & ad mores formandos, & uitā recte instituendā & ad cognitionē rerū naturalium cōducatur, quis nō dignissimum lectū iudicare queat? Ego uero etiā sæpe relegendū, & ad uerbū ediscendū esse censeo. An si in excellentibus picturis contemplandis nunquā oculi exaturantur, sed quodiu in eis hærent, eo magis admiratio uidendi cupido crescit, (quis enim nostrū, quoties in templū uenit, nō toties resistit ad eas tabulas quas ibi uel Durerus, uel noster Lucas posuit?) non idē accidat in egregio poemate cōsyderandō? Truncū ac caudicē illū profecto dicere nihil uerear, cui satis est semel aut iterū excellens & ornatū carmen legisse. Proinde sicut apud Vergil. mirabili cupiditate ac lætitia intuetur cælo demissū clypeū Æneas & argumētū in eo cælatū diligēter cōsyderat, cū quidē eū nō modo operis uarietas, sed etiā illa rerū futurarū præstigia et cōmonent et detinēt, deniq; *Expleri nequit atq; oculos per singula uoluit,*

Miraturq; interq; manus & brachia uersat.

Ita & uos nunquā satietas aut fastidiū legendi Hesiodi capiat. Sed in eū assidue oculos defigite, oēs locos diligentissime excutite, & sententias eius uobis ita familiares facite, ut quoties aliqua de re deliberabitis, in mentē uobis illa honestissima præcepta ueniāt. Multū etiā sermo uester ab illo transferat, ac mutuetur. Nos quidē quantū in hac ingenij atq; eruditionis mediocritate præstare possumus, dabimus operā, ne quæ pœniteat nobis enarrantib. hunc poetā operam dedisse.

DIXI.

b

**PRAESTANTI DOCTRINA ET VIRTUTE VIRO D.
ANTONIO SCHNEBERGERO
doctori medico excellentissimo, Io-
annes Frisius Tigurinus
S. D. P.**

Cum omnis omnium discentium ratio in ipsa exercitatione consistat, ac nullus ferè studiosorum ad uerum & certum eruditionis fastigium sine hac peruenire possit: uisum est mihi, Ceperini nostri scholia suis grammaticæ præceptis olim adiecta, denuo iuuentuti communicare, ac simul authoris consilium paucis indicare. Scripsit enim uir ille & pietate & eruditione insignis, de institutione Grammatica in linguam Græcam, compendium, adeò breue & eruditum, (præsertim in ijs quæ ad linguarum proprietates, quas Græci *ἰδιόματα* uocant, pertinere uidetur) ut suæ ætatis homines, sua industria ferè omnes excelluerit. Hoc, quantum accessione exemplorum, meo labore & studio, accreuerit, exemplaria à FROSCHOVERO nostro excusa satis testantur. Cum igitur Hesiodus grauißimarum rerum sententijs præ cæteris redundet, quæ ad mores formandos & uitam recte instituendam plurimum conducunt: uoluit Ceperinus teneros adolescentium animos hisce saluberrimis eius præceptis imbui, ut statim ab ineunte ætate quid ipsis imitandum fugiendumue sit, ex hoc authore instituerentur. Cæterum quo facilius Græcarum literarum candidati in hoc poeta uersari queant, & simul ij qui iam grammaticæ eius rudimen-

ta perceperint, in his probè tanquā uiua præceptoris uoce exerceantur, hunc Hesiodi librum (cui titulus inscribitur Ἔργα καὶ Ἡμέραι, Opera & Dies) breui scholio ita adornauit, dictiones & sententias obscuriores ita explicauit, ut studiosa iuuentus & authoris sensum intelligere, & omnem omnium Thematum difficultatem superare, uerborum compositionem, et uarias huius linguæ dialectos citra ullam morā domo haurire possit. Quantum uerò operæ, laboris, & diligentiæ nos in hac scholia nunc primum contulerimus, quiuis studiosorum (si nostra cum prioribus conferat) facile deprehendet, & iudicabit. Et hos quidem omnes labores, conatusque nostros, tibi doctissime Schnebergere dedicare uolui: partim quidem, quoniam à teneris annis Latina cum Græcis coniunxisti, ut in hisce legendis, quantum ab arte medica, qua plurimum & excellis & occuparis, otij tibi fuerit, te interdum oblectes. Partim uerò, quod uirtutes tuæ, ac generis claritudo, & quæ nobis olim intercessit coniunctio, hoc officij à me postulare uiderentur. Nam felicitis memoriæ pater tuus, pietate et artis medicæ cognitione clarus cum immatura morte tibi eriperetur, ut quàm honestissimè te instituendum curaret, matri tuæ, lectissimæ ac nobili matronæ summo studio demandauit. Itaque mater eo defuncto, in hoc tota semper fuit, ut & eruditione, ac uitæ integritate longè excelleres. De te etenim non paruam semper, ob natiuam ingenij tui bonitatem, sustinuit expectationem. Hæc ipsa utinā superstes (nam anno superiore uigesimo secundo die Nouembris uitam hanc mortalem cum meliore commutauit) te in omnibus honestis disciplinis institutum & edoctum, quo nunc es statu, intueri potuisset. Sed Dei Opt. Max. uoluntati acquiescendum est. Vale, & meum erga te studium amplectere. Te salutat noster communis amicus Conradus Gesnerus. Item cognatus tuus Fe-

*lix Schnebergerus, cuius noster, genere & doctrina excellens,
qui Deum ex animo precari solet, ut res tuæ tibi faustè & pro
sperè usq; usq; eueniant. Tiguri in inclyta Heluetiorum
metropoli. Tertio die Ianuarij, Anno salutis hu-
manæ M. D. LXII.*

T O T I V S O P E R I S
A R G V M E N T V M.

Liber hic Hesiodi inscribitur Opera & Dies: Qui ti-
tulus & argumentum scribendi, & inuentionem o-
peris præ se fert. Innuit enim poeta, se scripturum de a-
gricoltura: quæ labore & operibus constat, quæ opera
certis diebus & temporibus peragenda sunt. Itaq; hoc
titulo, summam rei rusticæ, breuissimè & ueluti oracu-
lo quodam complexus est. nam per opera, significat a-
griculturam esse artem & scientiam, quæ non specula-
tione & inertio otio, aut alieno sumptu, sed ipsa actione
peragatur. Per dies, innuit in ea scientia, suo tempore
singula esse facienda. Hæc de inuentione.

Dispositione utitur admirabili. Nam cùm in omni di-
sciplina & arte consequenda, requiratur primùm, Vo-
luntas agendi: deinde prudentia & peritia rei ipsius,
quam agere uelis: In primo libro Hesiodus, futurum a-
gricolam, ad laborem, & operis faciendi studium adhor-
tatur, ut promptissimo animo, & uoluntate paratus sit
ad laborandum & opus faciendum.

Id autem suadet & persuadere conatur uarijs argu-
mentis:

mentis: in primis autem à prouidentia Dei, cùm dicit laborandum homini esse, quòd ita à Deo sit ordinatum & constitutum, cuius uoluntati neque fas, neque possibile sit homini reluctari: quamuis in prima mundi creatione, omnia omnibus absq; labore prouenerint, tamen uitio hominum factum esse, ut iam nunc omnia labore sint paranda. Proinde libenter satis esse obtemperandum: ita enim fieri, ut pie, ut commode, ut feliciter uiuamus. Ibi obiter alia atq; alia præcepta tradit quæ ad pietatem, & ad ciuiles mores attinent: idque facit per ænigmata, per fabulas, per apologos, & sæpenumero etiam aperte & simpliciter. Atque hæc summa primi libri, ut agricola uoluntatem laborandi habeat. In secundo libro, rem ipsam aggreditur, & peritiam atque artem ipsam agricoltationis tradit, ut suo loco cognoscemus. Hæc igitur est dispositio, primam, ut uoluntarium habeat agricolam: Secundò, ut peritum habeat agricolam qui opus suo tempore, certo modo & ratione faciat.

Elocutio Hesiodi Dorica & Poetica est.

Finem huius disciplinæ rusticæ constituit ipse Poeta, diuitias: sed eas, quas quisque sibi suo parauerit labore, absque iniuria & fraude alterius: quas etià fatetur nul-

li obuenire, nisi ei qui à Dijs fuerit adamatus, &

(ut nos rectè loquimur) qui benedictio

nem Domini habuerit.

Η Σίοδος, Κυμαῖος· νέος δὲ κομισθεὶς ὑπὸ τοῦ
 πατρὸς Δίος, καὶ μητρὸς Πυκτιμένης, ἐν Ἀσκη-
 τῆς βοιωτίας. γηγελογέϊται δὲ εἶναι τὸ Δίου τὸ ἀμπε-
 λίδου τοῦ μελανώπου, ὃν φασὶ τινες τοῦ Ομήρου πορ-
 πάτορος εἶναι πάππον· ὡς ἀνεψιάδην εἶναι Ἡσιόδου τὸν
 Ομηρον· ἐκότερον δὲ δὴ τὸ ἀτλαντὸς κατὰ γέναι.
 Ποιήματα δὲ αὐτῶν ταῦτα· Θεογονία, Ἔργα καὶ Ἡμέ-
 ραι, Ἀσπίς, Γυναικῶν ἠρωϊκῶν κατὰ λόγον ἐν βιβλί-
 οις ἐστὶν ὁππῆδ' εἰς βάτραχόν τινα ἐρώμενον αὐτῶν,
 ὡς ἐπὶ τῷ ἰδ' αἰὶν δακτύλων, καὶ ἄλλα πολλά. Ἐτελεύ-
 τησε δὲ ὁππῆδ' ἐνὶ παρ' Ἀντίφω καὶ Κτημαρῶ· οἱ νύ-
 κτωρ δόξαντες ἀναιρεῖν Φορέα ἀδελφῆς αὐτῶν, ἀ-
 νεῖλον τὸν Ἡσιόδον ἀκόντες. ἔω δὲ καὶ Ομήρου, κατὰ
 τινας, πρεσβύτερος· καὶ δὲ ἄλλοις, σύγχρονος. Πορ-
 φύριος καὶ ἄλλοι πλείστοι, νεώτερον ἑκάτον ἐνιαυ-
 τοῖς ὀρίζουσιν, ὡς λβ. μόνοις ἐνιαυτοῖς
 συμπορευτέρειν τῆς πρώτης
 Ολυμπιάδος.

Η ΣΙΟΔΟΥ²³

ΤΟΥ ΑΣΚΡΑΙΟΥ ΕΡΓΑ
ΚΑΙ ΗΜΕΡΑΙ.

Οὔσαι περὶ ἡδὲν ἀοιδίῃσι κλείουσιν·

Δοῦτε, Δῖ' ἐννέπετε σφέτερον πατέρ' ὑμνεύουσιν,

Ὅν τε δὲ βροτοὶ ἀνδρες ὁμάς ἀφατοῖ τε φατοῖ τε,

Ρητοῖτ' ἀρρητοῖ τε, διὸς μεγάλῳ ἐκητι.

Ρεῖα μὲν γὰρ βεῖαί, ρέα δ' ἐβεῖοντα χαλέπται·

Ρεῖα δ' ἀρίζηλον μινύθει, καὶ ἀδ' ἡλον αἰεῖται·

Ρεῖα δέ τ' ἰδυέει σκολιὸν, καὶ ἀγνώρεα κάρφει,

Ζῶς ὑψιβρεμέτης, ὅς ὑπέρτατα δώματα ναίει.

Κλυθεῖ ἰδὼν αἰῶν τε, δίκη δ' ἰθυυε θέμιστας

Τιῶν· ἐγὼ δέ κε Πέρσῃ ἐτήτυμα μυθησάμεν.

Οὐκ ἄρα μῆνον ἔλω ἐρίδων γλῶσ', ἀλλ' ὅπῃ γαῖαν

Εἰσὶ δύνω· τί μὲν κεν ἐπαμνήσσει νοήσας,

Ἡ δ' ὅπῃ μωμητὴν δὲ δ' ἀνδιχα θυμὸν ἔχουσιν.

Ἡ μὲν γὰρ πόλεμόν τε κακόν, καὶ δ' ἦεν ὀφέλλει

Σχετλὴν ἔπης τλώγῃ φιλεῖ βροτὸς, ἀλλ' ὑπ' ἀνάγκης

Αθανάτων βελησιν ἔριν τιμάσι βαρεῖαν.

Τί μὲν δ' ἐτέρῳ, περὶ τέρῳ μὲν ἐγείνατο νῦξ ἐρεβεννή·

Θῆκε δέ μιν Κρονίδης ὑψέζυγ' αἰθέρι ναίων,

24 ΗΣΙΟΔΟΥ ΤΟΥ ΑΣΚΡΑΙΟΥ

Γαίης τ' ἐν ῥίζῃσι, καὶ ἀνδράσι πολλὸν ἀμείνω·
 Ἡ τε καὶ ἀπάλαμνόν περ, ὅμως ὅτι ἔργον ἐγείρει.
 Εἰς ἔτερον γὰρ πῆς τε ἰδὼν, ἔργοιο χαρίζων,
 Πλάσιον, ὅς σ' αὖδ' εἰ μὲν ἀρόμυγμα ἡδὲ φυτεύειν,
 Οἰκόν τ' εὖ θέσσει· ζηλοῖ δὲ τε γείτονα γείτων
 Εἰς ἄφρονον σπύδοντ'· ἀγαθὴ δ' ἔρις ἡδὲ βροτοῖσι·
 Καὶ κεραμεὺς κεραμεὶ κοτέει, καὶ τέκτονι τέκτων,
 Καὶ πτωχὸς πτωχῷ φθονέει, καὶ αἰοιδ' ὅς αἰοιδῷ,
 Ω Πέρση· σὺ δὲ ταῦτα τεῶ ἐνικράτῃο θυμῷ.
 Μὴ δὲ σ' ἔρις κακόχαρτος ἀπ' ἔργου θυμὸν ἐρύκοι,
 Νείκε' ὀπιπύδοντ', ἀγορῆς ἐπακρόν ἐόντα.
 Ωρὴ γὰρ τ' ὀλίγη πέλεται νεικέων τ' ἀγορέων τε,
 ὧπνι μὴ βίῃς ἐνδον ἐπηετανὸς κατάνειται
 Ωραῖος, τὸν γαῖα φέρει Δημήτερος ἀκτὺ.
 Τῆ κεκορεσάμενος, νείκεα καὶ δῆριν ὀφέλλοις
 Κτήμασ' ἐπ' ἀλλοξίοις· σὶ δ' ἐκ' ἐπὶ δούτερον ἔσται
 Ωδ' ἔρδειν· ἀλλ' αὖθι δ' ἄκλεινόμεθα νείκε'·
 Ἰθείησι δίκαις, αἵ τ' ἐκ Διὸς εἰσιν ἀρισταί.
 Ἡδὲ μὲν γὰρ κληῖρον ἐδασάμεθ'· ἄλλα τε πολλὰ
 Ἀρπάζων ἐφόρεις, μέγα κυδ' αἰνῶν βασιλῆας
 Δωροφάγας, οἳ τὴν δὲ δίκην ἐθέλεις δικᾶσαι.
 Νήποισι, ὅσ' ἴσασιν ὅσω πλέον ἤμῃς παντὸς,
 Οὐδ' ὅσον ἐν μάλαχῃ τε καὶ ἀσφοδέλῳ μέγ' ὄνειρα·
 Κρύψαντες γὰρ ἔχουσιν θεοὶ βίον ἀνθρώποισι.
 Ρηϊδίως γὰρ κεν καὶ ἐπ' ἡμᾶτι ἐργάσασθαι,
 Ως τε σὲ καὶ εἰς ἐνιαυτὸν ἔχειν καὶ ἀεργὸν ἐόντα.

Αἰψ'·

Αἶψά κε πηδάλιον μὲν ὑπὲρ καπνῆ καταθεῖο,
 Ἔργα βοῶν δ' ὑπόλοιτο καὶ ἡμιόνων ταλαεργῶν·
 Ἀλλὰ ζεὺς ἔκρυψε, χολωσάμενθ' ὄφρεσιν ἥσιν.
 Ὅττι μιν ὄξαπάτησε Περμηθεὺς ἀγκυλομήτης,
 Τῆνεκ' ἄρ' ἀνθρώποισιν ἐμήσατο κήδεα λυγρά.
 Κρύψε δὲ πῦρ· τὸ μὲν αὖθις εὖς παῖς Ἰαπετοῖο,
 Ἐκλεψ' ἀνθρώποισι Διὸς παρὰ μηπόεντ'·
 Ἐν κοίλῳ νάρθηκι, λαθὼν Δία τερπικέραυνον.

Τόν τε χολωσάμενθ' ὡροσέφῃ νεφεληγερέτα Ζεὺς·
 Ἰαπετιονίδῃ, πάντων πέρι μήδεα εἰδώς,
 Χαίρεις πῦρ κλέψας, καὶ ἐμὰς φρενὰς ἠπεροπούσας,
 Σοίτ' αὐτὰ μέγα πῆμα καὶ ἀνδράσιν ἰσομήροισι·
 Τοῖς δ' ἐγὼ ἀπὲ πύρεος δώσω κακὸν, ὃ κεν ἅπαντες
 Τέρπονται καὶ θυμὸν, ἐὸν κακὸν ἀμφαγαπῶντες.
 Ὡς ἔφατ', ἐκ δ' ἐγέλασσε πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε,
 Ἡφαιστον δ' ἐκέλευσε πριμλυτὸν, ὅττι τάχιστα
 Γαῖαν ὕδει φύρειν, ἐν δ' ἀνθρώπε θέμεν αὐδ' ἰὺ,
 Καὶ δένος, ἀθανάτης δὲ θεῆς εἰς ὧπα εἴσκειν
 Παρθενικαῖς, καλὸν εἶδος, ἐπήρατον αὐτὰρ Ἀθλιῶν,
 Ἔργα διδασκῆσαι, πολυδαίδαλον ἴσον ὑφαίνειν·
 Καὶ χάριν ἀμφιχέαι κεφαλῇ χρυσίῳ Ἀφροδίτῳ,
 Καὶ πόδον ἀργαλέον, καὶ γυοκόρυς μελεδῶνας.
 Ἐν δὲ θέμεν κυνέον τε νόον καὶ ἐπίκλοπον ἦθ'·
 Ερμείῳ ἰώωγ' ὀλέκτορον ἀργαφόντῳ.

Ὡς ἔφατ'· οἱ δ' ὀπίδοντο Διὶ κρονίωνι ἀνακτι.
 Αὐτίκα δ' ἐκ γαίης πλάσσει κλυτὰς ἀμφιγυήεις,

Παρθένω αἰδοίη ἵκελον, Κρονίδεω δ' ἔχ' βελὰς.
 Ζῶσε δὲ καὶ κόσμῃσιν θεὰ γλαυκῶπις Ἀθηνῆ.
 Ἀμφὶ δὲ οἱ χάριτες τε θεαὶ, καὶ πότνια Περσεΐδῃ,
 Ὀρμύς χρυσεῖοις ἔδυσαν χροῖ. ἀμφὶ δὲ τλήν γε
 ὦραι καλλίκομοι σέφον ἀνδρῶν εἰαρινοῖσι.
 Πάντα δὲ οἱ χροῖ κόσμον ἐφάρμοσε Παλλὰς Ἀθηνῆ.
 Ἐν δ' ἄρ' αἱ οἱ σήδεσσι δέκτορες ἀργειφόντης
 Ψυδ' ἀθ' αἰμυλίοις τε λόγους καὶ ὅπ' κλοπῶν ἦθ' ὅ
 Τεῦξε, Διὸς βελήσι βαρυκτύπε· ἐν δ' ἄρ' αὖ φωνίῳ
 Θῆκε θεῶν κήρυξ· ὀνόμηνε δὲ τλήνδε γυναιῖκα
 Πανδώραν, ὅτι πάντες ὀλύμπια δώματ' ἔχοντες
 Δῶρον ἔδωκον, πῶμ' ἀνδράσιν ἀλφειῇσιν.

Αὐτὰρ ἐπεὶ δόλον αἰπιὺν, ἀμήχανον ἔξετέλεσεν·
 εἰς Ἐπιμηθεῖα πέμπε πατὴρ κλυτὸν ἀργειφόντην,
 Δῶρον ἄγοντα θεῶν, ταχὺν ἄγγελον. εἰ δ' Ἐπιμηθεὺς
 Εφράσαθ' ὥς οἱ εἶπε Περμηθεὺς, μήποτε δῶρον
 Δέξασθαι παρ Ζηνὸς ὀλυμπία, ἀλλ' ὅπως πέμψειν
 Εξοπίσω, μὴ πέ τι κακὸν θνητοῖσι γήνηται·
 Αὐτὰρ ὁ δεξάμενος, ὅτε δὴ κακὸν εἶχ', ἐνόησε.

Πεὺν μὲν γὰρ ζώεσκον ὅπ' ἡσθονὶ φύλ' ἀνθρώπων,
 Νόσφιν ἄτερ τε κακῶν, καὶ ἄτερ χαλεποῖο πόνοιο,
 Νέστων τ' ἀργαλέων, αἳ τ' ἀνδράσι γῆρας ἔδωκον.
 Αἶψα γὰρ ἐν κακότητι βροτῶν καταγχεάσκεσι.
 Ἀλλὰ γυνὴ χεῖρας πίθη μέγα πάμ' ἀφελῆσα,
 Εσκέδασ' ἀνθρώποισι δι' ἐμήσατο κήδεα λυγρὰ.
 Μένει δ' αὐτόθι ἐλπίς ἐν ἀρρήκτοις δόμοις

Ενδοι

Ενδον ἐμμιμε πίθε ὑπὸ χεῖλεσιν, ἐδὲ θύραζε
 Εξέπτη· πορόθεν γὰρ ἐπέμβαλε πῶμα πίθοιο,
 Αἰγίοχος βαλῆσι διὸς νεφεληγερέταο.
 Ἀλλὰ ὅ μιν λυγρὰ κατ' ἀνθρώπους ἀλάληται·
 Πλείη μὲν γὰρ γαῖα κακῶν, πλείη δὲ θάλασσα·
 Νῆσοι δ' ἀνθρώποισιν ἐφ' ἡμέρη, ἡ δ' ὅππῃ νυκτὶ,
 Αὐτόματοι φοιτῶσι, κακὰ θνητοῖσι φέρουσαι,
 Σιγῇ, ἐπεὶ φωνῇ ἐξείλετο μητιέτα Ζεὺς.
 Οὕτως ἔππε βστὶ διὸς νόον ὄξυαλεαδαι,
 εἰδ' ἐθέλεις, ἑτέρῳ τοι ἐγὼ λόγον ἐκκορυφώσω
 Εὖ καὶ ὅπιστα μύθως· σὺ δὲ ἐνὶ φρεσὶ βάλλεο σῆσιν.

Ως ὁμόθεν γεγάασι θεοὶ, θνητοὶ τ' ἀνθρώποι·
 Χρῦσεον μὲν πρῶτιστα γῆρ' ἄνθρωπων ἀνθρώπων
 Αθάνατοι ποίησαν Ὀλύμπια δώματ' ἔχοντες.
 Οἱ μὲν ὅππῃ Κρόνου ἦσαν, ὅτ' ἐραυνῶ ἐμβασίλευεν·
 Ως τε θεοὶ δ' ἔζων, ἀκηδέα θυμὸν ἔχοντες,
 Νόσφιν ἄτερ τε πόνων καὶ οἰζυρ'· ἐδ' ἔτι Διελδοῖ
 Γῆρας ἐπ' ἰὺ, αἰεὶ δὲ πόδας καὶ χεῖρας ὅμοιοι
 Τέρποντ' ἐν θαλίῃσι κακῶν ἐκτοδεν ἀπάντων·
 Θνητοὶ δὲ, ὥς ὕπνω διδμημύοι· ἐσθλὰ δὲ πάντα
 Τοῖσιν ἔλω, καρπὸν δ' ἔφερε ζείδωρ' ἄφρα
 Αὐτομάτῃ πολλόν τε καὶ ἄφθονον· οἳ δ' ἐθελήμοι,
 Ἡσυχοὶ, ἔργα νέμοντο σὺν ἐσθλοῖσιν πολέεσσιν.

Αὐτὰρ ἐπεὶ καὶ τὸ γῆρ' ἔκ' γαῖα κάλυψεν,
 Τοὶ μὲν Δαίμονές εἰσι Διὸς μεγάλε δ' ἄβυσσος·

Εὐλοὶ ὅπι χθόνιοι φύλακες θνητῶν ἀνθρώπων,
 Οἷ ῥα φυλάσσῃσι τε δίκας καὶ χέτλια ἔργα,
 Ηἴρα ἑσάμυροι, πάντη φοιτῶντες ἐπ' αἶαν,
 Πλετοδόται καὶ τῷ γέρας βασιλήϊον ἔχον.

Δούτερον αὖτε γένος πολὺ χειρότερον, μετόπισθεν
 Ἀργύρεον ποίησαν, ὀλύμπια δώματ' ἔχοντες,
 Χρυσέῳ ἔτε φυλὴ ἐναλίγκιον ἔτε νόημα.
 Ἀλλ' ἑκατὸν μὲν πᾶς ἔτα παρὰ μητέρι κεδινῇ.
 Ἐξέφετ' ἀτάλλων μέγα νήπιος, ὃ ἐνὶ οἴκῳ
 Ἀλλ' ὅταν ἡβήσειε, καὶ ἡβης μέτρον ἴκοιτο,
 Παυρίδιον ζώεσκον ὅπῃ χρόνον, ἄλγε' ἔχοντες
 Αφραδίαις. ὕβριν γὰρ ἀτάσθαλον ἐκ ἐδ' υἷαντο
 Ἀλλήλων ἀπέχειν, ἐδ' ἀθανάτοισι θεραπύειν
 ἠθέλων, ἐδ' ἔρδειν μακάρων ἱερείς ὅπῃ βωμοῖς,
 ἥ θέμις ἀνθρώποισι κατ' ἡθεα. τὲς μὲν ἔπειτα
 Ζῶς κερνίδης ἐκρυψε χολέμενός, ἔνεκα τιμαῖς
 Οὐκ ἐδίδδεν μακάρεσσιν θεοῖς, οἱ ὀλύμπων ἔχουσιν.

Αὐτὰρ ἐπεὶ καὶ τῷ γένει κτ' γαῖα κάλυψε,
 Τοὶ μὲν ὑποχθόνιοι μάκαρες θνητοὶ καλέονται
 Δούτεροι ἀλλ' ἔμψης τιμὴ καὶ τοῖσιν ὀπηδεῖ.
 Ζῶς ὃ πατήρ ῥίτον ἄλλο γένος μερόπων ἀνθρώπων,
 Χάλκειον ποίησ', ἐκ ἀργυρῷ ἐδ' ἐν ὁμοῖον,
 Ἐκ μελιαῖ, δεινόν τε, καὶ ὀμβριμονοῖσιν Ἀρηθ
 Ἐργ' ἐμελεσσόεντα, καὶ ὕβρεις ἐδέτι σίτον
 Ἡδίστον· ἀλλ' ἀδάμαντος ἔχον κρατερόφρονα θυμόν,
 Ἀπλάσαι μεγάλη δ' ἐβίη, καὶ χεῖρες ἀπῆλοι,

Εξ ὧμων ἐπέφυκον ὅππῃ σιβαροῖς μελέεσσιν.
 Τοῖς δ' ἰὼ χάλκεα μὲν τεύχεα, χάλκεοι δέ τε οἶκοι
 Χαλκὰ δ' ἐργάζοντο· μέλας δ' ἐκ ἔσκε σίδηρος.
 Καὶ τοὶ μὲν χεῖρεσσιν ὑπὸ σφετέρησι δαμνύτες,
 Βῆσαν ἐς εὐρώεντα δόμον κρυεργῷ αἶδαο,
 Νώνυμοι· θανάτῳ δ' ἐκὼς ἐκπάγλῃς περ ἰόντας
 Εἶλε μέλας, λαμπερὸν δ' ἔλιπον φάσ· ἠελίοιο.

Αὐτὰρ ἐπεὶ καὶ τὸ γῆϋ κ' ἤ γαῖα κάλυψε·
 Αὖθις ἔτ' ἄλλο τέταρτον ὅππῃ χθονὶ περλυβοτείρῃ
 Ζεὺς κρονίδης ποίησε, δικαμότερον, καὶ ἀφειον
 Ἀνδρῶν ἠρώων θεῖον γῆϋ· οἱ καλέονται
 Ἡμίθεοι, περτέρῃ γλυκὴ, κατ' ἀπείρονα γαῖαν.
 Καὶ τοὺς μὲν πόλεμός τε κακὸς, καὶ φύλοπις αἰνὴ,
 Τὲς μὲν, ἐφ' ἐπαπύλῳ θήβη καδ' μῆϊδι γαίῃ
 Ωλεσε, μῆρνα μῆροισι μῆλων σῆε· οἶδι πόδαο·
 Τὲς δ' ἐκὼς ἐν νῆεσσιν ὑπὲρ μέγα λαῖτμα θαλάσσης
 Εἰς Ἰοίῳ ἀγαγὼν, Ελσίνης σῆε· ἠὲ κόμοιο.
 Ἐνθ' ἦτοί μιν τὲς, θανάτῳ τέλῳ ἀμφεκάλυψε·
 Τοῖς δ' ἐκὼς, δίχ' ἀνθρώπων βίον καὶ ἦθε' ὅπασας,
 Ζεὺς κρονίδης κατένασσε πατὴρ εἰς πείρατα γαίης.
 Καὶ τοὶ μὲν ναίεσιν, ἀκηδέα θυμὸν ἔχοντες,
 Ἐν μακάρων νήσοισι, παρ' ὠκεανὸν βαθυδίνῳ,
 Ολβιοὶ ἠεὶ φέροι· τοῖσι μελινδ' ἔα καρπὸν
 Τρεῖς τ' ἔτι θάλλοντα φέρει ζείδωρ ἄρ' ἔρα.
 Μηκέτ' ἐπεὶ τ' ὠφελον ἐγὼ πέμπτοισι μετεῖναι
 Ἀνδράσιν, ἀλλ' ἢ πρὸς θεῶν θανεῖν, ἢ ἔπειτα γλυκύναι.

30 ΗΣΙΟΔΟΥ ΤΟΥ ΑΣΚΡΑΙΟΥ

Νῦν γὰρ δὴ γῆϋ' ὅσι δῆριον· ἐδ' ἐποτ' ἤμῃρ
 Παύσονται καμάτε καὶ οἷζυ'· ἐδ' ἐτι νύκτωρ,
 Φθειρόμενοι· χαλεπὰς δὲ θεοὶ δώσκει μερίμνας.
 Ἀλλ' ἐμπης καὶ τοῖσι μεμίζεταί· ἐσθλὰ κακοῖσιν.
 Ζεὺς δ' ὀλέσει καὶ τῷ γῆϋ' μερόπων ἀνθρώπων,
 Εὖτ' ἀν' γῆνόμενοι πολιορκήταφοι τελέθωσιν.
 Οὐδὲ πατήρ· πάιδαςιν ὁμοῖ'· ἐδ' ἐτι παῖδες
 Οὐδὲ ξείν'· ξεινοδόκῳ, καὶ ἐταῖρ'· ἐταίρῳ,
 Οὐδὲ κασίγνητ'· φίλ'· ἔσεται, ὥς τὸ πάρος περ.
 Αἶψα δὲ γηράσκοντας ἀτιμήσκει τοκῆας·
 Μέμψονται δ' ἄρα τὰς χαλεποῖς βάζοντες ἐπέεσι,
 Σχέτλιοι, ἐδ' ἐθεῶν ὅπιν· εἰδότες· ἐδ' ἐ μὲν οἷγε
 Γηράντεας· ἵκεῦσιν δ' ἀπὸ θρεπτήρια δοῖεν.
 Χειροδίνῃ, ἕτερ'· δ' ἕτερον πόλιν· ἔξαλαπάξει·
 Οὐδέ τις εὐόρκος χάρις ἔσεται, ἔτε δικαίε,
 Οὐτ' ἀγαθὸν· μάλλον δὲ κακῶν ῥεκτῆρα καὶ ὕβριν
 Ἀνέρα τιμήσκει· δίκη δ' ἐν χερσὶ καὶ αἰδῶς
 Οὐκ ἔσαι· βλάψει δ' ὁ κακὸς τὸν ἀρεῖονα φῶτα,
 Μύθοισι σκολιοῖς ἐνέπων, ἐπὶ δ' ὄρκον ὁμῆται.
 Ζῆλ'· δ' ἀνθρώποισιν οἷζυροῖσιν ἅπασιν
 Δυσκέλαδ'· κακόχαρτ'· ὁμῆρτήσκει συζερώπης·
 Καὶ τότε δὴ πρὸς Ὀλύμπῳ δ' ἀπὸ χθονὸς εὐρύοδ' εἴης,
 Λόυκοῖσι φάρεας· καλυψάμεν' ὡς χεῖρα καλὸν,
 Ἀθανάτων μὲν φύλον ἴτι' ἴω, πρὸς λιπόντ' ἀνθρώποις
 Αἰδῶς καὶ Νέμεσις· τὰ δὲ λείφεται ἄλγεα λυγρὰ
 Θνητοῖς ἀνθρώποισι, κακὸν δ' ἐκ ἔσεται ἀλήκῃ.

Νῦν

Νῦν δ' αἶνον βασιλεῦσ' ἔρέω, φρονέεσι καὶ αὐτοῖς.
 Ωδ' ἱρήξ πορσέειπεν αἰηδ' ὄνα ποικιλόλειρον,
 Τῆι μάλ' ἐν νεφέεσσι φέρον ὀνύχεαςι μεμῆρπώς·
 Ἡδ' ἐλεὸν γναμπτοῖσι πεπαρμυῆη ἄμφ' ὀνύχεαςι,
 Μύρετο. τί μὲν δ' ὄγ' ὅπικρατέως πορὸς μῦθον εἶπε·
 Δαιμονίη, τί λέλθας; ἔχει νύ σε πολλὸν ἀρείων.
 Τῇ δ' εἷς, ἥ σ' αὖ ἐγὼ περ ἄζω καὶ αἰοιδ' ὃν ἔεσαν.
 Δεῖπνον δ', αἶ κ' ἐθέλω, ποιήσομαι, ἢ ἐμεθήσω.
 Αφρων δ' ὅς κ' ἐθέλοι πορὸς κρείσσονας ἀντιφείζειν·
 Νίκης τε σέρεται, πορὸς τ' αἰχέσιν ἄλγεια πάχῃ.

Ως ἔφατ' ὠκυπέτης ἱρήξ, τανυσίπτερ' ὄρνις.
 Ω Πέρση, σὺ δ' ἄκκε δίκης, μήδ' ὕβριν ὀφείλλε.
 Ὑβρις γάρ τε κακὴ δειλῶ βροτῶν· ἐδ' ἐμὴν ἐσθλὸς
 Ρηϊδίως φερέμεν διεύαται, βαρύθει δ' ἐθ' ὑπ' αὐτῆς,
 Εγκύρσας ἄτησιν. ὁ δ' ὅς δ' ἐτέρηφι παρελθεῖν
 Κρείσσων ἐς τὰ δίκημα· δίκη δ' ὑπὲρ ὕβρι' ἴχει,
 Ες τέλος ἐξελθέσα. παθὼν δέ τίς νήπι' ἔγνω.
 Αὐτίκα γδ' ἔχει ὄρκ' ἅμα σκολίησι δίκησιν·
 Τῆς δ' ἐδίκης ῥόθ' ἔλκομένης ἥ κ' ἀνδρες ἄζωσι
 Δωραφάρσι, σκολιαῖς δ' ἐδίκης κείνωσι θέμισας.
 Ἡ δ' ἔπεται, κλαίεσα πόλιν τε καὶ ἦδε λαόν,
 Ηέρα ἑσαμυῆη, κακὸν ἀνθρώποισι φέρεσα,
 Οἳ τέ μιν ἐξελάεσι, καὶ ἐκ ἰθείας σῆνιμαν.
 Οἳ δ' ἐδίκας ξείνοισι, καὶ ἐνδήμοισι διδῶσι
 Ἰθείας, καὶ μή τι παρεκβαίνεσι δικαίαι·
 Τοῖσι τέθλη πόλις, λαοὶ δ' ἀνθεῦσιν ἐν αὐτῇ.

Εἰρῶν δ' ἀνὰ γλῶ κερξόφθ', ἐδέετοτ' αὐτοῖς
 Ἀργαλέον πόλεμον τεκμαίρεται εὐρύοπα Ζεὺς·
 Οὐδέ ποτ' ἰδυδίῃσι μετ' ἀνδράσι λιμὸς ὅπηδ' εἶ,
 Οὐδ' ἄτη· θαλῆς δ' ἐμμελήτοτα ἔργα νέμονται.
 Τοῖσι φέρει μὲν γαῖα πολὺν βίον· ἔρεσι δ' ἐδρῦς,
 Ἀκρὴ μὲν τε φέρει βαλάντας, μέσση δ' ἐμελίσας.
 Εἰρηπόκοι δ' οἷες μαλλοῖς καταβεβρίθασιν.
 Τίκτεσι δ' ἐγυναικες εἰκότα τέκνα γονεῦσιν.
 Θάλλεσι δ' ἀγαθοῖσι δαμπερές, ἐδὲ ἐπὶ νηῶν
 Νείσσονται. καρπὸν δ' ἐφέρει ζείδωρ' ἄφρα.

Οἷς δ' ὕβρις τε μέμηλε κακὴ, καὶ χέτλια ἔργα·
 Τοῖς δ' ἐδίκλῳ Κερνίδης τεκμαίρεται εὐρύοπα Ζεὺς.
 Πολλάκι καὶ ξύμπασα πόλεις κακῷ ἀνδρὸς ἐπαυρεῖ,
 Οὗ τις ἀλίξαινει, καὶ ἀτάσθαλα μηχανάσται.
 Τοῖσι δ' ἐρεανόθεν μέγ' ἐπήγαγε πῆμα Κερνίων,
 Λιμὸν ὁμῶ καὶ λοιμὸν ὄποφθινύθασιν διέλαοι,
 Οὐδέ γυναικες τίκτεσιν, μινύθασιν δ' οἴκοι,
 Ζῆνός φραδ' ἠρσυνήσιν ὀλυμπία. ἄλλοτε δ' αὖτε,
 Ἡ γὰρ γε στρατὸν εὐρυὸν ἀπώλεσεν, ἥ ὄγε τείχεσ',
 Ἡ νέας ἐν πόντῳ κερνίδης ὄποτίννυται αὐτῇ.

Ω βασιλεῖς, ὑμεῖς δ' ἐκαταφράζεσθε καὶ αὐτοῖ
 Τῶδε δίκλῳ. ἐγγὺς γὰρ ἐν ἀνθρώποισιν ἐόντες
 Αθάνατοι, λούσασιν, ὅσοι σκολιῇσι δίκησι
 Ἀλλήλοισι ξίβασιν, θεῶν ὅπιν ἐκ ἀλέγοντες.
 Τεῖς γὰρ μύριοι εἰσὶν ἐπὶ χθονὶ πελυβοτείρῃ
 Αθάνατοι Ζηνὸς, φύλακες θνητῶν ἀνθρώπων·

- Οἷρα φυλάσσειν τε δίκας καὶ χέτλια ἔργα,
 Ἡέρα ἑσάμυροι, πάντη φοιτῆτε ἐπ' αἶαν.
 Ἡ δέ τε παρθένῳ ἔστι δίκη, διὸς ἐκγεγαυῖα,
 Κυδινή τ' αἰδοίη τε θεοῖς, οἳ ὄλυμπον ἔχουσιν·
 5 Καί ῥ' ὁπότ' αὖ τις μιν βλάβῃ σκολιῶς ὀνοτάζων,
 Αὐτίκα παρ Διὶ πατρὶ καθεζομένη Κρονίωνι,
 Γηρύετ' ἀνθρώπων ἀδίκον νόον· ὄφρ' ὀποπίσῃ
 Δῆμῳ ἀτασθαλίας βασιλῆων, οἳ λυγρὰ νοεῖν τε
 10 Ἀλλή παρκλίνεσι δίκας, σκολιῶς ἐνέποντες·
 Ταῦτα φυλασάμενοι βασιλῆες, ἰθιυέτε μύθοις,
 Δωροφάρσι· σκολιῶν δὲ δικῶν ὅπι πᾶν γυλάθεσθε.
 Οἳ αὐτὰ κακὰ τείχει αἰὴρ, ἄλλω κακὰ τεύχων·
 Ἡ δ' ἐ κακὴ βελὴ τὰ βελεύσαντο κακίστη.
 15 Πάντα ἰδὼν διὸς ὀφθαλμός καὶ πάντα νοήσας,
 Καί νυ τάδ', αἰὲν ἐθέλησ', ὅπι δὲ ῥέκεται· ἐδὲ ἐλήθει,
 Οἴλω δὴ, καὶ τλώδε δίκῃ πόλις ἐντὸς ἔργῃ.
 Νῦν δ' ἐγὼ μήτ' αὐτὸς ἐν ἀνθρώποισι δίχαμῳ,
 Εἴλω, μήτ' ἐμὸς υἱὸς, ἐπεὶ κακὸν, ἀνδρα δίχαμον
 20 Εμυδαί, εἰ μείζω γε δίκῃ ἀδικώτερῳ ἔξει.
 Ἀλλὰ τάγ' ἔπω ἑολπατελεῖν Δία τερπικέραυνον·
 Ω Πέρση, σὺ δὲ ταῦτα μῦθ' φρεσὶ βάλλεο σῆσιν·
 Καί νυ δίκης ἐπάκκε, βίης δ' ὅπι λήθεο πάμπαν·
 Τόν δέ γ' ἀνθρώποισι νόμον δέταξε Κρονίων,
 25 Ἰχθύσι μὲν, καὶ θηροῖς, καὶ οἰωνοῖς πετεινοῖς,
 Ἐδεῖν ἀλλήλοισ' ἐπεὶ ἐ δίκη ἔστιν ἐπ' αὐτοῖς.
 Ἀνθρώποισι δ' ἔδωκε δίκῃ, ἢ πολλὸν αἰεῖσθαι

μηδε ολβιος
 qui habet opum
 aduersa pericula
 quasi oles βιοι
 es ολβιος
 beatus sum.

Γίνεται· εἰ γὰρ τις κ' ἐθέλῃ τὰ δίκαι' ἀγορεύειν

Γινώσκων τὰ μὲν τ' ὄλβον διδοῖ δ' ὀρύσσει ζῆς.

Ὅς δέ κε μὲν τυρήσιν ἐκὼν ὀπίορκον ὁμόσας,

Ψεύσεται, ἐν δ' ἐδίκλῳ βλάβ' ἄσ' νήκεσον ἀάσθῃ,

Τῷ δ' ἐτ' ἀμαυροτέρῃ γῆρ' ἐν μετόπισθε λείλειπται.

Ἀνδρὸς δ' ὀρίορκε γῆρ' ἐν μετόπισθεν ἀμείνων.

Σοὶ δ' ἐγὼ, ἐσθλὰ νοέων, ἐρέω μέγα νήπιε Πέρση.

Τὴν μὲν τοι χακότητα καὶ ἰλαδὸν ὅστιν ἐλέσται,

Ρηϊδίως· ὀλίγη μὲν ὁδὸς, μάλα δ' ἐγγύθι ναίει.

Τῆς δ' ἀρετῆς ἰδράττα θεοὶ παρπάροισιν ἐθήκαν

Ἀθανάτοι, μακρὸς δὲ κ' ὄρδι' οἴμ' ἐπ' αὐτῷ,

Καὶ ζῆχ' ὅς τ' ὀρώσῃ· ἐπὶ δ' εἰς ἀκρον ἵκηται,

Ρηϊδίη δ' ἥπειτα πέλει, χαλεπή περ ἐῖσα.

Οὐτ' ὅτ' ἄν' ἀνείηται, ὅς αὐτὰ πάντα νοήσῃ,

Φερασάμην' ὅτ' ἔπειτα καὶ εἰς τέλος ἦσιν ἀμείνω.

Εσθλὸς δ' αὖ καὶ κείν' ὅς εὖ εἰπόντι πίθηται.

Ὅς δ' ἐκὼν μὴτ' αὐτῷ νόεῃ, μὴτ' ἄλλ' ἀκέων

Ἐν θυμῷ βάλληται· ὅδ' αὖτ' ἀχρήϊ' ἀνὴρ.

Ἀλλὰ σὺ γ' ἡμετέρης μεμνημένος αἰὲν ἐφειμῆς,

Εργάζου Πέρση δ' ἴον γῆρος· ὄφρα σε λιμὸς

Ἐχθαίρῃ, φιλέῃ δ' ἐσ' εὐσέφαν' Δημήτηρ

Αἰδοίῃ, βιότῃ δ' ἐτελὼν πῖμπλησι καλίλῳ.

Λιμὸς γάρ τοι πάμπαν ἀεργὰ σύμφορ' ἀνδρὶ.

Τὰ δὲ θεοὶ νεμεσῶσι καὶ ἀνέρες, ὅς κεν ἀεργὸς

Ζῶν, κηφύεσσι κοθέροισι ἱκελ' ὀρμύλῃ,

Οἵ τε μελισσάων κάματον φύχουσιν, ἀεργοὶ

Εσθοντες.

- ἔδοντες· σοὶ δ' ἔργα φίλ' ἔσω μέγιστα κοσμεῖν,
 ὧς κέ τοι ὠραῖα βιότῃ πλήθωσι καλῶ.
 Εξ ἔργων δ' ἄνδρες πολὺ μῆλ' ἵτ', ἀφνειοί τε.
 Καί τ' ἔργα ζόμῃος πολὺ φίλτρον ἀθανάτοισιν
 5 ἔασσαι, ἥ δ' ἐβροτοῖς μάλα γὰρ συγέκσιν αἰργέει.
 Ἐργον δ' ἐδίδου ὄνειδ' ἔτι, αἰργίη δ' ἐτ' ὄνειδ' ἔτι.
 Εἰ δέ κεν ἐργάζῃ, τάχα σε ζηλώσει καὶ ἄργος
 Πλεττωῖται· πλέττω δ' ἀρετὴ καὶ κῦδ' ἔτι ὅπη δ' εἴ.
 Δαίμονι δ' οἶσ' ἔπειτα (τὸ ἐργάζεσθαι ἀμείνων),
 10 Εἶπεν ἀπ' ἀλλοξίων κτεάνων ἀεσίφρονα θυμὸν
 Εἰς ἔργον ἔειπας μελετᾶς βίβ', ὥς σε κελεύω.
 Αἰδώς δ' ἐκ ἀγαθῇ κεχρημύον ἀνδρα κομίζει.
 Αἰδώς, ἥ τ' ἀνδρας μέγα σίνεταί, ἥ δ' ὀνίνησι.
 Αἰδώς τοι παρὲς ἀνολβίη, θάρσ' ἔτι παρὲς ὀλβώ.
 15 Χρήματ' ἔτι ἔχ' ἀρπακτὰ, θεόσδοτα πολλὰ ἀμείναι.
 Εἰ γάρ τις καὶ χερσὶ βίβ' μέγαν ὀλβον ἔληται,
 Ἡ δ' ὅγ' ἀπὸ γλώσσης λήϊσεται (οἶά τε πολλὰ
 Γίνεται, εὖ τ' ἀνδρὶ κέρδι' νόον ἔξαπατήσῃ
 Ανθρώπων, αἰδῶ δ' ἐτ' ἀναιδέϊ κατοπάσῃ).
 20 Ρεῖά τέ μιν μαυρῆσι θεοῖς, μινύθεσσι τε οἴκοι
 Ἀνέειπας, παῦρον δ' ἐτ' ὅπ' ἡρόνον ὀλβ' ἔτι ὅπη δ' εἴ.
 Ἴσον δ' ὅς θ' ἰκέτω, ὅς τε ξεῖνον κακὸν ἔρξει.
 Ὅς τε κασιγνήτοιο εἴς ἀνὰ δέμνια βαῖνοι,
 Κρυπταδὴς ἐυωῆς ἀλόχευ ὄψα καίρια ῥέζων.
 25 Ὅς τέ τ' ὀφθαλμοῖς ἀλιζαίνεται ὀρφανὰ τέκνα.
 Ὅς τε γονῆα γέροντα, κακὰ δ' ὅπ' ἡρόνον ἔδιδ' ἔτι.

Νεικείη, χαλεποῖσι καὶ ἀπτόμευθ' ἐπέεσσιν·
 Τῷ δ' ἦ τοι Ζεὺς αὐτὸς ἀγαίεται, ἐς δ' ἐτελοῦτ' ἔω.
 Εργῶν αὐτ' ἀδίκων χαλεπὴν ἐπέθηκεν ἀμοιβήν.
 Ἀλλὰ σὺ γ' ἤ μὲν παμπαν ἔργ' αἰεσίφρονα θυμόν.
 Καδιδιεύαμιν δ' ἔρδλειν ἱερὰ θανάτοισι θεοῖσιν 5
 Ἀγνώως καὶ καθερῶς, ὅππῃ δ' ἀγλαὰ μηρία καίειν.
 Ἄλλοτε δ' ἡ σπονδῆσι θυέεσσι τε ἰλάσκεσθαι,
 Ἡ μὲν ὅτ' εὐνάζῃ, καὶ ὅταν φάθ' ἱερὸν ἔλθῃ·
 Ὡς κέ τοι ἰλαδὸν κερδίλω καὶ θυμὸν ἔχωσιν,
 Οφρ' ἄλλων ὦν' ἡ κληῖρον, μὴ τὸν τεδὸν ἄλλῃθ'. 10
 Τὸν φιλέοντ' ἐπὶ δ' αὖτα χαλεῖν, τὸν δ' ἐχθρὸν ἱᾶσθαι·
 Τὸν δ' ἐμάλιστα χαλεῖν, ὅς τις σέθεν ἐγγύθι ναίει.
 Εἰ γάρ τοι καὶ χεῖμ' ἐγχώριον ἄλλο γήνηται,
 Γείτονες ἀζώσοι ἐκίον, ζώσαντο δ' ἐπηοί.
 Πῆμα κακὸς γείτων, ὅσον τ' ἀγαθὸς μέγ' ὄνειρα 15
 Εμμορεῖ τοι πμῆς, ὅς τ' ἐμμορε γείτονθ' ἐσθλῆ.
 Οὐδ' αὖ βῆς ἀπόλοιτ', εἰ μὴ γείτων κακὸς εἴη·
 Εὖ μὲν μετ' εἶδαι παρὰ γείτονος, εὖ δ' ἀποδιδῆναι·
 Αὐτὰρ τὰ μέγ' ὦ, καὶ λώϊον αἶνε διμύηαι·
 Ὡς αὖ χερίζων καὶ ἐς ὕστερον ἄρκιον εὕρης. 20
 Μὴ κακὰ κερδαίνειν, κακὰ κέρδεα ἴσα ἀτήσιν.
 Τὸν φιλέοντα φιλεῖν, καὶ τὰ παροισιόντι παροεῖναι·
 Καὶ διόμην ὅσκειν δίδαι, καὶ μὴ διόμην, ὅσκειν μὴ δίδαι.
 Δώτῃ μὲν τις ἔδωκεν, ἀδότη δ' ἔτις ἔδωκεν.
 Δῶς ἀγαθὴ· ἄρπαξ δ' ἐκακὴ, θανάτοιο δότειρα. 25
 Ὅς μὲν γάρ κεν ἀνὴρ ἐθέλων, ὅγε καὶ μέγα δίδῃ,

Χαίρει

Χαίρει τῷ δώρῳ, καὶ τέρπεται ὃν κτ' θυμόν·
 Ὃς δ' ἐκεν αὐτὸς ἔληται, αἰαυδ' εἴηφι πιθήσας,
 Καί τε σμικρὸν ἰὸν, τό τ' ἐπάχνωσεν φίλον ἥτορ.
 Εἰ γὰρ κεν καὶ σμικρὸν ὅππ' σμικρὸν καταθεῖο,
 Καὶ θαυμά τ' ἔρδεις τάχα κεν μέγα καὶ τὸ γήυοιτο.
 Ὃς δ' ἐπ' ἐόντι φέρει, ὅδ' ἀλύζεται αἰδοπα λιμόν·
 Οὐ δ' ἐτό γ' εἰν οἴκῳ κατακείμενον, ἀνέρα κήδε·
 Οἴκοι βέλτερον εἶν', ἐπεὶ βλαβερὸν τὸ θύρηφι.
 Εὐλὸν μὲν παρεόντ' ἔλεσται, πῆμα δ' ἐθυμῶ
 Χρηΐζειν ἀπεόντ'· ἅ σε φράζεσθαι αἴωγα.
 Ἀρχομένη δ' ἐπίθε καὶ λήγοντ' κορέσασθαι,
 Μεσότη φρίδεσθαι· δεινὴ δ' ἐνὶ πυθμύϊ φριδῶ.
 Μισθὸς δ' ἀνδρὶ φίλῳ εἰρημύτ' ἀρκιτ' ἔστω.
 Καί τε κασιγνήτῳ γελάσας ὅππ' μάρτυρα θέσται·
 Πίσσεις δ' ἄρα ὁμῶς, καὶ ἀπιστίαι ὤλεσαν ἀνδρας.
 Μὴ δὲ γυνή σε νόον πυροσὸλ' ὄξαπατάτω,
 Αἰμύλα κατ' ἴλυσσα, τελευτῶσα χαλκίῳ.
 Ὃς δ' ἐγυυαίκε πέποιθε, πέποιθ' ὄγε φιλήτησι.
 Μυνογυγής δ' ἐπαῖς σώζοι πατρῷον οἶκον
 Φερβέμεν, ὥς γδ' πλεῖτ' ἀέξεται ἐν μεγάροισι·
 Γηραιὸς δ' ἐθαύοις, ἔτερον παῖδ' ἐγκαταλείπων.
 Ρεῖα δ' ἐκεν πλεόνεας πόρῳ Ζεὺς ἀσπεῖον ὄλβον·
 Πλείων μὲν πλεόνων μελέτη, μείζων δ' ὀπιθήκη.
 Σοὶ δ' εἰ πλάττ' θυμὸς ἐέλδεται ἐν φρεσὶν ἥσι,
 Ὡς ἔρδῃεν, ἔργον δ' ἔστ' ἐπ' ἔργῳ ἐργάζεσθαι.

Ληϊάδων Ατλαγχεύων ἠπείελλομα
νάων,

Αρχεὸν ἀμνητὲν ἀρότιο δ' ἐδυασο-
μυάων.

Αἰδήτοι νύκτας τε καὶ ἡμέρας πε-
σαράκοντα

Κεκρύφεται αὖτις δ' ἐπ' ἐπιπομπῆς ἐνιαυτῷ,
Φαίνονται τὰ παλαιὰ χερσαὶ σιδήρεοι σιδήρε.
Οὗτός τοι πεδίων πέλειται νόμος, οἷτε θαλάσσης
Εγγύθι ναιετάει, οἷτ' ἀγχεα βησθήεντα
Πόντε κυμαίνοντο, ὅπου πορδι πόνια χῶρον
Ναίεσι γυμνὸν σφείρειν, γυμνὸν δὲ βοωτῆιν,
Γυμνὸν δ' ἀμῶσαι· εἰχ' ὥρεια πάντ' ἐθέλησθαι
Εργα κομίζεσθαι Δημήτερι, ὥς τοι ἔκαστα
Ωρεῖ ἀέξεσθαι μή πως, τὰ μεταξὺ χατήρων,
Πτώσσης ἀλλοτρίης οἴκες, καὶ μηδὲν ἀνύσσης.
Ὡς καὶ νυνὶ ἐπ' ἐμὴν ἦλθες· ἐγὼ δ' ἐπεὶ τοι ἐκ ὅπιδ' ὤσω,
ὕδ' ὅπι μεξήσω. ἐργάζου νήπιε Πέρση,
Εργα, τὰτ' ἀνθρώποισι θεοὶ διέτεκμήραντο·
Μὴ ποτε σὺν παίδεσσι γυναικί τε θυμὸν ἀχέων,
Ζητεύης βίον καὶ γείτονας, οἷδ' ἀμελᾶσιν.
Δίς μιν γὰρ καὶ τρίς τάχα τεύξαι· ὡς δ' ἐπ' λυπῆς,
Ἑρῆμα μὲν ἐπ' ὀρέξει· σὺ δ' ἐτώσια πᾶσι ἀγορεύσεις·
Αρχεῖ δ' ἔσται ἐπίων νόμος, ἀλλὰ σ' αἴωγα
Φράζειται

Φερέσθαι χειρὶν τε λύσιν, λιμὲν τ' ἀλεωρίν.

Οἶκον μὲν ὀρώψα, γυναικὰ τε, βέντ' ἀροτῆρα,
Κτητὴν ἔγραμπτὴν, ἥ τις καὶ βεσὶν ἔποιτε.

Χρήματα δ' εἰν οἴκῳ πάντ' ἀμύμα παοιήσασθαι·

Μὴ σὺ μὲν αἰτῆς ἄλλον, ὅδ' ἀρνῆται, σὺ δὲ τητᾷ.

Ἡ δ' ὥρη ὤδρα μείβηται, μινύβη δὲ τοι ἔργον.

Μὴ δὲ ἀναβάλλεσθαι ἔς τ' αὖριον ἔς τ' ὤνηφιν·

Οὐ γὰρ ἐπασιοεργὸς ἀνὴρ πῖμπλησι καλίλῳ,

Οὐδ' ἀναβαλλόμενος· μελέτη δὲ τοι ἔργον ὀφέλλει.

Αἰεὶ δὲ ἀμβολιεργὸς ἀνὴρ ἄταισι παλαίει.

Ἡμεῖς δὴ λήγει μὲν ὁ ξέος ἡλίοιο,

Καύματ' ἰδαλίμῃ, μετοπωρινὸν ὀμβρήσαντ'.

Ζῆλος ἐριθενέος, μὲν δὲ ξέπεται βρότεος χροῶς

Πολλὸν ἐλαφρότερος (δὴ γὰρ τότε σείει ἄστὴρ

Βαίον ὑπὲρ κεφαλῆς κηρυττόμενον ἀνθρώπων

Ερχεται ἡμάτιος, πλείον δὲ τε νυκτὸς ἐπαυρεῖ·)

Ἡμεῖς ἀδηκτοτάτῃ πᾶσι τμηθεῖσα σιδήρῳ

Τλῆ, φύλλα δ' ἐραζε χεῖρ, πτόροισιό τε λήγει·

Τῇμεν ἄρ' ὕλοιο μείν, μινύβη δὲ τοι ἔργον.

Ολμὸν μὲν ξιπὸδῶν τάμνειν, ὑπερὸν δὲ ξίπηχιον·

Ἀξονάθ' ἐπὶ ἀπόδῳ, μάλα γὰρ νῦν τοι ἀμύμα ἔστω·

Εἰ δέ κεν ὀκταπόδῳ, δὲ πὸ καὶ σφύραν κε τάμοιο.

Τελαιώδαμον δ' ἀψὶν τάμνειν διχαδῶρ' ἀμάξῃ

Πόλλ' ὅπῃ καμπύλα καὶ λαφύρα· φέρειν γὰρ γύην, ὅτ' αὖ εὐρήσῃ

Εἰς οἶκον, κατ' ὅρ' διζήμενος ἢ κατ' ἀέρας,

Πρόνουν δὲ γὰρ βεσὶν ἀρῶν ὀχυρώτατός ἐστιν,

40 ΗΣΙΟΔΟΥ ΤΟΥ ΑΣΚΡΑΓΟΥ

Εὖτ' αὖ ἀθλωαίης διμῶθ' ἐν ἐλύματι πήξας
 Γόμφοισιν πελάσας περσαρήρεται ἰσοβοῆι.
 Δοιὰ δὲ θέσται ἀρότρα πονησάμενθ' κ' οἶκον,
 Αὐτόγυον καὶ πηκτὸν· ἐπεὶ πολὺ λώϊον ἔτω,
 Εἶχ' ἕτερον γ' ἄξαις, ἕτερον κ' ὅππ' βεσὶ βάλοιо.
 Δάφνης δ', ἢ πτελέης, ἀκμώτατοι ἰσοβοῆες·
 Δρυὸς, ἐλύμα· τῶρινε, γύλω. βόε δ' ἐνναετήεσσι
 Αρσενε πεκτῆσθαι (τῷ γὰρ ἀένθ' ἐκ ἀλαπαδινόν)
 Ἡβης μέζον ἔχοντε, τῷ ἐργάζεσθαι ἀρίστω·
 Οὐκ αὖ τῶν ἐρίσαντες ἐν αὐλακι χαμμηρὸν, ἀρότρον
 Αἷσιαν, τὸ δ' ἔργον ἐτώσιον αὐτῇ λίποιεν.
 Τοῖς δ' ἅμα τεσσαρακονταετῆς αἰζήδης ἔποιτε,
 Ἀρῶν δειπνήσας τετραῖς φυφον ὀκταβλωμον·
 Ος κ' ἔργα μελετῇ, ἰθείαν αὐλακ' ἐλαύνει,
 Μηκέτι παπταίνων μὴ ὁμήλικας, ἀλλ' ὅππ' ἔργῳ
 Θυμὸν ἔχων· τῷ δ' ἔπνεώτερθ' ἄλλθ' ἀμείνων,
 Σπέρματα δάσασθαι, καὶ ὅππ' αὐτοῖσι ἀλέασθαι.
 Κερότερθ' γὰρ αἰὴρ, μὴ ὁμήλικας ἐπτοίηται.
 Φεράζεσθαι δ', εὖτ' αὖ φωνίῳ γεράνε ἐπακέσσης,
 Τυφόμεν ἐκ νεφέων ἐνιαύσια κεκληγυῆς.
 Ἦτ' ἀρότοιό τε σῆμα φέρει· καὶ χεῖματθ' ὥρῳ
 Δεικνύει ὁμῶς, κρεδίνην δ' ἔδωκ' ἀνδρὸς ἀβέστεα.
 Δὴ τότε χορτάζειν ἔλικας βόας εἰδὼν ἑόντας.
 Ρηίδιον γὰρ ἔπθ' εἰπεῖν· βόε δ' ὅς καὶ ἄμαξεν.
 Ρηίδιον δ' ἀπανήνασθαι· πάρα δ' ἔργα βόεσσιν.
 Φησὶ δ' αἰὴρ φρενῆας ἀφνειὸς, πηξάσθαι ἄμαξεν.
Νήπιθ',

Νήπιός, ὃς ὅ τόν· οἶδ' ἑκατὸν δ' ἐτε δ' ἔρατ' ἀμείξης·
 Τῶν περθεῖν μελέτω ἐχέμεν οἰκίῃα θέσται.
 Εὐτ' αὖ δὴ παρῶπις ἀρότρος θνητοῖσι φανείη,
 Δὴ τότε ἐφορμηθῶμαι ὁμῶς διμῶές τε καὶ αὐτὸς,
 Αὐτὸν καὶ διερὺν ἀρότων, ἀρότοιο καὶ ὥρην·
 Πρὸς μάλ' αὖ σπύδων, ἵνα τοι πλήθωσιν ἀφ' ἑρα.
 Εἴαρι πολὺν· θέρει δ' ἐν νεωμῶν ἔσ' ἀπατήσεις.
 Νειὸν δ' ἐσπεύρειν ἐπὶ κεφίζουσιν ἀφ' ἑρα.
 Νειὸς ἀλεξιάρη, παίδων δὲ κηλήτεια.
 Εὐχεσθαι δὲ Διὶ χθονίῳ, Δημήτερι θ' ἀγνῇ,
 Εκτελέα βεῖθαι Δημήτερος ἱερὸν ἀκτῶ·
 Ἀρχόμενος τὰ παρῶν ἀρότε, ὅταν ἄκρον ἐχέτης
 Χεῖρ λαβῶν, ὄρπηκα, βοῶν ὅππῃ νῶτον ἵκηαι,
 Ενδρυὸν ἐλκόντων μεσάβω. ὃ δ' ἐν τυτθὸς ὅππῃ
 Δμῶς ἔχων μακέλιον, πόνον ὀρνίθεσσιν πθείη,
 Σπέρματα κακκρύπτων· διδυμοσυμῇ γὰρ ἀρίστη
 Θνητοῖς ἀνθρώποις, κακοδυμοσυμῇ δ' ἐκακίστη·
 Ὡς δὲ καὶ ἀδρυοσύνη σάχους νόσοιεν ἔραζε,
 Εἰ τέλος αὐτὸς ὅππῃ οὐλύμπιός ἐσλὸν ὁπάζοι·
 Εκ δὲ ἀγγέων ἐλάσειας ἀράχνια· καί σε ἔολπα
 Γηθήσειν, βιότοιο ἐρύμηνον ἐνδον ἐόντι.
 Εὐωχέων δ' ἴξεαι πολὺν ἔαρ· ὃ δ' ἐπὶ πρὸς ἄλλοις
 Αὐγάσεις, σέο δ' ἄλλος ἀνὴρ καχεμῶν ἔσται.
 Εἰ δέ κεν ἡελίοιο ξοπῆς ἀρότης χθόνα διαν·
 Ημῶς ἀμήσεις, ὀλίγον περὶ χειρὸς ἔργων,
 Ἀντὶα δισμεύων, κεκοιμημένος, ὃ μάλ' αὖ χαίρων·

Οἴσεις δ' ἐν φορμῶ, παῦροι δέ σε θηήσονται.
 Ἄλλοτε δ' ἄλλοιθ' Ἰλῶδες νόθ' αἰγιόχοιο,
 Ἀργαλέος δ' ἀνδρεῖσι καὶ θνητοῖσι νοῆσαι.
 Εἰ δέ κεν ὄψ' ἀρόσης, τόδε κέν τ' ἐφάρμακον εἴη·
 Ἡμῶς κόκκυξ κοκκύζει δρυὸς ἐν πετάλοισι,
 Τὸ φῶτον, τέρπει τε βροτὰς ἐπ' ἀπείρονα γαῖαν.
 Τῆμ' ἔϋς υἱοὶ ξίτω ἡμάτι, μὴ δ' ὀπολήροι·
 Μήτ' ἀρ' ὑπερβάλλων βοὸς ὀπλῶν, μήτ' ὀπολείπων.
 Οὔτ' αὖ κ' ὄψαρέτης περσικῆς ἰσοφασίξει.
 Ἐν θυμῷ δ' εὖ πάντα φυλάσσει· μὴ δέ σε λήθοι,
 Μήτ' ἔαρ γινόμηνον πολὺν, μήθ' ὦριθ' ὄμβροθ'.
 Πὰρ δ' ἴδι χάλκειον θῶκον, καὶ ἐπ' ἀλεὰ λείλυν,
 Ωρὴ χειμερὶν, ὅποτε κρύθ' ἀέρας εἶργον
 Ἰχάνει, σῆθα κ' ἄοκν' ἀνὴρ μέγαν οἶκον ὀφέλλει·
 Μὴ σε κακῆ χειμῶν' ἀμνηχανίη καταμάρψῃ
 Σὺν πινίῃ, λεπτὴ δὲ παχυὴ πόδα χειρὶ πίζοις.
 Πολλὰ δ' αἰργὸς αἰὴρ, κενεῶν δ' ἐλπίδα μίμνων,
 Χρητίζων βιότοιο, κακὰ περσελέξατο θυμῷ.
 Ἐλπίς δ' ἐκ ἀγαθῆ κεχρημύον ἀνδρα κομίζει,
 Ἡμῶν ἐν λέσχῃ, τὰ μὴ βίθ' ἄρκιθ' εἴη.
 Δείκνυς δὲ δ' μῶεσι, θέροδ' ἐπὶ μέσσε' ἰόντ'·
 Οὐκ αἰεὶ θέρ' ἱστέεται, ποιεῖσθαι καλίας.
 Μελῶα δὲ λιναιῶνα, κακ' ἡμάτα, βέδρεα πάντα,
 Τέτον ἀλεύασαι καὶ πηγάδας, αἷτ' ἐπὶ γαῖαν,
 Πνεύσαντ' Ὀρέαιο, δυσηλεγέες τέλεθωσι.
 Ὅς τε καὶ Θρήκης ἱπποφῶφες, εὐρέϊ πόντῳ,

Εμπνύσαι

Εμπνεύσας ὦρνε, μέμυκε δὲ γαῖα καὶ ὕλη·
 Πολλὰς δὲ δρυὺς ὑψικόμους, ἐλάτας τε παχείας,
 Οὔρεσ' ἐν βήσσης πλινᾶ, χθονὶ περὶ λυβοτείρῃ
 Εμπίπτων καὶ πᾶσα βοᾷ τότε νήριτ' ὕλη.
 Θῆρες δὲ φρέσας, ἔρας δ' ὑπὸ μέζῃ ἔθεντο·
 Τῶν καὶ λάχνη δέρμα κατὰ σκιον, ἀλλὰ νῦν καὶ τῆρ'
 Ψυχρὸς ἐὼν δάκνησι, δασυτέρων περιέοντων,
 Καί τε δάκ' ῥινεῖ βοὸς ἔρχεται, ἐδὲ μιν ἴχει·
 Καί τε δι' αἶγα ἀησι τανύτριχα. πώεα δ' ἔτι,
 Οὐνεκ' ἐπιεταναὶ τρίχες αὐτῶν, ἐδάκνησιν
 Ἰς ἀέμεν βορέαο· φοχαλὸν δὲ γέροντα τίθησι.
 Καὶ δάκ' παρθενικῆς ἀπαλόχροσ' ἐδάκνησιν·
 ἦτε δόμων ἐντόσφι, φίλη παρὰ μητέρι μίμνει,
 Οὐπω ἔργ' εἰδ' ὕα πολυχρύσα ἀφροδίτης·
 Εὖτε λοισαμυρὴν τέρενα χροῖα, καὶ λίπ' ἐλάμω
 Χρυσάμυρην, νυχίη καταλέξειται εἴδοθεν οἴκου,
 Ἡματι χειμερῷ. ὅτ' αἰόσεσθ' ὅν ποδα τένδει,
 Εν τ' ἀπύρῳ οἴκῳ, καὶ ἐν ἡῤεσι λευγαλέοισιν·
 Οὐ γὰρ οἱ ἤελιθ' εἰκνυ νόμον ὀρμηθῆναι,
 Ἀλλ' ἐπὶ κυανέῳ ἀνδρῶν δῆμόν τε πόλιν τε
 Στεροφᾶται, βράδιοι δὲ πανελλίως φαίνει.
 Καὶ τότε δὴ κεραοὶ καὶ νήκερι ὕλη κοῖται,
 Λυγρόν μυλιοῶντες, αἰὰ δρύα βροσθέντα
 Φεύγουσιν, καὶ πᾶσιν ἐπὶ φρεσὶ τῆτο μέμηλεν·
 Οἱ σκέπα μαιόμοιοι, πυκινὰς καθ' ἑμῆας ἔχουσιν,

44 ΗΣΙΟΔΟΥ ΤΟΥ ΑΣΚΡΑΙΟΥ

Καὶ γλάφυ πῆξῃεν· τότε δὴ ξίποδι βροτῶσι,
 Οὐτ' ὅπινῳτα ἔαγε, κάρη δ' εἰς ἔδ' ας ὀρᾷται·
 Τῶ' ἱκετοί, φοιτῶσιν ἀλδύοι μύθοι νίφα λυκλῷ.
 Καὶ τότε ἔασαδαι ἔρυμα χροῶς, ὥς σε κελεύω·
 Χλαῖνάν τε μαλακλῷ, καὶ τερμύοντα χιτῶνα.
 Στήμονι δ' ἐν παύρῳ πολλῷ κρέκα μινύσασαδαι·
 Τλῷ περ ἔασαδαι, ἵνα τοι ξίχες ἀτρεμέωσι,
 Μὴ δ' ὀρθαὶ φρέσασιν ἀειρέμεναι καὶ σῶμα.
 Ἀμφὶ δὲ ποσσὶ πέδιλα, βοὸς ἴφι καταμύοιο,
 Ἀρμύρα δὴ ἴσταδαι, πύλοισι δ' ἔσθ' ἀπὸ πυκνάσας.
 Περὶ γόνων δ' ἐρέφων, ὅπότεν κρύθ' ὤρειον ἔλθοι,
 Δέρματα συρράπτειν νόρῳ βοὸς· ὅφρ' ἐπὶ νώτῳ,
 Τετὲ ἀμφιβάλῃ ἀλείψω, κεφαλῇφι δ' ὑπερθεῖν
 Πῖλον ἔχειν ἀσκητὸν, ἵν' ἔατα μὴ καταδέυῃ.
 Ψυχρὴν γὰρ τ' ἠὲς πᾶσι βόρειαο πρὸς ὄντ'·
 Ἡὼθ' δ' ἐπὶ γαῖαν ἀπ' ἕραν ἄσπερεσσιν·
 Ἀὴρ περὶ φόρ'· τέταται μακρόθεν ἐπὶ ἔργοις·
 Ὃς τε ἀρύσας μύθ' ποταμῷ ἀπὸ αἰνὸν ναόντων,
 Τῷ δ' ὑπὲρ γαίης ἀρθεῖς ἀέμωιο θυέλλῃ,
 Ἄλλοτε μὲν θ' ὑεὶ ποτὶ ἔσπερον, ἄλλοτ' ἄησι,
 Πυκνὰ θρηϊκίε βορέε νέφεα κλονέοντ'·
 Τὸν φθάμενθ', ἔργα τέλεσας, οἶκον δὲ νέεσθαι·
 Μὴ ποτὲ σ' ἕρανόθεν σκοτόεν νέφ' ἀμφικαλύψῃ,
 Χρῶτά τε μυδαλέον θείῃ, κατὰ θ' εἴματα δέυσῃ.
 Ἀλλ' ὑπαλδύαδαι· μεῖς γὰρ χαλεπαίτατ' ἔσθ'·
 Χψμέριος, χαλεπὸς περὶ βῆτοισι, χαλεπὸς δ' ἀνθρώποις.
 Τῇ μ'·

Τῆμ' ὅθ' ὤμους βυσὶν, ἐπὶ δ' ἀνέρι τὸ πλεον εἶη
 Ἀρμαλιῆς μακρὰ καὶ γὰρ ἐπὶ ῥόδοι δουρύναι εἰσί.
 Ταῦτα φυλασσόμεν' τετελεσμένον εἰς ἐνιαυτὸν,
 Ἰσέσθαι νύκτας τε καὶ ἡμέρας εἰσόκεν αὔθις
 Γῆ πάντων μήτηρ, καρπὸν σύμμικτον ἐνείκη.

Εὖ τ' αὖ ἐξήκοντα, μὲν ἔσπαρς ἡελίοιο,
 Χειμέρ' ἐκτελέσῃ Ζεὺς ἡμέρας· δὴ ῥα τότε ἄσπερ
 Ἀρκτὺρ', ἀσπιδιπὼν ἱερὸν ῥόον ὠκεανοῖο,
 Πρῶτον παμφαίνων, ὅππότε λλεται ἀκροκνέφαι.
 Τὸν δὲ μὺθ', ὁρ' Ἰσχυρόν Πανδιονὶς ὦρτο χαλιδῶν
 Ἐς φάθ' ἀνθρώποις, ἔαρ' νέον ἰσταμένοιο.
 Τὴν φθάμεν', οἴνας ἀειταμένον· ὥς γὰρ ἄμεινον.
 Ἀλλ' ὅπότεν φερέοικ' ἀπὸ χθονὸς αὖ φυτὰ βαίνη,
 Πληϊάδας φύγων· τότε δ' ἡ σκάφ' ἐκέτι οἰνέων,
 Ἀλλ' ἄρπας τε χαρσασέμεναι, καὶ διμῶας ἐγείρειν.
 Φύγειν δὲ σκιερὰς θώκας, καὶ ἐπ' ἡῶ κοῖτον,
 Ωρῇ ἐν ἀμνητῇ, ὅτε τ' ἡέλι' ἄρξῃ κάρφη.
 Τημεῦτ' ἀσπύδειν, καὶ οἴκαδ' ἐκ καρπὸν ἀγείρειν·
 Ορθρὰ ἀνίσταμεν', ἵνα τοι βί' ἄρκιας εἶη.
 Ἡὼς γάρ τ' ἔρξοιο ξίτιλιν ἀπομείρεται αἶσαν.
 Ἡὼς τοι ἀσπύρει μὲν ὁδὸν, ἀσπύρει δ' ἐκ καὶ ἔργον·
 Ἡὼς, ἥτε φανείσα πολέας ἐπέβησε κελεύθε·
 Ἀνθρώπους, πολλοῖσι δ' ἐπὶ ζυγὰ βεσὶ πίθησιν.
 Ἡμ' δὲ σκόλυμός τ' ἀνθεῖ, καὶ ἡχέτα τέττιξ
 Δεινδρέω ἐφ' ἑζόμεν', λιγυρίῳ καταχέυετ' ἀοιδίῳ
 Πυκνὸν ὑπὸ πτέρυγων, θέρι' ἀματώρεϊ ὥρη·

46 ΗΣΙΟΔΟΥ ΤΟΥ ΑΣΚΡΑΙΟΥ

Τῇμ' πόταταί τ' αἶγες, καὶ οἶν' αἶρι·
 Μαχλότα δ' ὕγναιες, ἀφανέτα δ' ἐτεῖοι ἀνδρες
 Εἶδιν, ἐπεὶ κεφαλῇ καὶ γένατα σείρει' αἶρει,
 Αὐαλέ' ὀλέτε χεῖρ' ὑπὸ καύματ'. ἀλλὰ τότ' ἤδη
 Εἶη περφαίη τε σκυῖα, καὶ βίβλιν' οἶν',
 Μάζα τ' ἀμολγαίη, γάλα τ' αἰγῶν σβεννυμνάων,
 Καὶ βοὸς ὑλοφάγιο κρέας, μή πω τετοκῆης,
 Περὶ γόνων τ' ἐρίφων· ἐπὶ δ' αἶδοπα πινέμεν οἶνον,
 Ἐν σκυῖᾳ ἐζόμενον, κεκορημένον ἥτορ ἐδωδῆς,
 Ἀντίον εὐκράε' ἀνέμω φέψαντα πρὸς σῶπον·
 Κρῶν' τ' ἀενάε' καὶ δ' πορρύττε, ἥ τ' ἀθόλωτ',
 Τεῖς ὕδατ' ὀρεχέειν, τὸ δ' ἐπέτρατον ἱέμεν οἶνον.
 Δμῶσι δ' ἐποξυῶειν, Δημήτερ' ἱερὸν ἀκτῇ
 Δινέμεν, εὖ τ' αὖ πρῶτα φανῇ δέν' ὠρίων',
 Χώρῳ ἐν εὐαεῖ, καὶ εὐξοχάλῳ ἐν ἀλῶνι·
 Μέγ' ὅτ' ἐσκομίσαται ἐν ἀγροσιν. αὐτὰρ ἐπὶ μὲν δὴ
 Πάντα βίον κατὰ θηαι ἐπάρμενον εἶδοθεν οἶκος·
 Θῆτ' αἰοικὸν ποιεῖσθαι, καὶ ἀτεκνον ἐρίδον
 Δίξασθαι κέλομαι, χαλεπὴ δ' ὑπόπορτις ἐρίθ·
 Καὶ κυῖα καρχαρόδοντα κομεῖν (μὴ φείδεο σίτε)
 Μὴ ποτέ σ' ἡμερόκοιτ' αἰὲρ δ' ἀπὸ χεῖμαθ' ἔληται·
 Χόρτον δ' ἐσκομίσα, καὶ σφαιρὸν, ὄφρα τοι εἴη
 Βεσὶ καὶ ἡμιόνοισιν ἐπιετανόν. αὐτὰρ ἔπειτα
 Δμῶας ἀναψύξαι φίλα γένατα, καὶ βόε λῦσαι.
 Εὖ τ' αὖ δ' ὠρίων καὶ σείρει' ἐς μέσον ἔλθῃ
 Οὐρανόν, Ἀρκτὺρον δ' ἐσίδῃ ῥοδόδ' ἀκτυλ' ἥως·
 Ω Πέρση,

Ω Πέρση, τότε πάντας ἀπόδρεπε οἴκαδε βόξυς·
 Δείξαι δ' ἠελίῳ δέκα ἡμέτα, καὶ δέκα νύκτας,
 Πέντε δὲ συσκιᾶσαι, ἔκτω δ' εἰς ἀγῆ ἀφῦσαι,
 Δῶρα Διονύσεα πολυμηθεός. αὐτὰρ ἐπὶ δὴ
 Πληϊάδεις θ' ὑάδεις τε, τό τε αἰεὶ ὠρέωντο
 Διῶωσιν· τότ' ἐπειτ' ἀρότε μεμνημένῳ δῖῳ
 Ωραῖα· πλειῶν δὲ καὶ χυθονὸς ἄρμυρ' εἶπ.

Εἰ δὲ σε ναυπλῖης δυσσευφέλας ἱμερ' αἰρή·
 Εὖτ' αὖ πλῆϊάδεις αἰέν' ὄμβριμον ὠρέωντο
 Φεύγεις, πίπτωσιν εἰς ἠερεϊδέα πόντον,
 Δὴ τότε πάντοίω ἀνέμων θύεσσιν αἴηται,
 Καὶ τότε μηκέτι νῆας ἔχειν ἐνὶ οἴνοπι πόντῳ,
 Γλῶ δ' ἐργάζεσθαι μεμνημένῳ, ὥς σε κελεύω·
 Νῆα δ' ἐπ' ἠπείρε ἐρύσαι, πυκνάσαι τε λίθοισι
 Πάντοθεν, ὅφρ' ἴχως ἀνέμων μῦθ' ὑγρὸν ἀνέται,
 Χείμαρρον ἐξέρυσας, ἵνα μὴ πύθη διὸς ὄμβρο·
 Ὅπλα δ' ἐπάρμυρα πάντα τεῖσ' ἐνὶ κράτθεο οἴκῳ,
 Εὐκόσμως σολίσας νηὸς πτερὰ ποντοπόροιο,
 Πηδάλιον δ' εὐεργές ὑπὲρ καπνῆ κρεμάσασθαι,
 Αὐτὸς δ' ὠραῖον μίμνειν πλόον εἰσὸκεν ἔλθῃ.
 Καὶ τότε νῆα θοὴν ἄλαδ' ἐλκέμεν· ἐν δὲ τε φόρῳ
 Ἀρμυρον ἐντυύασαι, ἵν' οἴκαδε κέρδι' ἄρῃαι.
 Ὡς περ ἐμὸς τε πατήρ, καὶ σὸς, μέγα νήπιε Πέρση,
 Πλωΐζεσκε νηυσὶ, βίε καχημένῳ ἐδλῆ.
 Ὅς ποτε καὶ τῇδ' ἦλθε, πολὺν δ' ἔχ' πόντον αἰνύσας,
 Κύμῳ αἰολίδα πολλοπῶν, ἐν νηὶ μελαίνῃ·

48 ΗΣΙΟΔΟΥ ΤΟΥ ΑΣΚΡΑΙΟΥ

Οὐκ ἄφειθε φόβων, ἐδὲ πλετόν τε καὶ ὄλβον,
 Ἀλλὰ κακὴν πενίην, τὴν Ζεὺς ἀνδρεῖσι δίδωσι·
 Νάσασατο δ' ἄγχι ἐλικῶνθε, οἷζυρῇ ἐνὶ κόμῃ
 Ἀσκη, χεῖμα κακῇ, θέρψ' ἀργαλῆς, ἐδὲ ποτ' ἐσθλῇ.
 Τιῶν δ' ὦ Πέρση, ἔργων μεμνημένοισι
 Ωραίων πάντων, ὧν ναυπλίνης διέμαλιστα.
 Νῆ' ὀλίγην αἰνεῖν, μεγάλη δ' ἐνὶ φορτίᾳ θέσται·
 Μείζων μὲν φόρτος, μεῖζον δ' ἐπὶ κέρδει κέρδι·
 Εἴσεται, εἴκ' ἀνέμοι γε κακὰς ἀπέχουσιν αἵτας.
 Εὐτ' αὖ ἐπ' ἐμπορίῳ ξέψας ἀεσίφρονα θυμόν,
 Βάληαι διέχρεα τε περφυγεῖν, καὶ λιμὸν ἀτερπῆ,
 Δείξω δὲ τοι μέτρα πολυφλοίσβοιο θαλάσσης·
 Οὔτε πναυπλίνης σεσοφισμένοισι, ἐτέτι νηῶν.
 (Οὐ γὰρ πώποτε νηὶ γ' ἐπέπλων εὐρέα πόντον,
 Εἰ μὴ εἰς Εὐβοίαν ὅς Αὐλίδ' ἤ ποτ' ἄχαιοι
 Μείναντες χερσὶν αἰσῶν, πολλὴν σὺ λαὸν ἄγειραν
 Ἑλλάδι· ὅς ἱερῆς, ξοίῳ ἐς καλλιγυναικα.
 Ενθάδ' ἐγὼν ἐπ' ἀέθλα δαΐφρονα ἀμφιδάμαντα·
 Χαλκίδατ' εἰσεπέρησα, τὰ δ' προπεφραδ' ἰδύα πολλὰ
 Ἀθλ' ἔδεσαν παῖδες μεγάλας τε καὶ ὀλίγας·
 Τμῶν νικήσαντα, φέρειν ἵπποδ' ὠτῶεντα,
 Τὸν μὲν ἐγὼ μέσης ἐλικωνιάδεσσ' ἀνέθηκα·
 Ενθα μὲν τὸ πρῶτον λιγυρῆς ἐπέβησαν αἰοιδῆς,
 Τόσσον τοι νηῶν πεπείραμαι πολυγόμφων.)
 Ἀλλὰ καὶ ὧς ἔρέω Ζηνὸς νόον αἰγιόχοιο,
 Μῆσα γάρ μ' ἐδίδαξαν ἀθέσφατον ὕμνον αἰεῖδειν.

Ἡμεῖς

Ἡματα πεντήκοντα μὲν ἔσπαρς ἠελίοιο,
 Ἐς τέλῃ ἐλθόντ' ἔθρετ' ἡματῶδετ' ὥρης·
 Ωραῖτ' ᾠέλεται θνητοῖς πλότ'. ἔτε κε νῆα
 Καυάζαις, ἔτ' ἀνδρας δ' ὑποφθίσειε θάλασσα·
 Εἰ μὴ δὴ παρθρῶν γε Ποισιφάων ἐνοσίχθων,
 Ἡ ζεὺς ἀθανάτων βασιλῆς ἐθέλησιν ὀλέσσαι.
 Ἐν τοῖς γὰρ τέλῃ ἔστιν ὁμῶς ἀγαθῶν τε κακῶν τε.
 Τῇμ' δ' Ὀκρινέες τ' αὖραι, καὶ πόντ' ἀπήμων,
 Εὐκμηλ'· τότε νῆα θολῶ, ἀνέμοισι πιθήσας,
 Ἐλκέμεν εἰς πόντον, φόρτον δ' εὖ πάντα τίθεσθαι.
 Σπῶδ' εἰν δ' ὅττι τάχιστα πάλιν οἶκόνδε νέεσθαι·
 Μὴ δὲ μύειν οἶνόν τε νέον, καὶ ὀπωρινὸν ὄμβρον,
 Καὶ χεῖμων' ἐπιόντα, νότοιό τε λεινὰς αἰήτας,
 Ὅς τ' ὤρεινέ θάλασσαν, ὁμῶρτήσας διδὼς ὄμβρον
 Πολλὰ ὀπωρινὰ, χαλεπὸν δέ τε πόντον ἔθηκεν·
 Ἀλλ' ὁ εἰαρινὸς ᾠέλεται πλότ' ἀνθρώποισιν.
 Ἡμ' δὴ τὸ παλαιόν, ὅσον τ' ἐπιβᾶσαι κορώνη
 Ἰχθ' ἐποίησεν, τόσον πέταλ' ἀνδρὶ φανείη
 Ἐν κράδῃ ἀκροτάτῃ· τότε δὲ ἀμβατός ἐστι θάλασσα,
 Εἰαρινὸς δ' ἔτ' ᾠέλεται πλότ'· ἔμιν ἐγὼ γε
 Αἴνημ', ἔγ' ἔμῳ θυμῷ κεχαρισμέν' ἔστιν,
 Ἀρπακτὸς, χαλεπῶς κε φύγοις κακὸν· ἀλλὰ νῦν καὶ τὰ
 Ἀνθρώποι ῥέζουσιν, αἰδρεῖσιν νόοιο,
 Χρήματα γὰρ ψυχὴν ᾠέλεται λειλοῖσι βροτῶσι.
 Δεινὸν δὲ ἔστι θανεῖν μὲν κύμασιν· ἀλλὰ σ' ἀπὼγα
 Φράζεσθαι τὰδε πάντα μὲν φρεσὶν, ὥς σ' ἀγορεύω.

Μὴ δ' ἐνὶ νηυσὶν ἅπαντα βίον κοίλῃσι τίθεσθαι·
 Ἀλλὰ πλέω λείπειν, τὰ δὲ μείονα φορτίζεισθαι.
 Δεινὸν γὰρ, πόντος μὲν κύμασι πῆματι κῦρσαι·
 Δεινὸν δ', εἴ κ' ἐφ' ἄμαξαν ὑπέρβιον ἄχθῃ αἰείρας,
 Ἀξονα καυᾶξαις, τὰ δ' φορτὶ ἄμαυροθίνη.
 Μέτρα φυλάσσεισθαι καμρόν δ' ὅππῃ πᾶσιν ἄριστον.

Ὡραῖον δ' ὅ γυναικα τεὸν ποτὶ οἶκον ἀγεσθαι,
 Μήτε ξηκόντων ἐτέων μάλα πολλὰ δ' ἀπολείπων,
 Μήτ' ὀπιθεῖς μάλα πολλὰ γάμοις δέ τοι ὥριον ἔσθαι.
 Ἡ δ' ὅ γυνὴ, τέτορ' ἠβώῃ, πᾶσι πῶς ὅ γαμοῖτο,
 Παρθενικῶ δὲ γαμεῖν, ὥς κ' ἦδεα κεδνὰ διδάξῃς.
 Τὼ δ' ὅ μάλιστα γαμεῖν, ἥ τις σέθεν ἐγγύδι ναίει·
 Παῖτα μάλ' ἀμφὶς ἰδὼν, μὴ γείτοσι χάσματα γήμης.
 Οὐ μὲν γάρ τοι γυναικὸς, ἀνὴρ ληΐζετ' ἀμεινον,
 Τῆς ἀγαθῆς· τῆς δ' αὖτε κακῆς, ἐρίγιον ἄλλοι,
 Δειπνολόγῃς· ἢ γ' ἀνδρα, καὶ ἰφθιμόν περ ἐόντα,
 Εὖει ἄτερ δαλῆ, καὶ ὥμῳ γήραϊ δῶκεν.
 Εὖ δ' ὅππῃ ἀθανάτων μακάρων πεφυλαγμένον ἔστι.
 Μὴ δ' ὅ κασιγνήτῳ ἴσον ποιεῖσθαι ἐταῖρον·
 Εἰ δέ κε ποιήσῃς, μή μιν πρῶτον κακὸν ἔρξης,
 Μὴ δ' ὅ ψεύδεσθαι γλώσσης χάριν, εἰ δέ κεν ἀφ' ἧς,
 Ἡπ' ἐπ' εἰπὼν δ' ἀποθύμιον, ἢ καὶ ἔρξας,
 Δὶς τόσα τίνυσθαι μεμνημένον· εἰ δέ κεν αὖτις
 Ἡγῇτ' ἐς φιλότητα, δίκλιν δ' ἐθέλῃσι πᾶσιν ἀρεῖν,
 Δέξασθαι (δλειλός τι ἀνὴρ, φίλον ἄλλοτε ἄλλον
 Ποιεῖται) σὲ δ' ἐμὴ π νόον κατελεγχέτω εἰδέναι.

Μὴ δ'

Μὴ δ' πολύξεινον, μὴ δ' ἄξεινον καλέεσθαι,
 Μὴ δ' ἐκακῶν ἐτάρον, μὴ δ' ἐσθλῶν νεικεσῆρα.
 Μὴ δ' ἐποτ' ἐλομυῖω πενίῳ θυμοφθόρον ἀνδρὶ
 Τέτλαθ' ὄνειδίζειν, μακάρων δ' ὅσιν αἰὲν ἑόντων.
 Γλώσσης τοι θησαυρὸς ἐν ἀνθρώποισιν ἄριστος,
 Φειδωλῆς· πλείη δ' ἐχάρις καὶ μέζον ἰότης,
 Εἰ δὲ κακὸν εἴποις, τάχα καὶ αὐτὸς μεῖζον ἀκέσαις.
 Μὴ δὲ πολυξείνῃς δαιτὸς δυσσέμφελτος εἶ.
 Ἐκ κοινῆς πλείη τε χάρις, δαπάνη τ' ὀλιγίστη.
 Μὴ δὲ ποτ' εἴξῃς Διὶ λείβειν αἶθοπα οἶνον
 Χερσὶν ἀνίπτοισιν, μὴ δ' ἄλλοις ἀθανάτοισιν.
 Οὐ γὰρ τοῖγε κλύουσιν, δαποπύουσι δὲ τ' ἀράς.
 Μὴ δ' αὐτ' ἠελίοιο τετραμυῖον ὀρθὸς ὀμιχεῖν.
 Αὐτὰρ ἐπεὶ κε δὴ μεμνημύου, εἰς τ' ἀνιόντα.
 Μήτ' ἐν ὁδῷ, μήτ' ἐκτὸς ὁδῷ παρβάδῳ ἐρήσης,
 Μὴ δ' ἀπορρυμνωθεὶς (μακάρων τοι νύκτες ἑασίν·)
 Εξόμενος δ' ὅγε θεῖται ἀνὴρ πεπνυμύα εἰδώς,
 Ἡ ὅγε παρὸς τοῖχον πελάσας δυερκέει ἀυλῆς.
 Μὴ δ' αἰδοῖα γυνὴ πεπαλαγμύου ἐνδοθεν οἴκου,
 Ες ἣν ἐμπελαδ' ἐν πῶδρα φαινέμενος, ἀλλ' ἀλέασθαι.
 Μὴ δὲ δαπὸ δυσφήμοιο τάφου δαπονοσήσαντα,
 Σπερμαίνειν γρυλῷ, ἀλλ' ἀθανάτων δαπὸ δαιτός.
 Μὴ δ' ἐποτ' ἀενάων ποταμῶν καλλιῖρρον ὕδωρ
 Ποσσὶ περᾶν, πρὶν γ' εὗξῃ ἰδὼν ἐς καλὰ ῥέεθρα,
 Χεῖρας νιψάμενος πολὺν ἑρᾶτον ὕδατι λούσας.
 Ὅς ποταμὸν δαβῇ, κακότητι δὲ χεῖρας ἀνίπτει,

5. ΗΣΙΟΔΟΥ ΤΟΥ ΑΣΚΡΑΙΟΥ

Τὰ δὲ θεοὶ νεμεσῶσι, καὶ ἄλγεα δῶκαν ὀπίσσω.
 Μὴ δ' ἄπο πεντόζοιο, θεῶν ἐνὶ Διαιτὶ θαλείῃ,
 Αὔρον δ' ἄπο χλωρῆ τάμνειν αἰθωνι σιδήρῳ.
 Μηδέ ποτ' οἶνοχόλῳ τιθέμεν κρητῆρ' ὅτ' ὑπερθεύ
 Πινόντων, ὅλη γὰρ ἐπ' αὐτὰ μοῖρα τέτυκται.
 Μὴ δὲ δόμον ποιῶν, ἀνέπιξεςον καταλείπειν·
 Μὴ π' ἐφεζομένη κρώζῃ λακέρυζα κορώνῃ.
 Μὴ δ' ἄπο χυξοπόδων ἀνέπ' ῥέκτων ἀνελόντα
 Εἴδειν, μὴ δὲ λόεσθαι· ἐπεὶ καὶ τοῖς ἐνὶ ποινή.
 Μὴ δ' ἐπ' ἀκινήτοισι καθίζῃν (ὅ γὰρ ἄμεινον,)·
 Παῖδα δ' ὠδεκταῖον, ὅτ' ἀνὴρ ἀνήνορα ποιεῖ·
 Μὴ δὲ δ' ὠδεκτάμῳ, ἴσον καὶ τὸ τέτυκται.
 Μὴ δὲ γυναικείῳ λαξῶν χροῶ φαιδρυέσθαι
 Ἀνέρα, λούγαλέῃ γὰρ ὅπ'ι χρόνον ἔς' ὅπ'ι καὶ τὰ
 Ποινή. μὴ δ' ἱερόισι ἐπ' αἰθομένηοισι κυρήσας,
 Μωμεύειν αἰδήλα· θεὸς τοι καὶ τὰ νεμεσᾷ.
 Μηδέ ποτ' ἐν ποταμῷ ποταμῷ ἄλλα δὲ ποταμῶν,
 Μὴ δ' ὅπ'ι κρῖνάων ἐρεῖν, μάλα δ' ὄξαλέασθαι·
 Μὴ δ' ἐναποψύχειν, τὸ γὰρ ἔτοι λώϊον ἔστιν.
 Ἰλίδ' ἐρδεῖν· Δεινὴ δὲ βροτῶν ὑπαλδύο φήμι.
 Φήμη γάρ τε κακὴ πέλεται· κέφη μὲν αἰεῖται
 Ρεῖα μάλ', ἀργαλέῃ δὲ φέρειν, χαλεπὴ δ' ἄποθέσθαι.
 Φήμη δ' ἔτις πάμπαν ἀπόλλυται, ὡς πῖνα πολλοὶ
 Λαοὶ φημίζεσι· θεὸς γὰρ νύ τις ἔστι καὶ αὐτή.

ΗΜΕ-

Ματα δ' ἐκ δίοθεν πεφυλαγμένῃ
εὖ κ' ἤ μοῖραν·
Πεφραδέμεν δ' ἰμώεσσι, ξηκῆδα
μῆλ' ὅς ἀείσῃ
Εργα τ' ἐποπτεύειν, ἡ δ' ἀρμαλὶν
δατέαδαι,

Εὖ τ' ἀν' ἀληθείῃ λαοὶ κείνοντες ἄλυσιν.
Αἱ δ' ἐπεὶ ἡμέρας εἰσὶ Διὸς παρὰ μητόεντ'·
Πρῶτον εἴη, τεξάς τε, καὶ ἐβδόμη ἱερὸν ἡμῶν·
Τῇ γὰρ Ἀπόλλωνα χρυσάορα γείνατο Λητώ.
Ογδοάτη τ', ἐνάτη τε, δύω γε μὲν ἡμῶντα μῆλ' ὅς
Εξοχ' ἀεξομένοιο, βροτήσια ἔργα πέλειδαι.
Ἡ δ' ἐδυωδεκάτη τῆς εἰδεκάτης μέγ' ἀμείνων.
Ενδεκάτη δ' ἐδυωδεκάτη τ', ἀμφω γε μὲν ἐσθλαί·
Ἡ μὲν δ' οἷς περικύβητος, ἡ δ' οὐφρονα καρπὸν ἀμῶντα.
Τῇ γὰρ τοι νεῖν ἡμῶντα ἀερισπότητ' ἀράχνης
Ἡμῶντα ἐκπλείε, ὅτε τ' ἰδρὶς σωρὸν ἀμῶνται·
Τῇ δ' ἰσὸν εἴσατο γυνή, περὶ βάλαι τὸ τε ἔργον.
Μῆλ' ὅς δ' ἰσαμῶντα ξίσκαιδεκάτῃ ἀλέαδαι,
Σπέρματ' ἀρῶντα· φυτὰ δ' ἐνθρέψαδαι ἀείρη.
Ἐκτὴ δ' ἡμέσῃ μάλ' ἀσύμφορός ἐστι φυτοῖσι,
Ἀνδρογόν' τ' ἀγαθὴ, κέρη δ' ἐσύμφορός ἐστιν,
Οὔτε γλυέαδαι πρῶτον, εἴτ' ἀργάμει ἀντιβολῆσαι.
Οὐδ' ἐπεὶ ἡ πρῶτη ἔκτῃ κέρη τε γλυέαδαι

54 ΗΣΙΟΔΟΥ ΤΟΥ ΑΣΚΡΑΙΟΥ

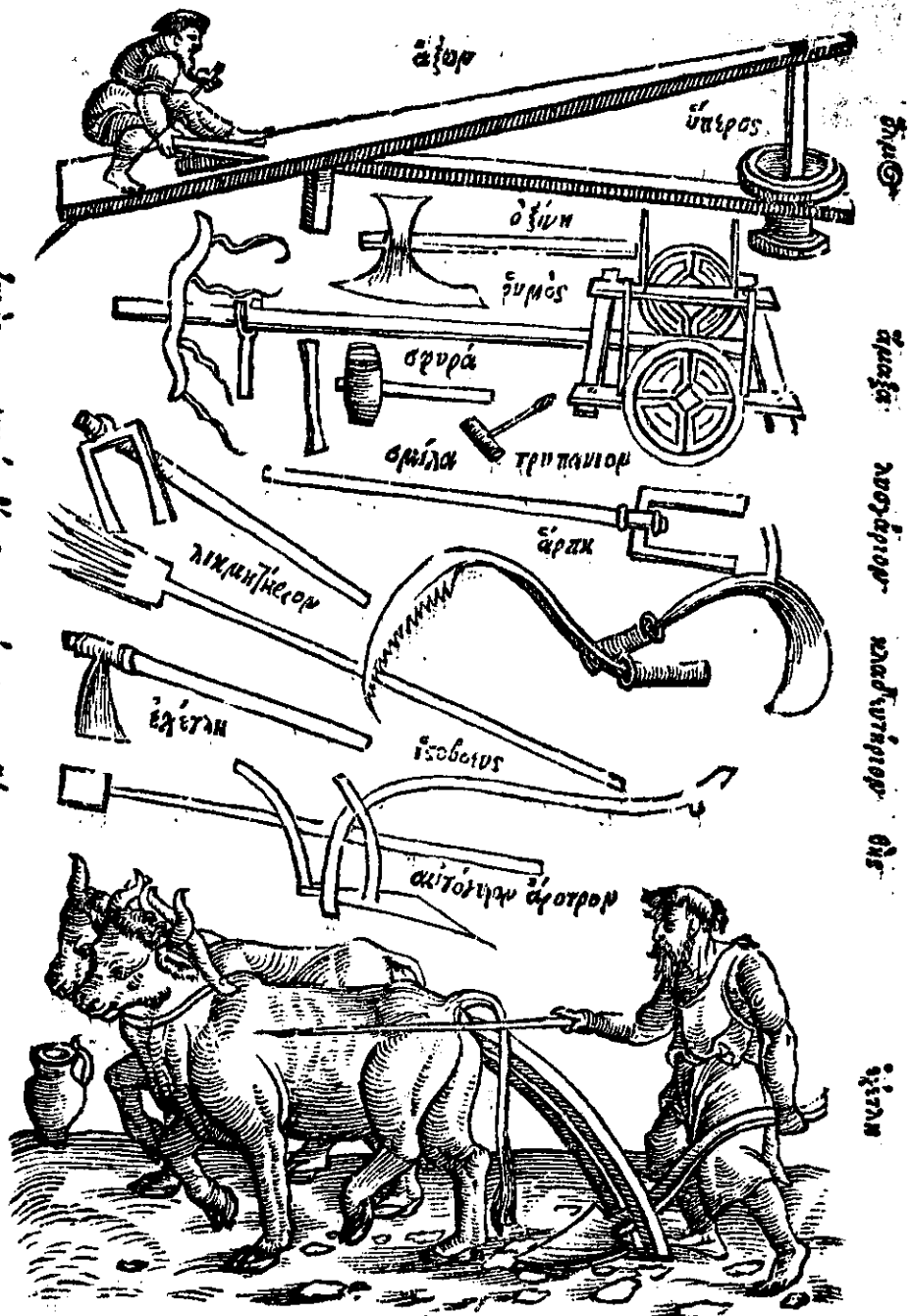
Ἀρμυρὸν ἄλλ' ἐρίφοις τάμνειν καὶ πώεα μῆλων,
 Σηκόν τ' ἀμφιβαλεῖν ποιμνήϊον ἥπιον ἥμῃ,
 Ἐσθλὴ δ' ἀνδρογόνου, φιλέει δ' ἐτε κέρτεμα βάζειν,
 Ψύδεά θ' αἰμυλίοις τε λόγους, κρυφίους τ' ὁαρισμούς.
 Μίλωνος δ' ὄγδοάτη κάρπην καὶ βοῦν ἐρίμυκον
 Ταμνέμεν, ἐρῆας δ' ἐδυωδεκάτη ταλαεργούς.
 Εἰκάδι δ' ἐν μεγάλῃ πλέῳ ἥματι ἴσους φῶτα
 Γείνασθαι, μάλα γὰρ τε νόον πεπυκασμένον ἔστιν.
 Ἐσθλὴ δ' ἀνδρογόνου δεκάτη, κέρη δ' ἐτε τετράς
 Μέσση τῇ δ' ἐτε μῆλα καὶ εἰλίποδας ἑλικας βεῖς,
 Καὶ κωῖα καρχαρόδοντα, καὶ ἐρῆας ταλαεργούς
 Πρηύνειν, ὅτι χεῖρα πθεῖς, πεφύλαξο δ' ἐδυμῶ
 Τετράδι δ' αἰλούσασθαι φθίναντός θ' ἰσαμύχους τε,
 Ἀλγεα θυμοβορεῖν, μάλα τοι τετελεσμένον ἥμῃ.
 Ἐν δ' ἐτετάρτῃ μίλωνος ἀρχεσθαι δ' ἐς οἶκον ἀκοῖπιν,
 Οἰωνούς κείνας, οἳ ἐπ' ἔργματι τέτρω αἰετοί.
 Πέμπτης δ' ἔξαλέασθαι, ἐπεὶ χαλεπαί τε καὶ αἰναί.
 Ἐν πέμπτῃ γὰρ φασὶν ἐρινύας ἀμφοπολεύειν
 Ὀρκον πινυμένους, τὸν ἔρις τέ κα' πῆμ' ὀπιόρκοις.
 Μέσση δ' ἐβδομάτῃ δημήτερος ἱερὸν ἀκτῶν,
 Εὖ μάλ' ὀπιπτεύοντα εὐχοχάλῳ ἐν ἀλώῃ
 Βάλλειν ὑλοτόμον τε ταμεῖν θαλαμήϊα δίερα,
 Νήϊά τε ξύλα πολλὰ, τὰ τ' ἀρμύρα νηυσὶ πέλονται.
 Τετράδι δ' ἀρχεσθαι νῆας πρήνυσθαι ἀραιάς.
 Εἰνὰς δ' ἡ μέσση, ὅτι δλείλα λώϊον ἥμῃ.
 Πρωτίῃ δ' εἰνὰς παναπήμων ἀνθρώποισιν,

Ἐσθλῇ

Εὐδλή μὲν γάρ τ' ἦδ' ἐφυτάνειν, ἦδ' ἐγχεῖσθαι
 Ἀνέρι τ' ἦδ' ἐγυναικί, καὶ ἔποτε πάγκρατον ἦμῃρ.
 Παῦροι δ' αὖτ' ἴσασι ξισφνάδα μίλωνος ἀρίστου,
 Ἀρξασθᾶί τε πίθου, καὶ ὅτι ζυγὸν αὐχένα θείναι
 Βασί καὶ ἡμίνοισι καὶ ἵπποισι ὠκυπόδεσσι.
 Νῆα πολυκλήϊδα δοῦν' εἰς οἶνοπα πόντον
 Εἰρύμεναι. παῦροι δ' ἐτ' ἀληθέα κικλήσκουσιν.
 Τέξάδι δ' οἷγε πίδαον (πῶ) πάντων ἱερὸν ἦμῃρ)
 Μέσση. παῦροι δ' ἐαυτὲ μετ' εἰκάδα μίλωνος ἀρίστου
 Ἦς γινομένης, ὅππῃ δέ λειπα δ' ὅστι χερείων.
 Αἱ δὲ μὲν ἡμέραι εἰσὶν ὅππῃ θονίοις μέγ' ὄνειαρ.
 Αἱ δ' ἄλλαι μετὰ δ' εἰποι, ἀκῆριοι, ἔπ' φέρεσθαι.
 Ἀλλ' οὐδ' ἀλλοίῳ αἰνεῖ, παῦροι δ' ἐτ' ἴσασιν.
 Ἄλλοτε μήτρῃ πᾶσι ἡμέρη, ἄλλοτε μήτηρ.
 Τάων εὐδαίμων τε, καὶ ὀλβιῶν, ὅς τ' ἀεὶ πάντα
 Εἰδὼς, ἐργάζηται ἀνάτιθ' ἀθανάτοισιν,
 Ορνιθῶν κείνων, καὶ ἰσθρῶ βασιᾶς ἀλγείνων.

Η ΣΙΟΔΟΥ ΕΡΓΩΝ ΚΑΙ ΗΜΕ-
 ΡΩΝ ΤΕΛΟΣ.

ἰσχυρὸς
 ἀμυνὴν δὲ
 μάχης
 πύργος

ὕψους ἑλμῶ
 πικρὸν ἄροτρον

BREVIS DECLARA-
TIO GRAMMATICA IN HESIO-
di Ερῶτα καὶ Ημετέρας, autore Iacobo Cepori-
 no, per Ioannem Frisium Tigurinum
 castigata & locupletata.

VISVM est nobis, doctissime Antoni, ex Græcorum
 commentarijs selectiora quædam uocabula hisce An-
 notationibus inferere, præcipuè tamen quæ ad sensus expli-
 cationem, & uocabulorum cum etymologiam tum compo-
 sitionem inprimis pertinere uidentur. Harum uerò dictio-
 num interpretationem studiosè omittendam esse duximus,
 ut & studiosis aliquid, quo sese exerceant, relinqueremus,
 & illorum animos hoc exercitio ad maiora excitaremus.
 Tu ergo mi Antoni, nostrum laborem & studium à nobis
 benigne suscipe, & uale.

Numerus in margine semipaginam Hesi-
 odi: prior in textu, paginam Compendij
 Ceporini, sequēs eiusdem lineam designat.

HUIT poeta Hesiodus sacerdos tē-
 pli Musarum in Helicone monte
 Bœotix: & in Ascra pago sita ad
 radicem eius montis, uixit. Quo
 tempore uerò, uide Solinum cap. 53. Gell.

cap. 11. lib. 3. Item prouerb. Hesiodi senectia.
Suidas scribit Hesiodum posteriorem Ho-
mero fuisse centum annis.

23. Μῆσαι.] Diores & Aeoles dicunt ὑπὸ μω-
μαδαδοι quod est
latere et curiosius
inquirere πολυπρα-
γμονειν δαι τ' σημαίνοντες τὸ ζητεῖν, quod proprie in-
 quirere est, & inuestigare, nā inuestigando
 disciplinas assequimur. Est aut duplex inuo-
 catio: prior ad Musas, posterior ad ipsum Io-
 uem pertinet. *περίηθεν.*] αἱ ἐν τῇ περείας ἀρμύ-
ωδαι, καὶ τῇ ἡμετέραις ὥδ' αἷς τὰ πάντα δοξάζουσαι.
θεν) motū de loco significat à *περία*. Iones α-
 ἰν η uertunt. 14. 5. αἰοιδῆσι.] ταῖς αἰοιδαῖς. 16.
 3. αἰοιδῆ ποιητικὸν, ab αἰείδω. ὥδ' ἡ κοινὸν, ab αἰδω.
δεῦτε.] aduerbium hortantis ἀντὶ τῆς ἀγετε. ἐν
νέπετε.] ἀντὶ τῆς εἰπέτε præsens pro aoristo. ἢ
 interferitur causa metri ab ἐνέπω 197. 23. σφέ-
τερον.] ἀντὶ τῆς ὑμέτερον. 276. 3. πατέρα.] pa-
 trem Musarum τὸν Δία dixerunt: & matrem
τὴν μνημοσύνην. ὑμνεῖσαι.] ὑπὸ τῆς ὑμνεῖσαι
καὶ πλεονασμὸν τῆς ἰ, ὑμνεῖσαι. ὄντε δ' ἔ.] subin-
 tellige ἔροπον, sic, καὶ ἐννέπετε δι' ὄν, ἢ καθ' ὄν ἔρο-
 πον. Nam ut ὄν ἔροπον, pro δι' ὄν, aut καθ' ὄν ἔρο-
 πον defectiuum atticum est, sic & δι' ὄν, pro
 δι' ὄν ἔροπον. φατοί τε.] φατὸς καὶ ῥητὸς diffe-
 rūt perinde ut Latinis loquor & dico. διὸς
 μεγάλου.] pro μεγάλου Ionice. Inducit Mu-
 sas pe-

fas petitum sibi exponentes. Vel, ut alij, ipsemet narrat tanquam à Musis subito concitus & edoctus. ἐκῆτι.] aduerbium ab ἐκων uolens. Sic apud Homerum, διὸς δ' ἐτελείετο βουλή. ῥεῖα μὲν.] ῥαδίως, κοινῶς. ποιητικῶς διὲ ῥεῖα καὶ ῥηϊδίως. Subiungit rationem quare alij claro, alij obscuro genere sint orti. βεβαίαι.] ἀπὸ τῆς βεβαίῳ βεβαιότητος. ὡς ἀπὸ ἰσχύῳ ἰσχυρόν. Et sequentia uerba ad nominatiuum, Ζεὺς ὑψιβρεμέτης referuntur. ἀείζηλον.] τὸν δ' ἀδήλον καὶ ἀφανῆ. suum contrarium est ὁ ἀδήλοσ. ἀέξει.] ἀέξει præsens. 218. 20. σκολιὸν.] τὸν ἐκ ὀρθὸν τὴν γνώμην. ἤγεν τὸν ἀδίκον. ἀγνώρεα.] τὸν ἀσφήφανον. Aesopus interrogatus, auctore Laertio, quid ageret Iupiter, respondit: τὰ μὲν ὑψηλὰ ταπεινοῖ, τὰ δ' ταπεινὰ ὑψοῖ. Ζεὺς.] genitiuo τῆς διὸς 42. 16. ὑψιβρεμέτῳ Iouem dicit. Item βαρύκτυπον καὶ εὐρύοπα, ὡς τῆς βροχῆς αἰτίον. τὸ βρέμειν δὲ κυρίως ἐπὶ τῆς πυχρῆς λέγεται. Ibi uero ἐπὶ τῆς ἡχου τῆς βροχῆς τῆς ὅς ὑπέρτατα δώματα] ποτέσι τὸν οὐρανόν. κλυῖθι.] Secunda inuocatio ad ipsum Iouem, & simul proponit, se praecepta quaedam & leges bene uiuendi Persæ traditurum. Vel Musis post narrationem eum commouentibus: ὦ σύ Ησιόδε κλυῖθι, ἐπάκουσον καὶ μάθανε.

At secundum Vallam ipse Hesiodus ea ha-
 ciens uelut Musarum impulsu effatus, cō-
 precando Iouem subdit: σὺ ᾧ ζεῦ κλυθί. 195.
 12. κλύω ποιητικόν. ἀκέω κοινόν. ἰδὼν.] ὠρῶν μὲν
 τὰς πορεύσεις ἡμῶν. αἰῶν.] ἀκέων δὲ τῶν λόγων ὧν
 φεγεγόμεθα οἱ ἀνθρώποι. δίκη δ' ἴθιμι.] τετέ-
 ρισται δίκη πᾶσαν, σὺ τὴν δίκην κέινε, πάντα
 ὀρῶν τὰ ἀνθρώπινα πορεύματα, καὶ πάντων ἀκέ-
 ων. θέμις αἰ.] δίκη μὲν ἐπὶ ἀνθρώπων: θέμις δὲ
 ἐπὶ θεῶν. δίκη γὰρ ἐστὶ κρίσις καὶ οἱ ἀνθρώποι κρί-
 νασιν: θέμις δὲ δίκη καὶ οἱ θεοὶ δικάζουσιν. ἐτήτυ-
 μα.] ἀληθῆ. ἀπὸ τῆς ἐτυμολογίας καὶ πλεονασμὸν τῆς συλ-
 λαβῆς. τιμῆ.] ἀντὶ σὺ. 238. 20. ἐγὼ δὲ κε.] Di-
 uertit ad fratrem Persen. ἐκ ἀρχ.] Narratio.
 Commemorat duplicem contentionē, ho-
 nestam & turpem: Honestam, cum labore, in-
 dustriā & diligentia rem facit. Turpis per in-
 iuriam & scelus accumulat opes. ἐκ ἀρχ. μὲ-
 νον.] ἐχέει καὶ καὶ, ἀντὶ τῆς ἐστὶν ἀπὸ τῆς αἰτίας. 221. 3. ἐρί-
 δων γένος.] τὸ γένος ἐνταῦθα ἀντὶ τῆς εἰδῆς. ἀλλ'
 ἐπὶ γαῖαν.] ἀντὶ τῆς καὶ τὴν γῆν εἰς δύο εἰσὶν εἰσὶν
 ἐπιμωμητή, ἥτοι πολλὰ φόβου ἀξία. ἐπίτασιν
 γὰρ ἔχει ἢ ἐπὶ, ἐπιμωμητή ποιητικόν. ἐπίφορ-
 κοινόν. ἐπαμνήσκει.] commendauerit. αἰνέω, fu-
 turum αἰνέσω uel ἡσώ, ἡνῆσα, αἰνήσαμι uel αἰ-
 νήσῃ, cum ἐπὶ & ὡς geminato. 573. & 201. 5.
 δὲ ἀνδρα.]

δι' ἀνδρά.] ποιητικόν. δίχα κοινόν ἢ διχῇ. καὶ τὸ δι
 ἀνδρά δι' ὅτ' ἀπὸ τοῦ δίχα γίνεται θεωρήκη τῆς αὐ
 συνδίσμυς, καὶ τῆς διχῆς θεωρήσεως. πόλεμόν τε
 κακόν.] τὸν πόλεμον ὁρίζεται dicit κακόν: θανά
 τας γὰρ ἐπαίγῃ, ὃ τὸ μέγιστον ὅτι τῶν σωματικῶν κα
 κῶν. καὶ δὴ εἰν.] ἦγεν μάχην. χετλίη.] χετλία
 ἢ εἰς ἀντὶ τῆς κακῆς. καὶ δ' ὃ λέγεται χέτλιος ἀν
 θρωπος. ἦ γυναιξὶ ἀνδρὶ. ὅθεν τὸ χετλιάζειν καὶ ὃ
 χετλιασμός. ἔτις τλώγε βροτός.] ἦγεν ἐδ' εἰς ἀν
 θρωπος φιλεῖ αὐτὸν. ἀλλ' ὑπ' ἀνάγκης τιμῶσι.]
 ἀντὶ τῆς χρωῶνται αὐτῇ οἱ ἀνθρώποι, διὰ τὰς βελάς
 τῶν θεῶν. βελήσιν.] pro βελαῖς. 16.3. νύξ.] ἔτι
 γὰρ ἡ νύξ θεὸς ὑπὲρ κόσμον ἀφανὴς τοῖς ὀμμασιν ἡ
 μῶν. ἔρεβεννή.] ἀπὸ τῆς ἔρεβος τὸ σκότος καὶ ὡς
 γυνὴ. θῆκε δι'.] 199. 22. ἀντὶ τῆς ἐποίησε δ' ἐαυτὴν
 ὁ ζεὺς ὁ κρόνος παῖς. ὑψίζυγος.] ἦ γυναιξὶ ὁ ἐπὶ μετε
 ὦρε θρόνος καὶ θήκη. ὁ οἰκῶν ἐν τῇ αἰθέρι, ἀν
 τὶ τῆς ἐν ἔρειναι.

Γαίης τ' ἐν ῥίζησι.] ἐν τοῖς φυτοῖς τοῖς ἐρρίζοις ^{24.}
 νοῖς τῇ γῇ. ἢ ὅτι ἐρρίζωσαν αὐτὴ ἐν τῇ γῇ. ῥίζησι
 ἀντὶ ῥίζαις Ionice. πολλόν.] πολλὸν ποιητικόν,
 πολὺ κοινόν. ἀμείνω.] 39.4. ἀπάλαμνον.] ἦγεν
 ἀργὸν ἀπὸ φύσεως. Inertem significat, quasi
 dicas sine manu, aut qui manus nulli operi
 admouet. παλάμη enim manum & opus i
 psium apud Græcos significat. παλαμαῖ γὰρ

τὸ δὲ τῆς παλαμῆς γεωργίας ἐργάζεσθαι. ἰδὼν.]
intuitus. εἶδω, ἰδέσκω, uel ἰδέω, unde ἰδὼν, ὁ ἰ-
δὼν. 157. 23. ἔργου χατίζων.] ἥρου ἐνδεῆς ὢν
ἔργου. τετέστιν, οὐδὲν ἐργαζόμενος. ἔργου ἀντὶ
ἔργου. 17. 20. ὅς περ εἶ.] οὐτ. 12. 17. ἀρόμμε-
 ναί.] *propter metrum. ἀρώ, ἀρέειν, ἀρουῶ, ἀ-*
ρόμεναι. 59. 5. ζηλοῖ δέ τε γείτονα γείτων.] τὸ ζή-
λουῦ δύο δηλοῖ. τὸ φθονεῖν, καὶ τὸ μακαρίζειν. uis
de prouerb. Inuidus uicini oculus. εἰς ἀφει-
νον.] τὸν πλεόντα ἀφεινον uocant. τὸν δὲ τῆς ἔργων
τῆς ἐνιαυσιαίων ἀφειζόμενον. εἴθ' ὃ καλεῖται
ὁ ἐνιαυτός. ἀγαθὴ δὲ εἰς ἥδε βροτοῖσιν.] ἀντὶ
τῆς ἀγαθῶν αἰτία ὅτιν ἡ εἰς τοῖς ἀνθρώποις.
βροτοῖσι.] 17. 21. καὶ κεραμεὺς κεραμεῖ φθονεῖ.]
ὀργίζεται φθονεῖ. φθόνος ὅτι λύπη ἐπ' ἀλλοτρί-
οις ἀγαθοῖς. Prouerb. Figulus figulo inuidet.
Probat hic illam æmulationem artificū, qua
alter altero citius ditescere conatur. ἐνικατά-
θεο θυμῷ.] ἥρου ἐμβαλε τὰ λογισμῶ ταῦτα. τί
δημι. Infinitiuum 6. imperatiui medij θέσο,
θοῦ, uel θέο, cum ἐνὶ δὲ καὶ, ἐνικατάθεο, δὲ poe-
tice ἐνικατάθεο. 198. 13. Et altera præpositio-
num soluta, κατὰθεο ἐνὶ θυμῷ. 342. 15. εἰς κα-
κόχαρτ. 1] ἥρου ἡ ἐπὶ τοῖς κακοῖς χαίρουσα. ἡ
 ἡ χαίρουσιν οἱ κακοί, est aptissimū Epitheton
 εἰδ' ὅτι μωμητῆς. νεῖκε' ὀπιπτεύοντα.] τετέστι
 πρὸς

πρὸς μόνας τὰς φιλονεικίας βλέπωντα. ὥρῃ γάρ
 τ' ὀλίγη πώλει.] Non licet tenuibus foro uac-
 care. Hi enim infelicitè circa contentiones
 forenses uersantur, quibus non est bene in-
 structa & opulenta domus. ἀγορέων.] geniti-
 uus ab ἀγορά. 16. 2. κατὰκειται] ἀντὶ τῆς ἀποκεί-
 μενός ἐστιν ἰδὼν. ἤγεν ἐν τῷ οἴκῳ βίον αὐτάρκης
 εἰς ὅλον τὸν ἐνιαυτὸν. 232. 15. & 374. 23. τὸν βίον
 δὲ εἶπεν ὠραῖον, ὡς ἐκ τῆς τῆς ὠρῶν ἀειόδου συλ-
 λεγόμενον. τὸν γαῖα φέρει.] ἀντὶ τοῦ ὅν ἡ γῆ φύει.
 12. 16. δημήτερος.] τὴν γλῶσσαν ἀφ' ἧς οἱ καρποὶ πάν-
 τες, δημήξαν ὠνόμαζον οἱ παλαιοί. δημήτην ter-
 ra dicitur ὅτι πάντων ἡ γῆ μήτηρ. ἀκτὴν.] ἀν-
 τὶ τῆς ἐξαίρετον δώρημα. τοῦ κεκορεσάμεν.]
 Concessio ironica, ἀκορέω. 201. 5. Et τῆς pro τοῦ
 τοῦ, articulus præpositiuus loco pronominis
 demonstratiui sæpe apud Poetas ponitur.
 κληῖρον ἐδασάμεθα.] patrimonium diuissimus.
 κληῖρον ἢ τὸν τῆς γῆς, ἢ τῆς ἐσίας. unde ἀκληρῶς,
 ὁ πτωχὸς, & ἐπὶ κληρῶς ὁ κληρονομῶς. ἐδασ-
 σά.) ἀδάζομαι, μέγα κυδαιίνων.] μεγάλως τι-
 μῶς. βασιλῆας.] Ionice pro βασιλείας. 29. 4.
 Reges autem uocat δικαστὰς καὶ τοὺς ἀρχόντας
 iudices & præfectos singularum urbium
 quemadmodum Homerus. διωροφάγοι.]
 Vide prouerbium Dorica Musa. He-
 siodus

siodus (inquit Eras. in prouerb. Scarabeus
 aquilam quærit) δωροφάγος appellat, recti-
 us tamen παμφάγος appellaturus. Ad hunc
 locum attinet prouerb. Argenteis hastis pu-
 gnare. Item: Aut regem aut fatuum nasci o-
 portere. ἐθέλῃσι δικάσαι.] uolunt iudicasse.
 Græcis frequens usus est ἀορίστων Infinitiuī,
 quando per ἵνα in Subiuncti. possunt con-
 uerti, ἐθέλει γράφαι, ἐθέλει ἵνα γράφῃ. κελεύει
 διδασκῆσαι, κελεύει ἵνα διδάσκῃ, &c. νήπιοι, ἐδὶ
 ἴσασιν.] μωροὶ ἐδὲ γινώσκουσι, ὅσω μῆτρῳ δηλονό-
 τι ὑπάρχει πλέον τὸ ἡμῖν τὸ δὲ τῷ δικαίῳ δηλο-
 νότι, τῷ ὀλοκλήρῳ τῷ ὅξ ἀδικίας. est Epiphone-
 ma superioris sententiæ, quæ aptissime præ-
 cedentibus cohæret. Nam subobscurè Hes-
 odus indicat, Persen plus consequi potuisse
 si dimidio sortis paternæ citra fori lites, &
 munerū largitionem fuisset cōtensus, quàm
 ut bonam cōmunis hæreditatis portionem
 in corruptos iudices, quo suæ parti plus æ-
 quo faueretur, per stultitiam profunderet,
 atque tandem nihilominus hac spe frustra-
 tus, dimidium patrimonii per latam senten-
 tiam accipere sit coactus. Inquit enim, νήπιοι
 stulti, sicut tu es Perse, &c. uide prouerb. Di-
 midium plus toto. Cæl. lib. 4. cap. 8. ἴσασιν.]
 ab

ἴσημι 233.12. ἀσφοδέλω.] Plin. libr. 21. cap. 17. Gell. lib. 18. cap. 2. per has herbas frugalitatem & temperantiam indicat. Prouerb. ἰσίδεμ uestētes cepis. κρύψαντες γὰρ ἔχουσιν θεοὶ.] ἀντὶ ἐκρύψαν οἱ θεοὶ τὸν βίον τῷ ἀνθρώπων, τὸν ἀπὲρπιον δηλονότι καὶ ἄπονον. Est locutio Attica, per participium infiniti *a* et uerbum ἔχω. Fingit hoc loco Poeta longam fabulam de Pandora, simulq; ostēdit quæ mala, & quas calamitates ipsa secum in mundum attulerit. Fortassis satis conueniēter uoluptatem interpretari poterimus, quæ quamuis maxime ornata uideatur, multisq; modis abblandiatur, malorum tamen omnium, morborumq; causa est. Pertinet huc adagium γυναικῶν ὄλεθρον. De his qui funditus, ac miserabiliter pereunt. Calamitates ex mulieribus testantur Deianira Herculi. Danaides Lemniæ mulieres, Cleopatra, & hæc Hesiodica Pandora. Testis denique Eua Christianis. ῥηιδίως γὰρ.] Ostendit facilitatem uictus quærendi, apud priscos homines, non enim uoluptati indulgebant, sed modestiæ, temperantiæ, ac frugalitati studebant. ὥς τις ἔχειν.] ἀντὶ ὥς σὺ ἔχης. 286.20. Πηδάλιον.] proprie est clauus nauis, hic ca 25.

tachresticōs pro stīua, & stīua pro aratro ponitur. ὑπὲρ καπνῶ.] Rustici instrumenta lignea super fumosa laquearia collocare solēt, quo fumus ea corroboret & exploret.

Sic Vergilius:

Et suspenſa focis exploret robora fumus.

ἡμιόνων ταλαερῶν.] Vide Prouerbiū Mulī asinis quantum præstant. χρλωσάμηνΘ.] ἀγανακτήσας. ποιητὴς ἢ δὲ ἡ λέξις. φρεσὶν ἥσιν.] αἷς. ὅς suus. ἀγκυλομήτης.] πανῆργΘ, uaser, astutus. Sciendum uero ὅτι τὸ ἀγκυλόμητης, τὸ ποικιλόμητης, τὸ δολόμητης, καὶ ὅσα ἀπὸ τοῦ μῆτης σύγκειται θεωρεῖται, & per i scribuntur. flectuntur αὐτὲ ἐπορηλίτως· τῷ ἀγκυλομήτῃ, ποικιλομήτῃ, καὶ δολομήτῃ. Sic ῥέσβυς ῥεσβύτης. πολὺς πολλῶς, & multa alia. τένεα.] 82. 4. ῥύψι.] 199. 21. ἰαπετοῖο.] genit. Ionicus. 17. 20. νάρθηκι.] ὅτι μὲν πρὸς ὄντως φυλακτικὸς ὁ νάρθηξ, ἡπίαν ἔχων μαλακότητα εἶσω, καὶ ῥέπειν τὸ πῦρ, καὶ μὴ ἀποσβεῖν αὐτὸ δυνάμεν. Narthex ferula; adsurgens recte: Narthecia semper humilis est. Nascuntur locis calidis trās maria. Ignem ferulis optime seruari, author est Plinius lib. 13. ca. 22. τερπικέρανον.] Interpres inquit. ἀπὸ τῷ ῥέπειν per methatesin τῷ ρ, nec ἀπὸ τῷ τέρπειν, ὡς ῥέποντα δηλονότι

τες

τὰς ἐναντίους τῶ κεραυνῷ, ἐχ' ὡς ἔρπομενον ἐν αὐ-
τῷ. νεφεληγερέτα.] ὁ δ' ἀθροίσεως τ' νεφέλων αἵ-
πθ. pro νεφεληγερέτης per antiptosis. 14. 21.
ab ἐγείρω, uel ἀγείρω compositum est, cogēs
uel excitans nubes. Vide Prouerb. Rísus
Sardonius. Ιαπεπονίδη.] ὑὲ τῆ Ιαπετῆ. Ἀπὸ τῆ
ιαπετὸς, ιαπετίων patronymicum Ionicū fit,
ἀ cuius genitiuo ιαπετίωνθ, per systolen ια-
πετίονθ, aliud commune fingitur ιαπεπονί-
δης. πάντων πέρι.] ἀναστροφὴ pro πᾶσι πάν-
των. ἑσσομένοισι.] Ionice, & σ geminatum est
causa metri ab εἰμι. ἐὼν κακὸν.] ἀντὶ τῆς τὸ σφέ-
τερον. ἐὼν γὰρ ὁ μόνθ ἔχει τίς. σφέτερον δὲ ὁ πολλοὶ
ἔχουσι. πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε.] θεωσωποποι
ἰα ὅτι. patrem autē hominum & deum & uo-
cat τῷ εἰμάρμεν. ἠφαισὸν δ' ἐκέλευσε.] Per
distributionem enumerat quomodo Pan-
dora sit condita, et quid singuli dī in illā con-
tulerint. ἠφαισθ τὸ δακονικὸν πῦρ. καὶ ὁ ταῖς
δὲ τῆ πυρὸς ἐνεργυμύαις τέχναις ὅπιστ' ἦν θε-
ός. Quem quidem Homerus Iunonis & Io-
uís filium refert. πειλυτὸν] πείφημον, πού-
τεσιν οὐ ἡ φήμη ἀδεται. ἐνδ' ἀνθρώπου θέμεν.]
pro ἐνθέμεν per imesin. αὐδ' ὡ.] αὐδ' ὡ δὲ
νῦν οὐ τῷ φωνῷ λέγει, ἀλλὰ τὸν τόπον τῆς φω-
νῆς, ἥτοι τὰ φωνήτικα ὄργανα. ἀθανάτης θεῆς.]

ἀντὶ ἀθανάταις θεαῖς. 16. 3. εἰς ὧπα.] αἰτὶ τῷ εἰς
 ὄψιν. καλὸν εἶδος.] Græci multa epitheta ap-
 ponunt unī substantiūo sine connexu. ἀμ-
 φιχέαι.] ἀ χέω infinit. a. infinitiui. 201. 16. πόν-
 θον ἀργαλέον.] ἡρώων ἀνιάρδον ἄλγος ἔχοντα. ἐπε-
 ται γὰρ τὰ πόθω ἄλγος. πόθος ἢ ὅτι ἐπιδυμία
 παρηγάτων δπόντων. ἐπιδυμία ἢ καὶ ἱμερὸς τὸ
 αὐτὸ. γυϊκόνους.] Fatigantes membra. παρὰ
 τὸ κονῶ, τὸ ἀγωνιά καὶ ἐπείρομαι. alij γυϊκόνους
 depastinantes membra ἀ κορῶ, ad satietatem
 usque arrodentes membra. Legimus & γγο-
 τήρους in quodam epigrammate, id est, mem-
 bra penetrantes. κυνέον.] τὴν κυνὸς δηλονό-
 πει ἀναιδέειαν ἔχοντα. λῦω γε.] iussit. 158. 7. ἀρ-
 γρόντῳ.] sic dicitur Mercurius quod Ar-
 gum πανόπῳ Iūs custodem occiderit. Fit i-
 taque ἀργρόντης, poetice uero ἀργρόντης.
 πλάσσει.] ablato augmento ἀ πλάσσω. ἀμφι-
 βύης.] claudus utroque pede. Est epitheton
 Vulcani.

26. Αἰδοίη.] αἰδοίη, ὡς γελοῖος ὁ ἄξιος γέλοισι.
 οὕτω καὶ αἰδοῖος ὁ αἰδῶς ἄξιος. κερνίδειω.] τῷ
 κερνίδει. 14. 5. ζῶσε.] cinxit δὲ μεταφορᾷ τῷ
 ζωννυμδίων. ζωννύω defectiuum. 216. 16. futu-
 rum ζώσω mutuatur ἀ ζώω cingo uel uiuo, nam
 uiuere est, quam diu anima ligata corpore
 tenetur,

tenetur. ἀμφὶ δὲ οἱ χάρειτες.] Sic collige, ἀμφι
 ἔθεσαν δὲ οἱ χροί, circumposuerunt ei corpo
 re. Et ponitur οἱ pronomen pro αὐτῇ χάρει
 τεσ.] tres sunt Charites. πειθῶ, ἀγλαΐα, καὶ εὖ
 φροσύνη. horæ tres. δυνομία, δίκη, εἰρηνή. ἀμφὶ ᾧ
 τλώγε ὦραι σέφον.] pro ἀμφίστευον ᾧ ταύτῃ δε
 αὶ ὠραιότητῃ. horæ deæ sunt cœli ianitrices,
 testante Homero. ἐφήρμοσε.] infinitum a. ab
 ὀπί & ἀρμόζω. tenui mutata in suam den
 sam. 8. 19. πῦξε.] τεύχω. 199. 22. βελῆσι.] βε
 λαΐς. 16. 3. ἐν δ' ἄρ' αὖ φωνῶν θῆκε.] ἐν θῆκε infi
 nit. a. 160. 2. ὀνόμῳ.] nominavit, ab ὀνομαίνω
 sine augmento. 139. 22. Σί, / subscribis perfe
 ctum medium est. 62. 24. ἀλφειῇσιν.] τοῖς δὲ
 νοητικοῖς ἀνδράσι καὶ εὐρετικοῖς. ἀμφησῆς inuen
 tor, indagator. 147. αὐτὰρ ἐπεὶ δόλον.] mī
 titur Pandora ad Epimetheum & recipitur.
 ἐφράσαθ' ὧς.] ἐφράσατο rursus tenui mutata in
 suam densam ut supra ἀφράζομαι. οἱ.] pro
 αὐτῶ. εἶπε.] ἔπω infinitum a. εἶπα ἔφα. 199.
 2. ὁ δὲ ξά.] ὁ pro οὗτῃ. Vide prouerb. Malo
 accepto stultus sapit. πρὶν μὲν.] ἀντὶ τῆς πρέ
 πον. ζώεσκον.] ἔζωον. 54. 8. νόσφιν ἄτερ.] ple
 onasmus. χαλεποῖο πόνου.] χαλεπὸς πόνος
 τῆ χαλεπῆ πόνου. 17. 20. νέσων.] ἀντὶ νόσων At
 ticè. ἔδωκαν.] δίδωμι, δώσω infinitum a. ἔδω-

κα. 169. 2. αἰψα γὰρ ἐν κακῷ.] Vide Prouerb.
Mala senium accelerant. ἀρρήκτοισι.] μετα-
φραστικῶς ἀντὶ τῆς ἰχυραῖς συγκρυβαῖς. ab a pri-
uatiuo & ῥήγνυμι. Vide Prouerbium. Ae-
groto dum anima est, spes est: uel Spes in la-
bro pyxidis.

27. Χείλεσι.] τὸ χεῖλος παρὰ τὸ χεῖρ λόγος. ὅξε
πῆν.] πῖάω πῆμι πῆσω. Infinit. β. ἐπῖω ὅξεπῆ
euolauit. Acutum profecto & ex intimis sa-
crarijs Musarum depromptum figmētum.
Quandoquidem alijs malis omnibus prae-
sentaneis, solius autē spei malo absente mor-
taliū animi discruciantur. ἐπέμβαλε.] In-
finitum β. ab ἔπι, ἐν & βάλλω. πῖθοιο.] πῖθε.
17. 21. νεφεληγερέταο.] ἀντὶ νεφεληγερέτα. 14. 7.
ἀλάληται.] 236. 20. πλείν.] pro πλέα ἀπλέθ.
μητίετα.] 14. 2. ἔπος ἔτι πα.] epiphonema.
Διὸς νόον.] ἐδιδύατον ὅτι τὸ Διὸς νῆν ἐκκλίναι. ὁ
ὅτι τὸ εἰμῶρμδύλω. ὅξαλέαδς.] ἀλέω, ἀλέεαδς ἀ-
λεῖαδς. ἀλέαδς. 156. 13. ἑτερόν τοι.] τοι ἀντὶ σοί Do-
ricē. 238. 23. ἐκκορυφώσω.] ἀνακεφαλαιώσο-
μαι. ἑτέρω σοι λόγῳ ἀπάρξομαι. ἐπεὶ ἡ κορυφή, ἀρ-
χή τίς τῆς σώματθ. Sūmatim ac breuiter per-
stringam. σύδ' ἐνὶ φρεσὶ βάλλεο.] pro βάλλου
σαῖς. 63. 18. Vide prouerb. Ausculta & per-
pende. γεγάασι.] γέω. abusiū nascor. 203. 16.
est x=

est ætatum descriptio, quam etiā Latini Po-
etæ sunt imitati, χρύσεον μὲν πρῶτιστα.] ἥρου
χρυσὲν ἀντὶ τῆς κατὰρὸν, τίμιον κὺ ἀπαθείς. πονη-
ρὰς ἐν τῷ. οἱ μὲν ἐπὶ κέρνε.] ἔτοι μὲν. ἀκηδέα.]
liberum à curis, ab a priuatiua & κ. ἰδ. Θ.] νό-
σφιν ἀτερτε πόνων.] ἐν τῷ ἀλλήλας ἀντὶ τῆς χω-
ρὶς πόνων κὺ οἰζυ. αἰεὶ δὲ πόδας.] semper eo-
dem robore membrorum. Trita Græcis sy-
necdoche, ἐν θαλίῃσι.] ἐν θαλίαις. θαλία νιῷ
παρ' ἡμῖν ἡ μεγάλη ὀωχία λέγεται. Θνησκον.]
199. 24. ἔλω.] 221. 3. & 200. 6. Ζείδωρ Θ.] ἡ-
γαν ἡ τὰ πρὸς ζῶν δωρεμύνη γῆ. ἀφ' ἧς γὰρ κυρί-
ως ἡ ἡροξιασμύνη γῆ. elegans epitheton terræ
quod uitæ necessaria suppetat. αὐτομάτη.]
ταῖς κὺ τῷ ἑαυτῆς φύσιν, μηδενὸς ἐπιμελεμέ-
νη. ἐδελημοῖ.] ἐδελημοῖ & ἡσυχὸι idem sunt χω-
ρὶς ἰατραχῆς, εἰρηνικῶς. πολέεσσιν.] 43. 2. κὺ γαῖα
καλύψεν.] pro κατεκαλύψεν. ἀντὶ τῆς τὰ σώμα-
τα τούτων ὑποθανόντων. οἱ μὲν, ἀντὶ τοῦ, οὔτοι
μὲν. δαίμονες.] ἐπιφωνηματικὸς διὲ ὁ λόγος
καὶ πολυμερὲς, θεοὺς ὑποχθονίοις λέγειν.

Ἡέρα ἐσάμφοι.] ἀντὶ τοῦ ἀορασίαν ἐνδυσά- 28.
μφοι. obducti, induti aerem, hoc est, inuisibi-
les. ἔω. ἔσω εἶσα, &c. ἐπ' αἶαν.] ἀντὶ γαῖαν
per ablationem τοῦ γ. ἔχον.] 158. 11. γέ-
ρας βασι.] τιμὴν βασιλικὴν, ἥρου βασιλεῦ-

σι πρέπασαν. ἀτάλλων.) τετέστι μετ' ὀπιμείας
 ας ξεφόμεναι καὶ ὡς αὖ νηπιάζων, ἐν πείσφειτέρῳ
 οἴκῳ. ἡβήχει.) Infinit. α. Optat. ab ἡβάω. ζώε-
 σπον.) Enallage numeri. ἀτάδαλον.) ἡγνυ
 ἀθέμιτον, παρανόμον. ἀτάδαλοι γὰρ οἱ εἰς θεὸν ἐ-
 ξαμύρταροντες. ἐρδεῖν.) Græcis pro sacrificare,
 ut facere apud Latinos. Virg. Cum faci-
 am uitula pro frugibus. ἡ θέμις) ἀντὶ κατῶς.
 ἐκ μελιαῦ pro μελιῶν. 16. 2. ἡ μελιά species ar-
 boris ex qua fiunt hastæ & tela, fraxinus. Si-
 gnificat quoque μέλισσαν. Hesiodus in The-
 ogonia tradit terram ex sanguine uirilium
 Cœli nymphas, quæ μελίσαι uocarentur, pro-
 genuisse. Νύμφας θ' ἄς μελιάς καλέεσ' ἐπ' ἀπεί-
 ρονα γαῖαν. unde Valla ἐκ μελιαῦ sanguine
 dryadum reddit. Etiam alibi in Theogonia
 hominum est Epitheton. Οὐκ ἐδίδε μελίησι
 πύρεθ' μὲν αἰαμάτοιο Θνητοῖς ἀνθρώποις, οἱ ἐ-
 πὶ χθονὶ ναιετάεσι. Itē Hesychius. μελίας καρ-
 πός, τὸ τῷ ἀνθρώπων γένει, meliæ fructus, ge-
 nus humanum. ἀρῆ.) ὁ ἀρῆς Mars. 41. 17.
 ἀλλ' ἀδάμαντ.) ἀλλὰ ψυχρὸν εἶχον ἀπὸ ἀδά-
 μαντ, τετέστιν ἀδαμαντίνῳ. Vide prouer-
 bium Adamantinus. βίη] βιά Ionice. 14. 5.

29. Επέφυκον.] pro ἐπεφύκεισαν ἀ φύω sicut ἐτυ-
 φθεν, ἔσαν, ἔδων, pro ἐτύφθησαν, ἔσησαν, ἔδουσαν.

62. 5.

62.5. μελέεασι.] τὸ μέλος. 43.3. *ἠὲ χάλκεα τεύχεα.*] τὸ *ἠὲ*, ἀντὶ τῆς ἦσαν τεύχεα τὰ ὅπλα. Plura-
lia singularibus uerbis iunguntur. 269.8. ἐρ-
γάζοντο.] ἀντὶ ἐργάζοντο. 199.22. ἔσκε.] ἀντὶ ἔην.
221. 4. σφετέρησι.] σφετέραις. 16. βῆσαν.] ἔβη-
σαν à βαίνω fut. βήσομαι. Infinit. β. ἔβλεν, ὑπὸ τῷ
βημι. αἶδμο.] αἶδης τῆς αἶδ' infernus, Pluto.
14.7. νώνυμοι.] ὄνομα in compositione pri-
mum o uertit in ω, alterum in υ, compositum
priuatiuo α, & cōsonante ν propter hiatum
inserta, ἀνώνυμος, per aphæresin νώνυμο, uel
σερητικῶς νε, νεώνυμο, contracte νώνυμο. ἡε-
λίοιο.] ἡέλιο, ἡελίς. 17. 20. ἀρείον.] compara-
tiuus irregularis. 37.3. πόλεμο χακός.] pro-
prium belli epithetὸν. χαδ' μνίδι.] χαδ' μοι, χαδ'
μίδης, χαδ' μνίς poetice χαδ' μνίς. τῇ χαδ' μνίδι
pro χαδ' μεία, patronymicum loco possessi-
ui. de bellis Thebenis lege Eras. prouerbi-
um Cadmea uictoria. μήλων.] ὅλα τῶν μήλων
πᾶσαν δηλοῖ τὴν κτῆσιν. οἱ γὰρ παλαιοὶ ἐν τοῖς τε
ξάποσι τὴν κτῆσιν εἶχον. οἰδιπόδω.] οἰδιπόδης
τῆς οἰδιπόδου. 147. lege prouerbium Dauus
sum non Oedipus. ἀγαγών.] ab ἄγω. 202.17.
ἡυκόμοιο.] ἡυκομο τῆς ἡυκόμου, resoluta diph-
thongo ἡυκόμοι, Ionice ἡυκόμοιο. 17.20. ἐν μα-
κάρων νήσοισι.] de fortunatis insulis uide Plu-

nium lib. 6. cap. 32. & Solinum in postremo capite. τὸ ἐῖς.) τὸ ἐπὶ, τὸ ἐπεὶ ἐτοίμα. ὄφελον uel ὄφελον.) optandi aduerbium, flectitur per personas ob similitudinem uerbi ὄφελον ὄφελος. ε. utinam ego, tu, ille, ὄφελον μετεῖναι, pro μετείλω. Infinitiuus adiuncta nota precandi pro optatio sumitur.

30. Γινώσκω σιδήρεον.) ἀντίτυπον δηλονότι καὶ σκληρόν. καὶ τὴν γνώμην ἐσκοτισμένον. τοιᾶντα γὰρ ὁ σιδήρεος σκληρὸς καὶ μέλας. πολιοκρέταφοι.) ἦσαν πολιοὶ τὰς κροτάφους. ὑπὸ τῶν κροτάφων γὰρ ὡς ὅτι τὸ πλεῖστον ἀρχονται πολιοὶ οἱ ἀνθρώποι. ὑπερβολικῶς dictū. τελέωσι.) τελέω, τὸ ποιεῖν καὶ τὸ ὑπάρχειν. ἀφ' ἧς καὶ ὡς γινώσκω τελέω. Sic ἀνέμω νεμέω. φλέγω φλεγέω. θάλλω θαλέω, τὸ θ uertitur in τ, & τὸ α in η. & fit τηλέω. ἀ quo τηλεθάω τηλεθῶ καὶ τηλεθόω. ὁμοίως.) ὁμοιοπονητικός, σύμφωνος. ἢ ὁμοιοὶ τῇ γνώμῃ, ἢ τῇ ιδέᾳ. ἐπέεσσιν.) τὸ ἔπος. 43. 3. εἰδότες.) εἶδω perfectū medium εἶδα uel οἶδα. 199. 16. γηράντεσσιν.) γήρω τὸ γηράσκω, infinitum α. ἔγηρα. participium ὁ γήρας, pluraliter γήραντες τοῖς γηράντεσσιν Ionice 33. 13. ὑπὸ θρεπτήρια δοῖεν.) ὑποδοῖεν. θρεπτήρια.) ὅρα τροφὰς. οἱ παλαιοὶ γὰρ τοῖς γονεῦσιν ἐδίδαν τὰ θρεπτήρια. Vide Prouerb. ἀντιπελαργεῖν. χειροδίσκω.) οἱ τῇ διωάμει τὸ δίσκω, τῇ δ/α

τ'χειράν δ'εἰζύσει qui manuū uī iustum metiū-
tur. Vide Prouerb, Martis campus. ἔξαλα-
πάξει.) πορθήσῃ. ὕβρειν.) ἀντὶ ὕβριςιν, Ita Ho-
merus ὕβρειν ἀνέρα pro ὕβριςιν ἀνέρα. apud
Latinos scelus pro scelesto sæpe ponitur. ἔ-
σαι.) 221. 12. ὅτι δ' ὅρκος ὁμῆϊ.) ὁπίορκον ὅ. ὁμῶ
uel ὁμῶ. futurum α. ὁμῶ. mediū ὁμῆμαι ὁμῆ ὁ-
μῆϊ.) δυσκέλαδ' & χαρόχαρτες.) ποροσποποιεῖ
τ' φθόνον. aptissima epitheta inuidiæ. καλυψα-
μῶν.) participiū duale masculinum pro fœ-
minino. sic πορολιπόντε. 42. 19. 268. 15. Vide
Prouerbiū Adrastia Nemesis, uel Nemesis
adest, ἵτω.) 223. 18.

Nῦν δ' αἶνον.) quid sit αἶνος uide Erasmi in 31.
Chiliadib. de Paræmiā. Quintilian. lib. 5. af-
ferit fabularum primum fuisse authorē He-
siodū, propter hunc accipitrīs & lusciniæ a-
pologū. ὦ δὲ ἱρήξ.) ὡδολή μινδική. ἔπος εἶ-
πεν ἱέραξ πρὸς ἀνδρῶνα ποικιλόφρονον. Vide Pro-
uer. Luscinię deest cātio. μεμῶρπῶς) perfectū
mediū ἀμαρπῶ. πεπαρμῶν.) trāsfixa ἀπείρω.
λέλακας.) perfectū mediū ἀλάκω. πρὸς μῦ-
θον εἶπε.) πρὸς εἶπε κατὰ μῦθον. 199. 3. τῇ δὲ
εἰς.) εἶμι εἰς. 22. 39. μεθήσω.) dimittam. ἵημι
ἥσω cum μῶ. 227. 15. ἀφρονδ' ὅς.) Epiphone-
ma, seu Epimythion huius fabulæ est.

ἀκεῖ δίκης.] δίκη significat iustitiam, iudici-
 um, & uindictā. Quod Romani ius uocant,
 hoc Græci δίκην. φερέμεν.] à φέρω. 59.6. ἐγ-
 κύρσας.] illapsus. κύρω, κυρῶ, uel Aeolicè κύρ-
 σω. 46.23. in margine ἔκυρσα, κύρσας cum ἐν
 ἐγκύρσας. ἀτήσιν.] pro ἀταῖς. ἀτῆ. 16.3. ἐτέρη-
 φι.] pro ἐτέρῃ Ionica paragoge est, sicut dici
 er pro dici. 41.5. παθὼν νήπιος.] Prouerb. Ma-
 lo accepto stultus sapit. ἔγνω.] Infinitum 6.
 ἀγινώσκω. Ξέχει ὄρκῳ.] ἡγοῦν ἀκολουθεῖ ὄρκος
 ταῖς δίκησι, ἡγοῦν ταῖς κρίσεσι ταῖς ὀρθῶς δεδι-
 κασμέναις. σκολιῆς δίκῃσι.] σκολιαῖς δίκησι. 16.
 4. σκολιάς δὲ δίκας λέγει νιῶ, τὰς κακῶς δεδι-
 κασμένας. ὁ γὰρ τὸ μηδὲν ὕγιες φρονεῖν τὰς δικά-
 ζοντας, ἀλλ' ἐμπαθῶς δικάζειν. παῖ γὰρ πάθῃ,
 σκολιὸν. ὡς ἀπλουῶ τὸ ἀπαθεῖς. ἢ κ' ἀνδρες.] ἢ καὶ
 ὅπου ἀν' ἀγῶσιν αὐτῶν οἱ δωροφάγοι κριταὶ, ῥό-
 θῃ καὶ ἡχῃ, καὶ θόρυβῳ γίνεται, τῷ ἀδικου-
 μένων δηλονότι ὁδυρομένων καὶ θρηνουμένων, καὶ
 τῶν ἀδικον κρίσιν καταβοωνμένων αὐτῶν. κλαί-
 εσα.] τῷ ὁδυροσυνωποποιίᾳ ὄντι. ὁ καὶ ἐμφυχῇ καὶ
 γλυκὺς λόγῳ καλεῖται. εἰσάγει γὰρ τῶν δικαστῶν
 νῦν ἡ τῶν μετῴων. ἐνειμιαν.] Infinitum α. ἀνέμω.
 52.4. οἱ δὲ δίκας ξείνοισι.] Οἱ δὲ διδῶσι δίκας
 δικαίας, ἡγοῦν κρίσεις τοῖς ξένοις καὶ τοῖς ἀσπίς.
 καὶ μὴ κατὰ πικρὸν κλίνουσι τῇ δικαίᾳ, τέτων ἢ πό-
 λιν

λις δὲ παρ' αὐτοῖς οἱ λαοὶ δὲ ἀνθρώποι εἰσιν ἐν αὐτῇ. τὰ δὲ
 ξύνω ἀντίκειται ὁ αἶσος. τὰ δὲ ἐν δῆμῳ δὲ ὁ αἰσώδη-
 μος. τοῖσι τέθλη πόλις.] εἰ γὰρ ὁ πόλεμος φθαρ-
 πκός καὶ ὀλιγανθρωπίας αἵτις, δὲ δὴλον ὅτι ἡ εἰ-
 ρηνὴ πολυανθρωπίαν ἐργάζεται, καὶ δὲ τὸ κου-
 ρόφθος. τέθλη floruit. Perfectum medium
 ἀθάλλω. 69. 3. ἀνθεῦσιν.] ἀντὶ ἀνθεῦσιν ab ἀν-
 θέω. 156. 11. ἐν εὐθυμίᾳ καὶ ἀγλαΐᾳ καὶ χαρᾷ δὲ ἀ-
 γασσι.

Κεκορφόθος.] κεκορτόνθος μὲν ὁ πόλεμος. κε- 32.
 ρόφθος δὲ ἡ εἰρηνὴ, καὶ γκεκορφόθος, βρεφοκό-
 φθος, λαοκόφθος. εὐρύοπα ζεύς.] εὐρυόπης. 14.
 21. λιμός.] ἡ γρουζοφάνειά εἰα. θαλίης.] θα-
 λία. 16. 3. μεμηλότα.] parta. 158. 8. τοῖσι φέρει.]
 τέτοις τοῖς καὶ δίκην ζῶσιν. ἔρεσι.] τὸ ὄρος Ionice.
 καταβεβείθασι.] onustę sunt. Perfectum me-
 dium ἀβείθω. εἰκότα.] 199. 11. ὅπιν νηῶν.] ἡ
 ναῦς. 42. 12. οἷς δὲ ὑβείς.] ἀντὶ τῶν ὅσοις μέμηλε.]
 perfectum ἀμέλω curo. πολλάκι καὶ ξύμπασα.]
 Vide proverbum. Aliquid malı propter vi-
 cinum malum. μηχανάαται.] 156. 22. pro μη-
 χανᾶται. ἀποφθινύθεσι.] φθείρονται ἀπὸ τῆς φθί-
 νω φθινύθω. φραδμοσιῶσι.] φραδμοσιῶν.
 16. 4. ὦ βασιλεῖς.] ἡ γρουζὶ δικασαὶ, σκοπεῖτε
 τὴν δὲ τὴν δίκην. τέτεσι τὴν τιμωρίαν.

Ἡδέτε παρ' αὐτοῖς.] παρ' αὐτοῖς μὲν ἡ δίκη τοῖς 33.

θεολόγοις εἴρηται, διότι πᾶν τὸ δικαστικὸν γένος
ἀδελφόφθορον εἶναι δεῖ καὶ καθαρόν. καὶ τέττα σύμ-
βολον ἢ παρθενία. ἐκγεγαῖα.) γένω. 204. 1. ὁφρ' ὄπο
τίση.) Iuxta illud Horatii: Quicquid deli-
rant reges, plectuntur Achiui. βασιλῆων.)
29. 3. νόειώτες.) νοέοντες, contrahte νοοιῶτες.
156. 11. ταῦτα φυλασσόμενοι.) ταῦτα ἐκφύζον-
τες ὡς δικασαὶ δωροφάγοι, εὐθείας ποιεῖτε τὰς κρί-
σεις. τ' διεφθαρμένων δὲ κρίσεων ὀπιλήθετε πάν-
τελῶς. δωροφάγοι.) Lege Prouerb. Dorica
Musa. οἱ αὐτῶ κακὰ τούχει.) Prouerb. Ma-
lum consilium consultori pessimum. ἐμ-
μῆναι.) ἐμ. 122. 1. 8. μείζω.) pro μείζονα. 39. 1.
ἐολπαι.) ἐλπῶ uel ἐλπείω. 199. 9. ἐλπίζω ποινὸν.
ἐλπομαι apud poetas idem significat, unde
ἐλπίς communiter, ἐλπωρὴ poetice. σὺ ἢ ταῦ-
τα μετὰ φρεσίν.) Vide Prouerb. Ausculta &
perpende. ὀπιλήθεο.) Imperatiuus ὁπὸ τῆς λή-
θω, uel λανθάνω 63. 19.

34. Εν δὲ δίκῃ βλάψας.) ἐμβλάψας ἢ δίκην.
νήκεσον ἀάθη.) ἀκεις & cum νε priuatiuo νεάκεις
&, syneresi νήκεσον. Nomen pro aduerbio,
ἀκέω medeor. ἀάθη læsus est, ab ἄτω. 200. 22.
τὴν μὲν τοι κακότητα.) ἀρεταὶ μὲν ἐναντία οὐκ
εἰσὶ. κακίαι δὲ, ἐναντία εἰσὶ. Vide prouerbi-
um, Difficilia quæ pulchra. κακότης ἢ κακώ-
σις,

σις, καὶ ἡ κακία. ἐγγύδι ποιητικῶς. ἐγγύς κοιῶς.
ὀλίγη μὲν ὁδός.) θεωσωποποιεῖ τὴν κακίαν (καὶ
ἀρετὴν, τῆς ἀρετῆς θεωπάροισεν.) Anastropie
est θεωπάροισεν τῆς ἀρετῆς ἔθηκεν. οὐτὸ μὲν
πανάρετος.) Prouerb. Nec sibi nec alijs utilis
ἦσιν.) ἡ. 222. 10. ἀμείνω.) 39. 4. ἐσθλός.) ἐσθλὸς
κυρίως ὁ ἐθελοντῆς μαχόμενος. ἡρωὺς ὁ αἰδορέ-
ος. cui contrarium est ὁ δειλός. κακείνους.)
καὶ ἐκεῖνους. 9. 1. ἐργάζεσθ.) ἐργάζου. 63. 18. λιμὸς
ἐχθαίρη) θεωσωποποιεῖ τὸν λιμὸν ἐπὶ τὴν γεωργί-
αν. πείμπλησι.) impleat πείμπλω ἐὰν πείμπλω,
πείμπλης πείμπλη, πείμπλησι. Ionicè. Dicitur
ἐπείμπλάω πείμπλημι. ἀεργός.) ἀεργὸς ποιη-
τικόν, ἀργὸς κοινόν. ζῶη κηφλώεσι.) Lege E-
rasm. Prouerb. Mulieris podex. κοδοῦρις.)
fucis furacibus. Vide Plinium libro 11. cap.
17. 8. 22. κόδοιρος ἀκείδω 8. 22. non enim
exerunt aculeum ut apes. μελισσάων.) ἡ μέ-
λισσα apes. pro μελισσῶν. 16. 4.

Τοί.) pro σοι. Atticè ἔασαι. 221. 11. ἀφνειοί.) 35.
ἀφεινὸς ὁ δὲ πρὸ τῶν ὁρῶν πλεῖστος. ἀφ' ἑ ἀφνειὸς ὁ πλε-
οῖς τῆτον τὸν πλεῖστον. ἔργον δ' οὐδὲν ὄνειδος.)
ἡ ἐργασία δὲ οὐδὲν ὥς ἐστιν αἰσχρόν· ἡ ἀργία δὲ
αἰσχρόν. ὄνειδος τὸ αἶχος. καὶ ἀεργός.) 8. 24.
πλουτεῦντα.) πλετέω. 156. 11. οἶς ἐπῶσα.) ὁμοι-
ος εἶ. 221. 3. αἰδώς.) κατὰ ἐπανάληψιν. Vί-

de Prouerbiū, Verecundia inutilis uiro
egenti. ἔρξει.) ῥέζω ῥέζω per methatesin ἔρ-
ξο. κασιγνήτω.) κασιγνήτα. 17. 20. αἰὰ δ' ἐ-
μνια βαίνοι.) ἀναβαίνει. τεῦ.) Dorice pro τοῦ
uel τινὸς alicuius capitur infinite. 12. 9. ἀφρα-
δίης.) ἀφραδίαις. 16. 3. ὅς τε γονῆα.) γονεὺς, γο-
νέα. 19. 4. Vide Prouerb. Limen senectutis.

3. Καθιδιυάμιν. κτ' τὸ δυνάτον σοι, ἔρδε κ' θύε
τοῖς θεοῖς. κτ' διυάμιν. ἔρδ' εἰν, ἔρδε, ἔρδ' εἰν διεῖ.
tritum Hesiodo. ἀπονδῆσι.) ἀπὶ ἀπονδῆς.
16. 3. ἀπονδῆ ἢ τῷ οἴνου ἐπίχρησις ἐπὶ τὰ ἱερουργ-
μῶνα. ἀπὸ σίνδω. ὅτ' εὐνάζη.) κ' νυξὶ καὶ ἡμέραις
τὰ δέοντα ποιεῖτε. Vide Prouerb. Noctes &
dies &. καρδίην.) pro καρδίαν. 14. 5. in margi-
ne. μὴ τὸν τεὸν ἄλλο.) Iuxta illud: Beatius est
dare quam accipere. ὅστις σέθεν ἐγγύθι.) Pro-
uerbium, Amici procul agentes, non sunt
amici. εἰ γὰρ τοὶ καὶ χεῖμα.) negotiū aliquod
domesticum. Prouerbiū: Aliquid mali pro-
pter uicinū malum. πῆμα κακὸς γείτων.) A-
liud Prouerbiū. Festina lente. Et, Spartam
nactus es, hanc orna. Item, Claudio uicinus
disces claudicare. uel, Si iuxta claudum ha-
bites, claudicare disces. ἐμμορε.) sortitus est.
201. 23. ἐδ' αὖ βῆς ἀπόλοιτο.) λέγεται ὅτι Θεμι-
στοκλῆς χωρίον πεπραγμένων, ἐκέλευσε κηρύττεσθαι
ὅτι

ὅπ' ἀγαθὸν ἔχ' γείτονα. οἷοι δὲ βουῶν ἐδέξαντο τὴν
 γυναικα δ' ἀπὸ τῆς ἀλφεισίβοια. ὅπ' ἐδ' αὖ γυνὴ μοι-
 χόωθει, εἰ μὴ γείτων κακὸς εἴη. Huc pertinet
 Prouerbiū, Ne bos quidem pereat. εὖ μὲν
 μέξειδαι.) μέζον λέγεται τὸ μέζον καὶ τὸ με-
 ξέμενον. Vide Prouerbiū, Eadem mensu-
 ra. δυνάμει.) possis. δυνάμει εἰὰν δυνώμαι
 δυνή uel δύνῃαι Ionice, 65. 19. Verba in μι ο-
 ptatiua & subiunctiua circumflectunt prae-
 ter δυνάμει, ὄναμαι. εὐρησ.) εἰὰν εὐρησ inuenē-
 ris, inuenies. 158. 9. μὴ κακὰ κερδαίνῃς.) Vide
 Prouerbiū, Lucrum malum, æquale dis-
 spendio. uel, Dispendio æquale, malum lu-
 crum. τὸν φιλέοντα φιλεῖν.) Vide Prouerbiū
 um, Gratia gratiam parit.) προσεῖναι.) ἀπὸ
 τῆς προσεῖναι καὶ μετὰδισιν καὶ συναιρέσιν. καὶ
 δόμῳ.) 59. 8. δὲς ἀγαθὴν.) Dare bonum est,
 rapere malum est, cædes inde sequuntur.

Χαίρει τὰς δώρῳ.) qui hilari animo etiam multa largitus est, apud se sua liberalitate oblectatur. Qui aliquid rapuerit, quamuis parum, in sua conscientia discruciat. ἀρπαξ δὲ κακὴ.) substantiue rapina. δώῃ.) dedisset, dederit, pro δόῃ, sicut διδῶν pro διδοῖν. 186. 12. ἀναιδείῃφι.) φησὶ Paragoge Poetica, & ἀναιδεία. 16. 10. εἰ γὰρ κεν καὶ σμικρὸν.) Vide

Prouerb. Multis ictibus deicitur quercus. Itē
 Pusillū pusillo addere. τὲ θ' ἐρδοις.) αἰτὶ τ' ἔρ-
 δοις tenuis in suā densam. 81. 9. ὁδ' ἀλύξε.) ἔ-
 ρος ἐκφύξε.) τ' καυσικὸν λιμὸν. ἐν τὸν εἰν' οἴκῳ.)
 κρείσσον γὰρ τὸ εἰπεῖν ἐλθε φέρε, ἢ ἐξελθε φέρε· καὶ γὰρ
 τὰ ἐν τῷ οἴκῳ κείμμενα, ἀσφελές τε εἰσιν. οἴκοι βέλ-
 τερον εἶν.) Prouerb. Domi manendū. βλαβε-
 ρόν.) τετέστιν ἐκ ἀσφαλές. πῆλαιον, ἀγαθὸν μὲν ἀ-
 πό τ' παρόντος λαβεῖν. πῆμα δ' θυμῷ.) ἀντὶ τ' ἀνία-
 τῆς ψυχῆς καὶ πάθος χεῖρ ἐνδόντος. ἀρχομένη δ' πῆ-
 θος.) πινὲς ἀλληγορικῶς λέγουσι τ' λόγον εἶναι τ' ἡλι-
 κίας. ὥς τε ἀρχομένην αὐτὴ καὶ γηγενήτα δ' πολυαίνει.
 καὶ δ' τ' μέσῳ ἡλικίαν, ἐργάζεσθαι. Cael. lib. 15. cap.
 25. δ' φησὶ δ' ἐνὶ πυθμῷ φεῖδω.) Lege Prouerb.
 Sera in fundo parsimonia. πυγυσόλος.) nates
 ornans, suffarciens, πυγὴ δ' σέλλω. κοπίλλω-
 σα.) σήμερον ἡδ' εἰς λέγουσα. καὶ γὰρ τ' χελιδόνα κο-
 πύλλειν λέγει. πέποιθε.) Perfectū mediū ἀπεί-
 θω. 203. 2. φιλήτησι.) ὁ φιλήτης, dativus Ioni-
 cus. 14. 7. παῖς σῶζοι.) αἰτὶ τ' ἀρκείτω διοικεῖν τ'
 πατρῷον οἶκον. εὐχόμενος δ' τ' ἔλεος λέγει, ἐπεσοτάτ-
 των. φερβένδω.) φέρβειν ἀ φέρβω, quasi βίον φέ-
 ρω. 59. 6. πλείων μὲν πλεόνων.) Vide Prouer-
 bium, Multæ manus onus leuius red-
 dunt. μελέτη.) μελέτῳ λέγει τὴν
 φροντίδα παρὰ τὸ μέλλειν.

BIBΛION B.

IN primo libro docuit esse laborandum, & uoluntarium ad laborem parauit agricolam. In Secundo tradit usum et peritiam rei: & quomodo, & quando sit laborandum.

ΛΗΙΑΔΩΝ ἀτλαγυέων.) 38.

τῆς πλειάδων τῆς τοῦ Ατλαν-
τος θυγατέρον. ὁ μὲν Ατλας
λέγεται παῖς Ιαπετῆ, τὸν οὐρανὸν
ἀνέχων, καὶ τὰς κίονας, αἱ
γαῖαν τε καὶ οὐρανὸν ἀμφὶς ἔχουσιν.

Pleiades numero septem esse dixerunt. τὴν κελαινὰ, τὴν σερόπην, τὴν μερόπην, τὴν ἡλέκτραν, τὴν ἀλκυόνην, τὴν μαῖαν, τὴν παῦργετην. ὅππτελλομυάων,) αὐτὴ τῆς ὅππτελλεσσῶν. Exortus & occasus syderum Poeta uel agricola tribus modis aduertit. Nempe sydus quod Soli oriēti cooritur, coocciditq; matutine (Græce κοσμηκῶς) oriri cadere ue obseruat. Quod Soli occidēti, uespertine χρονικῶς. Quod autē Solis aduentu abitu ue occultatur aut emergit, solariter ἡλιακῶς. Sole igitur proprio motu à tauro per geminos cancrum accedēte,

iuxta Taurum sitę Pleiades, quę Solis luce, dum id signum permeat, occultantur, rursus mane ante Solis ortum conspicuę, Heladi messem, aliquanto nostra tempestiviorē pręsignificant. *δυσορμύων.*) 14.7. *δύω* futurum *δύσω*, aliud pręsens *δύσω*. 217.23. *δύσομαι* uel *δύσομαι*, *τῆς δύσορμύων* occidentibus matutinis. Quod fit Sole post æquinoctium libram oppositum tauro signum occupante. Vide Plinium lib. 18. cap. 25. ubi et Hesiodi nomine Astrologiam testatur suis temporibus extitisse. Hunc locum imitatus est Vergilius in Georgicis, docens frumentariam arationem & sementem, quam Theophrastus primam uocat, Pleiadum faciendam occasu matutino:

At si triticeam in messem, robustaq; farra

Exercebis humum, solisq; instabis aristas,

Ante tibi Aeolę Atlantides abscondantur,

Debita quàm sulcis committas semina, &c.

Κερύφαται.) *ἀκρύπτω* tertia pluralis perfecti passivi Ionica. 210. 11. abscondite sunt. Occultantur quadraginta dies naturales à uicini Solis fulgore, tunc taurum & geminos peragrantis. *ᾤειπλορμύου.*) pręterlabente, circumagente se. *πλόω* *πλάωμι*, *πλόμαι*, *ᾤειπλόμαι* &c.

ⲓⲥ. perpetuum epitheton anni. ⲉⲧⲟⲥ ⲧⲟⲓ ⲡⲉ
 ⲃⲓⲟⲛ.) αὐτὴ ἡ τάξις ἔστι τῆς πορείας γῆς, καὶ κεί-
 νοις οἱ πῖνες ἐγγὺς θαλάσσης οἰκῶσι. καὶ κείνοις οἱ
 πῖνες ἀγρία βησέεντα οἰκῶσι. ἐθέλησθαι.) ἐθέ-
 λης. 235. 9. ἐργάζεσθαι.) ἐργάζεσθαι. Πέρ-
 ση τὰ ἔργα, αἱ οἱ θεοὶ τοῖς ἀνθρώποις διετεκμήραν-
 το. ἀντὶ τῆς ἐγνώρισαν. 63. 18. τρύξαι.) τρύξαι. 61.
 8. ἀνωγα.) præteritum ab ἀνωγέω. 158. 7.

Οἶκον μὲν ὡρώψα.) Agricola habeat fun- 39.
 dum, uxorem, boues, ancillam, instrumenta
 rustica idonea. Aristoteles principio Oeco-
 nomicorum citat hunc uersum. βουῦ ἀρετῆ-
 ρα. Vide Erasmi. Prouerbiū, Octapedes.
 ἀροτὴρ ποιητικῶς, ἀρετῆς κοινὸν. κατὰ τὸν ἔργον.)
 Nam apud ueteres tripliciter uxor habeba-
 tur, usu, farre, coemptione, ut docet Boetius,
 scribens in Topica Ciceronis. πρῶτη.) priue-
 ris, secunda subiunctiui ἀπαιτῶμαι. ἐς τὸ ἐν-
 φιν.) εἰστέ τῇ τῆς σελῶν, ἢ εἰς τῆς ἀνὰ τὸ
 μῶν. Idem si dicas, in perendinum, uel ad
 nouiluniū. Ceterū infra de dieb. mēsiū aper-
 tius discutietur. ἀμβολιεργός.) ἀναβολιεργός, q.
 semper sua negotia reijcit & differt in crasti-
 num. ἡμῶς δὲ ἡλῆγει.) post autumnum cum
 folia deciderint, & arbores non turgent, cæ-
 denda est materia ad instrumenta rustica, &

ad partes aratri. *μὴ ῥέπεται.) μεταρέπεται*
commutatur, & vires recolligit. ἐλαφρότε-
ρο.) leuius, imbecillius, dum infestaret Siri-
us. σείριος ἀστὴρ.) quem nos canem maiorem,
uehemens sydus, quod nimio calore con-
stringat, exciccet que nomen indeptum, ad
latus Austri uicinum leoni. Id sole in sa-
gittario quarto à leone signo exoriente, pro-
num tendit in occasum. Vnde productio-
rem tunc circulum noctis quàm diei in no-
*stro hemisphærio metitur. κλειτρεφώναν**
θρώπων.) ἤρου τῆς τῶ θανάτῳ τρεφομένης, τοῦ
τέτι τῆς θνητῆς. ἀδηκτοτάτη.) ἤρου ἀβρο-
τα τοῖς ἐγγινομένοις θηελίοις τοῖς δὲ δρε-
σι ἀβροτάτη. τμηθεῖσα.) Participium
Infinitia. 204. 13. πόροιο τέληγει.) πόρ-
ου τέληγει. ἤρου τῆς αὖξεν τοῦς κλάνας, τῆς κλα-
νοφυεῖν. ὅλμεν μὲν τε.) Vide Prouerbiū,
In holmo cubabo, ὑπὸ καὶ σφύραν κε τάμοιο.)
ὑποτάμοιο ἀ τέμνω. ὅς γὰρ.) ἀντὶ οὗτο. διζή-
μεντο.) 236. 3.

- 4°. *Ἀθηναίης δμῶτο.) Atticæ Deæ famulus,*
Cereris, quæ prima in Attica, inde in Italia
inuenit frumenta. Hic δμῶτο pro quouis
agricola sumitur. πῆξας.) παρὰ τὸ πῆξω τὸ
πηγνύω. περσαρήρεται.) adaptat. ἀεσ ἀε-
μαι

μαὶ ἀρήρομαι, facta reduplicatione in præsenti sicut in perfecto. 236. 17. 202. 4. ἰσοβοῦ-
 ῆι.) ἰσοβοῦς. Dativus Ionicus. 29. 4. αὐτό-
 γυον καὶ πηκτὸν.) aratrum πηκτὸν Hesiodo di-
 citur, quod solum compactis quibusdam li-
 gnis, nondum omnino absolutum est. αὐτό-
 γυον quod dentale & uomere affixo iam pa-
 ratum est ad arandum. Vnde in commen-
 tarijs Græcis extat proverbiū, γύης οὐκ ἐ-
 νεῖς αὐτῷ. ὅτι τῷ ἔν τινι ἀρχήσων. Dentale non
 inest illi. De his qui in aliquo deficiunt. Re-
 fertur & ab Erasmo de aratri partibus. Lege
 Cælium libro 14. capite 5. εἰ χ' ἔπερον.) pro
 καὶ ἔπερον. 8. 22. ἀκιώτατοι.) ἀκιον quod non
 arroditur à uermibus, nam κίς animalculum
 quod frumenta & ligna exedit. πείνου γυ-
 ῆν.) Vide Erasmi. proverb. Non inest illi den-
 tale. ἐνναετήρ.) ἐνναετὴρ ποιητικόν, ἐνναετὴς
 κοινόν, ὃ ἐννέα ἐστὶν ἔτη. ἐνναετὴς δὲ χρόνος πα-
 ρεξυτόνως. Duali numero utitur, non ope-
 rosam agrorum Græciæ indicans culturam,
 quando saltem binis iunctis bobus facile
 sulcare possint. χαμῶν.) operando, inter
 laborandum. χαμῶν ἐργάμεν χαμῶν uel χα-
 μῶν. 59. 5. ἀξίαν Ionice. Infinitum α. opta-
 tiui ab ἀγω. 57. 4. τετράτρυφον.) ἡ γοῦν εἰς

τέσσαρα κλάσματα τεμνόμενον in quatuor frustra sectum. ζύφθ γδ τὸ κλάσμα frustum. ὀκτάβλωμον.) octo morfuū. βλωμός morsus, bolus. Potens cœnare panem cuius singulæ quadrantes octonos morsus efficiāt. μεθ' ὁμήλικας.) pro μὲν ὁμήλικας. 8. 22. γεράνε κληγύης.) uociferate. κλάζω, κλάζω perfectū medium κέκληγα. 69. 2. Grues uer & autumnum & arationis tempus præsignificant. καρδίαν.) pro καρδίαν per metathesin. ἔδανε.) momordit. ἀθήκω. ἀβέτεω.) bobus carentis. ὁ ἀβέτης τῷ ἀβέτῃ Ionice ἀβέτεω. 14. 5. de agricultura uide Plinium lib. 18. maxime cap. 19. & 20. ῥήϊδιον γδ ἔπθ.) Vide Prouerbiū, Centum plaustri trabes. ἀπανήνασθαι.) abnegasse. infinitum α. medium ab αἰαίνομαι. πάρα.) 343. 6.

41. Οἶδ' ἔκατον.) αἰτὶ τῷ πολλὰ εἰσὶ τὰ ξύλα τῆς αἰμάξης. Prouerb. Centum plaustri trabes. Perfectum medium ab εἶδω. 199. 16. ἐχέω.) αἰτὶ ἔχειν. 59. 6. θνητοῖσι φανεῖν.) mense scilicet Martio, Aprilī & Maio. ἐφορμηθῆναι.) conatu quodam ac impetu aggredior. ὀρμάομαι. depo. ὠρμημαι ὠρμήθην, ὀρμηθῆναι ἐφορμηθῆναι. impetum fecisse. ἀρότιο.) ἀρότθ τῷ ἀρότῃ Ionice ἀρότιο. 17. 20. πωὶ μέλα.) lege
περὶ.

πεφί. πλήθωσιν.) pro πλήθωνται. 285. 6. εἰα-
 ρε πολεῖν.) legendū fortasse ἦε πολεῖν ob car-
 minis concinniozem structuram, licet illud
 etiam σωεκφωνήσῃ, de qua infra, defendi pos-
 sit. νεωμύη.) scilicet γῆ, noualis terra quę pri-
 mum aratur. νεόω uel νεάω νεόμυρος νεώμυρος,
 νεωμύη. ἀλεξιαρή.) ὄποσεβῆσαι τὰς ἀρὰς, τέτε-
 ρι τὰς βλάβας. pollens execratione. Sic Her-
 cules ἀλεξίηκαθ' dictus est depulsor malo-
 rum. ἀκηλήττειρα. ἡ γοῦν κατδυνάσεια, ἡ συχά-
 ρια quietem concilians. διὲ δι' χθονίω.) Ὀ-
 χη χθονίω καὶ γῆνιω. ζεύς γδ χθόνιθ', ἐν ταῦθα ἡ
 εἰμυρμύη. ἦτοι ἡ τὰ πᾶσι τῶν γένων ἐποπτεύουσα δύ-
 ναμις. ὄρπηκα.) τὸ βένετον ἵκηαι.) ἵκωμαι ἵκη
 uel ἵκηαι Ionice. 65. 19. μεσάβω.) Suida τὸ μέ-
 σαβον, τὸ μέσον τῶν βοῶν ξύλον. πόνον πθείη.) ne-
 gotium faciat. κακρύπτων.) κατακρύπτων. σά-
 χης.) οἱ σάχης. 26. 19. ἐκ δ' ἀγγέων ἐλάσας.)
 Non frugis rustici indicium est, quando ina-
 nia uasa & granaria referta sunt texturis ara-
 nearum. Prouerb. Araneas eῆcere. ἐολπα.)
 perfectum medium ab ἐλπέω. 199. 9. ἐρδύμε-
 νον.) adeptum. ἐρδυνάω Infinitum β. ἡρδυνον.
 157. 19. ἡρδυνόμενῳ ὁ ἐρδυνόμενος, ἐρεῦμυρος. 204.
 II. πολιδόν' εἶαρ.) Canum uer. Epitheton ueris
 quod adhuc ab hyeme & pruinis canescit.

ἀνθάσσει.) ἀνθάζομαι. futur. ἀνθάσομαι ἀνθά-
ση uel ἀνθάσει. 69. 12. σέο δ' ἄλλῳ.) σύ ge-
nitiuo σοῦ Ionice σέο. 238. 20. ἡλίοιο (ξοπῆς.)
ἡλίου τεθ. solstitio brumali. Aratio circa sol-
stitium brumale, & satio, minus fructuosa
est. ἡμδνῳ.) sedens, ingeniculans. 230. 23.
ἀντία δεσμεύων, κεκονιμδνῳ.) κονιορτῆ πλ. ηθού
μδνῳ. inuersim ob fragilitatem hinc inde
reflectentibus se culmīs, obuolutus pulue-
re, colligans manipulos. κονίζω in puluere
laboro. κεκόνισμαι, uel κεκόνιμαι secundum
Atticos, qui nonnunquam σ ante μαι perfe-
cti passiui excludunt. ὁ κεκονιμδνῳ) fatigatus
in puluere, puluerulentus.

42. Οἴσεις.) importabis. οἴω οἴσω. Mirum in
modum rusticè hæc omnia depinguntur.
Vnde & Lucianus Dialoگو in Hesiodum
hæc illum ut uerum rusticum non uatem
cecinisse festiuo suo more illudit. παῦροι
δὲ σε θε.) ὀλίγοι δὲ σε θαυμάσονται, ἀντὶ τοῦ
οὐδεὶς σε θαυμάσεται. ἄλλοτε δ' ἄλλοιῳ.)
Diuersæ tempestates, diuersum culturæ e-
uentum dant. Vide Prouerbiū, Iupiter
aliquando pluīt, aliquando serenus est. αἰ-
γίοχοιο.) ὁ αἰγίοχος τῷ αἰγόχῃ, Iouis epitheton
ab ὀχῆς & αἰγὸς quia nutritus à capra: uel ab
ἐχειν

tenere & αἰγίδ' & quoniam ægide utitur. αἰ-
 δρεασι.) ἀντὶ αἰδράσι Ionice 33. 13. εἰδ' ἐκεν ὄψ'
 ἀρόσης.) Vide Plinium lib. 18. cap. 20. Serotina
 aratio & satio emendatur, æstiuæ & trime-
 stri satione, quæ fit medio uere, si tempesti-
 ui imbres consecuti fuerint. Vide cap. 10. li.
 5. apud Macrobiū de uerna pluuiā. κόκ-
 κυξ.) lege Prouerb. Cuculus, μήτ' ἀρ' ὑφ' ὀβεί-
 λων.) neque impressum terræ uestigium bo-
 uis exuperans pluendo, neque irrepletum
 linquens. ὁπλὴ solida ungula οἴονεϊ ἀπλὴ τις
 οὔσα. ὄνυξ ἰππῶν καὶ ἐτέρων κτελῶν, πυξίς, φυ-
 λάσσειο.) ἀντὶ φυλάσσειου. 63. 18. παρ' δ' ἴδι.) πά-
 ρεισι διέ. παρέρχον διέ τλὴ καὶ θέδραν τλὴ ὅπῃ
 τοῖς χαλκείοις, ἀπερχόμεν' ὅπῃ τὸ ἔργον. Con-
 sule Cælium lib. 10. cap. 50. χαλκείον θῶκον.)
 æneam tabernam. Erant enim confessus in
 officinis ferrariis. Citat Erasmus in prouer-
 bijs, Notum lippis ac tonsoribus. uel, Lip-
 pis ac tonsoribus. τὰ χαλκεία παρὰ τοῖς παλαι-
 οῖς. ἄδυρα ὡς, καὶ ὁ βουλόμεν' εἰσῆει καὶ ἐθερ-
 μαίνετο, καὶ οἱ πένητες ἐκεῖ ἐκαίμεν' ὅ. λέγει.) Io-
 quela, confabulatio, nugæ, conuentus. Item
 locus publicus in quo mendici morantes
 confabulabantur. λεπτὴ δ' ἐπαχυνὸν πόδα χει-
 εἰ πρίζοις.) Eundem Cælium libro 7. cap. 45.

Vide Prouerbium, Macilenta manu. βίϑ
 ἄρκιϑ εἶη.) ἀντὶ τῆς ὄψιν. θέροϑς.) τὸ θέρϑ ἢ θε
 ρέϑ, θέρεϑς, uel θέροϑς. 31. 2. ἐκ αἰεὶ θέρϑ εἰσεῖ
 ται.) erit. ἔω ἔσω uel ἔσῶ. 54. 15. Vide Prouer
 bium, Non semper erit æstas. προεῖθε καλι
 ας.) ἀντὶ τῆς οἰκίας. μιλῶα δὲ ληναιῶνα.) κτὶ τὸν
 μιλῶα δὲ ληναιῶνα, ὅστις ὄψιν ὁ Ιανουάριϑ. ἐκλή
 ϑη δὲ ἔτιω ἐπειδὴ παρ' Διονύσω παρ' ἡμῶν ληνῶν ὅτι
 σάτη ἐτέλεον ἑορτικῶ παρ' μιλῶα τέτρω ἢ Ἀμβροσί
 αν ἐγάλει. Mense Ianuario, neque arandum,
 neque ferendum Borea spirante. βέδορα.)
 βέδορϑ bobus nocens, boues excorians. καὶ
 βέδορα ἡμῶνα, ἐν οἷς βόες, καὶ ἄλλα ζῶα ἀποδ' ἐ
 ρονται. ἀλεύαδα.) ἀντὶ τῆς ἐκφυγε uitalle scili
 cet conuenit, uitato. 201. 14. βορέας.) ὁ βορέ
 ας aquilo. 14. 7. Vide Ouid. libr. Metam. de
 Borea, Aptam mihi uis est, &c.

43. Μέμυκε.) 158. 6. δρύς.) δρύας. 26. 20. ἔρεος ἐν
 βήσσης.) ἀντὶ ὅρεϑ ἐν βήσσαις. βήσα uallis. ἐμ
 πίπτων.) incidens præceps ab arctico. uide
 Gellium lib. 2. cap. 30. νήειτϑ.) μέγας, πο
 λὺς, ἀνήμερος. δὲ montis Ithacæ nomen. δῆμι
 σι.) δῆμι. δασυτέρων.) ἀπὸ τῆς τέρας ὅλον τὸ
 σῶμα δηλοῖ. τὰ πώα.) ἀντὶ τῆς τὰ πέρβατα. Τὸ
 κατόλου ἀντὶ τῆς κτὶ μέρϑ. ῥοχαλόν.) incur
 uum ἐκ μεταφορῆς τῆς ῥοχῆ. δῆ παρ' ἀντικλῆς ἀ
 παλόχεϑ.)

παλόχρoθ.) Periphrasis innuptæ uirginis,
 quæ opera aureæ Veneris adhuc ignorat,
 iocus. Omnia sentiunt uim Boreæ, nisi tene
 ræ uirgines, quia domi se continent. πολυ-
 χύσου ἀφροδίτης.) πολύχρυσον ἔλεγον τὴν Α-
 φροδίτην, δὲ τὰς παρθένους, καὶ τὸν διδόμενον
 ταῖς νύμφαις χρυσόν. καὶ λίπ' ἐλαίω.) λίπα pro
 λιπαρὸν, id est, pingue, oleum, indeclinabili
 ter apud poetas, & in soluta oratione etiam
 legitur. λιπαρὸν ἐλαίω per Apocopen Atti-
 cam. 28. 5. ἀνόστoθ.) Carens ossibus seu spi-
 nis, epitheton Polypii piscis. Plinius lib. 9. ca-
 pite 29. Cæl. lib. 7. cap. 53. Prouerb. Cum e-
 xossis suum rodit pedem. ἐν ἀπύρῳ οἴκῳ.)
 ἢ γυμνῷ ἀδερμαίντῳ, τέτρεσι ψυχρῷ. δείκνυ.) pro
 δείκνυσσι per apocopē, uel imperfectum pro
 præsenti. κυανέων ἀνδρῶν.) Æthiopum ul-
 tra æquinoctialem ad Austrum habitanti-
 um. κέραοί.) οἱ κερασφόροι, κέρατα ἔχοντες. ἢ
 κεραι.) οἱ μὴ κέρατα ἔχοντες. ὕληκοῖται.) sylui
 cubæ, in syluis cubantes. λυγρὸν μυλιόωντες.)
 stridentes dentibus. μυλιόω dentes concutio
 præ frigore. θρῶω, μύλοι dentes molares.
 hinc uerbum μυλιάω. particip. οἱ μυλιάοντες
 μυλιῶντες, μυλιόωντες. 156. 15. ἀνὰ δρύα.) per
 quercum, per quercetum, per syluam, μέμη-
 λεν.)

λεν.) perfectum à μέλω, futurum μελήσω. σίε
πα μαιόμυροι.) tectum quærentes.

44. Γλάφυ.) ἀντὶ τῆ γλαφυρῶν cauernam. τό-
τε δὴ ἔριποδι βροτῶ.) senī, tertio iam pedī ba-
cillo innitenti. Lege Prouerbiū, Boeotica
ænigmata. ἔαγε.) fractum, incuruatum est.
200. 21. νίφα.) προ νιφάδα. χλαῖναν.) χλαῖνα
τὸ ἐκτὸς ἢ παχύτερον, χιτῶν τὸ ἐνδοτέρον. σήμη
νι δ' ἐν παύρῳ.) flamine raro multum subte-
gminis, filato, texe. κρέκα.) προ κροκίδα, κῖτα
μύριοι.) occisi. κτείνω perfectum ἔκτακα, ἔκτα-
μαι, ἐκτάμυθ' sine augmento κταμύς, Ionī-
ce κταμύριοι. ἰετῶ ἀλειῶ.) ἀντὶ τῆ ἀλειῶν κα-
τὰ συγκοπὴν. ἡγρου καὶ φυγῶν. ἡφῶ.) aduer-
bialiter ἀντὶ τῆ καὶ τὸν ὄρθρον. πυροφόρῳ.) ἀντὶ
τῆ θρεπτικῆς καὶ ζωογόνῃ τῇ καρπῶν. ἀπὸ γὰρ τῶ
ς πάντας τὰς καρπὰς νοεῖ. φθάμυθ.) φθαίω
ἢ φθάω, φθῆμι, infinitum ἔ. ἐφθλω, ἐφθάμην ὁ
φθάμυθ' κατὰ δ' εἰμαῖα δειύση.) κατὰ δειύση. χα-
λεπὸς τοῖς περβάτοις.) ἀντὶ τῶ τοῖς βοσκήμασι ἀ-
πλῶς.

45. Θ' ὥμισυ.) per synalœpham Atticam pro
τὸ ἥμισυ. sic θάτερον pro τὸ ἕτερον. βοιμάπον pro
τὸ ἰμάπον. Nam iumento statim primo uere
pabula recrescunt, non autem hominī. ἀρ-
μαλιῆς.) ἀρμαλία, cibis, uelum nauis, quæ e-
xercitui

xercitui cibum uehit. ἐξήκοντα μὲν ἔροπας.) au-
tore Plinio, hirundinum aduentus, & arcu-
ri ortus uespertinus ad septuagesimum ferè
diem post solstitium brumæ obseruatur, id
est, octauo Kalend. Martij. ἀρκτῆρϑ.) ὁ τῆ
ἀρκτοφύλαξ καλεῖται καὶ βοώτης, uicinus uirgi-
ni & libræ oritur. ἀπερχνέφαιϑ.) Aduerbia
liter ἀντὶ τῆ κατὰ τὸ ἄκραν τῆς νυκτός, id est, in
principio noctis, seu uespertinus, Sole occu-
pante arietem. ἀπερχνέφας principium uel fi-
nem noctis significat. Sunt enim eius duo
extrema. πανδιονίς.) Pandion Erichthei A-
thenarū regis filius, cui successit in regno.
Huius filiæ fuerunt Progne & Philomela.
Filia Pandionis Progne uersa in hîrundi-
nem. Apud Ouidium Metamorphos. lib. 6.
Bocatus lib. 9. cap. 8. & lib. 12. cap. 5. ὄρϑ.)
excitata est, prorumpit, prodit, tempus pro
tempore. ab ὄρω tertia plusquamperfecti pas-
siui. οἶνας.) dicunt significare palmites, uo-
cabulum uetus est, apud iuniores ἀμπελϑ
in usu. ὤξιταμνέμεν.) præsens infinit. à ὤξι-
τάμνω.) § 8. 21. ἀμεινον.) Comparat. irregula-
ris ab ἀγαθός uel ἐσθλός. 37. 6. φερίοικϑ.)
domiporta, id est, limax, testudo terrestris.
Nota est fabula de testudine, quæ sola domi

remanſit, &c. uerum cur dicatur φερέοικε, uide prouerbum, Domus amica, domus optima. Meſſis tempus deſcribit. Quando exiſtus, inquit, cœperit eſſe uehementior, ita ut quærant humidiora loca teſtudines, tum falx erit acuenda & ſeges demetenda. αἰ φυτόν βαίνει.) αἰαβαίνει, αἰ pro αἰὰ ſicut παρ pro παρὰ. Idoneum ruſticis prognosſticon. σιδερεῖον inſtrumentum ruſticum Polluci. οἰνέων.) αἰπὸ οἰνῶν. οἶνη. 16.2. χαρμασάμεναι. pro χαράσσειν. 59.6. ἐπ' ἡῶ.) ἡ ἡῶς. ὅθι aurora per apocopen Atticam. ἡῶς γὰρ τ' ἔργον.) Matutini temporis commendatio. σκόλυμα.) cœcarum duorum genere eſt. Ad hunc locum cōſule Plin. lib. 21. cap. 16. & lib. 22. cap. 22. circa medium Cæl. lib. 9. cap. 31. & lib. 8. cap. 4. ἡχέτα.) ſtridula. ſonora cicada. pro ἡχέτης. 14.21.

46. Σείειθ' ἄζει.) ortu matutino, Sole ſcilicet tenente Leonem. βίβλινθ' οἶνθ') Suida βίβλινθ' οἶνθ' αὐσηθὲς, ἀπὸ βιβλίνης ἔτι καλουμένης θεακίας ἀμπέλε. μάζα τ' ἀμολγαίη.) οὐφα lactea. ἀρτεῖ γάλακτι ἐζυμωμένθ', ἡ τυρὸς σβεννυμνράων.) Extinctarum, amplius nō lactantium. 16.4. τετκήνης.) uaccæ ramos arborum iam rodere potentis, nōdum autem enixæ, τέκω τέτκα, τέτκαως, foem. ὕα. αἰδοπα.

τερμαν

θερμαντικόν. πινέμεν.) πίνειν. 59. 6. ζῆς ὕδα-
 τος.) Memorant ueterum Græcorum histo-
 riæ οἶνον ὀλιγοφόρον, πολυφόρον, καὶ δ' ὕπερβιον,
 id est, uinum modicæ aut multæ aquæ pati-
 ens, & secundarium. Huic loco suffragatur
 Cælius libr. 15. cap. ult. de tribus uini cum a-
 qua symphonίς. De secundario seu opera-
 rio uino Plinius lib. 14. cap. 10. δινέμεν.) δι-
 νεῖν uoluere, terere. καὶ δένει ὠρέωνται.) præ-
 clarum sydus prope Leonem & Syrium.
 μέγιστον δ' ἀκομίσσασθαι.) monet mensurandas
 esse fruges, ut sciat agricola quantum ex a-
 gro redeat. ὑπόπορις.) ἀπὸ τῆς τέκνης ἔχουσα.
 καρχάδοντα.) ὁξείς ἔχοντα τὰς ὀδόντας. A so-
 no factum esse uidetur epitheton canis. Est
 autem asperrimis dentib. Quot modis Græ-
 ci canes distinguant, lege prouerbium, Me-
 litæus catulus. uel, Catella Melitæa. φείδεο.)
 pro φείδου à φείδομαι. 63. 18. ἡμέροκοιτο.)
 κλειπής. interdiu dormiens, & noctu ut fu-
 retur obambulans. Vide prouerbium, ἡμέ-
 ροκοιτο. συφερτόν.) paleas. Nam εἰ μὴ φυλάσ-
 σης τὰ μικρὰ, ἀπολείς τὰ μείζονα. διασας ἀναψύ-
 ξαι.) Iuxta illud. Nasonis:

Quod caret alterna requie, durabile non est,
 Hæc reparat uires, fessaq, membra leuat.

Ροδὸδάκτυλῳ ἥως.) ἤγρου ἢ λαμπρὰ, καὶ τερ-
πνή. ἐς μέσον ἔλθῃ ἔρανόν.) Sole libram tenen-
te, aurora matutinū coorientem inspicit Ar-
cturum, Orione & Sirio cum Leone tertio
à Libra signo, nostrum hemisphærium me-
dium iam emensis.

47. Δείξει δ' ἡλίῳ.) Veterib. in exprimendo
nouo musto, seu uuis calcandis uariū & no-
stro æuo maximè incognitū usum fuisse, uel
ipse Plin. in pluribus locis lib. 14. ostendit,
ubi eadem ferè quæ Hesiodus refert *ὅτε οἱ
νῆ δ' αὖτε* cap. 9. *συσιᾶσαι*.) ἀσὺν & σιᾶζω
compositum. Vinū passum quomodo fiat.
πολυγυθῆ.) τῇ πολλῇς τέρψεως αἰτίῃ. Epithe-
thon Bacchί, Virg. Adsit lætitiæ Bacchus da-
tor. *πληιάδες δ' ὑάδες*.) Pleiades sitæ sunt in
cauda tauri, Hyades in fronte, eas matutine
Occidentes Orion plurimum loci in cœlo
occupans mox insequitur, quem tamen diu-
tius in occasu morantē uelut fugientes præ-
currunt. *πλειῶν*.) τοῦ πλειῶν. Hesychius
*πλειῶν ὁ ἐνιαυτός, ἀπὸ τῆς πάντας τῆς καρπῆς τῆς
γῆς συμπληρῆσθαι*, id est, πλειῶν annus dicitur,
quod in eo omnes fructus terræ complean-
tur. Vult itaque Hesiodus in colenda terra
& legendis fructibus unumquodq; fieri de-
bito

bito tēpore. ἀρμόδι' εἴη.) ἀντὶ τ' ἀρμόδι' ἔσω
κ' ἡ χθονός. εἰ δέ σε ναυπλίας.) εἰ δέ σε ὀπιθυμία
κρατεῖ τ' ναυπλίας τ' κακῶς παρπεμπέσης. τὸ το
γὰρ τὸ δυσσεμφέλῃ. τὸ ponitur à δὺς & πέμπω,
uel quod ægrè remittat afflīctos, uel quod se
pe nō remittat nauigātes. ἡεροδῶα.) quia ha
bet speciē aeris. ἡ πείρα.) in continentē, i. ter
rā littoralē. Inde Epīrus. χείμαρρον.) aquam
ex imbre collectā. νηὸς πτερά.) Periphrasis re
morū. πηδάλιον.) Clauū, gubernaculū nauis.
ἐλκέμεν.) infinit. ab ἐλκω. 59. 6. ἀρῆαι.) ἀντὶ ἀρῆ.
65. 19. πλωίσει.) imperfect. à πλωίω. 54. 7.
ὥσπερ ἐμός τε πατήρ.) exemplū domesticum,
& digressio qua patriæ & fortunæ paternæ
mentionem facit. κύμω.) quam in littora
li Asia condiderunt Aeoles. Aeolia in Asia
media inter Mysiam & Ioniam.

Ἀφενθ.) diuitias significat. Proprie tamē 48.
reditus qui quotānis redeunt, siue annui re
ditus, fingunt aut uenire ab εἰς ἐνός. ἀσκη.)
Ascra, Boeotiæ uicus ad radices Heliconis,
nostri Hesiodi poetæ clariss. patria. Ouid. li
bro 4. de Ponto, Intumuit uati nec tamen
Ascra suo. τυών δ'.) ἀντὶ σὺ. 238. 20. νῆ' ὀλί
γῳ.) actuariam. ἐνὶ φορτία θέσται.) ἐνιθέσται.
βέλῃαι.) ἀντὶ βέλῃ. 61. 8. χρεία.) χρεία. 41. 24.

λιμὸν ἀτερπῆ.) ἐφ' ᾧ εἰς τέρπεται. famis proprium epitheton. πολυφλοίσβοιο.) ὀνομασποιία. φλοισβὸς enī nihil significat. ἐπέπλων.) πλώω, πλώμι. infinitum β. ἐπλων. ὧς αὐλίδος.) Aulis est urbs celebris in Eubœa, uel insula (ut inquit Seruius) in qua coniuraverunt Greci se non ante reuersuros quàm Troia caperetur. εἰς εὐβοίαν.) De Eubœa uide Solinū cap. 18. Eubœa hodie Nigri ponti insula dicitur. συν λαὸν ἀγειραν.) συναγειραν. περιφραδμύα.) proclamata per præcones. 207. 13. τρίποδ' ὠτῶεντα.) tripoda auritum. Athenæus meminit tripodes significare pocula, nonnunquam mensas, & sellas quoque. ἀνέβησαν.) aggredi fecerunt. Egregium quiddam effecturi in Poetica, opus habent furore poetico diuinitus inspirato, quem recte φυσικὰς ἀρετὰς dixerunt. Homer. hunc motum in heroicis animis, auream catenam cœlo demissam esse dixit.

49. Μετὰ ἥροπα.) post solstitium æstiuum. Per integros 50. Dies post solstitiū æstiuale commodissima est nauigatio. νῆα.) ἡ ναῦς. 42. 12. καυάζαις.) καυάζω, καυάζω frango. ἐν τοῖς γὰρ τίλθ' ὅστιν.) Lege Proverb. In omnia potentes.

tes. ἐνοσίχθων.) Epitheton Neptuni, terræ motor. ἐνόσις concussio. νότος.) νότος Au-
ster à meridie. 17. 20. ἀλλ' ὁ δ' εἰαρινός.) Na-
uigatio uernalis lucri gratia fit, sed est peri-
culosissima. ἀμβρατος.) ἀπὸ ἀμβάτης, ἡ γου-
δωαμένη πλείδαι, Attice quemadmodum
κλυτὸς ἰπποδάμεια. ἀρπακτὸς.) rapax, uis-
clicet uentorum & tempestatum. αἰδρεῖται.)
ἀπὸ αἰδρείαις. αἰδρεία. 16. 4. χεῖματα γὰρ ψυ-
χή.) pecuniam homines pluris faciūt quàm
animam. Prouerb. Anima & uita.

Μήδ' ἐνὶ νηυσίν.) Mediocritatis laus, quam 50.
qui seruant, nec nimum ditescere student.
Vide Prouerbium, Ne uni naui facultates.
πλείω.) πλείονα. κῦρσαι.) κυρέω, futurum κύρ-
σω. μέτρα φυλάσσειν.) Epiphonema gene-
rale de mediocritate. Vide Prouerbiū, No-
sce tempus. Item: Ne quid nimis. ὥραϊ.)
aduerbialiter pro τῷ ἐγκαίρως καὶ τὸν προσή-
κοντα καὶ ἐν ἄλλῃ γυναικὶ πρὸς τὸν σὸν οἶκον. πο-
τὶ.) Ionice 329. 7. τέτορ ἡβών.) τέτωρ τέτορ
τέτορι, Hesiodo dicitur pro τετάρτω. Et nu-
merandū est decimo, mulier decimo quar-
to anno pubescat, quinto decimo nubat. Vi-
de Iulium Pollucem lib. 1. cap. 7. ἡβών. ἡβάω
uel ἡβέω. 124. 20. παρθενικῶ.) ἀπὸ τῆ παρθέ-

νον γαμεῖν. Aristoteles & Plato 18. annum Puellæ nubendi statuerunt. ἡθεα κεδνὰ.) ἀγαθὰ δὲ γυναικὶ ἡθή, τὰ ἀρέσκοντα τῷ ἀνδρὶ. Aristoteles hunc uersum in Oeconomico recenset. πάντα μάλ' ἀμφὶς ἰδὼν.) Vide Erasmi prouerbium, A fronte atq; à tergo. χάρματα.) γέλωτα ludibria, iocus propter malam uxorem. λήζεται.) ἀντὶ τῆς κτᾶται. γήμης.) γαμέω. 157. 14. εἰ μὴ γὰρ τοι γυναικὸς.) Prouerbium, Qui non litigat cœlebs est. ῥίγιον.) χαλεπώτερον. κυρίως τὸ ἀλγεινότερον ὁπὸ τῆς ῥίγους τῆς κρύους δειπνολόχης.) Commessatrice quæ passim adeat conuiuia. Suidas δειπνολόχον exponit κλεπτολόχον. Clanculū furtiue ligurientis à δειπνῶ & λόχῳ. εὖει ἄτερ δαλοῦ.) Vrit absque torre prouerbium. μὴ ὃ κασιγνήτῳ.) Cicero ad Atticum, Est uero à natura & diuinitus homini inspiratum nulla esse sanctiorem coniunctionem quàm fraternam. Prouerbium, Genu sura propius. ἔρξης.) per metathesin ῥέξης. à ῥέζω. ἢ πῶς εἰπὼν.) Erasmi. in prouerb. citat. Qui quæ uult dicit, quæ non uult audiet. Δειλός τι.) ὁ ἀδύλιος καὶ ἐδενὸς λόγου ἀξιὸς ἀνθρώπου. σὲ δὲ μὴ.) accusatiuus pro datiuo Atticè.

51. Μὴ δὲ πολύξεινον.) Vide prouerbium, Ne que

que nullis sis amicus, neque multis. *μηδὲ κακῶν ἐτάειν.*) ἀντὶ ἐταῖρον. Vide Prouerbiū Non impetam lingua. uel, Lingua impetere. *ἐλομύλω πινίλω.*) Græci apponunt plura epitheta sine coniunctione. *τέτλαθι.*) αἶε χς, sustineas, ausis. 231. 12. *εἰ δὲ κακὸν.*) Prouerbiū, Qui quæ uult dicit, quæ non uult audiet. *δυπέμφελθ.*) grauatus, pœnitens accessor, morosus, difficilis, ἀδύς quod in compositione difficultatem uel malignitatem connotat, & πέμπω qui difficulter mitatur. Sæpius epitheton maris est, & tunc significat, quod uix citra periculum transuadari potest, formidolosum. *ἐμκοινε.*) Prou. Phoci conuiuium. *μηδέποτε εἴξῃς.*) ἡ ἡώς. ὅθ' aurora. Vide prouerb. Illotis manibus. *χερσίν.*) ἡ χεὶρ τ' χεῖρς, uel χεῖρς poetice 28. 15. *μηδ' ἀντ' ἡελίοιο.*) Vide Prouerbiū, Aduersus Solem ne meīto. *τεξαμυδίθ.*) Perfect. passiuū ἀτρέπω. 51. 3. Item 205. 17. *ἔασιν.*) ab εἶμι. 220. 21. *πεπνυμύα.*) πέπνυμα. sapiens sum. *δερκέθ.*) δερκής dicitur id quod bonū septum habet. *πεπαλαγμύρος.*) μεμολισμύθ' ἀπὸ τοῦ παλάσσω τὸ μολύω. *ὦδραφανέμν.*) ὦδραφαίνειν. 59. 6. *δυσφήμοιο.*) ominoso & infauito ἀ δυσφημέω. *απειρμαίνειν.*) απείρειν.

γημελὺς.) ἀντὶ τῶ τέκνα. αἰνάων ποταμῶς.) Per-
 petuum epitheton fluminum. ὁ καὶ ἡ αἰνάω
 semper fluens, αἰνάω fluo. δῶκαν.) infinitum
 α. ablato augmento. 199. 22. πεντόζοιο.) πέν-
 τοζος, πεντόζε epitheton manus, quínos ra-
 mos, id est, dígitos habentis. αἶον δὲ πὸ χλωρῆ
 τάμνειν.) Siccum & emortuum à uiridí seu
 uiuo secare, hoc est, præcidere ungues. Cæ-
 lius lib. 3. cap. 12. οἶνοχόλω.) patinam libato-
 riam. τέτυκται.) contigit, paratum est, à τύ-
 χω uel τύχῃ, τέτυκται. sicut φύκται φύκται, et
 quædam alia ob leniorem prolationem. μὴ
 δὲ δόμον ποιῶν.) id est, Spartam quam na-
 ctus es orna. Lege Prouerbium, Domum
 cum facis, ne relinquas impolitam. ἀνεπίξε-
 σον.) alij legunt ἀνεπίρρεκτον incōtabulatam,
 imperfectam, ab α. priuatiuo ἐπὶ & ξέω. λα-
 κέρυζα κορώνη.) de Cornicis uiuacitate uide
 prouerbium, Cornicibus uiuacior. λακέρυζα
 pro κελάρυζα, id est, garrula, stridula, arguta,
 proprium epitheton cornicis à κελαρύζω re-
 sono. ὑπὸ χυξοπόδων.) θυσίαν ταύτην ὁ Πλού-
 ταρχος παρέχειον καὶ καθημερινῶς εἶπεν ὀρθῶς.
 καὶ γὰρ ἀφ' ὧν μέλλομεν ἐδίδειν, ἱερὰ πάντα ποιῶν-
 τας οὕτως ἀπάρξασθαι. Lege prouerbium, A
 Chytropode cibum nondum sacrificatum
 rapias.

rapias, uel nōdum sacrificata deuorat. Item,
 Sine sacris hæreditas. ἀνεπιρρέκτων.) ἀθύτων
 in quibus prius non dijs fuerit libatum, ab α
 priuatiuo, & ἐπιρρέζω, τὸ θύω. ἀνελόντα.) λα-
 βόντα. ποιη.) τιμωρία. μὴ δ' ἐπ' ἀκινήτοις.) Pue-
 ri à teneris statim exercendi & erudiendi
 sunt. μὴ δ' ἐπὶ τοῖς τῶν νεκρῶν τάφοις χάδιζε παῖ-
 δα δὺωδεκάταϊον, τετέσι δύο καὶ δέκα ἐτῶν ὄντα.
 ἀκίνητοι οἱ νεκροὶ. εἰ γὰρ ἀμεινον.) ἀντὶ τῆς χαλὸν.
 δὺωδεκάμηνον.) δύο καὶ δέκα μηνῶν ὄντα. ἀέ-
 ρα ἀνέλωρα.) καὶ ἀνδρα τέλφον ποιεῖ ἀνδρον. τέ-
 τυκται.) ἀντὶ ὅσιν. μὴ δ' ἐγυναικείῳ λατρεῖς. Ve-
 recundiæ commendatio. uiro nō utendum
 muliebribus delicijs & unguentis, id enim
 uiro probrosum. φαιδρυνέσθαι.) καθαίρεισθαι
 τὸ σῶμα. λούγαλέη.) χαλεπή. μὴ δὲ ἱεροῖσι.)
 Sacra non illudenda, illufores religionis o-
 dit Deus. μὴ δ' ἐποτ' ἐν θεωροῖ.) Neque ma-
 tronis neque uirginibus turpitude inferen-
 da. κρῖνάων.) genitiuo κρῖνων. κρῖν fons
 16.4. ὑπαλάβεο.) ἐκφυγε subterfuge. 63. 18.
 ὑποφύχειν.) ὑποπατεῖν. ὧδ' ἐρδ' ἐν.) οὕτω περὶ
 τα. λεινὴ δ' ἐβροτῶν.) Vide Prouerbum, Fa-
 ma non temere spargitur. uel, Non omnino
 temere est, quod uulgo dictitant. Item Ver-
 gil. li. Aeneid. 4. Fama malum quo, &c. O-

uid. *Sed neq; ex nihilo uolucris prorumpere fama,
Et partem ueri fabula quæq; tenet.*

Homerus fingit famam Deam esse & nunciam Iouis, lib. 2. Iliados. φήμη δ' ἔπης.) Pro-
uerbium, Fama prodit omnia. Item, Ru-
mor publicus non omnino frustra est.

IN HESIODI DIES.

TRadit Poeta discrimina dierum. Qui uerò fau-
sti infaustiue sint, tabula hic impressa pulchrè
explicabit. Super his consule Macrobiū Satur-
nalia lib. 1. cap. 21.

53.

HΜΑΤΑ δ' ἐκ Διόθεν πεφυλα-
γμένῃ.) ἡμέρας δὲ ὑπὸ τῆς δι-
ὸς λέγει τὰς ἀγαθὰς πεφυλα-
γμένῃ, ἀντὶ τῆς φυλάττων, τὰς
τέτοις ὡς ἀπὸ τῶν. εὖ καὶ μοῖραν.)
καλῶς καὶ τὸ ἔρεπον ἐντέλει τοῖς
δέλοις σε. πεφραδέμεν.) ἀντὶ πεφραδέναι pre-
teritum perfectum uerbī medij infinitiui ἀ-
φράζω. Ξηκιάδα μινωός.) Athenienses men-
sem tantum triginta dies præter Romano-
rum consuetudinē iuxta lunæ augmentū,
decrementumq; completentem, in tres de-
cades

eades fecernendo, primam nominabant ἱσαμῆος μηνός, secundam μεσσηντῶ, tertiam φθίνοντῶ, Deinde primæ decadis diem primam νομηνίαν, secundam, δ' αὐτὴν ἱσαμῆος, tertiam τρίτην ἱσαμῆος, & sequenter usque ad δεκάτην ἱσαμῆος. Secundæ decadis primam diem, πρῶτῳ ἐπὶ δέκα, usque ad εἰκοσὴν seu εἰκάδα. Tertiæ primam, πρῶτην ἐπὶ εἰκάδα uel Solonis inuentu numeros dierum ad lunæ decrementum minuendo, ἐνάτην φθίνοντῶ, secundā ὀγδόῳ φθίνοντες, tertiam ἑβδόμην φθίνοντες, usq; ad τριακάδα, quā etiam ἐνὶ νύκτι νεαν, id est, ueterē & nouam uocabant. Eo die exactiones debitorū & usurarum, ut patet ex Aristophane, similiter forēsia iudicia Athenis fieri solebant, quod & hic ostenditur, εὖ τ' αὖ ἀλήθειαν λαοὶ κρίνοντες ἄλῳσιν. ubi Val-
 le trāslatio minus apte cohæret. Itē Hesiod. ἕκτην ἐπὶ δέκα, i. sextā mediæ decadis, seu decimam sextā, præter uulgatū morē, ἕκτην μέσσην uocat, decimam quartā τετράδα μέσσην, decimam nonā, ἐνάδου μέσσην, uicesimam nonā, τρισφνάδα & πέμπτης intelligit quintā, quintā decimā, ac uicesimam quintā. ἑξάδα ἱσαμῆος πρὶν φθίνοντες, quartā & uicesimam quartā τρισκαιδεκάτην μηνός ἱσαμῆος, decimam tertiam,

Insuper duodecimam, ἡμέρᾳ ἐκπλεῖον, id est diem cumulatam & adauctam appellat: & uicesimā *μεγάλῃ ἡμέρᾳ* siue πλεῖον ἡμέρᾳ, quod summa dies sit *μὲν δὲ μασθεντ*, diebus *τῷ φθίνοντ* continuo insequentibus. Præterea nec singulatim omnes dies, neque ex ordine commemorat, sed repetit quosdam bis uel ter, nonnullis interim uelut *μπαδούπων, καὶ ἀκηρίων* prætermisissis. Denique scitum dignum, quod *εἴη καὶ νέα* dici potest simul tricesima dies mensis decedentis & instantis prima. Item prima dies lunæ iam apparētis, & tertia à coitu digressæ. Vnde illud Hesiodi, *μὴ δ' ἀναβάλλεαι τ' αὖριον εἰς τ' ἐννηφιν*, uertere licet, neque differ in crastinum, in cras perendinum, tertiam lunæ, nouilunium, uel sequentem mensem. Quandoquidem lunam 27. diebus, & tertia ferè diei parte, ad sui ambitus principia regredi, & ueterum probat & recentiorum consensus. inde bi-duo in coitu latentem, ad tricesimam diem, cum tardissimè, reaccensam conspici. Vide Plinium lib. 2. cap. 9. De mensibus Atheniensium consule quoque, si libet, Iulium Polucem lib. 1. cap. 7. Suidam in *ἐνν καὶ νέα*, Theodorum Gazam *τῶν μὲν*, & Hesychium in

in τῇ μὲν φθίνοντι & μὲν δὲ, τῇ δ' ἰσαμύροιο. Inter quos disconuenit quod Suida in tertia Decade retrogradatim numeranda, de nonario tantum ad binarium, qui diem signat uicesimam octauam, descendit, continuo & subiungit *ἐν ἡμέρῃ καὶ νέαν*, quam idem, astipulante quoque Proclo, *νεμυρία* appellat, quæ uicesima nona esset, tricesima desiderata, quod & primæ decadis primam uocat *πρώτῃ ἰσαμύρῃ*, Polluce & Gaza appellantis *νεμυρία*. Sed & Gaza ubi Solonis meminit, aperte ostendit non eandem diem esse *ἐν ἡμέρῃ καὶ νέαν* & *νεμυρία*. Eius uerba hæc sunt: Σόλωνα γὰρ πρῶτον ἀθλήσει τὴν πρὸς τὰς μὲν αἰωμαλίαν συνιδεῖν φασι. καὶ τὴν μὲν ἡμέραν, καὶ τὴν ἡσπέρην καταλαμβάνει τε καὶ παρέρχεται τὸν ἥλιον, τάξαι *ἐν ἡμέρῃ καὶ νέαν* καλεῖσθαι, τὴν δ' ἐφεξῆς *νεμυρία* προσαρρεῦσαι. ἄρτι τε ξία καὶ τὸν μὲν ἡσπέρην κέλει. Ex quibus apparet primores Athenienses tantum uicenum nouenum dierum menses computasse, dein tricenum Solonem, *νεομηνία*, quæ prima esset lunæ recentis post *ἐν ἡμέρῃ καὶ νέαν* diem coitus adiecta. Vnde & diuersam illam de mensium diebus traditionem authorum coniectio irrepsisse. Præterea constat Græcis

ob succrescentes in lunæ motu minutias, suas etiã fuïsse ἐμβολίσμους & ἐπακτάς, sicut Romanis intercalares. (ἐν τῇ τετρας τε.) ἐν pro ἐν κῆ γένεα, cogente lege hexametρι. τετρας pro τετάρτη. εὐτ' ἀν' ἀληθείῳ.) ὅταν μὲν ἀληθείας κρίνωσιν οἱ ἀνθρώποι τὰς ἡμέρας. ἢ πῶς τὴν ἀληθῆ ἐπίσαν) σωώσθον, κῆ μὲν ἀκριβείας γινομένη. χρυσάορα.) τὸν χρυσὴν σάδην φέροντα. οἷς.) pro οἷας. ια cōtractis in ι. Hanc synæresin in Grāmatica. 26. 4. neglectam adscribe. πείρειν.) κείρειν proprie de ouibus dicitur, & significat tondere. εὐφρονα καρπὸν.) ἡδύτατον τέρποντα τὴν ψυχὴν, ἢ εὐφραίνοντα. ἀμῶδες.) ἀντὶ τῆ ἀμαῖ, ἢ ἔξεν διερίζειν τὸν εὐφροσύνην ποιῶντα καρπὸν. ἀερσιπότης.) ἀντὶ τῆς ὁ ἀερσιπότης. ἢ γεν ἐν τῷ ἀέρι πετόμενος in aere uolans, in alto pēdula ab ὁ ἀήρ, τῷ ἀέρι τοῖς ἀέροι, & ποτέομαι. Si mile est ἀερσίπες ἀερσίποδες, aeripedes, pedibus sublati in altū. ἀράχνης λέγεται τὸ ζῷον αὐτὸ τὸ ὑφαντικόν. ἀράχνην ὅ τὸ ὑπ' ἐκείνης ὑφανόμενον. ἐν πλείε.) ὁ πλεῖς, ἢ πλεία, κῆ τὸ πλεῖον. sic ὁ χρεῖς, ἢ χρεία, τὸ χρεῖον. ἰδρις.) formica. ὁ μύρμηξ ὁ ἔμπειρος σωρὸν ἀμῶται, ἀντὶ τῆς σίτον συλλέγων ὅποθι σαυρίζει. Formicæ in primis sedula atque operosa animalia, tanto laborandi studio tenentur, ut ne noctes quidem

dem in suo opere cessent, modo sit plena luna. Has rerum cœlestium notitiam habere cursum syderum tenere testantur Historici. ἀλῆαθαι.) ἐκφυγε. ἀντιβολῆσαι.) ὀπιτυχεῖν.

Ἡπὼν ἡμῶν.) ἀντὶ τῆς ἀγαθὸν εἰς τὸ τάμνειν εἰ 54.
φας. τετέστιν δυνεχίζειν. πώεα μῆλων.) πειφρα
σικῶς ἀντὶ τῆς ἀρνία. ἐρίμυκον.) πολλὰ μυκάμε
νον. ταμνέμεν.) ἀντὶ τάμνειν. 59. 6. ἐρήας.) ὀρέ
ας ὁ ὀρόος mulus. ἀνδρογόνος.) εἰς ἄρρεν ὁ γλῦ
νησιν. εἰλίποδας.) curuantes uel trahētes pe
des. Homerus hac uoce sæpe utitur. καρχα
ρόδοντας.) Prouerb. Catella melitæa. ἀμφιπο
λόειν.) πειέρχεσθαι. νήϊά τε.) καὶ τὰ εἰς κατὰ σκευὴν
νεῖαν συντελέσσονται ξύλα πολλὰ. πολλὰ ὃ λέγει, ἐ
πεὶ πολλὰν ἢ ναῦς δ' εἶ.) ὀπιδείελα.) est aduer.
plur. num. sicut πρῶτα δ' εἶελον crepusculum
uocāt, δειλινὸς δ' εἶελος meridianus δ' me
ridianum tempus δειλινὸν uocant.

Οὐποτε πάγκακον.) Prouerb. Nullus dies 55.
omnino malus. ἄρξεσθαι πίθε.) Græcismus est,
pro aperire doliū. εἰρύμματα.) εἰρύφην uel εἰρύφην.
59. 6. ἄλλοτ' μηξυὰ, ἤκεν κακὴ καὶ βαρεῖα ὥσπερ ἡ
μηξυὰ πειτὶ τὸς πειργόντας. Prouer. Dies nouer
ca δ' parēs. τάων εὐδαίμων.) pro τῷ. 16. 4.

Τ Ε Λ Ο Σ.

PROVERBIA QVAE IN HOC

*opere in nostris annotationibus citantur, &
ab Erasmo in Chiliadibus diligen-
ter explicantur.*

A Damantinus.

Aduersus Solem ne meijto.

Adrastia Nemesis.

Aegroto dum anima est, spes est.

A fronte atque à tergo.

Aliquid mali propter uicinum malum.

Amici procul agentes non sunt amici.

Anima & uita.

Ἀντιπελαργεῖν.

Araneas ejicere.

Argenteis hastis pugnare.

Ausculata & perpende.

Aut regem aut fatuum.

Bœotica ænigmata.

Cadmea uictoria.

Catella melitæa.

Centum plaustrî trabes.

Claudo uicinus discas claudicare.

Cornicibus uiuacior.

Cum exossis suum rodit pedem.

Dauus sum non Oedipus.

Dentale

Dentale non inest illi.
 Dies nouerca & parens.
 Difficilia quæ pulchra.
 Dimidium plus toto.
 Dispendio æquale malum lucrum.
 Domi manendum.
 Domum cū facis, ne relinquas impolitam.
 Domus amica, domus optima.
 Dorica Musa.
 Eadem mensura.
 Fama non temere spargitur.
 Fama prodit omnia.
 Festina lente.
 Figulus figulo inuidet.
 Genu fura propius.
 Gratia gratiam parit.
 Homo homini deus.
 Ημερόκοιτο.
 Iisdem uescentes cepis.
 Illotis manibus.
 In holmo cubabo.
 In omnia potens.
 Inuidus uicini oculus.
 Limen senectæ.
 Lingua impetere.
 Lippis ac tonsoribus notum.

Lucrum malum, æquale dispendio.

Luscinia deest cantus.

Macilenta manu pinguem pedem.

Mala senium accelerant.

Malo accepto stultus sapit.

Malum consilium consultori pessimum.

Martis campus.

Melitæus catulus.

Mulieris podex.

Muli asinis quantum præstant.

Multæ manus onus leuius reddunt.

Multis ictibus deicitur quercus.

Ne bos quidem pereat.

Ne à Chytropode cibum.

Nec sibi nec alijs utilis.

Neque nullis sis amicus, neque multis.

Ne quid nimis.

Nemesis adest.

Ne uni naui facultates.

Noctesq; diesq;.

Nondum sacrificata deuorat.

Non impetam lingua.

Non inest illi dentale.

Non omnino temere est, quod uulgo dictum.

Non semper erit æstas.

Notum lippis ac tonsoribus.

Nosce

Nosce tempus.

Nulla dies omnino mala.

Octapedes.

Phoci conuiuium.

Pusillum pusillo addere.

Qui non litigat cœlebs est.

Qui quæ uult dicit, quæ non uult audiet.

Risus Sardonius.

Rumor publicus non omnino frustra.

Scarabeus aquilam quærit.

Sera in fundo parsimonia.

Si dixeris quæ uis, audies quæ non uis.

Si iuxta claudum habires claudicare disces.

Sine sacris hæreditas.

Spartam nactus es, hanc orna.

Spes in labro pyxidís.

Verecundia inutilis uiro egenti.

Vritabsque torre.

Utilis nec sibi nec alijs.

PROVERBIORVM FINIS.

OBVIA DE RATIONE

carminum Græcorum.

ISVM est quoque nō incommo-
dum futurum studiosis, si de ratio-
ne carminum ea duntaxat subie-
cero, quæ Latinis, nisi parcissime
fiant, ad imitationem Græcorū, uitiosa sunt,
uel etiam ignota, Græcis tamen communi
usu protrita, omnibus iure optimo libere cō-
ceduntur.

- Nota est longæ syllabæ.

υ breuis.

α ancipitis, siue natura siue licentia.

Canon 1.

In qualibet cæsura uocales breues subin-
de Græcis producuntur, perraro in quina-
ria & septenaria Latinis. Cæsura seu sectio,
Græce τομή uel τμήσις, est dictionis post pe-
dem quemuis absolutum, ultima syllaba su-
perstes.

Οἱ δὲ μέγα λάρχοντες ἐπέδραμον ὕϊες ἀχαιῶν.

- υ υ | - υ υ - υ υ - υ υ - υ υ -

Ἀλλὰ τά γ' ἀσπάρτα Ἐσθήεσσι πάντα φύονται

- υ υ - | - υ υ - υ υ - υ υ - υ

Αὐτὰρ

Αὐτὰρ ἐπεὶ Δαναῶν χεῖροισι μάχεται θεῶν τε.

- υ υ - υ υ - υ υ | - υ υ - υ υ - υ

Καί τε σμικρὸν ἔδον τότ' ἐπαχύνωσεν φίλον ἦτορ.

- - - υ υ - υ υ - - - | - υ υ - υ

In primi uersus ξημιμαρεῖ, γα, & secundi πενθημιμαρεῖ, τα, producitur α, quamuis correpta sit. 96. 11. In tertij ἐφθημιμαρεῖ, το, et quartæ τι ἐννεμιμαρεῖ, σε.

Canon 2.

Idem frequentius fit, si sequēs dictio substruat binas uel duplices consonantes, quæ præcedentis dictionis uocalem finalem breuem Græcis positione suffulciunt, cum tamen apud Latinos binæ consonantes dictionis posterae principales, nihil iuuent positu uocalem breuem nude finalem dictionis prioris: nam in sequentibus metris uocales breues cum ob cæsuram tum positionē producantur.

Καὶ ἦρ' γε στρατὸς εὐρυὸν ἀπώλεσεν ἢ ὄρεα τεῖχος.

- - | - υ υ - υ υ - υ υ - υ υ - υ

Δεῦτε Δι' ἐννέπετε σφέτερον πατέρ' ὑμνέεσθαι.

- υ υ - υ υ | - υ υ - υ υ - - - υ

Καὶ τοὶ μὲν χεῖρας ὑπὸ σφετέρῃσι δαμνύουσιν.

- - - - - υ υ | - υ υ - υ υ - υ

Τοῖσιν ἔλω καρπὸν δὲ ἔφερε ζείδωρος ἄρουρα

- υ υ - - υ υ | - - υ υ - υ

Τόν τε χρυσάμυθος παρσέφη νεφεληγερέτα Ζεύς

- υ υ - υ υ - υ υ - υ υ - υ υ | -

Canon 3.

Vocales longæ uel diphthongi nude finales, communes fiunt, si subsequens dictio incipiat à uocali, ut in hoc carmine η et η corripuntur.

Τῶν ἐγὼ δὲ καὶ Πέρση ἐτήτυμα μυθήσάμενος.

- υ υ - υ υ - υ υ - υ υ - - -

Canon 4.

Quandoque in eadem dictione tam longæ quàm breues, communes fiunt uocali continuo sequente.

Ἐδμεναι οἷα σῦες χαμαιδυνάδες αἰὲν ἔδυσσι.

- υ υ - υ υ - υ υ - υ υ - υ υ - υ

Ἐκτορ ἤϊε Πριάμοιο, τίη δὲ σὺ νόσφιν ἀπ' ἄλλων;

- υ υ - υ υ - υ υ - υ υ - υ υ -

Αὐτίκα παρ δὲ πατρὶ καθεζομένη κρονίῳ.

- υ υ - υ υ - υ υ - υ υ - υ υ - υ

Τόνδε γὰρ ἀνθρώποισι νόμον διέταξε κρονίῳ.

- υ υ - - υ υ - υ υ - υ υ -

Canon 5.

Per anaphorin seu σύζυξιν duæ syllabæ sine media consona interuallante, in unam longam confluent quatuor modis, bre

ues, breuis & longa, longa & breuis, longe,
& quandoque finales in breuem proxime
uocali sequente.

Τὲ κεκορεσάμεν & νείκεα καὶ διῆεν ὀφέλλοις.

- υ υ - υ υ - - - υ υ - -

Ωρη γὰρ τ' ὀλίγη πέλειται νεικέωντ' ἀγορέωντε

- - υ υ - υ υ - - - υ υ - υ

Βεσὶ καὶ ἡμόνοισι ἐπήεταρον αὐτὰρ ἔπειτα.

- υ υ - υ υ - υ υ - υ υ - υ υ - υ

Τῇ μ' & θῶμας βεσὶν ἐπὶ δ' ἀνέρι τὸ πλεονεῖη.

- - - υ υ - υ υ - υ υ - υ υ - υ υ -

Δενδρέω ἐφεζόμεν & λιγυρίω καὶ χένεα τ' αἰοδιλί.

- * - υ υ - υ υ - υ υ - υ υ - υ υ -

Canon 6.

Connexiones *μν κτ πτ*, præcedentem uo-
calem breuem, ueluti mutæ cum liquidis,
communem faciunt.

Ἡ τε καὶ ἀπαλάμνον περ ὁμῶς ἐπὶ ἔργον ἐγείρει.

- υ υ - υ υ - υ υ - υ υ - υ υ -

Πείτε δ' ἐσυσκιᾶσαι ἕκτω δ' εἰς ἀγγεῖ ἀφῦσαι.

- υ υ - - - υ υ - - - υ υ - υ

Αἰγυπλῆς ὅπ' πλείσα δόμοις ἐνὶ κτήματα κείται.

- υ υ - υ υ - υ υ - υ υ - υ υ - υ

Canon 7.

Non raro sola liquida uocalem antecede-
tem breuem extendit.

Μηκέτ' ἔπειτ' ὄφελον ἐγὼ πέμπτοις μετεῖναι.

- υ υ - - - υ υ - - - υ υ - υ

Ἰμερόεν κονάβησε, θεὸς δ' ὑπὸ μέλῳ ἀεισε.

- υ υ - υ υ - υ υ - υ υ - υ υ - υ

Δῶρα Διονύσε πολυγηθέῳ αὐτὰρ ἐπὶ λῶ δῖη.

- υ υ - - - υ υ - υ υ - υ υ - -

Sed potest etiam Διονύσε per ω legi, ut habet Eustathius.

Canon 8.

Liquida cum alia consonante sequente, quandoque præcedentem uocalem breuem nihil impedit positione.

Εἰ γάρ τοι κ' ἡ χεῖμα ἐγχείριον ἄλλο γήηται.

- - - - - υ υ - υ υ - υ υ - υ

Χρύσειον μὲν ὀρώπια γήῳ μερόπων ἀνθρώπων.

- υ υ - - - υ υ - υ υ - - - -

In ἐγχείριον γ natura υ est, conflatur enim, ex ἐνδ' χώρα. Quod si mauis non absurde ex χεύσειον per σιωκφωνήσιν, spondæū efficies.

Canon 9.

Nonnunquam σ præcedentem uocalem longam uelut liquida mollificat.

Τροπὰς α Εὖτ' ἀν' ἐξήκοντα μετὰ τροπὰς ἡελίοιο.

producit. - - - - - υ υ - υ υ - υ υ - υ

98.2.

Canon 10.

Quædam monosyllaba apostrophū passa
quan

quandoque ueluti ad artem non pertinentia, negliguntur: quandoque, ceu uerna, alterius dictionis uicinam syllabam inualidam suffirmant.

Ασκη χεῖμα κακῇ θέρῃ δ' ἀρταλέη εἴ ποτ' ἐσθλῇ.

- - - υ υ - υ υ - υ υ - υ υ - υ υ -

Εἰ δέ κεν ἐργάζῃ τάχα σε ζηλώσῃ καὶ εργός.

- υ υ - - - υ υ - - - υ υ - υ υ - υ υ -

Νυνὶ δ' ἐγὼ μήτ' αὐτὸς ἐν ἀνθρώποισι δ' ἴκαμ'.

- - - - - υ υ - - - υ υ - υ υ - υ υ -

In *Θέρει* & *ζηλώσει* corripitur ei propter uocales insequentes, & δ' κ' particulae tanquam nullius momenti, ex carminis structura semouendae, despiciuntur. In *ἐγὼ* uero ministerio δ' adiuta protenditur. Vide Seruium eadem ferè differentē super uersu 17. tertij Aeneidos:

Limina ῥ' laurus ῥ'.

Canon 11.

Græcis liberum est in carmine facere, uel minus, apostrophum.

Τὸ πρῶτον τέρπει τε βροτῆς ἐπ' ἀπείρονα γαῖαν.

Ωραῖ' δ' ἐγυαῖκα πόν' ὅππ' οἶκον ἄγεται.

Vides in priore uersu ὅππ' amisisse, in posteriore non item, utrobique tamen uocali proxime sequente. At Latinis, quando pri-

or dictio finit uel in uocalē uel cōsonantem
 m, nunquam sine uſio conceditur præter-
 ire collisionem; ut, Littora mult' ill' & terris
 iactatus & alto; nisi id rarissime fiat ad imita-
 tionem Græcorum; ut, Insulæ Ioni' in ma-
 gno quas dira Celæno. Et succus pecori, &
 lac subducitur agnis. Vergilius Aegloga 3.
 &, Tun' ill' Aeneas quem Dardanio Anchi-
 se. In Insulæ, Pecori & Dardanio, uocales fi-
 nales longæ non auulsæ per apostrophum,
 communes fiunt more Græcorum, iuxta ca-
 nonem tertium. Item Latini tā longas quàm
 breues uocales elidunt, Græci tantum bre-
 ues, * adposito semper collisionis signaculo.
 Vnde nulla facienda est collisio in mensu-
 randis carminibus Græcis, nisi sit signata.
 Denique sciendum, celebri usu Græcis esse
 poetis, præcipue Hesiodo, quinto loco He-
 xametri deligere spondæum.

* Rarissi-
 me longas
 ut shawir.

Μῆσαι Πιερίηνθεν ἀοιδῆσι κλείεσαι.

- - - u u - u u - - - - - u

In hoc carmine etiam μῆσαι spondæum
 efficit, non trocheum; nam αι & οι diphthon-
 gi finales, quamuis apud Grammaticos cen-
 seantur breues, tamen apud poetas, nisi per
 apostrophum decidant, uel propter sequen-
 tem

tem uocalem corripiantur, habentur produ-
ctæ. Item Πιερίην primam producit, licet
uocalis sit ante uocalem. Vbi nota quod in
Latinis dictionibus semper uocalis ante uo-
calem corripitur, præter in fio. Apud Græ-
cos uero α ι υ ante alias uocales nunc longæ
sunt, nunc breues, ut in λαός - υ π produci-
tur, in αοιδός υ - υ corripitur. Porro Græcis *Syllabarū*
facillima obseruatio est quantitatum, nam *quantitas*
quælibet diphthongus, & uocales η, ω, per- *apud Græ-*
petuo syllabam longam: ε, ο, breuem, nisi na- *cos.*
turam suam exuant aliquo prædictorū mo-
dorum, constituunt. Solæ uocales α ι υ, δι-
χρόν & id est, nunc productæ, nunc correptæ
inueniuntur. Quarum tempora leuissimis
quoque coniecturis studiosus abunde uena-
bitur, nempe primitus uel inflexione fina-
lium quantitatem, cum passim ex compen-
dio, tum etiam accentu uel apostropho de-
prehendet, ut τὸ μέλι τῷ μέλιτι corripit. 371.
13. & 373. 15. πῦρ α producit. 373. 20. Om-
nis synæresis facit syllabam longam. πῆ-
χες υ υ υ σάχες υ - 20. 4. in margine. Caue ta-
men putes synæresin factam, ubi sæpius
syncopa fit uel apostrophus, ut in κλέα υ υ υ
κλέα υ υ καὶ ἀργός, καὶ ἀργός. υ - υ. In uera

bis α, i finales corripuntur, quia polysyllaba in antepenultimam accentum, ubi stare nequiret si ultima esset longa, recipiunt, τέτυφα, ἔτυφα, τύποιμι, τύφθητι, ἴσημι, ἴσασι, bisyllaba eodem argumento in penultimam circumflectunt, εἶπα, χῆμι. sic quoque α productam participiorum in ας ostendit accentus, ποιήσας --- ποιήσασα --- υ. sed & participia uerborum in μι, ancipites α υ extendunt ἰσάς -- ἰσᾶσα -- υ σὰς - σᾶσα - υ ζεύγνυς -- ζεύγνυσα -- υ. Etiam α in tertijs personis ante ultimam Ionum more insertum, i per reduplicationem accessorium, & α, υ propriè uocales in uerbis μι solutæ, corripuntur. τύποιντο τυποῖατο -- υυ ποιεῖται ποιεάται - υυυ πθείσι υυ πθέασι υυυ ζεύγνυτον - υυ. Item apostrophus communi usu defecans uocales tantum breues, ancipites arguit correptas, ut in ὅτι υυ κατὰ υυ μάλα υυ ἵνα υυ ancipites corripuntur, quia sæpius inueniuntur per apostrophum reuulsæ, ἐπ' κατ' μάλ' ἵν'. Sed & α, i, υ finales, in præpositionibus, aduerbijs, & conjunctionibus ferè in uniuersum correptæ sunt. Et hæc de finalibus. Verum si secundam, tertiam, quartam uel à fine ancipitis occupent syllabam, facillimum tutissimumq̃ erit,

erit, si imiteris poetas receptiores. Vel etiam Gazam consulas licet, in tertio suę grammaticę de hac re quędam breuiter & docte præcipientem. Denique unum admonendum, *α* non ideo uocari *διζήσῃα*, quod ad cuiusuis arbitrium, ut quidam existimant, in una eademq; dictione & produci & corripī queant, sed eo modo *διζήσῃα* esse, quo omnes uocales apud Latinos, ita quod in hac dictione omnino producantur, in illa corripiantur. Nam sicut apud Latinos in *fames* --- rīfuros --- uocales omnino productę, & in *ades* *dominus* eadem perpetuo correptę sunt, sic quoque apud Gręcos fit in *διζήσῃοις*. tametsi non ignorem Gręcos poetas quandoque *διζήσῃα* eiusdem dictionis, præsertim alia uocali uel liquida, ut prædictum est, sequente, modo corripere, modo producere consueuisse, ut in *κυνήσῃ* reperitur indifferens apud poetas: similiter in *ἄρες α*, apud Homerum, *ἄρες ἄρες βροτολογέ* --- ---. Idq; frequentius si complures breues cōcurrant, ut *α* particula in compositione priuans, breuis est, producta tamē legitur composita *δαίατῃ* --- *κράματῃ* --- & similibus pedibus *ἑβραχέσιν*, *ἀδαίατῃ*

-υυυ ἀνὰ ματ' -υυυ sic διὸς quum / corripi-
at, in Διομήδης -υυ- producit. Atque huius ge-
neris permulta occurrunt legentibus poe-
tas. Semper enim Græcis quàm Latinis Mu-
sæ fuere fauentiores: unde doctissimum e-
xtat Martialis Epigramma:

*Dicunt εἰς αἶνον tamen poeta,
Sed Græci, quibus est nihil negatum,
Et quos ἀπερ ἀπερ licet sonare.
Nobis non licet esse tam disertis,
Qui musas colimus seueriores.*

F I N I S.

HESIODI AS

CRAEI OPERA ET DIES IO=
hanne Frisio Tigurino in=
terprete.

*Numerus ad marginem positus denotat columnam
in Græco textu Hesiodi.*

VSAE è Pieria carminibus celebran 23.
tes,

Agite, Iouem dicite uestrum patrem
laudantes,

Quomodo mortales viri pariter obscuriq, clariq,
Nobiles ignobilesq, Iouis magni uoluntate.

Facile enim extollit, facile uero elatum deijcit.

Facile præclarum minuit, & obscurum adauget,

Facile uero corrigit incuruum, & superbū desiccet,

Iupiter altifremus, qui supremas domos incolit.

Audi uidens, audiensq, iustitiæ uerò dirige leges

Tu. ego uero Persæ uera dicam. (terram

Non sanè unū erat contentionū genus, sed super
Sunt duo. Hanc quidem laudauerit intelligens,

Alter a uero uituperabilis, in diuersum animū ducūt.

Hæc etenim bellumq, exitiosum, & litem adauget

Noxia. nullus hanc amicè accipit mortalis, sed ne=
cessariò

*Immortalium ex consilijs litem honorant moleſtam.
Alteram uero (priorẽ quidem genuit nox obſcura)
24. Poſuit uero ipſam Saturnius altijugus , æthere ha-
bitans.*

*Terraq; in radicibus, & uiris multo meliorem.
Hæc et ignauũ quantumuis, tamen ad opus excitat.
In alterum enim quiſpiam intuitus, operis indigus,
Diuitem, hic feſtinat quidem arare, atq; plantare,
Domumq; recte administrare. æmulatur uerò uici-
num uicinus,*

*Ad diuitias feſtinantem , bona uerò cõcertatio hæc
hominibus.*

*Et figulus figulo irascitur, & fabro faber,
Et inops inopi inuidet, & cantor cantori.*

O Perſa. Tu uero hæc tuo reconde animo.

*Neq; tuum contentio malis gaudens ab opere ani-
mum abſtrahat,*

Lites inſpicientem, fori auditorem exiſtentem.

Tempus enim breue eſt contentionumq; foriq;

Cui non uictus intus annuus reconditur

Tempeſtiuus , quam tellus profert, Cereris munus.

Quo ſaturatus, contentionem & litem augeas

*Facultatibus in alienis . Tibi uerò non amplius ſe-
cunda uice licebit*

Sic facere. Sed hic dijudicemus contentionem

Rectis iudicijs, quæ ex Ioue ſunt optima.

Nuper

Nuper enim sortem diuisimus, aliaq; multa
 Rapiens auferbas, ualde concilians reges
 Doniuoros, qui hanc litem cupiunt iudicasse:
 Stultri, neq; sciunt, quanto plus sit dimidium toto.
 Neq; quàm in maluaq; & asphodelo magna commo-
 ditas.

Occultarunt enim Dij uictum hominibus.
 Facile enim uel uno die laborasses
 Ita ut tu in annum haberes, etiam otiosus existens.
 Statim uerò temonem super fumum posuisses, 25.
 Labores bouum periissent, & mulorum laboris pari-
 entum.

Sed Iupiter abscondit iratus mentibus suis,
 Quoniam ipsum decepit Prometheus uaser,
 Propterea hominibus machinatus est curas diffi-
 ciles,

Occultauit uerò ignem, quem rursus bonus puer Iap-
 eri

Furatus est hominibus Ioue à prudente,
 In caua ferula, latens Iouem fulmine gaudentem.
 Hunc iratus allocutus est nubicogus Iupiter.
 Iapери fili de omnibus consilia edoctus,
 Gaudes ignem furatus, & quod meas mentes deca-
 pisti,

Tibiq; ipsi magnam calamitatem, & uiris posteris:
 His ego pro igne dabo malum, quo uniuersi

*Delectantur animo, suum malum amplectentes.
Sic dixit. subrisit uerò pater hominumq; Deumq;
Vulcanum uerò iussit præclarum, quàm ocyssi-*
mè

*Terram aqua commiscere, in uerò ponere uocem,
Et robur. immortalibus uerò Deabus aspectum assi-*
mulare

*Virgineis pulchram formã peramabilem. Caterum
Mineruam.*

*Opera docere, artificiosam telam texere.
Et gratiã circumfundere capiti auream Venerem,
Et desyderium difficile, & membra fatigãtes curas
Imponere uerò caninamq; mentẽ, & fallaces mores
Mercurium iussit, internuntium Argicidam.*

*Sic dixit, illi uerò obediunt Ioui Saturnio regi.
Protinus uerò ex terra formauit inclytus utroq; pe-*
de claudus

26. *Virgini uenerandæ simile, Iouis ob præcepta.
Cinxit uerò et ornauit Dea cæsij oculis prædita Mi-*
nerua.

*Circum ei Charitesq; Deæ & Veneranda suadela
Monilia aurea posuerunt corpori. circũ uerò ipsam
Horæ pulchricomæ coronarunt floribus uernis,
Omnem uerò ei corpori ornatum applicuit Pallas
Minerua.*

*In sanè ei pectoribus internuncius Argicida,
Menda-*

Mendaciaq; blandosq; sermones, & furax ingenium

Struxit, Iouis consilijs graui soni, in uerò uocem

Posuit Deorum præco, nominauit uerò hanc mulierem

*Pandoram, quoniã omnes cœlestes domos incolentes
Donum donarunt, nocumentum hominibus solertib;*

Cæterum postquam dolum arduum ineuitabilem perfecit;

Ad Epimethea mittit pater inclytum Argicidam

*Donum ducentem Deorum celerem nuntium, neque
Epimetheus*

*Considerauit quod ei dixerat Prometheus, ne forte
donum*

Acciperet à Ioue cœlesti, sed remitteret

Retro, ne forte quid mali mortalibus accideret.

*Cæterum ille ubi accepit, quãdo sanè malum habuit,
sapuit.*

Prius quidẽ uiuebant super terrã tribus hominũ

Seorsum sine malis, & absq; difficili labore,

Morbisq; difficilib. quin & hominib. Seniũ dederũt.

Statim enim in afflictione mortales consenescent.

*Sed mulier manibus dolij magnum operculum cum
abstulisset,*

Effudit, hominib. uerò machinata est curas difficiles

Sola uero illic spes in infractis domibus

- Intus mansit dolij sub labris, neq, foras*
 27. *Euolauit, prius enim superiniecit operculum dolij,*
Aegida habentis consilij Iouis nubicogæ.
Alia uero infinita mala inter homines oberrant,
Plena enim terra malis, plenum uero mare,
Morbi inter homines, interdum, atq, noctu
Spontanei obambulant, mala mortalibus adferen-
tes,
Tacitè, quoniam uocem ademit prudens Iupiter.
Sic nullo modo licet Iouis mentem effugere.
Si uero uis, alium ego tibi sermonem summatim per-
stringam
Bene & doctè: tu uerò mentibus immitte tuis.
Vt simul nati sunt Dei, mortalesq, homines,
Aureum quidem primum genus diuisis linguis uten-
tium hominum
Immortales fecerunt cœlestes domos incolentes.
Isti sub Saturno erant, quando in cœlo regnauit.
Vtq, Dij uiuebant securum animum habentes,
Seorsum absq, laboribus & ærumna, neque ulla mi-
sera
Senectus aderat, semper pedes & manus similes
Delectabantur in conuiujs, mala extra omnia.
Moriebantur uerò, tanquã somno domiti, bona uerò
omnia
Illis aderant, fructum uero proferebat alma tellus
Nullò

Nullo cogente, multumq; & copiosum, ipsi uero uoluntarij

Trāquilli, laboribus fruebantur cum bonis multis.

*Ceterum postquam & hoc genus terra obtexit,
Illi quidem Dæmones sunt Iouis magni consilij
Eximij, terrestres custodes mortalium hominum 28.*

*Qui sanè custodiuntq; iura, & molesta opera
Aerem induiti, undiq; peragrantes super terram,
Diuitiarum datores, & hoc premium regale consecu-
ti sunt.*

*Secundum rursus genus multo deterius deinceps
Argenteum fecerunt, cœlestes domos tenentes,
Aureo neq; indole simile neq; sensu
Sed centum quidem puer annos apud matrem sedu-
lam*

*Alebatur crescens, ualde stolidus, sua in domo
Sed postquam adoleuisset, & pubertatis modum at-
tigisset,*

*Breue uiuebant ad tempus, doloribus referti
Ex insipientijs, iniuriam enim nociuam non poterāt
A se mutuo propulsare, neq; Deos colere
Volebāt, neq; sacrificare Deorum sacras super aras,
Quatenus fas est hominibus secundum consuetudi-
nem. hos quidem postea*

*Iupiter Saturnius extinxit iratus, eo quod honores
Non dabant beatīs Dijs, qui cœlum incolunt.*

Cæterum postquam & hoc genus terra obtexit,
Hi quidem subterranei beati mortales appellantur
Secundi, sed tamen honor & hos sequitur.

Iupiter uerò pater tertium aliud genus articulata
uoce utentium hominum

Æneum produxit, non argenteo quicquam simile,

E fraxinis, acre & robustum. quibus Martis

Opera curæ sunt suspiciosa, & contumelia, neque ci-
bum

Edebant, sed adamante habuerunt robustiorem ani-
mum,

Informes. ingens uero uis, & manus intactæ,

29. Ex humeris crescebant in ualidis membris.

Illis uerò erant ænea arma, æreæq; domus.

Ex ære uerò operabantur. nigrum uerò non erat fer-
rum,

Et isti quidem manibus à proprijs domiti,

Descenderunt in opacam uel amplam domum hor-
rendi Plutonis,

Ignobiles, mors uerò & immanes quantumuis exi-
stentes

Cepit atra, splendidum uerò reliquerunt lumen So-
lis.

Cæterum postquam & hoc genus terra cooperuit,

Rursus etiam aliud quartum super terram multipa-
scuam

Iupiter

*Iupiter Saturnius fecit, iustius & præstantius
 Virorum heroum diuinum genus, qui uocantur
 Semidei priori ætati, per immensam terram.
 Et hos quidem bellumq, calamitosum, & pugna du-
 ra,*

*Hos quidem apud Septiportas Thebas Cadmæam
 terram*

Perdidit pugnantes oues propter Oedipi.

*Alios uerò in nauibus super magnum fluxum maris
 Ad Troiã ducens, Helenã propter pulchricomam.
 Ibi certè hos mortis finis oppressit.*

*Illis autem seorsim ab hominibus uictũ & sedes præ-
 bens,*

*Iupiter Saturnius constituit pater, ad terminos ter-
 ræ,*

*Et isti quidem habitant liberum à curis animum ha-
 bentes,*

In beatorum insulis, iuxta Oceanum uorticofum

Beati heroes, illis mellifluum fructum

Ter in anno uirentem profert alma tellus.

Non amplius utinam ego quintis interesssem

Viris, sed aut prius mortuus essem, aut postea natus.

Nunc enim genus est ferreum. nec unquam die 30.

Cessabunt à labore & ærumna, neque noctu,

Perditi, duras uerò Dij dabunt curas.

Sed tamen & his miscebuntur bona malis.

*Iupiter uerò destruet & hoc genus distincte loquen-
tium hominum.*

Quando uero facti cani circa tempora fuerint,

Neq, pater filijs concors, neq, liberi,

Neq, hospes hospiti, & amicus amico.

Neq, frater amicus erit, quemadmodum antea.

Statim senio confectos dehonestabunt parentes.

Arguent uero asperis alloquentes uerbis,

Impij, neq, Deorum intuitum ueriti, neq, isti quidem

Grandæuis parentibus nutricandi officium reddēt.

Violenti, alter uero alterius urbem euertet.

Nulla uero pij gratia erit, neq, iusti,

*Neq, boni. magis uero scelerum artificem & uiolen-
tum*

*Virum honorabunt. Iustitia uero in manibus & ue-
recundia*

*Non erit. damno uero afficiet malus præstantiorem
uirum,*

Verbis intortis alloquēs, insuper periurium iurabit.

Inuidia uero homines calamitosos omnes

*Obstrepera malis gaudens sequetur inuidiosè respe-
ctans.*

Et tunc sanè ad cælum à terra latiuia,

Albis uestibus obtectæ corpus pulchrum,

*Immortalium ad familiam perrexerunt reliquentes
homines,*

Pudor

*Pudor & Dea iustitiæ. relinquentur uero dolores
difficiles*

Mortalibus hominibus. mali uero non erit remediũ.

*Nunc uero apologum regibus dicam, sapientibus 31.
quamuis ipsis.*

Sic accipiter alloquutus est lusciniam canoram,

Alte admodum in nubibus ferens, unguibus corripiens,

Illa uerò miserabiliter incuruis transfixa unguibus

Lugebat. hanc uero imperiosè sermone allocutus est.

Infelix, quid obstrepis? habet nunc te multò præstantior,

Hac eundum est tibi, quæ te ego duco, licet cantatricem existentem.

Cœnam uero, si uoluerò, faciam, aut dimittam.

Stultus qui uelit potentioribus aduersari.

Victoria priuatur, & ad dedecus dolores patitur.

Sic ait uelox accipiter, extensis alis prædita auis.

O Persa, tu uero audi iustitiam, neque contumeliam auge.

Iniuria uero mala misero homini, neq, sanè fortis

Facile perferre potest, grauetur uerò ab ipsa,

Illapsus damnis, uia uero altera perueniendi

Potior ad iusta, ius uero super iniuriam præualet,

Ad finem progressa. damno accepto stultus sapit.

Statim .n. currit periuriũ unà cū peruersis iudicijs.

*Iustitiæ uerò impetus uiolentus tractæ quo & homi-
nes duxerint*

Doniiori. iniquis uerò iudicijs iudicarint leges.

*Hæc uerò sequitur flens per urbē & sedes populorū
Aere amicta, malum hominibus adferens,
Qui uerò ipsam expellunt, & non rectam distribue-
runt.*

*Qui uerò ius hospitibus & popularibus reddunt
Æquum, neq, prætergradiuntur iustum,
His floret urbs, populiq, florent in ipsa,*

32. *Pax uerò per terram prolifera, nunquam ipsis
Triste bellum parat latè uidens Iupiter
Neq, unquam iustos inter uiros fames uersatur,
Neque damnum in conuiujs, aut partis opibus fru-
untur.*

*His profert terra copiosum uictum, in montibus ue-
rò quercus*

*Summa quidem profert glandes, media uerò apes,
Lanigeræ uerò oues, lanis degrauatæ sunt.*

Pariunt uerò uxores similes liberos parentibus.

Florent uerò bonis perpetuo, neq, in nauibus

Iter facient, fructum uerò profert uberrima tellus.

*Quibus uerò & iniuria curæ est mala & praua
opera,*

Iisdem pœnâ Saturnius destinat latè uidens Iupiter.

Sape & uniuerſa urbs ob malum uirum moleſtatur,

Qui

Qui peccat & iniusta machinatur.

Illis uerò coelitus magnam induxit poenam Saturnius,

Famem simul & pestem. pereunt uerò populi,

Neq; mulieres pariunt, decrescunt uerò familiae,

Iouis consilio coelestis. Interdum uerò rursus

Aut horum exercitū latè perdidit, aut ipse murum,

Aut naues in mari Saturnius punit illorum.

O gubernatores, uos uerò perpendite & ipsi

Hanc poenam. Propè enim inter homines existentes

Immortales, uident, quotquot peruersis iudicijs

Se mutuo atterunt Deorum aspectum non curantes.

*Ter enim decies mille sunt super terram multorum
altricem*

Immortales Iouis custodes mortalium hominum.

Qui sanè custodiunt iura, & praua opera,

Nube amicti, passim obambulantes super terram. 33.

Hac & uirgo est iustitia Ioue procreata,

Pudicaq; & ueneranda Dijs, qui coelum incolunt.

*Et sanè quando aliquis ipsam offenderit prauè iniu-
ria afficiens,*

Protinus apud Iouem patrem sedens Saturnium,

Exponit hominum iniustam mentem, ut luat

Populus scelera regum, qui praua cogitantes

Aliò deflectunt iudicia, obliquè pronunciantes.

Hac custodientes ô reges rectas facite sententias,

Doniuori, prauorum uero iudiciorum omnino obliuiscimini.

Sibi ipsi mala struit uir, alteri struens.

Malum uero consilium consultori pessimum.

Omnia uidens Iouis oculus & omnia intelligens,

Et sanè hæc, si uelit, intuetur. neq; ipsum latet,

Quale nam iudicium urbs intus contineat,

Nunc uerò neq; ipse inter homines iustus

Esse uelim, neq; meus filius, quoniam malum est, uirum iustum

Esse, si plus iuris iniustior habebit.

Verum hæc non existimo perfecturum Iouem fulmine gaudentem.

O Persa, tu uero hæc animo reconde tuo.

Et sanè iustitiæ obtempera, iniuriæ uero obliuiscere omnia.

Hanc enim hominibus legem constituit Saturnius,

Piscibus quidem, & feris, & auibus uolatilibus,

Se mutuo deuorare, quoniam ius non est in illis.

Hominibus uero dedit iustitiam, quæ longè optima

34. Est. Si enim aliquis uoluerit iusta pronunciare

Prudens: huic quidem dat statè uidens Iupiter.

† beatitudinem,
opes diuitias,
et uictoria. Qui uero testimonijs sponte sua periurium peierans,
Mentietur, ius uero uiolauerit: immedicabiliter damno affectus est.

Huius uero obscurior posteritas in posterū relictæ est

Viri

Viri uerò ueracis posteritas postea illustrior.

*Tibi uero ego, bona sentiens, dico stultissime Persa.
Malitiam quidem & cumulatim licet capere,
Facile. breuis quidem uia, ualde uero prope habitat.
Virtutem uerò sudorem Dij ante posuerunt
Immortales, longa uero & ardua semita ad ipsam,
Et aspera primum, postquam uero ad summum uen-
tum fuerit,*

*Facilis quidem postea est, difficilis quantumuis exi-
stens.*

*Hic quidem optimus est, qui sibiipso omnia prospicit,
Expendens, quæ & in posterum & ad finem sint me-
liora.*

*Bonus etiam rursus & ipse, qui rectè consulenti pa-
rueris.*

*Qui uerò neque sibiipso sapit, neque alium audiens
Animo recondit: hic rursus inutilis uir extat.*

*Verum tu nostri memor semper præcepti,
Labora Persa, ex Dij prosapia ut te fames
Odio habeat, amet uero te pulchre coronata Ceres
Veneranda, uictu uero tuum impleat horreum.
Fames etenim omnino ignauo comes uiro.*

*Huic uero Dij succensent, & homines, quicumq; otio
sus*

*Viuit, fucis aculeo carentibus similis studio,
Qui apum laborem absumunt, otiosi*

35. *Comedentes . tibi uerò opera grata sint mediocria colere,*

Vt tibi tempestiuo uictu impleantur horrea.

Ex laboribus uerò uiri pecorosiq, diuitesq.

Et tu laborans multo charior immortalibus

Eris, atq, hominibus . ualdè enim odio habèt ociosos

Labor uerò nullum dedecus, ocium uerò dedecus.

Si uerò laboraueris, mox te æmulabitur & ociosus

Ditescentem. diuitias uerò & uirtus & gloria comitatur.

• *Deo similis eris (nam laborare melius)*

Si ab alienis possessionibus stultum animum

Ad opus uertens curam habeas uitæ, ut te iubeo.

Pudor uerò non bonus indignum uitum fert,

Pudor, qui uiros ualde lædit, atq, iuuat.

Pudor utiq, ad pauperiem, animositas uerò ad opes.

Opes uerò non raptæ, diuinitus datæ multò sunt præstantiores.

Nam si quis & manibus per uim magnas diuitias attraxerit,

Aut hic lingua prædabitur (qualia multa

Contingunt, quando sanè lucrum mentem deceperit

Hominum, pudorem uerò impudentia profligarit.)

Facile & ipsum disperdūt Dij, minuūturq, familiæ

Viro huic, pauxillum uerò ad tempus diuitiæ adsunt.

Æquale

Æquale uerò peccatum qui & supplicem, & qui hospitem malo afficiat.

Quiq; fratris sui cubilia ascenderit,

Furtiui cubilis uxoris flagitiosa committens.

Quiq; cuiusdam ineptijs læserit orphanos liberos.

Quiq; parentem senem, misero in senectæ limine,

Contumelijs affecerit, molestis inuadens uerbis. 36.

Huic sanè Iupiter ipse irascitur, ad extremum uerò.

Facinoribus pro iniquis duram imponet talionem.

Verum tu ab his omnino coerce dementem animum.

Pro uirili uerò facito sacra immortalibus Dijs

Mundè ac purè, splendida uerò crura cremato.

Interdum sanè libationibus suffimentisq; placato.

Quando uero cubitum ieris, & quum lux sacra uenerit,

Vt tibi propitium cor & animum habeant,

Vt aliorum acquiras sortem, non tuam alius.

Amicum ad conuiuium uocato, inimicum uerò omittito.

Hūc uero maximè inuitato, quicq; te prope habitat.

Si enim tibi & negotium domesticum aliquod contingat,

Vicini discincti accedunt, cinguntur uero cognati.

Tantum est exitium malus uicinus, quantum bonus magna commoditas.

Affecutus est honorem, qui nactus est uicinum bonum.

Neq; sanè bos periret, si non uicinus malus esset.

Recte quidem mensuram accipe à uicino, recteq; redde

Eadem mensura, & uberiore si potes.

Vt sanè indigens, & in posterum satis promptum inuenias.

Ne malum lucrum sequere, mala lucra aequalia damnis.

Officium præstantè officijs prosequere, & uisentem te, uise.

Et da qui dederit, & non da qui non dederit.

Datori quidè aliquis dat, non danti uero nemo dat.

Datum bonum, raptus uero malum, mortis conciliatrix.

Qui quidem uir liberalis, etsi multum dederit,

37. *Gaudet re donata, & delectatur suo in animo.*

Qui uero ipse acceperit, impudentia fretus,

Quantumuis pusillum sit, hoc, & molestat charum cor.

Nam etsi paruum ad paruum addideris,

Et frequenter hoc feceris, mox quidem magnum & hoc conspicietur.

Qui uero quod adest cōfert, hic euitabit nigrā famē,

Neque hoc in domo reconditum quod est, uirum molestat.

Domus melius est esse, nam nociuum quod foris est.

Iucundum quidem de re præsentis accipere, damnum uero animo

Indigere absenti. quæ te consyderare iubeo.

Incipiente

*Incipiente uerò dolio & desinente, saturari. s. iubeo,
In medio parcere. sera uerò in fundo parsimonia.
Merces uerò uiro amico pacta sufficiens sit.
Et sanè fratri iocans testem adde.
Nam crudelitas simul, & diffidentia perdiderunt
uiros.
Neq, mulier tuam mentem nates ornans decipiat,
Suauia garriens tuum explorans tugurium.
Qui uerò mulieri confidit, confidit idem furibus.
Unigenitus uerò filius seruabit paternam domum
Pascendo, sic enim diuitiæ augentur in ædibus.
Senex uerò morieris, alium filium relinquens.
Facile sanè pluribus præbuerit Iupiter immensas di
uitias.
Maior quidem plurium cura, maior uero prouentus.
Tibi uerò si diuitias animus cupit in mentibus suis
Sic facito, opus super opus operare.*

LIBER II.

PLEIADIBVS ab Atlante genitis e- 38.
xorientibus,
Incipe messem. arationem uerò, occiden-
tibus.

Quæ sanè noctesq, & dies quadraginta

*Abconditæ sunt . rursus uero præterlabente anno,
 Apparent, primum acuminato ferrum uel falcem.
 Hæc sanè aruorum est regula, quiq, mare
 Propè habitant, quiq, ualles decliues
 Mari procelloso procul pinguem terram
 Incolunt. Nudus serito, nudus uero arato,
 Nudus quoque metito, si modo tempestiua omnia ue-
 lis*

*Opera importare Cereris, ut tibi singula
 Tempestiua crescant. ne fortè interim inops
 Mendicando adeas alienas domos, & nihil effici-
 as.*

*Quemadmodū & nunc ad me uenisti. ego uero tibi nō
 amplius dabo,*

*Neq, admetiar. labora stolide Persa,
 Opera quæ hominibus Dij ordinarunt,
 Ne quando cum liberis uxoreq, animo mœrens,
 Quæras uictum per uicinos, illi uero non curent.
 Bis quidem, & ter forsitan consequeris: si uero ampli-
 us molestus fueris,*

*Rem quidem non facies. Tu uero inania multa præ-
 caberis.*

Inutilis uero erit uerborum regula. Sed te iubeo

39. *Considerare debitorum solutionem, famisq, fugam.
 Domum quidem primum, uxoremq, bouemq, a-
 ratorem,*

Famulam

*Famulam non nuptam, quæ & boues sequatur.
Utensilia uero domi omnia apta disponito.
Ne tu poscas ab alio, ille uero neget, tu uero careas,*

*Tempus uero prætereat, minuatur uero tibi opus.
Neque reiſce & in craſtinum, & in perendinum.
Non enim inaniter laborans uir implet horreum,
Neque dilator, cura uero tibi opus promouet.
Semper enim dilator operis uir noxis luſtatur.
Quando ſanè ceſſat uis acuti Solis,
Ab æſtu ſudorifero, in autumno pluyente
Ioue præpotente, commutatur uero mortale corpus
Multo agilius (nam tunc ſirius ſtella
Modicè ſupra caput ſato obnoxiorum hominum
Oritur interdiu, maiori parte nocte fruſtur)
Tunc incorruptiſſima eſt ſecta ferro
Materia, folia uero humi fundit, annoque ceſſat.
Tunc ſanè ligna ſecato, memor tempeſtiui operis.
Mortarium quidem tripedale ſecato, piſtillum tri-
cubitalem.
Axemque ſeptempedalem, ualde enim apta ſit.
Si uerò octopedalem & malleum inde ſecueris.
Trium palmorum curuaturam ſecato decem palmo-
rum currui.
Multa præterea incurua ligna, ſecto uerò dentale
cum inueneris,*

*In domum, per montem quærens, aut per terram.
 Ilignum, hoc enim bobus ad arandum firmissimum
 est,*

40. *Quando sanè Atticæ Cereris famulus in buri fi-
 gens*

Clavis admouens adaptauerit stiuæ.

Bina uerò disposito aratra fabricans domi,

Dentatum & compactum, nam multo melius sic,

Si & alterum fregeris, alterum bobus iniicias.

Ex lauro uerò uel ulmo, firmissimæ stiuæ.

*E quercu, burim. ex ilice, dentale. boues duos nouen-
 nes*

*Masculos comparato (horum enim robur non debi-
 le est)*

*Ætatis parilitatem habētes, hi duo ad laborandum
 optimi.*

*Non enim hi duo contendentes in sulco laborando,
 aratrum*

Frangent, opus uerò imperfectum ibi reliquerint.

Hos uerò simul quadragenarius iuuenis sequatur,

Panem cœnatus quadrisidum octo morsuum.

Qui operis curam habens, rectum sulcum ducat,

Nec amplius respiciens ad æquales, sed ad opus

*Animum habens, hoc uerò minimè iunior alius me-
 lior,*

Spargere semina, & iteratam sationem euitare.

Iunior

Iunior namq̃ uir ad suos æquales stupet.

Consydera uerò, quando sanè uocem gruis au-
dieris,

Altè ex nubibus annua clangentis.

Quæ arationis signum adfert, & hyemis tempus
Ostendit pluuialis, cor uerò rodit uiri bobus carentis.

Tunc sanè pasce tortiles boues domi existentes.

Perfacile enim dictu est, par boum da & currum:

Facile uero abnuere. instat uero labor bobus.

Ait uero uir mentibus compos, fabricato currum,

Stultus neq̃ hoc nouit, centum ligna currus.

Horum ante curam habeto, domestica disponito.

41.

Quando sanè primum aratio mortalibus apparuerit,

Tunc sanè aggredere pariter & famuli, & ipse.

Siccam & humidam arans, arationis tempore.

Manè ualde festinans, ut tibi impleantur arua.

Vere proscinde, æstate uero proscissa non te faller.

Noualem uero serito, adhuc suspensa terra.

Noualis expultrix execrationum, puerorum plac-
trix

Supplicia uero Ioui terrestri, Cereriq̃ castæ,

Prouentum ut onerent Cereris sacrum munus.

Cum incipis primum arationem, cum summitatem
stiuæ

Manu capiens, stimulo boum ad tergum cum uene-
ris,

*Temonem trahentium loro. iuuenis uerò à tergo
 Famulus habens ligonem, laborem auibus ponat
 Semina occultans, industria enim optima
 Mortalibus hominibus est, ignauia uerò pessima.
 Sic uerò ubertate spicæ nutabunt ad terram,
 Si finem ipse postea cœlestis bonum præbuerit.
 Ex uasis expellas telas aranearum. & te spero
 Gausurum, uictum adeptum domi existentem.
 Lætus autem peruenies ad album uer. neque ad a-
 lios*

*Respicias, tui uerò alius uir indigus erit.
 Si uerò Solis uersione araueris terram diuinam,
 Sedens metes, parum manu comprehendens,
 Obuersim ligans, puluerulentus, non ualde lætus
 42. Feres autem calathos, pauci uerò te admirabun-
 tur.*

*Interdum uerò alia Iouis mens ægida habentis,
 Difficile uerò hominibus mortalibus cognoscere.
 Si uero serò araueris hoc sanè tibi remedium
 fit*

*Quando cuculus cuculat quercus in folijs,
 Primum, & delectat mortales super uniuersam
 terram.*

*Tunc Iupiter pluit tertio die, neq. desinit.
 Neq. sanè excedens bouis ungulam, neq. deficiens.
 Sic sanè serotina aratio priori arationi æquiualeat,*

In

In animo uerò tuo recte omnia obserua, neque te la-
teat,

Neq, uer exoriens canum, neq, tempestiua pluuia,
Præterit æneam sedem, & tepidam confabulationem
Tempore hyemali, quando frigus uiros uehemens
Retinet, tunc sanè impiger uir magnam domum au-
get.

Ne te malæ hyemis desperatio opprimat
Cum paupertate, macra uerò pinguem pedem manu
premas.

Multa uerò otiosus uir uanam ob spem expectans,
Indigens uictus, mala uolutat animo.
Spes uerò non bona indignum uirum fert,
Sedentem in taberna, cui non uictus sufficiens sit.
Ostende uerò famulis, æstate adhuc media existen-
te.

Non semper æstas erit, parate nidos.
Mensem uerò Ianuarium, malos dies, bonos excori-
antes omnes,

Hunc uitato, & glacies, quæ super terram,
Spirante Borea, ualde molestæ existunt.
Qui & per Thraciã equorũ altricem, spaciofo mari,
Inspirans, concutit, remugit uerò terra & sylua, 43
Multas uerò quercus alticomas, abietesq, crassas
Montis in uallibus deijcit, terræ almæ
Irruens, & omnis reboat tunc ingens sylua.

*Ferae uero horrent, caudas uerò sub pudenda ponūt,
Quarum & uellere tergo densum est, sed tamen et
hos*

*Frigidus existens perflat, hirsuto pectore quantum-
uis existentes.*

*Quin etiam per pellem bouis penetrat, neq, ipsum su-
stinet*

*Etiamq, per capram perflat uillosam, greges ouium
minimè,*

Eo quod annui uilli eorum, non perflat,

Vis uenti Boreae. incuruum uero senem efficit.

Et per uirginem tenero corpore non perflat,

Quae intra domum, charam apud matrem permanet

Nondum opera experta aureae ueneris.

Beneq, lota tenerum corpus, & pingui oleo

Vincta, noctu cubat intra domum,

*Tempore hyemali. quando exossus polypus suum pe-
dem arrodit,*

In frigida domo, & in domicilijs molestis.

Non enim ei sol ostendit pabulum ut inuadat,

Sed super nigrorum hominum populumq, urbemq,

Voluitur, tardius uero uniuersis Graecis lucet.

Et tunc sanè cornigeræ & non cornutæ syluicubæ,

*Lugubriter dentibus stridentes per quercetum uallo-
sum*

Fugiunt & omnibus in animo hoc curæ est.

Sibi

*Sibi tegmina inquirentes, densa latibula incolunt,
Et speluncam saxosam. tunc sanè tripedi homini si- 44.
miles,
Cuius dorsum fractum est, caput uero ad pauimen-
tum spectat,
Huic similes, discurrunt euitantes niuem albam.
Et tunc indue munimentum corporis, ut tibi praci-
pio,
Chlœnamq, mollem, & talarem tunicam.
Stamine uerò raro multam tramam intexe.
Hanc indue ut tibi capilli non tremant,
Neq, erecti horreant leuati per corpus.
Circum uero pedibus perones bouis fortiter mactati
Aptos ligato, uillis intus obstruens.
Primogenitorum uero hœdorum, quãdo frigus tem-
pestiuum uenerit,
Pelles consuito neruo bouis. ut super humerum,
Pluuiæ arceas teporem. caput uero super
Pileum habeto elaboratũ, ut aures non madescat.
Frigida enim aurora est Borea incidente.
Matutinus uero, super terram à cœlo stelligeri,
Aer frugifer, extensus est beatorum super opera.
Qui haustus fluminibus à perennibus
Altè super terram leuatus uenti turbine.
Interdum quidem pluit ad uesperam, interdum stat
Densas Thracio Borea nubes agitante.*

*Hunc praeueniens, operibus perfectis, domum redi-
to,*

*Ne quando te è cœlo atra nubes circumtegat,
Corpusq̃ madidum faciat, uestesq̃ humectet.
Sed fugiro. mensis enim sauisſimus iſte
Hybernus, difficilis ouibus, moleſtus uerò homini-
bus.*

*Tunc dimidium bobus, uiro uerò plus adſit
45. Cibi, longæ enim ualidæ noctes ſunt,
Hæc cuſtodians perfectum in annum,
Æquato noctesq̃ & dies. donec ruruſus
Terra omnium mater fructum omnigenum produ-
cat.*

*Quando uerò ſexaginta, poſt uerſiones Solis,
Hyberuus perfecerit Iupiter dies. tunc ſanè ſtella
Arcturus, relinquens ſacrum fluxum Oceani
Primum totus lucens, exoritur ueſpertinus.
Poſt hunc mane lugens Pandionis prorumpit hi-
rundo*

*Ad lucem hominibus, uere recens ineunte.
Hanc praeueniens, uites incidito. ſic enim melius.
Sed quando domi porta à terra arbores conſcende-
rit*

*Pleiades fugiens, tunc ſanè foſſio non amplius uiti-
um,
Sed & falces acutito, & famulos excitato.*

Fuge

*Fuge uerò umbrosas tabernas, & ad aurorã lectum,
Tempore messis, quando & Sol corpus exiccat.
Tunc festina, & domum fructum congrega.
Mane surgens, ut tibi uictus sufficiens sit
Nam aurora operis tertiam sortitur partem.
Aurora tibi promouet quidem iter, promouet uerò
& opus.*

*Aurora, quæ cum apparuerit multos ingredi fecit
uiam*

*Homines, multis uerò iuga bobus iniicit.
Quando uerò & carduus floret, & canora cicada
Arbori insidens stridulum effundit cantum
Crebro sub alis æstatis laboriosæ tempore,
Tunc pinguißimæ & capræ, & uinum optimum 46.
Lasciuissimæ uerò mulieres, debilißimi uerò uiri
Sunt, nam caput & genua Sirius exiccat,
Siccum uerò corpus ab æstu. uerum tunc iam
Sit petricosa & umbra, & Biblinum uinum,
Mazaq, lactaria siue colostrum, lacq, caprarum non
amplius lactantium.
Et bouis arboriuoræ caro, nondum enixæ,
Primogenitorum & hædorū. præterea uerò nigrum
bibito uinum,
In umbra sedens, saturatum cor edulio,
Contra leniter spirantem uentum uertens faciem,*

Fontemq, semper fluentem & deorsum fluētem, qui
illimis sit,

Tertiam partem aquæ infundito, quartam uerò im-
mittito uini.

Famulis uero impera, Cereris sacrum munus
Vertere, quando sanè primum apparuerit robur Ori-
onis,

Loco in uentoso, & bene planata in area.

Mensura uero diligenter recondito in uasis. Cæterū
postquam sane

Omnem uictum deposueris aptum intra domum,
Seruum domo carentem conducere, & sine liberis
ancillam

Inquirere iubeo. difficilis liberos habens ministra.

Et canem dentibus asperum nutrito (ne parcas ci-
bo)

Ne forte tibi interdum dormiens uir opes auferat.

Fœnum uero importato & paleas, ut tibi sit

Bobus & mulis annuum pabulum. Cæterum deinde

Famulos refocilla chara genua, et binos boues solue.

Quando sane Orion & Sirius in medium uenerit
Cælum, Arcturum uero inspexerit roseis digitis præ-
dita Aurora,

47. O Persa tunc omnes decerpe domum uuas,

Exponito uero Soli decem dies & decem noctes,

Quinq, uero adumbrato, sexto uero in uasa haurito,

Dona

*Dona Bacchi letitiæ datoris. Cæterum postquã sanè
Pleiadesq; Hyadesq; & robur Orionis
Occiderint, tunc deinde arationis memor sis
Tempestiuæ. Annus uero per terram aptus sit.*

*Si uero te navigationis periculosa desiderium cœ
perit,*

*Quando sanè Pleiades uim ualidam Orionis
Fugientes occidunt in cœruleum pontum,
Tunc sanè uariorum uentorum strident flabra
Et tunc nō amplius naues contineto in nigro ponto,
Terram uero laborare memor, ut te iubeo.*

*Nauem uero ad continentem subducito, munitoq; la
pidibus*

*Vndiq; ut prohibeāt uentorū uim humidè flantium,
Sentinam exhauriens, ut non putrefaciat Iouis im
ber.*

*Instrumenta uero apta omnia tua repone in domo,
Concinne aptans nauis alas marinagæ
Clauum uero bene fabricatū super fumum suspende,
Ipse uero tempestiuam expecta navigationem donec
uenerit,*

*Et tunc nauem uelocem in mare trahito. in uerò &
onus*

*Amplum reponito, ut domum lucrum reportes.
Quemadmodum meusq; pater, & tuus, ualde stolidus
Persa,*

Nauigabat nauibus, uictus indigus boni.

Qui olim & huc uenit, magnum mare emensus,

Cuma Æolide relictâ, in naui nigra.

48. *Non reditus fugiens, neq; diuitias & facultates,
Sed malam paupertatem quam Iupiter hominibus
tribuit.*

Habitauit uerò prope Heliconem, misero in uico

Ascra. hyeme mala, æstate molesta, nunquam bona.

Tu uerò ô Persa operum memor esto

*Tempestiuorum omnium, de nauigatione uerò ma-
ximè.*

*Nauem paruum laudato, magnæ uerò onera impo-
nito.*

Maius quidem onus, maius uerò ad lucrum lucrum

Ërit, si modo uenti malos arceant flatus.

Quando ad mercaturam uerteris stultum animum,

*Velis uerò & debita effugere, & famem iniuncun-
dam,*

Ostendam uerò tibi modum multifoni maris,

Etsi nunquam nauigationis peritus, neq; uacuum,

*(Nunquam enim naui prouectus sum per spatiosum
mare,*

Nisi in Eubæam ex Aulide ubi olim Græci

*Expectantes tempestatem, copiosum congregarunt
exercitum*

Græcia è sacra ad Troiã pulchras mulieres habentē,

Vbi

*Vbi ego ad certamina prudentis Amphidamantis
Chalcidemq; traieci, promulgata uerò multa
Præmia proposuerunt filij magnanimi, ibi me asse-
ro*

*Carminē uictorem, deportasse tripodem auritum,
Quem ego Musis Heliconi adibus suspēdi, dedicaui.
Ibi me primum argutum aggredi fecerunt cantum
Tantum sanè nauium expertus sum multos clauos
habentium)*

*Sed & sic dico Iouis mentem à capra nutriti,
Musæ enim me docuerunt diuinum carmen canere. 49.
Dies quinquaginta post uersiones Solis,
Ad finem uenientem æstatis laborioso tempore.
Tempestiua est mortalibus nauigatio, neq; nauem
Frigeris, neq; homines perdiderit mare,
Si non prouidus Neptunus terræ motor,
Aut Iupiter immortalium rex uelit perdere.
In his enim finis est pariter bonorumq; malorumq;
Tunc uerò faciles auræ, & mare innocuum,
Tranquillum. tunc nauem uelocem, uentis fretus,
Trabito in mare, onus uerò bene omne ponito.
Festina uerò quam celerrime iterum domum redire.
Neque uerò expectato uinumq; nouum, & autumnā
lem imbrem,
Et hyemem accedentem, Noti q; molestos flatus,
Qui concitat mare, secutus cælestem imbrem*

Multum autumnalem, difficileq; mare reddit.

Alia uero uerna est nauigatio hominibus.

Quando sanè primum, quantum ingressa cornix

Vestigium fecit, tamen folia homini appareant

In ficu summa, tum peruium est mare.

Vernalis uero hæc est nauigatio. nō ipsam ego sanè

Commendo, non enim meo animo grata est,

Rapax, difficulter effugies malum. attamen & ea

Homines faciunt, stulticia mentis,

Pecuniæ enim anima est miseris mortalibus.

Miserum uero est mori in fluctibus. sed te iubeo

Considerare hæc omnia in animo, ut te doceo.

50. *Neq; intra naues omnem substantiam cauas impone.*

Sed plura relinque, pauciora uero imposito

Miserum enim, maris in fluctibus periculum subire

Miserum etiam, si super currum prægrande onus im-
ponens

Axem fregeris, onera uero intereant.

Modum seruato. opportunitas uero in omnibus opti-
ma.

Tempestiuè uero uxorem tuam ad domum ducito,

Neq; triginta annis ualde multum deficiens,

Neq; adiiciens ualde multum. nuptiæ enim tempesti-
uè hæc.

Mulier uero quarto supra decimum pubescat, quin-
to uero nubat.

Virginem

*Virginem uerò ducito, ut mores honestos doceas.
Hanc potissimum ducito, quæ te propè habitat.
Omnia ualde circumspiciens, ne uicinis ludibria du-
cas.*

*Neq, enim muliere uir possidet melius
Bona. rursus uerò mala, non durius quicquam,
Comessatrice, quæ uirum etiam fortem existentem,
Vrit absq, face, & crudæ senectæ tradit.
Bene uerò aspectum immortalium Deorum obser-
uato.*

*Neq, fratri æqualem facito amicum.
Quod si feceris, ne ipsum prior malo afficias,
Neq, mentiaris linguæ gratiam. quod si incæperis,
Aut uerbum locutus iniucundum, aut faciens,
Bis tamen puniri memineris. Quod si rursus
Redeat ad amicitiam, pœnam uerò uelit præbere,
Suscipito. (Miser enim uir, amicum aliàs alium
Facit) te uerò ne quid animo redarguat uultus.
Ne uerò multorum hospes, ne' ue nullius hospes uo- 51.
ceris.*

*Neq, malorum socius, neq, bonorum conuitiator.
Nunquam perniciosam paupertatem animum cor-
rumpentem homini
Sustineas exprobrare, beatorum donum semper exi-
stentium.
Linguæ certè thesaurus inter homines optimus,*

Parce, plurima uerò gratia secundū modum euntis.
Si uerò malum dixeris, forsan & ipse maius audies.
Neq, publici conuiuij grauis accessor esto.
Ex publico maxima gratia, sumptusq, minimus.
Nunquam ab aurora Ioui libato nigrum uinum
Manibus illotis, neq, alijs Dijs.
Neq, enim illi exaudiunt, respiciunt uerò preces,
Neq, contra Solem uersus erectus meijto.
Ceterum postquā occiderit memor usq, ad Orientē.
Neq, in uia, neq, extra uiam eundo mingas,
Neq, denudatus (beatorum sanè noctes sunt)
Sedens uerò diuinus uir prudentia doctus,
Aut hic ad murum accedens bene septæ caulæ.
Neq, uerò pudenda semine inquinatus intra domū,
Focum iuxta reuelato, sed euitato.
Neq, ab informi sepulchro regressus,
Seminato progeniem, sed immortalium conuiuio.
Nunquam perennium fluuiorum pulchre fluentem
aquam
Pedibus transito, priusquam oraueris incuitus in pul
chra fluentia,
Manibus lotus amœna aqua lym-pida.
Qui fluuiū transierit, prauitate uerò manus illotus,
Huic dij succensent, & dolores dant in posterum.
§2. *Ne uerò à quintuplici ramo Deorum in conuiuio ce*
lebri,

Siccum

Siccum à uiridi secato candenti ferro.

*Nunquam patinam libatoriam pone craterem super
Bibentium, perniciosum enim in eo fatum situm est.*

Neq, domum faciens, impolitam relinquo.

Ne fortè insidens crocitet garrula cornix.

Neq, à pedatis ollis nondum initiatis rapiens

Edito, neq, lauato, nam & in his inest pœna.

*Nec super immobilia sedere facito (nō enim bonum
est)*

*Puerum duodecim annorum, quoniam uirum imbel-
lem reddit.*

Neq, duodecim mensium, æquale & hoc existit.

Neq, muliebri balneo corpus abluito

Vir, grauis enim ad tempus est & in hoc

Pœna, neq, ad sacrificia intensa incidens,

Reprehende arcana. Deus nam & hæc indignè fert.

Nunquam in ostijs fluuiorum in mare fluentium,

Neq, in fontium meijto, ualde enim euitato.

Neq, cacato, hoc enim nequaquam melius est.

Sic facito, grauem uerò mortaliū euitato famam.

Fama enim mala est, leuis quidem leuatu

*Facilis ualdè, difficilis uerò portatu, molesta uerò
depositu.*

Fama uerò nulla omnino perit, quam quidem multi

Populi diuulgant, Dea enim est & ipsa.

53. **D**IES uerò è Ioue custodiens bene secundum
sortem
Præcipe famulis, tredecimam mensis optimam
Et opera inspicienda, atq; dimensum diuidendum,
Quando utique ueritatem populi iudicantes admini-
strant.
Hæ enim dies sunt Ioue à prudente.
Primum nouilunium, quartaq; & septima dies sa-
cra.
Hæc enim Apollinem aureum ensẽ gestantem ge-
nuit Latona.
Octauaq; nonaq; ambæ quidem dies mensis
Excellentẽ crescentis, mortalia opera ad curan-
dum.
Undecima uerò duodecimaq; ambæ quidem bonæ:
Hæc quidem, ouibus tondendis, illa uerò letis frugi-
bus metendis.
Duodecima uero undecima ualde melior.
Hæc enim net filã in aere pendens aranea
Die expleta, quando & formica prudens cumulum
colligit.
Hæc uerò telam statuat mulier, proponatq; opus
Mensis uerò ineuntis tredecimam euitato,
Sementẽ incipere, plantis uerò inferendis optima est.
Sexta

*Sexta uerò media ualde incommoda est plantis,
 Viriparaq; bona, puellæ uerò non utilis est,
 Neq; gignenda primum, neq; nuptijs tradenda.
 Nec prima quidem sexta puellæ gignenda
 Apta, sed hædis castrandis, & gregibus ouium, 54.
 Stabuloq; circumsepiendo ouili mansueta dies.
 Bona uerò uiripara, amat uerò conuicia loqui,
 Mendaciaq;, blandosq; sermones, & occulta collo-
 quia.*

*Mensis uerò octaua caprum, & bouem mugientem
 Castrato, mulos uerò duodecima patientes laboris.
 Vicesima uerò in magna plena die prudentē uirum
 Generato: ualde enim animo prudens est.
 Bona uerò uiripara decima, puellæ uero & quarta
 Media. hac uero & oues, & curuantes pedes tortiles
 boues.*

*Et canem asperis dentibus, & mulos laboriosos
 Cicurato sub manum ponens. cautus esto uero animo
 Quartam ut euites desinentisq; & inchoantis,
 Doloribus animum excruciare, ualde enim perfecta
 dies.*

*In quarta uerò mensis ducito ad domum uxorem,
 Obseruans auguria, quæ ad rem hanc optima sunt.
 Quintas uero euitato, nam et difficiles & duræ sunt.
 In quinta enim aiunt furias circumire (periuris.
 Periurium ulciscetes, quod contentio peperit malū*

Media uerò septima Cereris sacrum munus,
 Valde bene inspiciens bene æquata in area
 Ventilato. & lignicida secato cubicularia ligna,
 Naualiaq; ligna multa, quæ & apta nauibus sunt.
 Quarta uerò incipito naues compingere exiles
 Nona autem media pomeridiana melior dies.
 Prima uerò nona omnino innoxia hominibus,
 §5. Bona quidem est, & ad plantandū & ad gignendū
 Viroq; & mulieri, & nunquam ualde mala dies.
 Pauci uerò rursus sciunt terciā nonā mensis optimā,
 Et aperire dolium, & sub iugum collum ponere
 Bobus & mulis & equis uelocibus.
 Nauem multa transtra habentē uelocem in nigrum
 mare
 Trahito. pauci uerò & uera sciunt.
 Quarta uerò aperi doliū (præ omnibus sacra dies est)
 Media. pauci uerò rursus possē uigesimam mensis optimam
 Aurora existente, Pomeridiana uerò est deterior.
 Hæ quidē dies sunt terrestribus magna cōmoditas.
 Aliæ uerò ancipites, sine sorte, nihil conferentes,
 Alius uerò aliam laudat, pauci uerò sciunt.
 Interdum nouerca est dies, interdum mater.
 Harum beatusq; & felix, qui ista omnia
 Sciens, laborat inculpabilis immortalibus,
 Auguria obseruans, & transgressiones euitans.

IN HESIODI

OPERA ET DIES E-

NARRATIONES PHI-

LIPPI MELANCTHONIS.

CONTINET inuocationem, quæ cum 23.
laude Iouis coniuncta est. Precatur enim Musas ut Iouem celebrent, ne statim in initio parum religiosè Iouem compellare uideretur. Postea, tanquam placatum iam laudibus Musarum & ipsum inuocat, precaturq̃, ut respiciat res humanas, & det mentem meliorem fratri. Et familiare est poetis inuocationi Encomiũ adijcere, quem admodum Verg:

Tuq̃, adeo quem mox quem sit habitura Deorũ.

Musæ à Græco uerbo Μοῦσαι dictæ sunt, quod propriè inquirere est, dichten. Deinde per prosopopeiam Deam quandam significat,

Θεῶν] nota est aduerbiorum de loco.

Δί᾽] expletiva est.

Τῶν τεύχεσσι] Id est celebrantes, est actiua significationis, quanquàm aliqui neutraliter exponat, quæ estis celebres, aut inclytæ. Græci uerò actiue exponunt. Vtitur Hesiodus & alibi in Theogonia, & Homer. in Hymnis.

Οὐτε δὲ βεβροῖ.] Repetitio est, constans distributione rhetorica. Enumerat enim pias quasdam sententias de Deo, quæ præterquam quod natura insitæ sunt sanis hominibus, tamen poetæ retinuerunt honestos ueterum sermones, quos dubio procul, à filiis Noe & alijs patribus acceperunt, licet religionem & mores non item seruauerint. Et constat Hesiodum ex uetustissimis fuisse, quo tempore nondum à Philosophis hæ Patrum sententiæ fuerant deprauatæ. Iam quid de Deo potuit sanctius dici, quàm quod hoc loco dictum est ab Hesiodo? etiam si uim religionis non nouerat. Sic enim & nos in Cantico: Deposuit potentes de sede, & exaltauit humiles. Et Æsopus, cū rogaretur quid ageret Deus. Sublimes, inquit, detru dit, & humiles eleuat. Atq; hoc Deo proprium est, neq; enim potest pati superbos φαρταίεσθαι et omnia præ libidine agere.

Εὐνῆ] aduerbium ab ἐκὼν uolens.

Φατός ἢ ῥητός.] differunt perinde ut Latinis lo quor & dico. Est enim φατός de quo magna fama est.

Πα est scandendum pro πέλα. Nā breuis absorbet longam. Sic dixit Virgilius aluaria pro aluearia.

Αἰζῆλον] eum uocat qui dignus est æmulatione atq; imitatione.

Καρφεῖ] Elegans metaphora est in hoc uerbo, quod

quod ξηραίνει, id est, deficcat significat, & κάρφθ, siccum, arefactum, & fissum lignū, ein span. Hac uoce poeta subitam ruinam elatae mentis indicat.

Ζεὺς ὑψιβρεμέτης κλύει.] Αποσποφὴ est ad Io uē, qua precatur, ut se iuuēt in Perse docendo. Sunt enim duae preces in hoc exordio, quarum prior ad Musas, posterior ad Iouem instituta est.

Θέμισες.] praecepta sunt de moribus.

Εγὼ δ' ἐκ Πέρση.] Propositio est. Ego Persæ consulam optima. Iam τῶν potentialis particula ad μυθήσάμην referenda est, quasi dicat. Tum uera dixero fratri meo, ubi tu leges gubernaueris Iuppiter, & adfueris mihi praescribenti praecepta de moribus.

Ετήτυμα.] pro ἔτυμα posuit, certa. significat enim ἔτυμον certum quiddam, inde ἔτυμολογία, quae docet quid quæuis uox certò significet.

Οὐκ ἄρα μὲνον ἔλω.] Narratio. Orditur à generali sententia ad specialem per distributionem, & commemorat duplicem esse rationem rei familiaris augēdæ, alteram honestam, cū labore, industria & diligentia rem facimus: alteram turpem, cū per iniuriam & scelus cumulantur opes. Et quia in omni oratione ex aliqua occasione, ex factō aliquo, narrationes trahuntur, Hesiodo etiam occasionem praebuere fratris iniuriæ. Itaq, à litibus orditur. Sed

ut gratiorem faciat orationem, non dicit simpliciter alios per iniuriam ac lites querere pecuniā, alios industria ac labore, sed nomen litis transtulit etiā per metaphoram ad honestam artem, & duplicem contentionem esse dicit, alteram uituperandā, alteram dignā laude, ubi aliquis contendat cū alijs industria.

Hæc Paronomasia multò uenustiorē orationem facit. Sæpe enim ad uicinas uirtutes nomina uitiorū transferimus, aut è contra, ut cū pro sordido frugalem dicimus, pro prodigo liberalem, &c. Submonet aut hoc poeta nos in omni generis laboris, non tantū aliorum exemplis accendi, sed etiam iuuari: Ideoq; hanc contentionem tantopere probat. Quia si solus aliquid agas, erit infelix labor, frequentia aut iuuat. Sicut si quis solus pingat, nunquam efficere tantum poterit, quantum efficeret, si aliorum exemplis adiuuaretur. Inde nata sunt ista, *Vnus uir nullus uir.* Et illud apud Homerum *Iliad. x.*

Συῶτε δ' ὅ' ἐρρομύω, &c.

Et Cicero scribit discendo συζητῶν uel primas partes tenere, hoc est, habere aliquem qui cum conferas de quibus rebus uelis, & uersari in quadam frequentia discantium, ubi à multis de uarijs rebus admone ri possis. Sicut Ouidius ait de Ponto:

Scilicet ingenijs aliqua est concordia iunctis,
Et seruat studij fœdera quisq; sui.

Vit

*Vtq̄, meis numeris tua dat facundia neruos,
Sic redit à nobis in tua uerba nitor.*

Οὕτως τλώγε φιλεῖ βεγτός.] Sentit fato quodam concitari homines ad hoc genus contentionum. Nemo enim est qui amat iniustitiam: licet & ratio reclamet, tamen sequimur. Viderunt nimirum prudentes uiri quid esset in natura hominis. Quare et Plato recte iudicauit, cum ait, rationem aurigam esse, equos esse affectus qui & currum & aurigam rapiunt.

Νύξ ἐρεβεννή.] Per noctē incomprehensibilem quandam æternitatem rerum intelligit.

Ἀπάλαμνον.] inertem significat, quasi dicas sine manu, aut qui manus nulli operi admouet. παλάμη enim manum & opus ipsum apud Græcos significat.

Ω Πέρση σύ δε ταῦτα τρώ.] Subiecit exhortationem. Ergo tu amplectere contentionem honestiorem, non illam turpem. Est uerò magna simplicitas, magna suauitas huius loci, & sic finis est honestæ cōtentionis, nunc turpem describit. Et quia malum contentionis: genus est, et turpe alteri inuidere, omnibus modis fugiendum esse monet, addita dehortatione, ne in mentem quidem ueniat fratri uelle in foro rixari, & malis artibus ditescere. Ratio est quòd infelicitèr uersatur circa contentiones forenses, cui singulis temporibus sui prouentus non adfuerint. nam hoc ὠπαῖος significat.

Τὴν κεκορεσάμεν & ρείκασα.] *Concessio Ironica est.* Quando ditatus es & abundas iam re familiari, nec animus à malo reuocari potest, age per me licebit litiges quàm diu uoles. Et quanquam melius est litigare quàm rapere, tamen tecum litigare nō poteris, cū de meo nihil amplius rapere possis, & res iam sit transacta.

Αἴτ' ἐν Δί & εἰσὶν δέισαι.] *Ita enim scripserunt sapientes uiri, esse animis nostris innatam rationem æqui & boni.*

Δωροφάγους.] *Doniuoros. elegans epitheton est.* Vocat autem reges præfectos singularum urbium, quemadmodum & Homerus. Quod autem munera faciliè quæuis expugnent, etiam Ouidius sensisse uidetur, dum ait:

Munera crede mihi placāt hominesq̃ Deosq̃,
Placatur donis Iuppiter ipse datus.

Νήπιοι ἔδδ' ἴσασιν ὅσῳ πλεόν ἡμῶν παντὸς.] *Epiphonema est superioris sententiæ. Nam cum reprehendisset fratris auaritiam & rapacitatem, adiicit exclamationem, O stultos mortales, qui nesciunt satius esse modicas facultates iure partas habere, quàm magnas opes scelere & iniurijs quæstas. Et generaliter mediocritatem nobis commendauit hoc Epiphonemate. Solet autem Hesiodus apologis, ænigmatibus, allegorijs, & huiusmodi alijs figuris præ reliquis*

liquis poetis libenter uti, quia figuratè dicta acrius feriunt aures atque animum. Ideo & hic figurate mediocritatem laudat, cum ait: Dimidium plus esse toto, cum nihil aliud, authore Platone in Gorgia, & in lib. de Repub. dicere uelit, quàm mediocritatem conseruandam esse. Vt, si quis dicat: Satiùs esse dimidio cibi uti, quàm immodico cibo onerare stomachũ. Sic satiùs est dimidium facultatum habere, quàm ingentes opes, quæ sine periculo retineri nõ possunt. Sic in moribus satiùs est esse cunctantiorẽ & timidiorẽ, quàm esse supra modum audacem. Ad hunc modum de mediocritate præcipit & Horatius,

Est modus in rebus sunt certi deniq; fines,
Quos ultra citraq; nequit consistere rectum.

Sic Hesiodus hoc loco totum uocat id quod est superuacaneum & superfluum, dimidium uocat mediocritatem. Et hanc quidem sententiam confirmat etiam sequens uersus qui planè æconomicus est. Monet enim modicis facultatibus scienter & cū ratione quædam utendum esse. Ita futurum esse, ut in angusta re familiari commodius uiuas, quàm alij in magnis opibus, quorum pleriq; sunt obærat, aut sordidi, denique qui suis fortunis ipsi minime omnium fruuntur. Itaq; & Vergilius ait:

— Laudato ingentia rura,
Exiguum colito, —

Et de quodam tenui sene, qui tamen diligenter colebat suum hortulum, ait: Regum æquabat opes animis. Sed hoc Hesiodi præceptum latè patet, Paruas & humiles res præstare magnis. Sic præstat uita trāquilla priuatorum regum uitæ, sicut ille dicit:

Gaudentem paruisq; sodalibus, & lare certo. Sæpe contemptæ res plus utilitatis adferunt, quàm ea quæ plurimi fiunt, ut Grammatica.

Εν μάλαχῃ.] Numerant Maluam inter saluberrimas herbas, et inter eas quæ principatum in medicina ueteri habuerunt: facit enim aluum bonam, et utiliter humectat. Plin. ait, aduersus omnes morbos præsidium esse, si quis quotidie dimidium Cyathum ex ea sorbeat. A molliendo nomen habet, pappel. Asphodelo in cibis usi sunt et ueteres cū uicis, sed nūc tantum eius in medicina usus est, ad scabiem cū primis utilis. Latini albucū & hastulam uocant, gold wurtzel. Gellius sese hic præter rem torquer.

Κρῦψαντες γὰρ ἔχουσι θεοὶ βίον ἀνθρώποισι.] Priusquam tradat præcepta, longam narrationem hic inseruit, in qua causam exponit, cur difficilius sit uiētū parare hoc tempore quàm antea. Et longā quandam fabulam fingit, Iouē iratū misisse in terras Pandoram, quæ tum id mali, tum omnes alias ærumnas secum attulerit. Est autem Pandora uoluptas. Luxuria enim multis reb., opus habet, augetq; quotidie sumptus.

sumptus. Neq, id modò adfert incommodi, sed etiam
omnis generis morbos gignit. Sicut Horatius ait:

— Vides ut pallidus omnis

Cæna desurgat dubia cum corpus onustum, &c.

M. Cicero in 5. lib. Tuscul. quæstio. docet, Promethea magnum quendam uirū fuisse, in sapientiæ studio uersatum, item abditas & arcanas res in natura hominibus ostendisse. Hinc intelligi fabula potest, Io uem iratum ignem abdidisse. Veritas enim latet, seu ut scribit Cic. Democritum dixisse, penitus abstrusa est in natura. Sed cū ostendisset Prometheus hominibus recta & honesta, tamen misit Iuppiter Pandorā, hoc est, uoluptatem, quæ non sinit nos recta, etiā quæ iam cognouimus, sequi. Vt apud Ouid. in Medea:

— Video meliora proboq,

Deteriora sequor. —

Nomen Prometheus significat deliberantē ante factum. Epimetheus deliberantem post factum. Itaque Prometheus uetat recipere uoluptatē, hoc est, uel sapiens aliquis monitor, uel ipsa ratio. Epimetheus uero, hoc est, stultus, seu sensus non auscultans rationi, non obtemperat monitis, itaq, noxiam uoluptatē incautus recipit, sed serò recepisse pœnitet. Est enim euentus stultorum magister. Et quemadmodum ictus piscator sapit, sic nos serò uidemus, quantum mali nobis attulerint uoluptates. Sicut & Horatius monet.

Sperne uoluptates, nocet emptā dolore uoluptas. Est autē & forma narrationis obseruanda, quæ quidē & fusior est, & ualde molles uersiculos habet, ordine exponens, primum, Promethea ignem furatum esse. Deinde Pandoram factam, & in eo opificio longius commoratur. Tertio missam esse Pandoram in has sedes. Quarto receptam ab Epimetheo. Quinto numerat mala quæ secum attulit. Porro, ut hoc quoq; obiter admoneam, non est semper in fabulis ratio quærenda, sed satis sit aliquousq; deprehendisse quid significare Poeta uoluerit. Nam sicut in pictura rationes non semper sunt quærendæ cur arbo rem sic pinxerit, cum aliquis montem pingere potuerit. Ita nec in expositionibus fabularum ad amussim omnia sunt rimanda. Quod autem spes remansit in pixide significat neminem tam desperatis rebus esse, quin aliquando speret. Vnde etiam prouerbiū, Aegroto dum uiuit spes est. Nam quantumuis sint dura res, tamen spe leuatur animus. Vnde homines nati durum genus. Nam nulla est bestia quæ tantum perpetiatur quantum homo. Euripides uenustissime dixit, οἷς ἐὼν καὶ ἐλπίς ἐστί, id est, ferendum & sperandum.

Πνιδίως γὰρ κεν.] Ad mores communes pertinet hoc, & respicit illuc quod uulgo dici solet. Quondam facile uictus parabatur, olim erant modesti.

Nam

Nam credo poetam uoluisse significare cupiditatib.
& uitijis difficiliorem uiuendi rationem factam esse.

Αγκυλομήτης.] qui uaser & astutus est, quod a 25.
stuti obliqua consilia inueniant, & non meditentur
uulgari ratione. ἀγκυλον enim quod curuum & obli-
quum est significat.

Εὖν κακὸν ἀμφοτραπῶντες.] Ita ferè nobiscum
agitur, atque ea est conditio rerum humanarum. O-
mnes errore tenemur atq; illo delectamur. Ita sumus
stulti, ut illæ ipsæ cupiditates quæ omnis generis ma-
la secum trahunt, nos delectent.

Ἡραψον δ' ἐκέλευσε.] Distributio est, ut oratio
fiat copiosior, enumerat enim quomodo Pandora sit
condita, & quomodo singuli Dij in hanc mulierem
aliquid contrulerint. Et significat poeta non unum es-
se genus uoluptatis, quemadmodum ille ait: Nemo
repente fuit turpissimus, Accipient te paulatim.

Πόθον.] desyderium uehemens, id est, ut ametur
uehementer.

Γυοκόεσις.] Ad satietatē usq; arrodentes mem-
bra, deducunt à γῦον & κόρε. Poterit autem hic
locus copiae exemplo esse cum sit simplex quædam u-
bertas in hoc carmine, & oratio per gradus quosdam
ascendat.

Ερμείνυ λῶωγε.] Mercurium finxerunt nun-
tium Deorum, quod eius motus sit maxime admira-

bilis, & quod eius uaria ratio sit in genituris.

Εν δ' ἐθέμῳ κωέον τε νόον.] *Impudentiam intelligit. Sic enim uidetur in hominibus coopertis & obrutis uoluptatib. quos nihil pudet. Nulla sunt flagitia tanta quæ non impune ipsis licere arbitrantur. Neminem metuunt, neq. Deos neq. homines, non fas non pietatem ullam curant. Leges uerò, ad quas omnes ex æquo uiuere par est, nō pluris faciunt quàm muscam elephantus Indicus. In summa, caninam impudentiam retinent, nec ullam honestatem spectant. Hanc impudentiam apud Homer. in primo Iliad. exprobrat Agamemnoni Achilles dum ait:*

Οἶνοβαρές, κυνὸς ὄμμετ' ἔχων, κραδίην δ' ἐλάφοιο
26. Καὶ πότνια Πείθω.] *Eloquentiæ Dea est, quā Græci peculiari tēplo & ceremonijs colebant. Hora.*

Et bene nummatum decorat Suadela Venusq.

Δῶρον ἐδώρησάν πῃ μ' ἀνδράσιν ἀλφῆσῃσιν.] *Αλφῆσας, indagatores exponūt, sed id accipiendum est in malam partem pro curiosis, quia sic sunt hominum ingenia, ut præsentia fastidiant, cupiant & adfectent alia. Sicut & pisces ἀλφῆσας uocant, quia statim adnat are solent, si quid abieceris in piscinam. Porro grauissime ista curiositas reprehenditur apud Horatium Epist. lib. 1.*

*Optat ephippia bos piger, optat arare caballus.
Et apud Martialem:*

Quod

Quod sis esse uelis nihilq; malis.

Αὐτὰρ ἐπεὶ Δόλον αἰπιὺν ἀμήχανον.] *Mitatur iam Pandora ad Epimetheum & recipitur. Sunt enim affectus nostri inexpugnabiles, ita ut iure illum possis fortem uirum uocare, qui uoluptatem superet. An non uidemus maxima bella propter priuatos affectus nasci? Vt de tot morborum generib. interim sileam, quos latenter interdum & noctu sua sponte dicit irrepere. Est autem elegans prosopopeia, qua fingit morbos obambulare tanquam animantia. Οὕτως ἔπινε.] Epiphonemate claudit sententiā. 27.*

Εἶδ' ἐθέλεις ἑτέρον τι ἔγωγε] *Posteaquam hunc locum absoluit, cur tota hominum uita nunc calamitosior sit, atq; olim fuit, ætates iam fingit. Neq; aliud hoc commento significat, quàm & naturam & mores subinde deteriores fieri. Sicut & Verg.*

— *Sic omnia fatis*

In peius ruere & retro sublapsa referri.

Porro, quia hanc descriptionem ætatum Latini poetæ imitati sunt, proderit hic obseruare, quomodo sententias Hesiodi expresserint. Nam ea collatio docebit nos, quomodo aut breues sententiæ copiosius illustrandæ sint, aut longiores sententiæ breuiter & significanter efferendæ. Hesiodus uno uersu dixit liberos uixisse, id Ouid. amplificauit ex causis, quia sine legibus, sine iudicijs recte uiuebant. Sic enim ait:

*Pœna metusq̃, aberant, nec uerba minantia fixo
Ære ligabantur, nec supplex turba timebat
Iudicis ora sui, sederant sine iudice tuti.*

Et Vergil. 7. Æneid.

*Saturni gentem haud uinclo nec legibus æquam
Sponte sua ueterisq̃, Dei, &c. —*

*Item quod ait Hesiodus terram ultro fructum pro-
duxisse copiosum, id quoq̃, pluribus uersibus ampli-
cauit Ouidius ex circumstantijs.*

*Ipsa quoq̃, immunis, raſtroq̃, intacta, nec ullis
Saucia uomeribus per ſe dabat omnia tellus.*

*Elegans metaphora eſt in uerbo ἐνκορυφόω. ſigni-
ficat enim κορυφόω accumulo, ἐνκορυφόω τὰquam
à ſummo uertice repeto, oben anheben.*

*Θαλίῃσι.] Εορταῖς exponunt. Vocant enim Θα-
λίας ſacras epulas ἀπὸ τῆ θαλλεῖν, id eſt florere. Eſt
autem non uulgare tranquillitatis & pacis Encomi-
um quod dicit in conuiujs delectatos fuiſſe ſine omni-
bus malis, & ſuauiſſe omnibus conuixiſſe.*

*Τοὶ μὲν δαίμονες εἰσὶ Διὸς.] Quidam dicunt
Homerum ita Deum factum, & diu uerſatum fuiſ-
ſe inter homines. Et recte Cic. 2. de leg. libro ſcripſit:
Cum omnium animi ſint immortales tum fortium
ac bonorum eſſe diuinos.*

28. *Η Θέρμς ἀνθρώποισι κατ' ἥθεα.] Veluti dicas
iuxta prouerbiū, νόμος καὶ χώρα, uel, ſicut conſue-
tum*

eum est singulis. Sunt enim alij aliarum gentium mores. Et ἡδεα, non mores tantū, sed loca etiam in quibus consueuimus significat, ut apud Homerū in fine Iliad. 2. & Iliad. 1. ubi de apro loquitur.

ἡ particula posita est ἀντὶ τῆς καθῶς.

Ζῆς Κεγρίδης ἐκρυψε.] Significat propter impietatem & neglectam religionem mortuos esse. Et securis hominibus timorem incutere debet, quod semper graues dederint pœnas impietatis, qui non solum irreuerenter de Deo senserunt, uerum etiam debito honore defraudarunt.

Ἐκ μελίσσῃ.] Fingit natos ex arboribus, ut significet duritiem & feritatem animorum, quia soboles imitatur naturam eorum à quibus procreata est, ut Vergil. testatur,

Sic canibus catulos similes, sic fratribus hædos. Ideo & Dido, cum Æneæ immanitatem tribueret, negat à Dijs ortum esse, sed ait:

— Duris genuit te in cautibus horrens

Caucasus, Hyrcanæq, admorūt ubera Tygres.

Οὐδέ τι σὶ τὸν ἰδιον.] Non ederunt frumentū, sed primi pecudes laniarunt, & carne uesti cœperūt, quod antea magnum nefas est creditum. Sic enim de boue aratore ait Varro. Ab hoc antiqui manus ita abstinere uoluerunt, ut capite sancierint si quis occidisset. Et apud Homerum, cum socij Vlyssis boues

Solis mactasse dicuntur, intelligi debent boues aratores, quos uiolare impietas erat.

Αλλ' ἀδάμαντ' ἔχον.] *Pulchra descriptio uirium corporis est, & uolebat significare mirabilem duritiem in illorum animis fuisse, quod à civilibus discordijs, quæ florentissimas Respublicas euertere solent, impias manus non cohibuerint.*

29. Αὐτὰρ ἐπεὶ καὶ τὸ.] *Iam ante dictum est hoc consilio ætatum differentias recenseri, ut describeret poeta quomodo uitia hominum aucta sint. Adiecit autem tertiæ ætati Heroicam ætatem quando Hercules, Iason & alij Argonautæ uixerunt, qui propterea Heroes & semidei dicebantur, quod naturæ communi hominum nonnihil præstabant. Et Aristoteles scite uocauit heroicam uirtutem, impetum quandam peculiarem in homine, supra communem hominum captum, sicut in Cicerone maior uis dicendi fuit quàm uulgus caperet. Et in Hectore maior fortitudo quàm in reliquum uulgus caderet.*

Πολεμός τε καὶ εἰρήνη.] *Apertissimum belli epitheton est. Nam si Ciceroni credimus, Iniquissima etiam pax iustissimo bello præferenda est.*

Τὰς μὲν ἐφ' ἑπταπύλῳ.] *Heroica ætas continet Argonautas, & res gestas ad Theben, & Troianam historiam. Posteriora tantum tempora recenset, Vide de Thebano argumento Statium in 12. libris.*

bris. Oedipus ille coniector & enigmatum solutor, ut est in *Andria* Terentij, duos filios habuit, Eteoclen & Polynicen, qui monomachia decertarunt de regno, cum iam Thebe erat obsessa. Cadmus uerò profectus ex Phœnicia, condidit primum has Thebas septem portarum in Bœotia. Septiportes dictæ ad differentiam Thebarum Ægyptiarum, quæ centiportes fuere.

Μήλα.] Pecudes, & postea synecdochicōs opes significant. οἰδιπρόδης. & αο. prima uox est, non patronymicum.

Εν μακάρεσσιν νήσοισι.] De fortunatis insulis uide Plinium libro sexto, capite trigesimo secundo, & Solinum in postremo capite. Sunt autem non procul à Mauritania.

Μηκέτ' ἔπειτ' ὠφελον ἐγὼ πῶμπλοισι.] Descriptio postremæ & ferreæ ætatis, quæ pessimis prædita moribus est, id quod poeta uoluit, cum ait:

Omne in præcipiti uitium stetit, utere uelis.

Maiores mores senes magis laudant, & recte quidem: nã semper degeneramus, & sic est in natura rerum, ut subinde omnia degenerent. Iam quoq; boni uiri queruntur de moribus adolescētiae, neq; pater filiis similis, neq; filij patrib. παῦροι γὰρ τοῖ παῖδες, &c. ut est apud Homerum. Neq; hoc tantum uidere est in natura rerum aut in moribus, sed in omnib. rebus.

Nam nemo negare potest olim Germanorum corpora fuisse robustiora ac proceriora multò quàm nunc sunt. Item semina à multis accepimus decreuisse, qui dicebant se pueris comperisse, multo maiora & meliora simul olim semina frumētorum & leguminum fuisse quàm nunc sunt. Itaq; non immerito conqueri Hesiodus uidetur, quòd in istam postremam aetatem & pessimos hominum mores inciderit. Et si istis melioribus quidem temporibus ad comparationem nostri seculi is rerum status fuit, in quam nos spem reseruati simus senescente iam mundo & ingrauescentibus hominum uitijis uidemus.

30. Καλεπὰς δὲ θεοὶ δώσουσι μερίμνας.] *A μεριμνάω est, quod curo, sollicitus sum significat, quem admodum est in Euāgelio: Nolite solliciti esse, quid dicatis coram principibus. Nam sollicitudo & angustia prohibent fidem. Et sollicitū esse, est incredulum esse. Addit tamen mitigationem & dicit, quòd ijs miscbuntur bona malis, quasi dicat: & rosa nonnunquam crescet inter spinas.*

Οὐδὲ ξεῖν & ξείνοδ' ὄκω.] *Eleganter hanc sententiam ad uerbum ferè expressit Ouidius cum ait:*

— Non hospes ab hospite tutus,

Non socer à genero, fratrum quoq; gratia rara est,

Quod autem in decalogo de honore parentibus exhibendo est, hoc totidem hic ferè uerbis retulit Hesiodus.

duſ. Neqꝫ dubium eſt illa ex ſermone Patrum accepta eſſe. Adde quòd lex naturæ ſit, honorare parentes. Eſt autem difficilius honorare parentes, id eſt, cedere illis, exiſtimare de illis omnia bona, obedire, &c. quã præſtare opes. Itaqꝫ & promiſſio addita eſt: *Ut ſis longæuus ſuper terram.* Athenis capitale fuit *τρεπνῆεια* non perſoluere parentibus. Incredibilis quoqꝫ amor atqꝫ pietas erga ſenes parentes & uolandi impotentes ineſt Ciconijs, ſolus homo uitiata natura uitio renutricandi officium aut nunquam, aut ægre præſtat.

Χειροδίνκας.] uiolentos uocat, & quibus ius eſt in manibus, breuiter, qui neqꝫ ius neqꝫ leges norunt. Cuiusmodi deſcripſit Ouidius,

Non metuunt leges, ſed cedit uiribus æquum,

Viſtaqꝫ pugnaci iura ſub enſe latent.

Υβειν poſuit pro *ὕβρις*, ſubſtantiuæ, pro adiect. quemadmodum & *Homerus* *ὕβειν αἰέεα* pro *ὕβρις* αἰέεα. Et *Latinis* poetis ſcelus pro ſceleſto admodum familiare eſt.

Ζῆλ & δ' αἰθρῶποισιν.] Hactenus deſcripſit in genere mores cuiusqꝫ propemodum ætatis. Itaqꝫ iam redit ad primam propoſitionem de libris, quas multa mala inter homines parere dicit. Poſteaquam uerò congerie quadam inuidiæ epitheta enumerauit, ſingit *Pudorem* & *Nemeſin* Deas reliquiſſe terras,

hoc est nec pudore bonos absterrere amplius à turpitudine, neq, improbos metu uindictæ. Nemesis enim indignationem significat, quæ ulciscitur malefacta flagitiosorū. Alioqui Nemesis Dea est quæ significat illam fortunæ speciem, quæ irascitur ijs, qui cum res affluunt, nimis inflantur et insolescunt, quos deinde punit & deijcit rursum. Aristoteles posuit inter uirtutes illum impetū animi generosi, qui dolet rebus male gestis. Et Græci omnes uirtutes Deas fecerunt. Ouidius uerò magis uidetur ex Arato locum de iustitia sumpsisse quàm ex Hesiodo, cum inquit: *Victa iacet pietas, &c.* Hos enim potissimum locos captauit, qui illustrari tractando poterant & nitescere in loco adhibiti.

Κακὸν δ' ἔκ' ἐσεται ἀλὴν.] Id est, in tantū malitia hominum inualescet, ut planè nullum uel remedium uel auxilium hisce tantis malis expectandum sit (id enim ἀλὴν significat.) Et perspexerunt sapientes omnia in rebus humanis mala corrigi non posse, nec ius ciuile corrigit omnia. Multa enim toleranda & dissimulanda ueniūt, non quòd laudē mereantur, sed quod sine maximo incōmodo è medio tolli nequeant. Quare posteaquam admodum rethorice questus est de publicis moribus, & de perturbatione omnium rerum (fuit enim totus ille locus *Querela tēporum*) commodè nunc præcepta subiicit.

Nūc

Νῦν δ' αἶνον βασιλεῦσι ἐρέω φρονέουσι.] *Propositio est. Tradam nunc praecepta regibus & Magistratibus. Et priusquam perueniat ad Paræneses, narrat apologum, quo figuratè significat quales mores sint Tyrānorum, quòd nihil minus deceat quàm ui grassari more bestiarū. Significat enim αἶν & sermonem recte aliquid monentem de moribus. Unde et Apologos αἶνοις dixerunt. Enigma uerò est obscura significatio.*

Φρονέουσι καὶ αὐτοῖς.] *Correctio propositionis est, quasi dicat, Nunc monebo reges, sed fortasse frustra moneo, sicut olim Luscinia accipitrem. Nam ueritas odium parit.*

Ἀηδὼνα ποικιλόδεσπον.] *Epitheton Lusciniae est, habet enim uariatum collum. Magis tamen ad uocem quadrare puto quàm collum, hac enim cum primis excellit, quemadmodum & Plinius in illa describenda lussit.*

Τῇ δ' εἰς ἧς αὐτὸς ἐγὼ πᾶρ ἄγω.] *Tyrāni uox est, planè prouerbialis, de alterius uita pro libidine statuentis, quasi dicat, quantumuis iusta sis & æqua postules, tamen penes me est ius de te statuendi quid uelim. Conuenit cum illo Agamemnonis quod est apud Homer. lib. 1. Iliados:*

Εἰ δέ κε μὴ δώσωιν ἐγὼ δέ κεν αὐτὸς ἔλωμαι. & alibi: Οὐρ εὖ εἶδ' ἧς ὄσπον φέρτερός εἰμι σέθεν.

Αφρων δ' ὅς κ' ἐθέλοι πρὸς κρείσσονας.] *Epiphonema seu Epimythiō huius fabulæ est, sunt enim Epiphonemata sententiæ ex superioribus consequentes. Monet non esse contendendum cum præstantioribus. Nec enim fieri potest ut potiatur uictoria unquam, uerū ad dedecus mala quoq; pari cogitur. Quæ sententia eleganter germanismum expressit. Er muß den spott zum schaden haben.*

Ω Πέρση σὺ δ' ἄκχε.] *Adhortatio est ô Perse fuge iniuriam. Estq; primum præceptum. Nam in legibus naturæ prima lex est, ne quem ledamus. Huiusmodi notitias, quæ in omnib. sanis hominib. sunt, Græci ἀεὶ ἀλήθειαν uocant. Et Paulus quoq; ius naturæ uocauit. Plutarchus integrum librum scripsit περὶ ἀεὶ ἀλήθειαν. Et prodest scire quantum uideat ratio, deinde uidere quid desit ei, & ad quæ pertingere nequeat.*

Δίκην.] *significat iustitiam, iudicium et uindictā. Quod Romani ius uocant, hoc Græci Δίκην. Germanica uox recht planè sic usurpatur. ἐδλὼν pro forti exponendum censeo, ut sit sensus: Ne fortis quidem uir iniuriam perferre possit. ἐτέρηφι pro ἐτέρῳ Ionica Paragoge est, sicut nos dicimus dicier pro dici.*

Δίκην δ' ὑπὲρ ὕβριος ἵχει.] *Ratio præcepti est, quare sit satius sequi iustitiam, quia ad bonū finem perducī non potest, si quis iniuria afficiat alium. Et quan-*

quanquam iniusta sæpe habeantur pro iustis, tamen fieri non potest, quin iustum cognoscatur tandem, & homines scelerati opprimantur. Nam ut veritas laborare potest, extinguere non potest, ita nec iustitia. Atque hoc significare uoluit cum inquit: ἐς τέλος ἐλθεῖν. ἴχειν uero est præualere, obtinere, den platz behalten.

Παρθὼν δ' ἐπεὶ νῆπιον ἔγνων.] Prouerbialis locutio est, quæ significat miserrimam esse prudentiam quæ ex malis nostris perdiscitur. Commoratur autem longiuscule in collatione iustitiæ & iniustitiæ, ut metum incutiat hominibus, ne contra iustitiam faciant. Itaque et utriusque cum incommoda tum comoda recenset, sicut in Scriptura Deus minatur & pollicetur, bonis quidem ut bene habeant, & ut res ipsorum sint incolumes, malis uero, ut quia semel in animum induxerunt iniustitiæ partes sequi, etiã fructus illa dignos auferant, hoc est, ut bello, latrocinijs, seditionibus, tyrannorum saeuicia, & omnibus malis affligantur.

Ἡδ' ἐπεὶ κλαίῃσα πόλιν τε.] Suspicio hæc subintelligendum esse, ut sit sensus, iustitia aere iam induta ut cerni nequeat per urbem & plateas incens, dignas de iniustis pœnas sumet. ἐπεὶ enim a-lioqui cum datiuo construitur.

Οἱ δὲ δίκας ξείνοισι.] Argumentum est à

præmijs quæ iustos sequuntur. Nam cū nihil sit quod æque ad recte faciendum homines inuitet atque spes commodi alicuius ob oculos posita, etiam Principes hac ratione Hesiodus ad iustitiam & honestatem colendam accendi posse arbitratur. Et uidere licet hoc in loco, quàm pulchra sit in uerbis amplificatio, urbs uiret, populi florent, est pax, & illa quidem iuuenum alumna, præterea dat magnam annonæ ubertatem, quæ omnia, si quis pro dignitate luminibus uerborum exornauerit facillime copiosam queat orationem efficere. Sunt autem in primis pacis & belli epitheta obseruanda, qui bello nihil calamitosius, nihil fugiendum, nihil detestandum magis, in quo humanitatis studia frigent, bonæ leges negliguntur, religionis aut nulla aut perquam exigua cura. Itaq; etiā exemplo esse potest Turcicum bellū immaniissimū, quod multis iam annis Christianam Rempub. indignis modis atq; omnium miserrime afflixit. In pace uerò pueri artibus bonis imbuuntur, neq; est quicquam uel magnificentius uel admirabilius. Nam pacis tempore omnium harum rerum metu liberamur quæ in bello magno cum periculo & acerbissime ferre solemus. Eadem pacis commoda recenset Homerus in Clypeo Achillis, quæ hoc loco Hesiodus.

32. Οἷς δ' ὕβρις τε μέμνη.] Antithesi quadam confert iniustorum pœnas ad præmia iustorum. Sunt autem

autem omnia illa nata ex legibus naturæ, quia recta ratio dicit sceleratis & flagitiosis hominibus nullū malum fore impunitum, & mala non esse committenda. Quod autem mala committuntur & designantur flagitia, etiā si aliud moneat ratio, in causa sunt affectus quibus uitiati sumus. ὕβρις contumeliam significat. Nam sic etiam iniuriam in legibus exponit Iureconsultus.

Πολλάκι καὶ ξύμπασα πόλεις

Καὶ ἄνδρες ἐπαυρεῖ.] Hæc sententia totidem ferè uerbis est in Ecclesiaste, Sæpè uniuersa ciuitas mali uiri pœnam luit, ut tota Turingia luit peccatum proditoris Munzeri. Æschines citauit hunc uersum de perfidia Demosthenis. Et Dominus in sacris literis felicitatem ob Naamã Syriæ dedisse dicitur. Mala uerò omnibus ob peccata Manasse dedit. ἐπαυρεῖν Latinè dicitur luere peccata, quod nos rotundius efferimus, *entgilt eins mañs/geneußt eins mañs*. Vtrunq; enim significat. Vñus est Homerus libro primo Iliad.

Λιμὸν καὶ λοιμὸν.] Poetæ constanter obseruauerūt semper pestilitatem sequi caritatem annonæ. Et nos experientia edocti sumus uerissimum esse quod dici solet λοιμὸς μετὰ λιμὸν, id est, pestis post famem. Sic enim & superioribus annis in Italia contigit.

Τείβεσιν.] *Emphasis in ea uoce est, qua poeta significat eiusmodi odio inter se mutuo accendi atq; exasperari homines, ut qui potentior sit, impotentior rem planè conterat, & ad nihilum redigat. Huius rei multa exempla extant apud eos qui rixantur in foro. Ibi est uidere quantum malitia ualeat humane mentis, & quàm furibundum reddat eum qui semel conceptum in animo odium, in alterius perniciē summam, nullo tamen, aut per quàm exiguo suo commodo, ad finem perducere destinauit. Sed cum istis temporibus eiusmodi rerum status fuerit, nemini mirum uideri debet, quòd de nostrorum temporum malis querimur.*

33. Η δ' εἰ τε παρθένη & ὅτι δ' ἴκη Διὸς.] *Facit nūc prosopopeiam cum fingit iustitiam sedere iuxta Iouem, atque illum adhortari, ut iustis det præmia, de sceleratis uerò sumat pœnas. Illo gestu facit orationem crescere, alioqui idem diceret quod dixerat supra, sed ne esset tædiosum, fingit personam quæ loquatur.*

Ταῦτα φηλασόμενοι βασιλεῖς.] *Apostrophe est ad iudices ut recte iudicent, neque frustra est quòd hæc sæpius iterando inculcat. Nam eam esse humane mentis malitiam, ut difficillime ad ea quæ recta sunt feratur, omnes passim uiri sapientes uiderūt. Et subiecit gnomas aliquot, quas dubium non est ex legibus*

legibus naturæ tanquam ex fonte promanasse. Prior posita sententia mire conuenit cum ista quæ in sacris literis est. Incidit in foueam, &c. Proxima est apud A. Gellium. νοεῖν est intelligere seu animaduertere, propriè mercten.

Νῦν δ' ἐγὼ μήτ' αὐτὸς ἐν ἀνθρώποισι.] Αποπov argumentum, id est, ab absurdo, quasi dicat, Nihil referret quales essemus, si non essent constitutæ pœnæ & præmia. Atqui sunt pœnæ & præmia. Itaque multum refert. Idem argumentum est apud Aristophanem in Pluto, ubi oraculum consulitur, quibus artibus senex filium instituat suum, ad uirtutem ne, an ad quæstuosas artes conferat. Et consultum est, ὥς σφόδρ' ὅτι συμφέρον τὸ μηδὲν ἀποιεῖν ὑγίης ἐν τῷ νῦν χρόνῳ. Ita hic poeta dicit: Nolim ego iustus esse, neq; filius meus, si noceret esse iustum, nec essent iustis proposita præmia. Ad hunc modum ratio dijudicare potest, multum referre, bonus ne quis an malus sit, & si non queat uidere causas, nec dijudicare cur malis bene sit, & bonis malè. Quemadmodum oculis colorem uidet aliquis, licet nesciat cur non æque naso uel pedibus uideat. Ita reuera mente uidet neminem esse lædendum quantumuis causas cur sic uideat ignoret. Atque hac de causa adiecit correctionem: sed hæc non puto facturum Iouem.

Καὶ νὺν δίκης ἐπὶ πάρε, βίης δ' ἐπιλήθεο πάμ-

πov.] *Argumentatur à natura hominis, & ius natura describit, & dicit hominibus quasdam sententias esse insitas, seu diuinitus inscriptas in animis, quæ doceant nos recta. In bestiis nō sunt eiusmodi sententiae quæ iudicent quid sit faciundum: imò est uidere in his quòd omnia ui gerantur, cū hominibus iura constituta sint, coniūgantur & regantur. Ergo homines iure debent disceptare, uis beluina est. Paulus eas leges ueritatem Dei appellat. Sunt aut̃ hæ ferè:*

1 *Deum cole.*

2 *Neminem lædito.*

3 *Quia ad societatem facti sumus, ergo benefacito alijs, & p beneficio redde gratiā, iuxta illas uulgares sentētias: Manus manū lauat, digitus digitū.*

4 *Certis legibus connubia esse coniungenda, & educandam sobolem & defendendam.*

5 *Ciuitates esse constituendas, parendum Magistratui, & pacta seruanda esse. Nam alioqui societas hominum non potest conseruari, nisi fides seruetur in contrahendo.*

6 *Sicut medicus præcidit aliquam partē corporis ut seruetur totum corpus, ita ut societatis humanæ corpus conseruetur, latrones tollendi sunt & alij qui uiolant societatem humanam. Ideo & bella geri oportet.*

7 *Et quia natura non est lædēda, nec offendenda so-*

da societas, ideo in victu modus, et ordo in actionibus seruandus est. Porro, sicut diuinis legibus scriptis obtemperare nos oportet, ita & his Deus nos vult obsequi. Et animaduertit in eos qui eas uiolant, id quod illi cruciatus conscientiae in flagitiosis testantur, qui etiamsi nemo resciscat eorum facinus, tamen naturaliter metuunt impendentes poenas. Fit autem harum legum saepe mentio. Sic Iuuenal.

Numq̃ aliud natura aliud sapientia suadet?

Νήκεσον.] id est, immedicabiliter, quasi dicas vñ 34. ἀνέσον. Est enim vñ Steritica particula, & ἀνέσω significat medeor. Et eleganter dixit ἀμγεγοτέον γε vñ posteritas quæ propemodum obliteratur. Neque enim tantū sumitur supplicium de ipso, sed de ipsius etiam liberis, nā illi postea deterius habebunt. Sicut & Mose dicit quod Deusumat supplicium de his qui mandata eius negligunt in tertiam & quartam generationem. Græci hac de re libros scripserunt. Et extat libellus Plutarchi de his qui sero puniuntur à numine, & quærit mirabiles rationes. Eius uerba hæc sunt: Plus est diuina negotia consyderare homines existentes, quā de Musicis disputare qui non sunt Musici, & de re militari, qui eius rei imperiti sunt.

Σοί δ' ἐγὼ ἐδὼλὰ νόέων ἐπέω.] Hortatur ad laborem nunc Poeta, ductum argumentum à natura uirtutis. Nam ita proponit laborem ut sit cōiunctus

cum uirtute & iustitia. Estq̃ egregia hæc sententia. Mala & improbitas ubiq̃ præ foribus sunt. Vel peccare procliuē est & facile, sed non est tam facile recta facere, Hunc locum imitatus est ille qui literam Pythagoræ descripsit. Et Ouidius inquit:

Publica uirtutis per mala facta uia est.

Μακροῦς δ' ἐκ τῷ ὁρᾷ & οἷμ' ἐπ' αὐτῷ.] Oportet enim, ut quod iustum est, simplex, planum & perspicuum sit, nam & ueritatis oratio simplex est, & rectum sibi per omnia constat. Ergo quoties aliquid proponitur de quo inter sapientes uiros non conuenit, illud falsum sit necesse est.

Εἰς ἀκροῦν ἵκνται.] Duplex lectio est. Sunt enim qui ἵκνται, sunt rursus qui ἵκνται legant. Quod si legas ἵκνται tunc impersonaliter erit exponendum.

Οὕτ' ἰδὼ πάντας & αὐτὰς πάντα νοήσει.] Prior γνώμην fuit uirtutem esse coniunctam cum labore, quod labore ad uirtutem perueniatur. Nunc secundam proponit de diuersitate ingeniorum. Citat hunc uersum Aristoteles primo lib. Ethicorum. Et Liuius interpretatus est hunc locum penè ad uerbum in Fabio & Minutio. Sæpe ego audiui milites eum primum esse uirū qui ipse consulat quod in rē sit. Secundum eum qui bene monenti obediat. Qui nec ipse consulere, nec alteri parere scit, eum extremi ingenij esse. Minutij uerba sunt.

Ἀλλὰ

Αλλὰ σὺ γ' ἡμετέρης μεμνημένος αἰὲν ἐφείμῃς.)
Hæc est demum de labore propositio. Labora ut possis effugere famem. Et argumentatur à locis honestatis, quod et Dijs & hominibus sint chari homines solertes. Oderunt autem semper Dij ignauos. Addit quoque similitudinem, qua uitam inertium fucis comparat. Sunt autem fuci degeneres apes, estq; genus insecti, simile quidem apibus, sed ingenio dissimile, illi sunt qui mel apibus absument, cum ipsi non laborent. Et sic etiam Plin. meminit lib. 11. cap. 16. Aristoteles li. 9. de natura animalium inquit: Vesparum aliæ carent aculeo ut fuci, aliæ autem habent. κόδουρ & nomen uenit à κεύθω, quod abscondo, occulto significat, & ἐγὼ cauda. Non enim exerunt aculeum sicut apes.

Σοὶ δ' ἔργα φίλ' ἔστω μέγιστα κοσμεῖν.] Repetit 35.
propositionem cum insigni commendatione laboris.

Οἷ & ἔησθα.] *positum est pro ὁμοί & εἶ. θά uerò adiectitium est complendi uersus gratia adpositum.*

Αεσίφρονα θυμόν.] *Hesychius ματαιόφρονα exponit ὁ κερὰς ἔχων τὰς φρενας.*

Αἰδῶς δ' ἐκ ἀλαθῆ.] *Occupationes adiecit. Fortasse turpe tibi uidetur laborare, Atqui non est turpe laborare præsertim egenti. Citatur prouerbialiter hic uersus, mendicos debere esse impudentes, uerùm hæc neutiquam Hesiodi sententia est. Est enim duplex*

uerecundia, bona scilicet, & minus bona. Prodest in loco pudor, obest, si quis hoc ignauiam suā prætexat. Neq; aliud hoc loco pudorem uocat, quàm quod *Vergilius* dixit *Degeneres animos*.

Χρήματα δ' ἔχ' ἀρπακτὰ θεόσδοτα.] *Est in omnium ore hæc sententia: Male parta male dilabuntur. Honestè parta durant apud hæredes. Sunt enim θεόσδοτα, id est, diuinitus data.*

Εἰ γὰρ τις καὶ χερσὶ βίη μέγαν ὀλβον.] *Duo genera iniuriæ facit, quibus duplices artes parandi uiolentus intelligit. Sunt qui manus in alienas facultates iniiciunt & ui rapiunt, hos raptores nominare licebit. Alij per fraudem & periuria ditescere cupiunt quorum magna ubiq; copia est. Hi sunt qui lingua prædantur, id est, mendacijs.*

Πεῖρά τε μὲν μαυρῶσι θεοί.] *Validissimum argumentum est, quo absterrentur homines à malefactis, uidelicet, metu pœnarum. Atq; ea est secunda pars circunductionis qua absoluit sententiam.*

Ἰσὺν δ' ὅσθ' ἰκέτω ὅτε ξείνον κακὸν ἔρξει.] *Sequitur catalogus præceptorū de uarijs officijs. Idem inquit, est flagitium hospitem lædere & supplicem. Maximi namq; olim hospitale ius fiebat. Et nota est historia de Campano illo & Romano milite. Multa hospitalitatis mentio fit apud *Homerum*. Nec hominis uocabulo digni sunt, qui eam non ex animo præstant*

stant peregrino & egenti. Et Iuppiter ξένιος dictus est, q̄ in eius tutela sint hospites. Vnde est illud Verg. Iuppiter (hospitibus nā te dare iura loquuntur) &c. Apud Homer. Odif. ζ. Nausicaa puella dicit quantopere sint Ioui curæ hospites & supplices, cum ait:

— Πρὸς γὰρ Διὸς εἰσὶν ἅπαντες,

Ξεῖνοί τε πτωχοί τε. Δόσις δ' ὀλιγηφίλητε.

Erξ[.] Metathesis est. Venit. n. à ρέζω ρέζω in fut.

Ἀνὰ δέ μιν βαίνοι.] Tmesis.

Παρακαίρια.] Importuna, flagitiosa dicuntur.

Ὅστε τεῦ ἀφραδίνος.] Et sacra scriptura horrendum supplicium ijs minatur qui pueros ledunt. Est enim alioqui ea ætas obnoxia malo. Bis autē peccāt, qui ledunt orphanos.

Τεῦ pro πνὸς Doricè.

Κακὰ ἐπὶ γήραδι & δ' αἶ.] Antithesi quadam præcepta decalogi refert. Nam cum in decalogo doceamur, parentes esse honorandos, eamq̄ ob causam addita sit promissio, nihil præcipitur hic aliud quàm non esse cōtumelia et probris afficiendos. Itaq̄, & promissioni, quæ est in præceptis, Hesiodus comminationem opponit, quòd Iuppiter tandem pro iniustis operibus asperam retributionem sit compensaturus. Est autem elegans metaphora ἐπὶ γήραδι & δ' αἶ, id est, in limine senectæ, pro extrema senectæ. Atq̄ hoc imitati sunt poetæ Latini.

36. Καὶ δὲ δυνάμιν δὲ ἔρδειν ἐπὶ ἀθανάτοις.] *Præceptum est de faciendis sacris. Et vocabant libationes quando in sacris fundebatur aut offerebatur vinum. Quemadmodum Æneas apud Vergil. in 1. cum primum ad Didonem uenerat. Ασσείδω libo, quod est leuiter degusto, σπονδὴν uenit. καὶ δὲ δυνάμιν διέτιμ* est pro καὶ δὲ δυνάμιν secundum potentiam, id est, pro uiribus.

Οὐδὲ ἄλλων ὧν καὶ ἡ ἐγὼ.] *Hoc est, ut aliorum iuues rem familiarem, possessionem, &c. Ad hunc modum etiam Christus in Euāgelio monet ut simus pauperes, quo alijs possimus dare, non ut accipiamus, ὧν ἡ propter uersum, οἱ in ω mutatum est.*

Τὸν φιλεόντ' ἐπὶ δ' αὐτὰ καλεῖν, τὸ δ' ἐχθρὸν ἐᾶσαι.] *Adijcit quædam præcepta liberalitatis, sed tamen alieniora à primis illis iustitiæ gradibus, sicut & Cicero in Officijs facit. Nec est impium quod inimicum omittendum esse monet, cum et Salomon eius rei meminerit: cauendum tamen ne nostro uitio accidat. φιλεῖν non amare tantum significat, sed etiā hospitio accipere, & comiter tractare, ut*

Χρὴ ξείνον παρέοντα φιλεῖν, ἐθέλοντα δὲ πέμπειν

Τὸν δὲ μέγιστα καλεῖν ὅστις σέθεν ἐγγύδι ναίει. *Admonet uicinum studiosè colendum esse. Cum enim tota nostra uita ad societatem comparata sit, nemo ignorat, quam ingens bonum sit bonum habere uicinum.*

cinum. Nec poeta hanc sententiã temere multis rationibus amplificauit, ubi uicinatorum & cognatorum sedulitatem in negotijs obeundis & officijs præstandis ita confert, ut quàm longissime cognatos, si opus sit alieno auxilio, uicini antecellant. Id quod & Casitæ apologus apud A. Gellium indicat, ubi cognati multo minus faciunt quàm uicini. Nec Themistoclem fugit, quod cum prædium uenditurus erat, etiã hoc per præconem addendũ censuit, quod haberet bonum uicinum.

Εὖ μὲν μετρίῳ παρὰ γείτονι.] Aliud præceptum de mutuo persoluendo, & citatur hic locus in Offic. à Cicerone, ubi de gratitudine scribit. Item in claris oratoribus ferè citatur hic uersiculus ubi dicitur de reddenda gratia, nec est ullum uulgariu in gratitudine uitium in toto orbe, licet Deus impunitum non sinat. Nam et Salomon dicit: Non recedet malum de domo ingrati. Εὖ γονιῶς exponi debet, quemadmodum supra quoque, est enim subiunctiua particula, ut sit sensus, si mutuo sumpseris, alterũ eũ abundare uidetur. Nam ita solèt iterare has particulas, ut Homerus quoque. Μετρίῳ πασιν exponendum, pro dimensum accipere, uel mutuo accipere, du solt dir wol lassen mässen. Suidas dicit μετρίῳ, non tantum mensurare uel mutuo dare, sed etiam mutuo accipere significare. Docet. autem

natura ipsa gratitudinem, & illa lex naturalis uere diuina est, etiamsi non esset præscripta. Et cum nulla tam immanis belua sit in qua non sit sensus gratitudinis, præstandū est maxime, ut nec homo ab hac sit alienus. Quid enim aliud sibi uolunt exempla Leonis & Draconis, quàm ut gratitudinem nobis commendent, siue ea uera siue ficta sint, nihil tamē aliud q̄ gratitudinē ob oculos his proponere uiri sapientes uoluerunt. Et qui gratias pinxerunt pro una fingūt geminas redire. Vna enim dat, geminæ referunt.

Τὸν φιλέοντα φιλεῖν καὶ τὰς.] Commendat nobis amicitiam illa sententia. Iam cū nonnulli adeo morosi sint, ut planè abhorreant à societate, & nullum animal propius homine ad illā accedat, addā etiam quòd plures nec habere nec colere possimus (nec enim ex quibusuis amicitia cōstat, sed ex similibus natura) recte Hesiod. præcepisse iudicandus est, cū doceat non quosuis in amicitiam recipiendos, et danti esse dandum, non danti, id est, sordido nequaquam. Et quanquam hæ sententiæ paulò gentiliores cum ipsa lege naturæ pugnare uideantur, ut indicat Plato in Gorgia, tamen quia beneficium est compensandum, nec omnes iuuare possumus, nemini dubium esse poterit certos quosdam esse iuuandos. Non autem sic obligaris illi qui nihil de te meritus est, ut obligaris benamerito. Quia naturaliter sic obligati sumus
ut red-

ut reddamus officium, quemadmodum & Iureconsultus ait obligari *πρὸς ἀντίδωρον*.

Δὲς ἀγαθὴν, ἀπ' παλαιοῦ καὶ καλὴν.] Liberalitatis præceptum est. Quanquam autem nullæ leges cogant hominem ad liberalitatē præstandam, ipsa tamē humanitas obtinet & cogit nos ut bene faciamus bonis uiris, & communem societatem iuueamus. Quapropter & cum uirtute ita comparatum esse uidemus, ut boni uiri etiam si multa liberalitatis officia præstent, semper tamē læti & hilares sint. Contra mali etiam si multa habeant, nunquā tamen tranquillam & pacatā conscientiam à furijs obtineant, ut uel hoc nomine doceremur liberalitatē plurimi esse faciendā, non tam aliorum causa, quorum inopiam nostra liberalitate subleuamus, quā nostra quoque, quòd animi tranquillitatem istinc concipimus & posidemus.

Παχύνω.] significat gelidum facio.

37.

Εἰ γὰρ κεν καὶ σμικρὸν ἐπὶ σμικρὸν.] Ad multa utilis erit hæc sententia. Verū non inepte ad studia literarū referri queat. Commendat autem diligentiam & assiduitatem nobis. Est enim iucundū præsentī copia frui, & semper aliquid habere præ manu. Et quanquā nemo adeo diues sit qui non alterius egeat, neque quisquā adeo doctus, qui non opus habeat alieno adminiculo ad literas, tamē turpissimum est quotidie uelle emendicare, nec posse οἰνόσιτος uiuere.

Αἰδοπα λιμὸν.) id est, nigram famem ab effectu dixit, quemadmodum Homerus frequenter αἰδοπα οἶνον. Sunt enim famelici nigri, & fames solet nigridiores reddere. Hunc Gracismus imitati sunt Germani qui dicunt, *der schwarz hunger*.

Αἰδωψ.) significat faciem comburens.

Ἀρχομύου δὲ τίθῃ καὶ λήγοντ' κορέσασθ.) Præceptum est de parsimonia. Cum res est, abunde maiores sumptus facere potes, estq; humanitatis hoc. Verum nihil proderit tui primum uelle comparcere ubi patrimonium est amissum. Nam odiosa est in fundo parsimonia, iuxta uersum:

Nil iuuat amisso claudere septa grege.

Rursus cum res abunde suppetunt, non decet eiusmodi sumptus facere, ut nihil reliquum facias, id enim prodigalitatis non liberalitatis esset. Sed memineris iuxta Salomonem ita deriuare fontes tuos foras, ut tamen horum Dominus maneat. In summa poeta utraque extrema liberalitatis fugienda monet, ut neq; sis prodigus neq; sordidus.

Μισθὸς δ' ἀνδρὶ φίλῳ εἰρημύθ' ἀρκιέτω.)

Aliud præceptum, Mercenarij sunt benigne tractandi. Et debes sufficientem mercedem soluere ijs quos conduxisti, ita illi uicissim operam dabunt, ut respondeant in laborando.

Καὶ τε κασιγνήτῳ γελάσας.) Egregia sententia,

tia, Non temere fidendū ulli. Nemini fidas nisi qui cum modium salis absumpseris, Item cum fratre iocans adde testem. Quod si in ioco adhibendus testis, quanto magis in rebus serijs? Epitheton est in participio γελᾶσας, quasi dicat, Vide ne uerba quæ iocando dixeris inuertantur tibi, itaq; teste conuenit cum fratre iocari.

Πίσεις ἄρα ὁμῶς καὶ ἀπισία. Id est, Credendum est & non credendum. Vtile cum primis præceptum, quodq; imis sensibus reponendum est. Illi enim potissimum experiuntur quæ uis sit huius sententiæ qui uersantur in Rebus pub. & grauioribus causis, præsertim periculosis temporibus. Nec Græci frustra monuerunt, μέμνησο ἀπιστεῖν. Nam si propter fucatam amicitiam uix fratri est adhibenda fides, quantum alijs fidendum sit, facilè æstimari potest.

Μὴ δὲ γυνὴ σὲ νόον πυγρόλῳ. Præceptum est de scortis, probat enim Hesiodus coniugium. Nā de eo infra dicit.

Πυγρόλῳ. Composita dictio est, quasi dicas, ornans nates, ἀ πυγὴ & ἑλλῶ.

Σὲ νόον. Te mentem, id est, tuam mentem. Videntur enim primitiuis pro deriuatiuis.

Φιλήτης. Hesychio κλέπτης καὶ ληστής ὅτι, ab ὑπὸ & ἄλλῳ composita dictio: φιλητής uerò amator.

Μενοχρῆς δὲ πᾶσι σώζοι. Oeconomicou hoc

præceptum est, quo non aliud admonemur quàm iuxta uetus prouerbium: Oculo domini saginari equum. Est enim primum (secundum Catonis sententiam) in re rustica, benè pascere.

Φερβέριον.] Ionicus infinitiuus est.

Γηραιὸς δὲ θάνοις.] Duplex sensus horum uersuum est. Prior ratio est, Quo maior liberorum grex relinquitur, hoc felicius procedere rem familiarem. Sic enim & Germani prouerbio locum fecimus. Altera est, quòd res domestica non unius tantum opera potest augeri. Siquidem, Vnus uir nullus uir, ut habet prouerbium.

Σοὶ δ' εἰ πάντα θυμὸς ἐέλδεϊ.] Conclusio generalis est, quæ continet laudem assiduitatis & industriæ. Assiduitate ditesces, inquit. Sis sedulus in opere tuo, & ditesces, iuxta uersiculum:

Gurra cauat lapidem, non ui, sed sæpè cadendo.

IN II. LIBRVM HESIO

DI ENARRATIONES PHI
LIPPI MELANCHTHONIS.

PRIORE libello præcepta de moribus 38. tradita sunt. Secundus liber continet præcepta agriculturæ. Et quanquàm discendæ Græcæ linguæ caussa enarratur hic author, tamen si quam utilitatem & rerum cognitio quæ hic docetur, adferet, non uerba tantum, sed res etiam consideremus & discamus.

Quondam proderant hæc Hesiodi præcepta agricolis, quia quo quidq; tempore facerent hinc discebāt: nobis plus prosunt Physica & Astronomica quæ adspersa sunt. Nam sæpè causas naturales tempestatum, & aliarum rerum commemorat. Porro etiam totius anni tempora discernit per insignium syderum ortus & occasus. Ita docet totam rationem & uarietatem ortus & occasus. Primum autem perliberalis & ualde honesta cognitio est omnium Astronomiæ partium & dignissima bono uiro. Sicut Ouidius testatur cum ait:

Felices animæ quibus hæc cognoscere primum

Inq; domos superas scandere cura fuit.

Credibile est illos pariter uitijsq; iocisq;

Altius humanis exeruisse caput.

Secundò necessaria est cognitio cœlestium motuum, quia oportet nos in rebus publicis habere descriptionem anni & mensium: quæ si non haberentur, nulla posset memoria præteritarum rerû haberi, & multe præsentis res intempestive fierent. Et Deus præcepit ob eam causam astra observari cum dicit, Erunt in annos. Hic uerò libellus Hesiodi ita scite totum annum metitur, ut si fastos non haberemus, ex Hesiodo confici possent. Et quidem hæc ferè tota uetus Astrologia fuit.

Tertiò magnas adfert utilitates, quia ex cognitione cœlestium motuum, tempestates annorum, fertilitas & sterilitas prævideri possunt, ut licuit animaduvertere anno ab hinc tertio, ubi propter uim aquarum multis locis corrupta seges est. Ideo & Moses ait, Erunt in signa, tempora, et annos, id est, diuersitatem temporum sydera efficiunt, ut aliàs æstus sit maior, aliàs frigus acrius, aliàs maior siccitas, aliàs magis uuidus aer sit.

Πλειάδων.) Pleiades manipulus est septem stellarû in tergo tauri, quæ conspiciuntur noctu ferè per totam hyemem. Porro, noctu conspici est oriri ἄρκτος, ut apud Ouid.

Quatuor autumno Pleias orta facit.

Sub initium Maij cum Sole subuehuntur mane supra

pra terram, id est oriri κοσμικῶς, Mense Iunio prodeunt, ita ut mane conspiciantur, idq, uocant oriri ἡλιακῶς, paulò ante Solis ortum conspici. Ideo Hesiodus ait messem instare cum oriuntur Pleiades, uidelicet ortu Heliaco. Nouembri mane sub terram descendunt, cum noctu conspectæ sunt, id est occidere κοσμικῶς. Id uerò tempus sementi faciendæ idoneum iudicant agricolæ. Ideo Vergilius dixit:

Ante tibi Eoæ Atlantides abscondantur,

Debita quàm sulcis committas semina, &c.

Id est, mane occidant, quod fit Hyeme. Sed ubi citius hyems est, citius ferunt, ut in Germania. Id quoq, præcipit Vergilius:

Dum sicca tellure licet, dum nubila pendent.

Dicuntur Pleiades quod sit plurium coniunctarum stellarum proprius cætus. Latini Vergilias dixerunt, quòd in uere oriantur. Atlantis filiae finguntur, & credo Atlanti eum honorem haberi quòd docuerit astronomiam. Poetæ trissyllabon faciunt πλινιάς. In soluta uerò oratione dissyllabon est Pleias.

ἐπιτελλοµεράων.] α Ionica Dialecto interposita est.

Αἱ δὴ τοὶ νύκτας τε καὶ ἡμέρας τεσσαράκοντα.]

Quòd dicit quadraginta dies noctesq, latere Vergilias, sic accipe, à Maio subuectas supra terram interdum non cerni, propter uiciniam Solis, magna par

te æstatis, noctu uerò sub terra sunt. Post menses duos mane cernuntur ubi longius iā Sol discesserit à Taurō . Deinde mense Octobri post matutinum occasum noctu rursus cernuntur. Neq, est sic accipiendū, quòd post occasum matutinum, post autumnum lateant, nam ita noctu cerneretur. Nunc poeta nec noctu nec interdiu conspici dicit. Id fit in æstate dum Sol propius Taurum uersatur.

Κεκρύφαται.] Tertia perso. est præter. pass. ut apud Homer. in 2. Iliad. ὀπιτέζαφαται, Addunt enim Iones ται tantum ad præter. actiue uocis.

Πέλομαι.] Existo. inde περιπορεύομαι. & est perpetuum anniepitethon. Gellius diligenter hanc uocem reddit lib. 3. cap. 16. pro decurrente ad finem anno, & non circumacto anno.

Οὗτός τοι πέδ' ἰών πέλεται νόμος.] Elliptica oratio est, uult enim dicere, illis qui prope mare habitant, quiq, ualles concauas, &c. hæc lex seruanda est.

Αγρο.] Palustrem terram significat.

Γυμνὸν ἀείπειν.] A signo describit rursus tempus arationis & messis. Est autem arandum ante maximam sæuiriem hyemis. Et commodè adiecit adhortatiunculam. Vide ut res tua in tempore conficiatur, ne cogaris aliena uiuere quadra.

Ὅς τοι ἕκαστα ὡς αἰέζηται.) Verbo singularis num.

num. nomen plur. n. m. adiunxit, quod Græcis familiare est.

Πρώσω.] Id est, trepide peto alienas ædes.

Εργα τὰτ' αὐθρῶτοισι.] Causa, quare sit laborandum. Quia homo factus & ordinatus est ad labores. Neque frustra est quod hoc tam sedulo inculcat & urget poeta. Nam præterquam quod Dei uoluntas est laborare, etiam hoc significare poeta uoluit, non posse fieri ut quis honeste uiuat, nisi simul laboret. Et quemadmodum maximæ res dilabuntur per discordiam, ita quoque per socordiam ac negligentiam ut sæpe usu uenire uidemus. Sunt enim qui tametsi non magnos faciant sumptus, nec dilapident rem familiarem, tamen socordia ad extremam paupertatem rediguntur.

Διατεκμείρεται.] Est ordino, constituo.

Οἶκον μὲν πρόπιστα γυναικὶ τε.] Primus uersus huius libri continebat propositionem, complectens summam agriculturæ, messis uidelicet & arationis. Nunc narrationem contexit, quæ generalia præcepta continet, de constituenda re familiari.

Κτητὴν ἔχουσαν.] Aristoteles œconomiam suam incepit ab hoc uersu, & refert ad uxores cum ancillam intelligat poeta. Nam post de uxore loquitur. Est elegantissimus locus de coniugio in Xenophonte, quem Columella optimis & præstan-

tissimis uerbis expressit in præfatione 12. libri.

Κτητής.] Ancillam emptam significat, & non nuptam.

Χρήματα δ' εἰν οἴκῳ.] Commendat ordinem & curam in re domestica hoc præceptum. Columella enim nihil magis prodesse dicit, quàm si seruetur ordo. Vetus, inquit, est prouerbium, Paupertatem certissimam esse, cum alicuius indigeas, uti eo non posse, quia ignoretur ubi proiectum iaceat quod desideratur. Itaq; in re familiari laboriosior est negligentia quàm diligentia. Sic accidit in nostris studijs. Sunt qui multas sententias tenent, sed cum est dicendum & stilus exercendus, nullæ prorsus ueniunt in mentem. Quid sit in causa, dictum est.

Ἡ δ' ὥρῃ ἀναβιβηταί.] Oportet agricolam diligenter obseruare occasionem, quia non leuis est iactura in mutuo accipiēdo: dum enim mutuum petis, perdis temporis occasionem.

Μὴ δ' ἀναβάλλεσθαι ἐς τ' αὐριον.] Sunt hæc communia præcepta de non cunctando. Recte Ouidius in hanc sententiam dixit:

Qui non est hodie, cras minus aptus erit.

Εὐν] Significat postremum mensis diem, significat item tertiam lunam seu perendinum diem, ut apud Aristophanem (quem Suidas citat) θάρσεν, κατὰ τεύξῃ καὶ εἰς αἴνης ἔλθῃς, ἀντὶ τοῦ εἰς ἔτι λω.

Ημεῖς

Ημεῖς δὲ λήγει μῦθος.] *Secundū praeceptum est de aratro faciendo, & quando cædenda sit materia ad rem rusticam. Orditur autem à Chronographia.*

Ἰδάλιμον καῦμα.] τὸ ἰδρωποῖόν exponunt, id est, æstus qui sudorem ciet.

Μετὰ δὲ ῥέπεται βροῦτε & χρώς.] *Id est, remisso æstu respirat corpus. Nam propter æstum & calorem corpus prorsus torpet, neque homines solum ita afficiuntur, uerum etiam inanimata.*

Δὴ γὰρ τότε σείει & ἄσῆρ.] *Sirius stella est in ore canis maioris, quæ cum leone supra terram subuehitur, sicut Lucanus in 10. testatur,*

— Qua mixta leonis

Sydera sunt Cancro, rapidos qua Sirius ignes
Exerit, &c. —

Deinde ubi Sol accesserit Scorpionem, mane aliquantisper ante Solem, supra terram subuehitur Helio ortu. Deinde orto Sole statim labitur sub terram. Ideo dicit Hesiodus: nocte frui Sirium, id est, mane aliquantisper ante Solis ortum supra terram emergere, at non commorari diu post Solis ortum supra terram. Nomen Sirius à σείειν factum est, quod inflammare, arefacere significat.

Ημεῖς ἀδνηκτοτάτη πέλεται.] *Describit commodum tempus secandi ligna. Durant enim hæc lon-*

go tempore, nec sunt obnoxia corrosioni: Hoc significat ἀδνηκτοτάτη, id est, incorruptissima, ἀδήκω, id est, mordeo, quæ non mordetur à uermibus.

Per ὀλμον ξιπόδω, mortarium trium pedum intelligere uidetur. Suspicio enim talibus mortarijs usos esse pro molis.

Δωρον.] Græci appellant palmum, quòd munus datio δωρον appellatur. Id autem semper geritur per manus palmi. Vitruuius lib. 2.

Γύλω.] Id est, dentale, uocant lignum cui uomer inseritur, quòd, tanquam artus continent corpus humanum sic dentale contineat uomerem.

Πείνιον.] Id est, iligneum, est enim ualidissimū.
40. Εὐτ' αὖ ἀθηναίης.] Cererem uocat Athenæam, quòd ipsa Athenienses, atq; adeo omnes homines de frugibus docuerit. Potest tamen etiam uel ad Erichthonium, uel ad Triptoleum referri.

Ελυμα.] Id est, buris, lignum longum est, cui insertum est dentale. Locum Vergil. 1. Georg. cum hoc confer, qui sic incipit:

Continuo in syluis magna ui flexa domatur
In burim, &c.

Δοιὰ δὲ θεῶν ἀεγρεα.] Indicat patrem familiàs oportere bene instructum esse, ne quis casus per inopiam suppellectilis remoretur rusticum laborem.

Ἀυτόγυον

Αὐτόβιον.] uocant cū uomer est insertus dentali.

Ἀξαις.] ab ἄγω uenit, quod in praesenti in usu non est.

Ἀκιον.] Quod non arroditur à uermibus, nō sentiens illos uermes. κίς enim uermis ligni est.

Δάφνης.] Plinius numerat quoq, illa ligna inter ea quae cariem nesciunt.

Βόε δ' ἐνναετήεω.] Cuiusmodi boues conueniat agricolam habere.

Τοῖς δ' ἄμειπταρα κρονταετής.] Habes hoc loco praeceptum de ministro, qua hunc aetate & moribus praeditum esse oporteat. Et si tantum in ministro requirit Hesiodus, ut iuuenem bobus praeficere noluerit, quanto minus Ecclesiasticis & Rebus pub. praeficeret.

Οκτάβλωμον.] Id est, octo morsuum, ita tamen ut unum frustū habeat binos morsus. βλωμὸς morsum significat.

Καὶ ἐπιπροεῖν ἀλέαδαι.] Hoc Vergil. in 1. Georg. imitatus est hunc in modum:

Dum sicca tellure licet, &c. —

Nam sera satio obest, neq, secūda satio tantum commodi habet, quantum tempestiua illa cum robusta farras feruntur.

Πτοῖεν aut πτοῖεν.] Est percelli & tanquam attonitum reddi, gassen.

Φερέμεθα δ' εὖ τ' αὖ.] *Haftenus suppellectilem rusticam & familiam agricolæ pertractavit, sequitur nunc quando sit arandū, & quoties sit arandum. Porro Poetæ fingunt grues auolare in meridionalē regionem, in Ægyptum uidelicet, ubi belligerantur cum pigmæis, ut est apud Homer Iliad. lib. 3.*

Αἶψ' ἐπεὶ οὐδ' χειμῶνα φύνη, καὶ ἀτέσφατον ὄμβρον.

Verum Albertus scribit non esse fabulosum, sed quòd sint ibi monstra quædam similia hominibus. Imitatus est hunc quoque locum Hesiodi Vergilius in 1. Georgic.

Κεῖθεν δ' ἔδαν' ἀνδρὸς.] *Id est, terret eū cui non sunt boues, propterea quòd iam instat tempus postremæ arationis. In dictione ἀβέστεω longa breuem concipit, ut sæpe supra.*

Πνίδιον γὰρ ἐπ' εἰπεῖν.] *Negligentiam & inscitiam rusticorum taxat qui non considerant quibus opus habeant, sed in alienam opem semper sunt intenti, id quod miserrimum est. Est autem iucundum cum primis in hoc carmine Σχήμα θεοκρατα λείψις, quo confutat eorum rationem qui obijcere poterant: Si quid desyderabimus in re familiari nostra, poterimus ab alio mutuo petere. Et respondet eadem opera posse petere & negare aliquem.*

Ab ὄπο & ἀναίνουμαι compositum ἀπανήνασαι,

δει, & significat denegare.

Νήπιος ἔστι τὸ γ' οἶδ'.] *Id est, ignorat quod lignis opus sit. Nam magna congerie bonorum lignorum opus est ad fabricandum currum.*

Εὖτ' αὖ δ' ἢ ὀρώπης'.] *Totus ille locus ad arationem pertinet, & est adhortatio ut statim admoueant manum operi, non tantum famuli, sed & ipse paterfamilias. Addit deinde signa & circumstantias, qualis terra sit aranda, sicca scilicet et humida. Columella in hanc sententiam inquit: Neq^{ue} succo careant, neque abundant uligine. Ita Hesiodus iubet siccam & humidam arare, id est, non lutosam, & tamen made factam. Meminerunt quoq^{ue} huius præcepti Plinius & Theophrastus.*

Εἰς αὖ πολλὴν δέσπε'.] *Præceptum est de reliquis arationibus. Pingue solum solet quater arari, bis solem bis frigora sentit, sicut est solum Italicum. Qui uerò tenuius solum habent, ter arant. Prima aratio est proscissio. Secundo arant mense Iunio ante solstitium, Latini iterationem, nos brachen uocamus. Postremo ante semetem aratur, hoc Latini tertiationem uocant.*

Νεῖδον δ' ἐπεῖν ἐπ'.] *Adiecit præceptum quòd interualla sint facienda agris quibus interspirent et quiescant, sunt enim multò feraciores si permiseris interualla, quàm sine interuallis. Estq^{ue} hic locus com*

mendatio noualis. Nam cū terra quotannis ferendo non sit defatigata, nec penitus exhausta, fit ut copiosiorē fructū ferat & gratior quoq; sit. Est aut nouale (teste Plin.) q̄ alternis annis seritur. Operæ pretium faceret studiosus puer, si quæ sunt in 1. Georgic. Vergil. cum hoc loco contulerit, ita sine negotio Hesiodi sententiam peterit adsequi.

Ἀλεξίαν.] Id est, pellens execrationem, solent enim agricolæ maledicere quando fructus ex sententia non proueniunt. Sic Hercules ἀλεξίαν & dictus est, quòd depulerit mala hominibus, & fuerit dominitor monstrorum.

Εὐχεσθαι γὰρ Διὶ χθονίῳ.] De sacris faciendis præceptum. Admonet superos esse precandos, ut hominum studia & labores bene fortunent. Idem facit Vergilius & Xenophon magnifice in Oeconomia. Quidam per terrenum Iouem intelligi putant Plutem: ego uerò eum puto, qui gubernat & regat terram.

Ἱερόν.] Id est, aram. Alludit enim ad Eleusinia Cereris sacra, quæ Athenis fiebant, & uocabantur mysteria. Videntur autem mihi fuisse conspirationes & fœdera, quibus se adstrinxerant ad civilia officia ciues, hoc potest colligi ex Cic. ubi de Eleusinijs sacris disputat. Erant aut maiora & minora sacra, & hæc sub autumnum fiebant. Porro fingunt Cere-
rem

rem, cum per orbem quæreret filiam, humaniter ab Atheniensibus receptam esse, & ideo illis hanc gratiam reddidisse.

Ἀρχόμδν & τὰ πρῶτ'.] Circumstantia est quomodo sit arandum, nam supra dixit quando & quoties sit arandum.

Εὐδρυον.] Lignum significat quod est proximum temoni, alioqui cor arboris hac uoce significatur.

Μεσάβον.] integrum est, Poeta μεσάβον fecit. Iulius Pollux lorū esse dicit quod boues iugo alligat.

Πόνον ὁρνίδεσσιν τιθεῖν.] Illa fuit absolutio sententiæ, est autem solœcum hoc quod à Græcis fieri solet. In arando debet subsequi aliquis qui scamna, id est, maiores glebas confringat. Vergil.

Multum adeo rastris glebas qui frangit inertes
Vimineasq; trahit crates, &c. —

Et Plinius: Crate dentata, uel tabula aratro annexa, quod uocant lerare, operientes semina. Hæc descriptio agriculturæ non conuenit cum nostra.

Μακέλη dicitur ein hacfen uel bicke.

Δικέλη ein Earst. Verg. locū de occasiōe huc refer.

Εὐδυμοσωὴν γὰρ αἰεῖσιν.] Epiphonema est. Crede mihi multum commodi adfert industria. Homo ignauus uix unquam ditescet. Solet aut sic poeta subinde spargere sententias de diligentia, quod sine ea nemo quicquam laude dignum efficere potest.

Ἀσπὸν.] μέγα παχὺ Hesych. exponit, nos fecit fructibar. Et est sensus, si ita fregeris glebas, ubi ita subegeris solum, spica multa ubertate, seu (ut Columella dixit) pinguedine nutent ad terram. Elegans pictura, seu ποτύπωσις huius carminis, qua rem ita describit ut oculis planè subijciat.

Εἰ τέλῃ αὐτὸς ὁπιδεν ὀλύμπῳ.] Egregia hac sententia est, quam nemo negare potest ex Patrum religione promanasse, ac ueluti per manus traditam esse. Conuenit enim cum primo decalogi præcepto, quo iubemur Deum honorare, ac illi fidere. Timemus cum impia fiducia nostri relictæ, omnē spem in Deum collocamus, hoc unum cogitantes, ne in rebus prosperis insolescamus, contra in aduersis deijciamur.

Ad hunc modum Hesiodus Agriculturam, & quicquid est laborum nobis commendat. Vult ut pro se quisq; acriter in laborem animum intēdat, uerum finem laborum, & ut nos uocamus benedictionem, nō nisi à Deo expectet. Quod si ille laboribus nostris affulserit, ac gratam auram commoda tempestate aspi-
rauerit, nemini dubium esse debet, quin suum quoq; labores adsequantur finem & huiusmodi felix messis proueniat, ut (quemadmodum hic dicit Poeta) sit utendum omnibus uasis repurgatis, quibus diu non sis usus.

Πολὶόν

Πολὺν ἔαρ.] *Id est, Canum uer, Epitethon ueris, quod adhuc ab hyeme & pruinis canescit.*

Εὐωχέων.] *cum ω in antepenultima scribendum est, concipit autem rursus longa breuem, ut sæpe iam supra.*

Εἰ δέ κε ἐν ἡελίοιο ἔοπῃς ἀεὶ ὄνεις.] *Aliud præceptum est, uidelicet quod tempus sit uitandum, nec est quod ordo in præceptis te magnopere moretur. Poteris enim per te fingere tibi uel hunc uel alium ordinem, sit ἄ, hoc secundum præceptum.*

Τετραὶς Græci omnes conuersiones uocant. Ἐστῆ, ἔοπῃ χειμερινῇ καὶ θερινῇ, id est, solstitium æstiuū & hybernū, quod Latini rarò solstitium, sed brumam uocarunt ἀπὸ τῆς βραχείας ἡμέρας ut Seruius ait. Vocant etiam æquinoctia conuersiones, quia tunc Sol quasi conuertit se, & incipit descendere. Ita in conuersione hyberna, quando Sol longissime distat propter obliquitatem, tunc uertit se, & incipit ascendere, quia est statio Solis. Ideo monet non esse arandum sub Brumam.

Ὅσους δ' ἐν φόρμῳ.] *Extenuatio est, Domum 42. portabis, non uehes, opus erit tibi calatho, non onusto plaustro, habebis enim multum culmorum, & parum granorum.*

Φόρμος dicitur quicquid consutum est. φόρμῳ stragulum factum ex iuncis, eindecen, hinc

Phormio parasiti nomen.

Αλλοτε δ' ἄλλοιός Ζηνὸς νόος αἰγλόχοιο.] *Tertium praeceptum. Alio tempore sunt aliae tempestates, aliquando citius, aliquando serius serendum, ut sinent tempestates. Quia nonnunquam differt Iupiter tempestatem, & quando nos felicissimum annum speramus, tunc deploratissimum experimur. Ergo Ioui committenda huius rei cura, ut perficiat ex sua sententia quæ uolet.*

Εἰ δέ κε νύξ ἀρόσης.] *Quartum praeceptum de sera aratione. Sin autem serò araueris, hoc poterit esse remedio, & uerna aratio tum felix esse poterit, si pluerit ad tertium usq; diem, ita ut pluuia neque superet ungulam bouis, neque destituat, in summa, ut impleat uestigia. Nam tum terra permadefit, et uerna satio nihil infirmior fit autumnali. Et quia humor est principium uitæ, ideo fit quòd humor tam facile non lædat quàm siccitas. Est autem pulchra periphrasis Veris, cum inquit, ἦμ' & κόκκυξ κοκκύζει. Cuculus enim ueris tempus adesse cantu suo prænunciare solet. Et principes Saxoniæ hunc morem habent, ut qui prior arcu percusserit cuculum, aureum habeat.*

Εν θυμῷ δ' εἶ πάντα φυλάσσειο.] *Admonet rursus diligentia, solet enim subinde morales sententias aspergere, præcipue de sedulitate cuius usus &*
uis

uis in omnes uitæ partes sese extendit. Nam ut res diligentia crescunt, ita socordia decrescunt. Iam cum nemo sit, quemadmodum Quintilian. inquit, qui non labore et diligentia sit aliquid consecutus, quæ prauitas humane mentis est, aut quæ uecordia, oscitantia magis quæ dedecori hominibus est, quam diligentia, ex qua nomen dignitasque paratur, uelle amplecti? In studijs literarum homines docti socordia multa dediscunt, ut est uidere in Cicerone & Hortensio. Recte itaque Hesiodus facit quod tam diligenter sedulitatem hominibus commendat.

Παρίδει χάλκεον θῶνον.] Monet arationis tempore & cum negotia sunt expedienda, conuenticula & alias nugas relinquendas esse. Atque hunc locum, quia perutilis est, quibusdam circumstantijs amplificauit. Prior est quod quamuis nos simus cessatores, tamen tempus minime cesset aut ferietur. Etiam sententiam deinde repetit et auget ab effectu famis. Siquidem tempus consumis, quod in opere faciundo sumere tibi potuisses, fiet ut ignauia te in hyeme deprehendat, & fortiter cogaris esurire. Quod si famem uitare non poteris, certum est quod in ualitudine aduersam incidet & maxime in dolore pedum. Solet autem frigus naturaliter tumorem afferre, quia sanguis frigore coagulatur. Aristoteles prima sectione Problematum scribit fame diutina laborantibus

pedes intumescere. Huc alludit Hesiodus cum iubet cauere, ut fame tumefactum pedem demulcere nos oporteat.

Χάλκειον θώκον.] *Æneam sedem, id est, tabernam uocat, erant enim confessa in officinis ferrarijs.*

Ἐπ' ἀλέα.] *in locis calidis exponi potest. Quamquam suspicor mendum esse in tono ut sit ἀλεῖα scribendum ab ἀλέομαι euito, uerum nolo quicquam mutare. Usus est autem et supra ἐπὶ cum accusatiue in ista significatione dum ait, ἐπὶ ἀπείρονα γαῖαν, ἀλεόν uero locum tepidum in aprico situm significat.*

Λέχαι.] *Quondam dictæ sunt conuenticula philosophorum, deinde, quia inter ipsos de rebus leuissimis plerumque agitabatur, factum est, ut λέχαι dicerentur uulgo nugæ. Suidas Homerum citans, inquit: λέχας ἔλεγον δημοσίοις πινὰς τόποις, ἐν οἷς χάλην ἄροντες ἐκαθέζοντο πολλοί. ὁμηροῦ.*

Οὐ θέλεις εὖδεν χαλκήιον ἐς δρόμον ἐλθὼν,
Ἡέπε ἐς λέχην.

Πόλλα δ' ἄεργος ἀνὴρ.] *Ignauie effectū prosequitur. Indigēs uir multa mala concipit in animo: fieri enim non potest ut mens hominis planè sit otiosa, itaq; uarios dolos ac fraudes excogitant, hi qui rerum inopia laborant. Vnde Columella recte dixisse iudicamus*

iudicandus est, dum inquit: *Homines nihil agendo malè agere discunt. Nihil enim usquàm quicquam scelerum est, neq, ulla quantumuis pessima flagitia designantur, quæ non ex ignauia ueluti ex fonte pro- manant. Huius rei passim in omnibus ciuitatibus, pagis & uicis plura exempla quàm numerari que- ant, à circulatoribus & decoctoribus eduntur, qui dū inanem spem (ut Hesiodus uocat) nimis diu fouere, tandem ad furta, latrocinia, & sacrilegia animum applicant. Quare, ut hæc flagitia è medio tollantur, solus labor remedio esse poterit. Est enim per labo- rem aditus ad uirtutem: per desidiam uerò ad omnia genera flagitiorum non aditus tantum, sed rectissi- ma uia.*

Δείνυς δ' ἐ δμώεσσι Δέποδς.] Spargit rem in personas, atq, ita à temporis circumstantia auget. In media æstate certa opera præscribe. Sequitur ratio, quia non semper æstas erit. Hæc sententia speciem prouerbij habet, qua monemur occasionem temporis non esse negligendam. Et nota est fabula de formica & cicada. Quin & Germani uulgari dicto cessato- rum socordiam notamus cū dicimus: Post gratum Solis calorem, ingratum frigus experiemini.

Θέποδς.] pro Δέποδς Doricè.

Μεῶα δὲ Ἀνναῶνα.] Amplificatio est à tem- poris descriptione longiori. Describit enim hyemem,

et est similis loc⁹ apud Ver. in Geo. copiosiss. tractat⁹.

Ληναίων mensis Brumalis est, partim cadens in Decembrem, partim in Ianuarium. Luna Græcis menses faciebat, non civilis ordinatio aut Sol. Porro Ληναίωνα Ianuarium esse apparet ex Gaza qui ait: Ληναίωνα δὲ καὶ αὐτὸς ἦδ' ἐκ Ιανουαρίου ὄντα. Id est, Linæona autem & ipse norat Ianuarium esse. Linæa enim Bacchi feriæ & Pythia sub id tempus agebantur, cū uini primitias libabant. Cōmentarius in Equit. Aristoph. cōtinet, adolescentes eo tēpore solitos fuisse circūuehi q de plaustris conuitia iaciebāt.

Béloex.] Frigora uocat quæ adurunt & exco-
riant boues, sunt ea autem in mense Decembri cum
maxima uis Aquilonis sentitur, cui Germani à fri-
gore nomen fecerunt cum uocant ein schindt den
hengst, quasi dicas excoriatorem bouum. Δέρο Græ-
cis excorio significat.

Πνέουσιν & βορέας δουλεγέες.] A circūstan-
tibus rē tractat, uidelicet unde spiret Boreas, & quid
soleat fieri cū spiret. Spirat aut per Thraciam, quia
ad septētrionē Græcis Thracia sita est. Multas quer-
cus, altas abites de mōte deiicit in uallē ad terrā. De
inde auget ab habitu animantiū, Etiā fera sauitiā
hyemis ferre nō possūt, quas natura munijt, quāto m
43. nus nos. Τετραλὸν δὲ γέγοντα τίθεται.] Distri-
butione quadam hyemis incōmoda recenset, & apri-
mi

finē dicit incuratū senem Boreā iniurijs obnoxium,
quod hæc ætas omnium maxime gaudeat sole et fugiat
frigus, unde notū est illud: Et apricos meminisse se-
nes. Periphrasticōs aut uirginem innuptā descripsit,
quod opera aurea Veneris ignoret. Estq̃, diligenter
obseruandū quod innupta non prodibant in publicū,
sed adseruabantur domi. Sed hæc cantilena non gra-
ta admodum foret nostratibus puellis.

Λίπ'.] Apocope est pro λιπαρὰ ἐλαίῳ, id est pin-
gui oleo. Nam postrema syllaba abiecta est.

Ημεῖς χειμῶνι ὅτ' ἀνόμεν'.] In hac descri-
ptione hyemis & Polypi piscis mentionem facit. Cu-
ius hæc natura est teste Plinio, lib. 9. cap. 19. ut fame
laborans sibi pedes arrodāt, quo maxima hyemis sæ-
uitia notatur. Et quia uehementer frigore leditur,
latet plurimum in antro suo, nec egreditur piscatum
unde colligi quoque potest in frigidioribus aquis non
esse. Per æstatem conuehit & reponit uictum, perin-
de ut formica, testis est Theophrastus. Sunt autem
polypi multæ species. Verum maxime cū illis cognat-
us esse uidetur quos Albertus Raias uocauit **die**
rochen. Piscis magnus est, habens octo pedes, in qui-
bus duo extremi pedes cotilidones habent, id est, con-
cavitates, quibus nititur & affigit se his quæ prehen-
dit. Vnde in *Aulularia* Plautus ait de auaris: Ego
istos noui polypos, ubi quid tetigerunt tenent.

Athenæus multos authores citat, qui scripserunt fame laborantem polypum in cauernis brachia sua rodere, cui sententiæ & Oppianus & Albertus suffragantur. Sed Athenæus & Plinius putant id accidere polypo à congris. Hesiodus uerò hanc speciem αἰόστρον uocat, quod spinam non habeat, sed cartilagine pro spina. Dicunt illum uenari pisces mira industria, cum alioqui sit animal timidum. Verum ita comparatum est, ut illi consilio polleant natura, quibus robur est negatum.

Αλλ' ἐπὶ κυανέων ἀνδρῶν.] Id est, Sol uertitur supra populum nigrorum hominum. Intelligit autem Æthiopes qui sunt in Aphrica, quorum etiam nunc quidam sub imperio Caroli Cæsaris sunt. Κυανέων Græci uocant quod nos cæruleum, lasur / estq; metalli genus, metaphoricè pro obscuro & atro. Est autem sensus, Sol uoluitur supra meridionales homines, nec diu moratur supra nostrum hemisphærium, uidelicet Græciæ.

Καὶ τότε δ' ἡ κεραοὶ.] Adhuc in hyemis descriptione commoratur. Cornutæ feræ & non cornutæ lugubriter frendentes per syluas fugiunt.

Μύλῃ dentem molarem significat, à quo fit uerbū μυλιάω, quod significat dentes incutio, strideo propter frigus. o litera interposita est.

Ὅρ' α' loca arborib. cōsita sunt, Hesych. p. ἱσcribit. Γλάφω

Γλάφυ.] pro γλαφυρόν, apocope est, & significat 44.
specum & concavitatem petrosam.

Τότε δ' ἐξίποδι βροτῶϊσι.] Eſt hoc loco poeta delectatus enigmate Sphingis, Nam senes solent in baculum incumbentes demisso capite incedere, & terram inspicere, Vnde & silicernij dicti sunt. His similes esse dicit feras, cum penuria victus laborantes propter niuem, undiq; per sylvas discurrunt.

Νίφα.] Rursus Apocope est pro νιφάδα, frequens Homero.

Καὶ τότε ἑσάδαυ.] Versatur per omnes circumstantias corporis, & monet propter frigus arcendum crasso panno & multis pilis intertextis utendum esse. Græci uerò usi sunt admodum honesto uestitu, quem admodum & reliqui honesti populi Romani & Iudæi. Pallio usi sunt supra tunicas, χιτῶν uerò uestis interior erat.

Κεόηα.] Accusatiuus est pro κεοκίδα, & significat id quod subducitur, ein eyntrag. apud Pollucem in libro de uestibus.

Ἰνα τοὶ ἕλχες ἀΐξεμέωσι) Id est, ne horreat corpus nimio frigore.

Ἀλελεῶ.) ab ἀλλέω, ut habeas quiddam quod arceat pluuiam.

Ψυχὴν γὰρ τ' ἠὲς.) Enumerat iam causas pluuiæ. Quemadmodum enim uapor ex olla in operculo

repercussus in aquam resoluitur. Sic uapor ex terra in nubibus repercussus in aquam resoluitur, & deinde decedit. Humectat autem aer sata et arua, itaque addit conueniens epitethon $\pi\epsilon\epsilon\phi\acute{o}\rho\omicron$. Postea quid uentus sit dicit, nimirum nubium agitatio.

45. $\tau\eta\mu\epsilon\theta' \omega\mu\iota\sigma\upsilon \beta\epsilon\sigma\iota\nu$.] *Bonus adseruandum esse dimidium pabulum, uiro uerò ut supersit aliquid in noctem scilicet. Nam Græci homines tantum cœnabant & largius quidem.*

$\epsilon\pi\iota\rho\rho\acute{o}\delta\epsilon\nu$.] *Accurrere significat.*

$\tau\alpha\upsilon\tau\alpha \phi\upsilon\lambda\alpha\sigma\acute{o}\mu\epsilon\theta\omicron$.] *Absoluimus hætenus descriptionem hyemis, nunc autem Veris descriptionem hoc caput continet. Estq; primum signū quando Iuppiter sexaginta dies, id est, duos menses, Ianuarium uidelicet & Februarium confecerit, post brumam uel conuersionem Solis, tum stella Arcturus nuncia ueris primum apparere incipit. Est autem Arcturus stella sub zona Bootæ: oritur Chronico ortu, id est, uespere initio Veris quando Sol ingresus est Arietem.*

$\tau\acute{o}\nu \delta\epsilon \mu\epsilon\tau' \acute{o}\rho\theta\epsilon\gamma\gamma\acute{o}\nu$.] *Aliud est signum ueni-entis ueris. Vide Ouidium in sexto Metamorphoseos quare hirundo dicta sit Pandionis filia. Comperi autem latere hyeme hirundines in nido suo tanquam mortuas. Proinde non puto auolare eas. Totam hyemem habent secum recencia qua. Reuiuiscunt*

scunt autem sub æstæ. Quare iudico mirabile quoddam opus esse ac imaginem resurrectionis nostrorum corporum.

Τὸν φθάρῃον οἶνας.] Summa huius loci est quod tempore Veris sint amputandæ uites, nec sit expectandum donec maior æstus aduenerit. Turgente enim tunc in palmitæ gemmæ, nec potest esse sine periculo, si tunc putentur uites.

Οἶνας.] Dicunt significare palmires, uocabulum ætus est, apud iuniores ἀμπέλ in usu.

Ἀλλ' ὅπῃται φερέοις.] Hoc præcepto messis tēpus describit. Quando æstus, inquit, cœperit esse uehementior, ita ut querant humidiora loca testudines tum falx erit acuenda & seges demetenda. Est autē omnino tēpestiuior messis Græcis quàm nobis. Sunt enim illi magis ad Orientem & meridiem quàm nos. Quare uariant hæc præcepta, nec ad singulas regiones accommodari possunt.

Φερέοις.] Epitheton testudinis est, dicitur enim domi porta quod ades suas circumferat. Nota est fabula de testudine quæ sola domi remansit, cum reliqua animantia omnia suauissimis epulis Iouis accipiebantur.

Σκαφὸς.] Instrumentū est rusticū apud Pollucē.

Φεύγειν δὲ σκερῶς θώκοις.] Vides quàm non possit Poeta sedulitatis obliuisci. Prohibet enim

tempore messis somnum ad multam lucem esse protrahendum, quod eo tempore reponenda sunt quibus in hyeme fruamur. Iam qui ad auroram atque in medios id temporis dies stertere uoluerit, miseram profecto uitam trahet ubi hyems sui memoriam nobis in animum semel coeperit reuocare, ibi tum licebit experiri uerissimum esse cicadae & formicae apologum. Plurimum & uenustatis & utilitatis haec sententia habebit, si quis ad studia literarum traduxerit, cum illa cessatorem minime requirant, & qui in multam lucem quotidie stertat. Adiecit deinde, ceu Gnomas quasdam, optimos uersus, quibus matutina opera hominibus commendat, & dicit auroram tertiam operis partem absolvere. Item eos qui mane surgunt plurimum promouere quoscunque labores susceperint. Postremo etiam boues facilius ferre matutina opera quam meridiana. Experiuntur etiam studiosi bonarum literarum Auroram Musis esse amicam. Quare diligenter has sententias obseruent & meditentur hi qui animum ad literas applicuere, quiq; parentum & amicorum expectationi aequissima satisfacere uolent.

Ἡμεῖς δ' ἐπὶ σκόλυμός τ' ἀνδεῖ.] Aestatis à Solstitio descriptio. Primum ponit prognosticum maximi aestus, deinde quid faciendum sit. Graeci post Ver statim incipiunt messem. Deinde sequitur solstitium aestiuale, tunc nos habemus messem.

Σκόλυ-

Σκόλυμος.] *Carduus* dicitur flore purpureo, quo nomine & reliquæ species censentur, ut sunt *Paliuri*, *Chamaeleones*, *Acanthi*. Vide *Plin. lib. 20. cap. 23.* & *lib. 22. ca. de carduo.* Venerem stimulare in uino, *Hesiodo* et *Alcæo* testibus, qui florente ea cicadas acerrimi cantus esse, & mulieres libidinis auidissimas uirosq; pigerrimos in *Venerem* scripsere.

Ἐπεὶ κεφαλῶν καὶ γένατα.] *Ratio*, quare hoc 46. tempore uiri debilissimi sint, & mulieres lasciuiissimæ, quia calor resoluit totum corpus hominis, ergo leduntur magis æstu quàm frigore uiri.

Καὶ βίβλινον οἶνον.] *A Biblia* regione *Thraciæ* *Biblinum* uinum dictum esse *Athenæus* scribit *lib. 1.* testatur autem dulce fuisse, atq; à *Siculis* *Pollium* uinum dictum esse. Et *Homerus* non uno loco testatur *Thraciam* nobilia uina habuisse.

Μάζα τ'.] *Libum lacteum* intelligit ex recenti lacte, siue lac coagulatum. *Nostri* homines uocant *ein ziger*. Deficiunt autem lacte nisi mulgeantur capræ, iuxta *Vergil.*

Quã magis exhausto spumauerit ubere mulctra.

Lacta magis pressis manarint ubera mammis.

Item capræ uincunt copia lactis oues, laudaturq; lac caprarum plus in libo quàm ouium. Poterit & hæc huius loci sententia esse, quia sub *Autumnũ* statim admittuntur capræ ad conceptum, & deinde de

ficiunt. *Vtere igitur dum potes.*

Σβενυμδυσάων.] *Eolica dialectus est cum & sit interposita, quasi dicas extinctarum aut non lactantium.*

Καὶ βόϑ' ὕλοφάρσιο κρέας.] *Vitulinā carnem intelligit, quæ non improbat̃ur sana esse homini. Cæterum enixæ bouis carnem non laudat Poeta.*

Περταγόνων.] *Illa enim caro est ualde laudata quod facilis sit concoctu. Estq̃ in æstate istis cibis utendum qui facile concoqui possunt. Itaq; & huius mentionem hic facit Poeta.*

Αἶδομαι οἶνον.] *Vel à calore dixit, quòd adurit faciem, uel à colore. Laudantur enim magis æstate rubra uina quòd pinguiora sunt & magis alant corpus. Cætera tenuiora sunt & facilius penetrant.*

Ἀντίον ἐὺ κρέας αἶμα.] *Inter cæteras uoluptates non postrema est si quis in æstate sub umbra gratam auram capret, ita ut faciem uersus leuiter iusurrantem uentum uertat. Intelligit autem hoc loco Zephyrū, quod Euri, Boreæ & Zephyri æstate sint temperati. Auster uerò plerunq; noxius est, tam æstate quàm hyeme. Erit maior hæc uoluptas si adfuerint riuuli perpetuo scaturientes, quibus semper multum delectari sunt Poeta.*

Ἀδόλωτ' .] καὶ ἀδολ' qui sit sine limo, aut qui non sit lutulentus.

Τεῖς ὕδατ' & ποτίζειν.] Consuetudinē Graecorum obseruabis, qui nunquā merum uinum soliti erant bibere, uerum semper uinum aqua diluebant, ut testatur Athenaeus lib. 10. qui hanc cōsuetudinem diluēdi uini fuisse dicit, ut ad duos uini cyathos, quinque aquae adderent, alicubi & ad quatuor uini cyathos, duos aquae. Ex Menandro citat Athenaeus.

Καὶ τοι πολὺ γ' ἔσθ' ἡδίων, ἢ γὰρ αὖ ποτότε

Ἐπινον τρεῖς ὕδατ' &, οἶν' δ' εἷ μόνον.

Sic Athenaeus;

Καὶ Διοκλῆς ἐν μελίσσαις, πῶς δὲ καὶ κεκραμμένον πίνειν τὸν οἶνον δεῖ μὴ τέτταρα καὶ δύο. ἢ δ' οὐκ κρᾶσις αὐτῇ παρὰ τὸ ἔσθ' ἔσα ἐπέμνησε τέτρα καὶ τὴν θρυλλημμένην παρσιμίαν, ἢ πέντε πίνειν ἢ τέτρα ἢ καὶ τέτταρα. ἢ γὰρ δύο πρὸς πέντε πίνειν φησὶ δεῖο ἢ εἷα πρὸς ἑξῆς.

Apud Locrenses erat capitale uinum bibere ijs qui erāt in Magistratu, nisi Medicus iussisset. Item Romani adolescentes non erant soliti uinum bibere ante uicesimum annum, & Scythice bibere dicebant merum bibere, quasi barbare, ut quibus sunt robora ualidiora. Sic bibit apud Homerum Polyphemus *Odyssæ* 1.

Ποτίζειν.] Infinit. pro imperatiuo, sic ἱέμεν.

Διῶσι δ' ὑποζυγεῖν Δημήτερι.] Seruauit hunc ordinem Poeta, ut à Vere describeret quicquid

singulis anni temporibus fieri conueniret, nunc subi-
cit præceptum de tritura quæ fit in mense Augusto,
cum mane ortu Heliaco paulisper ante Solem emer-
gens Orion cernitur. Vergil.

Et medio tostas æstu terit area fruges.

Addit locum in quem sit reponenda area, nimi-
rum qui sit uentis expositus, & quia fruges debent tor-
reri à Sole, ergo necesse est locum esse expositum Soli.
Eadem uerba sunt in Varrone de re rustica quæ hic
sunt. Area, inquit, sublimiori loco qua perflare possit
uentus. Alij intelligunt area bene æquata. Solebat
enim Cylindro æquari, ut est apud Vergil. necubi
impingerent. Verum Varro rotundam esse dicit, hunc
ego sequor. Vsi sunt equis aut bobus in trituratione
qui tabulas trahabant, et ita excutiebant grana. Un-
de illud est in sacris literis: Boui tritुरanti non obli-
gabis os.

Μέτρω δ' εὐνομήσασθαι.) Monet mensuran-
das esse fruges, ut sciat agricola quantum ex agro re-
deat.

Θῆναι δ' οἶκον ποιεῖσθαι.) Conducendum suadet
mercenarium aliquem, qui possit rebus domesticis ua-
care qui non habeat multa quæ sibi ipsi domi agat.
Fieri enim non potest ut multa simul bene agere pos-
simus, inquit Xenophon. Eadem ratio habenda an-
cille, ut non habeat liberos. Subiecit deinde præceptum
de Ca-

de Cane, quem uocamus Custodem rei familiaris. In hoc alendo admonet sumptibus non esse nimium parcendum, quia obseruet ne fures clanculum intrent in ædes domini, ac surripiant quippiam. Græci trifariam canes distinguunt, idque ab officijs, sunt enim ἰχνότροοί quos nos indagatores uocamus, canes uenatici, nobilibus & diuitibus admodum grati qui uenationi operam dant. Sunt rursus qui οἰκεῖς uocantur, quasi dicas custodes ædium. Agunt enim excubias præ foribus, & de his Hesiodo hoc loco sermo est. In tertio gradu sunt Μελιτᾶια κωῖδια, id est, Melitææ catellæ nulli rei utiles, præterquam quòd in delicijs sunt prædiuitum matronis. Vnde etiam in prouerbium abiit de delicatis.

Καρχαρόδοντα.) A sono factum esse uidetur, epitheton canis. Sunt enim asperimis dentibus, & omnium firmissime retinent, quæ sunt semel intra fauces recepta.

Φείδεο.) ου in eo mutatum, & rursus eo in ου si sit opus. Est enim eadem ratio dissoluendi quæ contrahendi.

Ημερόκοιτος.) qui interdiu dormit & noctu obambulat, quòd fures solent. Suidas furem & piscem significare ait.

Χόρτον δ' ἐσπομίσσας κ' σφερτόν.) Quod de cane dixit, idem de bobus & mulis intelligi debet. Neque

que enim conuenit parum liberalem esse erga eos quorum opera in colligendo uictu plurimum sis usus. Monet itaq; Hesiodus in annuum uictum paleas & fœnum comportari debere, quibus hoc quoq; subindicat Agricolam nō oportere studiosum esse tantū frumenti, sed etiam aliarum rerum uiliorum. Ferè fit enim ut qui res in speciem nullius pretij negligat, etiam res maioris pretij sensim incipiat fastidire & amittere. Et notus est Senarius:

Εἰ μὴ φυλάσσης τὰ μικρὰ, ὑπολείς τὰ μέγιστα.
 Διῶσας αἰαψύξαι φίλα γένητα.] Feriandum esse à labore non tantum homini, uerum etiam pecori. Sunt enim recuperandæ uires, alioqui nemo tam ferreus esse poterit, qui sufficeret continuis laboribus, iuxta illud Nasonis:

Quod caret alterna requie durabile non est,
 Hæc reparat uires, fessaq; membra leuat.
 Et sacræ literæ præcipiunt ferias esse habendas à labore, quas qui negligerent auaritia exagitati, indignos esse benedictione Dei. Et nos docemur experientia haud temere ad ullam frugem aspirare eos, qui in præscribendis laboribus admodum sunt liberales, & in supputando uictu et otio à labore plus æquo tenaces.

Αἰαψύξαι.] Scilicet fac, aut ut sit infinitiuis pro indicatiuo, refice, recrea famulos. Et quia genua fessis la-

sis labant, & fatigatio maxime in his sentitur, ideo dixit famulis chara genua esse reficienda.

Εὐτ' αὖ δ' Ωείων καὶ Σεείων.] Posteaquam ordine descripsit anni partes, & quid singulis fieri debeat, nunc subiicit caput de autumno & uindemia. Hunc ordinem Colum. imitatus est et Plin. aliquando. Oritur Arcturus mane cum Libra mense septembri, quo tempore mane medio cælo sunt Orion & Canis non procul ab occasu, tum est uindemia facienda. Addit descriptionem factitij uini, in qua rationē faciendi uuas passas complexus est. Vide Plin. & Columel. Coquunt primum uuas aliquantisper Sole, postea exprimunt uinum & in lacum subiiciunt.

Συσκιάσαι.] ἀ σὺν & σκιάζω compositum. Intel-
ligit autem ex aprico in locum nō expositum Soli au-
ferendas esse.

Πολυγηδέων.] Epitheton Bacchi, quasi dicas
latificantis. Exhilarat enim uinum homines & no-
ta sunt Bacchi Encomia apud Poetas quæ hic spe-
ctant, Vt Vergil.

Adsit lætitiæ Bacchus dator.

Αὐτὰρ ἐπὶ λὼ δὴ.] Redit ad arationem & ad
hyemem. Sunt uerò ea repetenda quæ supra de ara-
tione diximus. Nam pro qualitate & natura solis
proscinditur ager. Feracius solum ut minimum ter-
rarari solet. Iam mense Octobri mane cū Tauro occi-

dunt Pleiades & Hyades, item Orion, sed principio noctis rursus apparent. Pleiades sunt in postrema parte Tauri, Hyades uero in fronte quas Latini succulas uocarunt. Atque ita absoluit Poeta annum, quid in uere, quid in aestate, quid in autumno, quid quid post autumnum, quid Hyeme faciendum sit. Nunc de nauigatione præcepta quædam subiicit, quia fuit illis familiare deuehere fruges & merces quem admodum etiam alicubi in Homero uidere est. Constabat autem ueterum negotiatio potissimum in permutatione mercium, & ideo Hesiodus præcepta tradit.

Εἰ δέ σε ναυτιλίας δυσμεφέλας.) Prohibet sub Autumnum esse nauigandū cum Pleiades occidunt propter tempestatem maris, insaniunt enim uenti, et quemadmodum Vergilius ait, qua data porta ruūt. Cæterum post de æstiuā nauigatione dicet, & hanc probat, Orion insequentis gestum exprimit in ipsas Pleiades, ideo dixit πλνιάδας φεύγειν. His gestibus amplificat orationem.

Δυσμεφέλας.) Epitethon nauigationis est. Sentiant enim quā sit periculosum & difficile in alieno elemento uersari qui aliquando sese credidere fluctibus. Hanc uocem compositam esse puto à δὲ καὶ ὤμιπῳ, uel quod ægrè remittat afflictos, uel quod sæpe non remittat nauigantes, Varia quæritur Erymologia

mologia huius uocis, sed tamen non sunt usque adeo anxie quærendæ, quod tantum ad docendum compositæ sint.

Ηεγειδέα.] Quia habet speciem aeris.

Επ' ἡπείρου.] In continentem, id est, littoralem terram. Inde Epirus.

Χεῖμαρον.] Aquam ex imbre collectam.

Νηὸς πτερά.] Remos intelligit.

Πηδάλιον.] Gubernaculum nauis, clauum.

Ωραῖον πλόον.] Scilicet cum iam Ver exa-
tum est.

Ωπερ ἐμός τε πατὴρ καὶ σὸς μέγα νήπιε Πέρση.

Exemplum adiecit Hesiodus patris, quo ostendit quatenus probari queat nauigatio, et dicit paupertate patrem fuisse compulsus, quæ nihil nō hominem experiri doceat, quod instituerit mercaturam. Nemo enim eos laudat, qui cum beate possent in patria uiuere, ultrò se periculis exponunt. Et Hesiodus negat ex Asia profugisse parentem sicut pleriq; ciues qui propter inuidiam ex opibus conflata in tuto manere non poterant, non, inquit, illa causa fuit, sed uitium quærebat.

Καὶ τῇ δ' ἡλθε.] Significat hic se in Ionia natū. Magnum mare uocat Ægeum mare. Æolicam Cuiam ideo uocat, quia Æoles eam condiderunt. Sitæ est in littorali Asia.

48. Αφένθ.] *Diuitias significat. Proprie tamen redditus qui quotannis redeunt, siue annui redditus. fingunt autem uenire ab εἰς νόος.*

Ἀλλὰ καὶ πένιν τὴν ζεὺς ἀνδρασι δίδωσι.] *Hic locus ad prouidentiam pertinere uidetur cum dicit Iouem hominibus dare paupertatem, quia saepe accidit ut etiam boni & optimi uiri sint pauperes. Hunc locum Aristophanes in Pluto diligentissime prosequitur, apud quem, quæ opus sunt ad hanc rem, requiras.*

Νάσσατο δ' ἄγχι' Ἑλικῶνθ.] *Describit nunc patriam suam Poeta, & dictum est iam saepe fuisse pagum ad radices Heliconis ubi habitauerit Hesiodus & quod Pausanias scribat ipsum fuisse in Helicone sacerdotem Phœbi & Musarum. Non incommode hic uersus πατριμικῶς possit usurpari, in quo huiusmodi laudes patriæ suæ enumerat, ut nulla ferè anni parte commendari queat, Hyeme, inquit, mala est, æstate difficilis & incommoda, breuiter nunquã bona. Ouid. huius facit mentionem.*

Esset perpetuo sua quàm uitabilis Ascrea

Ausa est agricolæ Musa docere senis.

Τῶν δ' ὧ Πέρσῃ ἐργῶν.] *Cum in omni re temporis ratio habenda sit, Tu uide ô Perse ut suo quæque tempore facias: alia enim alijs temporibus conueniunt.*

Νῆν ὀλίγῳ αἰνεῖν.] *Locus Rhetoricus est, utitur uerò Antithesi, in qua aliquādiu commoratur, et commendat nobis denuo mediocritatem, & dicit non frustra esse si quis magnum quæstum facere uelit, ut onerarias naues sibi compareret, & fieri non posse quin ex copiosa merce, copiosum quoq; & magnū fructum quis auferat, tamē si quis rem ipsam recta uia secum reputet, is proculdubio deprehendat res paruas plus solidæ habere uoluptatis ac securitatis, quàm res in speciem magnas. Est enim omnibus in rebus tutior mediocritas. Vocamus autem actuarias, breues & minores naues, in quibus homines uehi solent tempestate ingruente. Onerarias uerò maiores, in quibus onera deportantur.*

Δείξω δέ τοι μέτρα πολυφλοίσβοιο θαλάσσης.] *Occupationem adiecit. Tradam tibi præcepta nautica, tametsi non bene peritus sim rei nauticæ. Si uolueris debitum effugere & iniucundam famem, ostendā tibi modum quando commodū sit nauigare, & quando non commodum, licet nauigationis peritus non sim.*

Λιμὸν ἀτερπῆ.] *Famis proprium epitheton. Nā ut dici solet, præter seipsam cætera omnia edulcat famēs. Et Homerus eleganter uentris importunitatem describit in Odys.*

Πολυφλοίσβοιο.) *Fictitia uox est, qua usus poeta*

per antonomasiam pro stridenti mari, φλοισβὸς enim nihil significat.

Σεσοφισμὸς ὅ.] *Peritus. Nam σοφίζομαι est doceo. Inde Sophista simpliciter doctorem significat. Deinde ubi illi se uerterunt in inanē ostentationem uocabulum cœpit in uico esse, sicut Tyrannus.*

Εἰ μὴ ἐς Εὐβοίαν ἔξ Αὐλίδος ὅ.] *Subsequitur nunc occupationem historiola, in qua commemorat quomodo uictor extiterit carminibus in Calchide, & Musis suis in Helicone uictoriale præmium dedicarit, ut dignum erat homine Poeta. Aulis ciuitas litoralis est in Bœotia, non procul ab Helicone, neque procul fuit ab Aulide in Eubœam. Conuenerunt autem Græci in Aulide cum essent profecturi in Phrygiam. Vide Iphigeniam Euripidis.*

Calchis est urbs celebris in Eubœa, hodie Nigropont uocant, non multò ante à Turcis magna ui expugnata. Apparet sanè Hesiodum Homero posteriorem centum ferè annis fuisse, proinde cum eo in hoc certamine non certauit.

Τεῖπος δ' ὠτόεντα.] *Id est, tripoda auritum, Athenæus author est tripodas significare pocula, non nunquam mensas, & sellas quoque. Puto eum hic loqui de poculo quod aures habere soleat & tres pedes. Vocant autem Græci ansas aures, quemadmodum Germani quoq.*

Ανέδη-

Ανέθηκα.] *Id est, reposui, consecraui, uel dedicaui, hinc ἀνάθημα.*

Επέβησαν.] *Nam βιβάζειν est statuere, & tanquam gressus regere, usus est Homerus in secundo Iliados.*

Μῆστοι γὰρ μὲν ἰδὲ δαξαν.] *Significat diuinitus esse doctos poetas, quod hi qui egregium quiddam in poetica efficere uoluerint, opus habeant furore poetico diuinitus inspirato quem furorem recte φουρινὰς ἀρστέας dixerunt. Et Homerus elegantissime huiusmodi iudicium in homine, & hunc motum qui existit in Heroicis animis, auream catenam cælo demissam esse dixit, significans singularem quandam uim supra captum communem uulgi diuinitus dari.*

Ἡμεῖς πεντήκοντα μὲν ἔσονται.] *Aliud caput 49. de æstiuâ navigatione quam probat & dicit sub finem æstatis tempore calido esse nauigandum, tum enim non facile perire homines, nisi aliquo singulari malo pereant.*

Εν τοῖς γὰρ τέλει ὅτιν ὁμῶς ἀγαθῶν τε κακῶν.] *Prouerbialis est hic uersiculus & ualde pius, quo admonemur bonitati diuinæ adscribendū, si quem prosperum successum rebus nostris uidemus, atq; hoc nomine gratias Deo quoque agere, ne ingratitude nostra offensus finem imponat bonitati erga nos, ac deserat quos prius fuerit amplexus & tutatus. Rursus*

si quando mole multorum malorum premimur, non ita frangi oportere & deijci animo, ut non speremus Deum facile finem impositurum omnibus istis malis. In hanc sententiam apud Homerum grauissimo multa dicuntur. Potest & prouerbialiter in eos accommodari qui omnia possunt.

Μὴ δὲ μᾶλ' εἰν οἶνον τε νέον καί.] Adiecit praeceptum dignum memoria, uidelicet tempestiue esse redeundum domum. Nam oculus Domini pascit equum, ut dici solet. Et est haec caussa quare melius sit illam nauigationem ante autumnum conficere. Quia non solum nouum uinum soleat remorari institutam nauigationem, uerum etiam autumnales imbres & tempestates quotidie impendentes, & quod saeuissimi flatus austri ut maxime tum insaniat. Itaque minime tutum est tum se uelle mari committere, & commodam nauigationem propter pocula noui uini intermittere.

Χειμῶν δ' ἐπιόντα.] Tempestatem sequentem, uel impendentem, sic quoque in oratione dominica, et ἐπίσσω dies dicitur dies impendens & subsequens. Notus uentus est pluuialis, ὅτις enim humorem significat.

Αλλὰ δ' εἰαρινὸς πέλεται πλόος.] Praeceptum est de uerna nauigatione quā à signo describit. Quando erumpunt primum, inquit, ex ramis aut arboribus

boribus germina aut flores, idq̃ quantum est uestigiũ cornicis, tum est mare meabile. Addit tamen correctionem qua deinde peruenit in locum communem quòd omnia obediant pecuniæ. fateor mare esse nauigabile uerno tempore, at qui ego laudare non possum, propter uariam tempestatem & pericula quæ nauigantibus ita instant, ut aliquis difficilime effugiat malum. Incaussa est stultitia humanæ mentis quæ etiam ipsum petimus cælum, neque quicquam inaccessible relinquimus.

Χρήματα γὰρ ψυχὴν πέλεται.] Gnomica sententia est qua rationē complectitur, cur homines in tantam stultitiam incurrant & dicit hoc pecuniam posse quam homines pluris faciunt quàm animam. Late patet huius sententiæ uis, in qua explicanda multum operæ doctissimi quiq̃ cum Latinorũ, tum Græcorum sumpsere. Et paucissimi sanè sunt qui secum expendant in quanta mala funesta pecunia miseros ducat.

Μὴδ' ἐνὶ νηυσὶν ἅπαντα βίον.] Id est, ne semel abducas in discrimen quicquid est rerum tuarum, nec omnia nauibus committas, sed retine quædam et uiliora impone, ne si nauem fregeris de toto uictu pericliteris. Generaliter uerò mediocritatis laudem cōtinet, quam qui seruant, nec nimium ditescero studeat,

fit ut semper habeant unde uiuant, cū alij qui omnia in quæstum producunt de tota re familiari, uel augenda uel amittenda incertam aleam fortunæ cogantur subire.

Δεινὸν δ' εἶν' ἐπ' ἀμάρταν.] Adiecit similitudinem ab onusto plaustro ductam. Perinde enim ut si quis supra currū, immensum onus ponat cuius molem axis sustinere nequeat, fieri non potest, quin cum magno dispendio omnia onera imposita dissipentur. Ita in nauigatione quoque usu uenire ut nimium multa uehendo periculum accersant & nihil perficiant.

Μέτῃ αὖ φιλίας εἶδαι.] Concludit nunc Epiphonemate generali, et dicit modum esse seruandum. Et quia supra de mediocritate multa diximus, repetat ea qui uolet.

Και εἰς δ' ἐπὶ πᾶσιν ἀρεῖς.] Occasio siue oportunitas optima in omnibus rebus.

Ὡραὶ δὲ γυναικᾶ τεὸν.] Præceptum de coniugio, Tempestiue ducas uxorem, dum adhuc res integre sunt & florent, non in extrema senectâ quando effactæ frigent in corpore uires. Plato & Aristoteles de hoc tempore disputarunt, nam circiter trigessimum annum sunt confirmatæ uires et maturuerunt.

Τέτρος.) Duale est, & significat quatuor. Iulius Pollux exponit pro quatuordecim, & quinque pro decimo-

cimoquinto anno, id est quinto supra decimum. Aristoteles & Plato constituerunt puellæ decimumoctauum annum nubendi. Præcipit autem Hesiodus adolescentulam esse ducendam ut castos mores imbibe re queat & adsuescere ad mores mariti, quod frustra expectet quis ab anu. Ibi enim nulla similitudo morum est, ergo nec ulla amicitia, & tamē oportet ut sit similitudo quædam uitæ in coniugio, quia Iureconsultus dicit esse indiuiduam societatem. Aristoteles recenset in Oeconom. hunc uersum.

Μὴ γέλῳσι χάσματα γήμης.) Id est, ne uicinis gaudia & ludibria ducas propter tuum infortunium & malum, nempe mala uxore. Et χάσματα exponunt ludibria, hoc est, ne iocus fias quod talem duxeris uxorem. Nam uicini cuiusque produnt ingenium.

Οὐ μὲν γὰρ τοὶ γυναικὲς.) Commendat bonam mulierem hic uersus, quam etiam sacra litera non uulgariter prædicant.

Δειπνολόγης.) Commessatrice quæ passim adeat conuiuia. Suidas Δειπνολόχον exponit κλεπτοτέχον.

Ἡ γὰρ ἀνδρῶν καὶ ἰφθιμον.) Efficit ut etiam ualidus uir ante tempus senescat, uritque sine face, id est, clam, etiam si foris nihil appareat. Vocat autem crudam senectam quæ tempestiua est. Sic Verg.

Cruda Deo uiridisq; senectus.

Galenus in libro de conseruanda ualitudine dicit esse triplicem senectutem, Primam uocari crudam, et qui in ea sunt ὁμογέγοντας dici. Secunda est circiter annum sexagesimum, qui in ea sunt γέγοντας dicimus. Tertia est decrepita, qui eam attigerit πέμπηλον uocamus.

Euei.] Exiccat, urit, &c. Dicitur etiam αἰεί, utrunq; est apud Homerum.

Εν δ' ὅπιν ἀθανάτων μακάρων.] De religione. Cole Deos religiose et obseruāter. Ita enim omnia prospere succedent. ὅπιν curam & respectum significat proprie.

Μὴ δ' ἐχθροσύνητῳ ἴσον.] Hoc præceptum plenum humanitatis est & significat nullam amicitiam, nullam necessitudinem præponendam esse sanguinis coniunctioni. Cic. li. 1. ad Atticum, Posteaquā à fratre discessi, neminem pluris quā te facio. Est uerò à natura et diuinitus homini inspiratū, nullam esse sanctiorem coniunctionem quā fraternā. Quod si uerò alium tibi adiunxeris, tunc uide inquit ne statim te seiungas ab illo, quia non multum conducit nos amicos habere.

Μὴ δ' ἐψεύδεσθαι γλώσσης χάριν.] Hoc est, ne præ te feras beneuolentiam simulatam, nec aliud sentias & aliud dicas. Hec est germana expositio,

see

nes est ita accipiendū, ut χάριν χημεύτων intelligas, sed ne simules, ne præ te feras linguæ quandam gratiam, ne benignitatem linguæ eementiaris.

Ἡτι ἐπὶ τοῖς εἰπωμένοις.] Si quis aut uerbis offendet alium, aut manibus uim inferet, memor sit quod retaliatur iniuria multipliciter. Nullum enim malum impunitum.

Εἰ δ' ἐκεν αὖτις.] Aliud præceptum, Sit ne admittendus denuo is qui amicitiam uiolauerit, & cupiat nobiscum redire in gratiam. Respondet esse recipiendum, quod satius sit redire in gratiam cum amico ueteri, quàm nouos subinde amicos adiungere.

Σὲ δὲ μὴ τι νόον καταλεγχέτω εἰς τοῦτο.] Tuam mentem ne coarguat uultus, id est, ne uultus præ se ferat iracundiam & simulatē, sed uide ut ex animo eijcias omnem memoriā pristinarum iniuriarum nulla sit significatio offensi animi. In summa sancitur ex animo ἀμνηστία. Nam nihil illiberalius, nihil inhonestius est quàm simulatē alere, estq; alienum ab omni humanitate. Nulla unquàm fuit tanta coniunctio hominū quæ nō offensi aliquid senserit. Et cum Ouidius dicat Orestem cum Pilade in gratiam redisse, nemo eiusmodi illiberalis ingenij sit, ut propter inueteratū odium, uiam amico in gratiam redeundi præcludat. Hoc præceptū diligenter inculcat

Hesiodus, quòd amicitia sit necessaria in rebus humanis. Sumus enim nati ad societatem. Ergo qui auferit amicitiam, auferit societatem. Et M. Cicero inquit, Neque cœlo, neque aqua, neque aere nos uti frequentius quàm amicitia.

Σὲ δ' ἔμῃ.) *Accūsatiuus pro datiuo, Attice.*

51. Μὴ δὲ πολύξεινον μὴ δ' ἄξεινον.) *Utraque extrema liberalitatis fugienda esse monet. Eſt enim prodigus & exhaurit facultates omnes, qui crebro uult conuiuari. Contra sordidus eſt qui nemini de ſuis communicat, & qui ſuum ipſe defraudat genium. Ex prodigalitate homines decoctores ueniunt qui inuolant in bona aliena, ex ſordiditate inhumanitas naſcitur, ut neminem amicum habeas.*

Μὴ δὲ κακῶν ἑταῖρον.) *Admonet malorum conſuetudinem eſſe fugiendam, corrumpunt enim bonos mores colloquia praua. Proueniunt autem duo mala ex malorum commercio, primum, quia nos induimus mores iſtius qui cum uiuimus. Secundo etiam famam propriam prostituimus, quia etiamſi non corrumpatur aliquis, tamen homines iudicant nos corrumpi, quia & prouerbiū dicit, Claudio uicinus claudicat & ipſe breui. Ergo malorum conſuetudo eſt uitanda.*

Μὴ δ' ἐσθλῶν νεκρῶν.) *Id eſt, ne facias conuicium bonis, quia uirtus eſt honore afficienda. Sunt autem*

autem pessimi omnium hominum, qui egregia uirtute non tantum honorem meritum auferunt, uerumetiam de uirtute bene meritos conuicijs proscindunt. Huiusmodi conuiciatorem principum & bonorum uirorum describit Homerus Iliad. lib. 2. Et consolari debet bonos quod impossibile sit in benefactis inuidiam effugere, quemadmodum nec corpus umbram potest declinare.

Μήδ'ε ποτ' ἐλοιδύλω πένιλω.) Congeries quaedam praeceptorum est. Docet autem hoc loco nemini exprobrandum esse paupertatem, ratio est quod sit donum Dei esse diuitem uel pauperem. Grauius profecto dictum. Sunt enim qui hinc laudem ingenij captant & magni uiri haberi uolunt, si pauperes & miseros non solum praese contemnant, uerumetiam conuicijs proscindant. Hos admonet Hesiodus ut perpendant calamitosum esse, non in nostris uiribus, sed in fortuna situm esse. Itaque non est liberalis ingenij calamitatem exprobrare cuiquam. Neque enim in nostris uiribus est ut abundemus & quotidie experientia condiscimus, alijs laborantibus nihil, alijs dormientibus omnia, conficere Deos. Qui plurimum laborant, egent plerumque, & contrarium apparet in ijs qui non laborant.

Οὐλοιδύλω πένιν θυμοφθόρον.) Graeci apponunt plura epitheta sine coniunctione.

Ἴστλαθ.) Sustineas, ausis, &c.

Γλώσσης τοι θησαυρὸς ἐν ἀνθρώποισιν αἰσος.] *Generalis hæc sententia est. Linguae Thesaurus inter homines optimus. Nam sermo uincit omnes opes & quicquid est admirabile in rebus humanis. Verum ita solet euenire, ut quod res melior eo frequentiori quoq; in abusu sit. Recte itaq; dicit Poeta: Parce linguae magnam gratiam esse, hoc est, quæ in loco loquitur, quæ non solet effutire quidlibet sine delectu & ratione. Et garrulitas non tam alios quàm ipsos authores lædit.*

Μὴ δὲ πολυξύνῃς σεαυτὸς δυσώμεφελος.] *Aliud præceptum, debere nos aliquid conferre in publicum, quia nos uicissim multa accipimus à Magistratibus. Hic sensus cōuenire huic loco uidetur quā transtulit Poeta ad cōuiuium, ubi ut paruo sumptu multi alūtur, ita etiam in Rebus pub. paruo sumptu, paruo tributo nobis comparamus pacem. Potest & hic sensus esse, ut si quando amici et cognati conueniunt, non simus sordidi, sed ut libenter & nostra conferamus ad publicum conuiuium. Nam paruo sumptu magnum iucrum emitur, dum collatione multorum apparatur splendidius. Δυσώμεφελος à δύς & πένωω difficilis, morosus, quasi dicas, ægre mittēs, der nit gern gibt. Supra dixit ναυπλίνος δυσώμεφελος.*

Μὴ δ' ἐποτρὶς ἡῶς διτ' λείβειν.) *Hætenus leges tra-*

ges tradidit. quæ ad mores pertinent, iam tradet ceremonias, id est, ritus sacrorum. fuit enim hic poëta sacerdos. Sunt autem illi ritus symbola quædam, id est, allegoriæ, ut in Mose, Boui trituranti ne obligaueris os, significatur quo animo in illos esse debeamus, quorum opera utimur, atque ita gratitudinis illo gestu admonemur erga homines. Non enim bobus sed hominibus scribebatur lex. Ad hunc modum & de his præceptis iudicandum est. Nunquam ab aurora, id est, mane Ioui libes nigrum uinum manibus illotis. Significat sacra reuerenter esse tractanda, & ut non solum foris corpus, uerumetiam animum à contagione uitiorum abluant. Hæc reuera ex Patribus sumpta sunt. Allusit & Vergi. ad eam consuetudinem, quod illotis manibus non tractabant sacra antiquitus dum ait: Donec me flumine uiuo Ablucro, Et Hector apud Homerum ex pugna rediens negat idipsum sibi licere.

Μὴ δ' αὖτ' ἡελίοιο] Aliud, Aduersus solem ne meito. Verecundiam & pudorem commendat nobis hæc sententia, ut discamus honestos & magnos uiros reuerenter esse tractandos.

Εἰς ῥῆμα & δ' ὅ γε.] Commoratur in præcepto uerecundiæ, & recenset aliquot ritus qui adhuc apud Turcos durant. In Turcica enim lege ingens flagitium designari credunt, si quis in publico cacaret aut

mingeret. In lege Mosi quoq, mādatum erat, ne quis cacaret in castris. Eſt autem non minus religiosum Turcis ut sedentes mingant quàm nostro Poeta. Unde apparet Mahometen ueteres quosdam ritus inu-
tiles suis posteris pro iustitia, quæ coram Deo est, re-
liquisse.

Εὐερπνὴς.) dicitur id quod bonum septum habet.

Μὴ δ' αἰδοῖα γυνῆ παπαλαγυῖον.)

A congressu uxoris ne sacra accedas. Admonet
rursus uerecundiæ, ut sacra pure peragantur. Intelli-
git autem sacra quæ dijs domesticis fiebant. Habe-
bant enim omnes in uestibulo aras quasdam quibus
soliti sunt imponere Vestam, in cuius tutela res erat
familiaris. Facit huius Deæ mentionē alicubi Ver-
gilius.

Μὴ δ' ἀπὸ δυσφήμοιο τόφου.) Ab hilariore cō-
uiuio & non à tristibus sacris accedendū esse ad uxo-
rem, quòd ex humido nascentur & aluntur omnia
animantia, & ideo Venus ex mari orta.

Δυσφήμοιο.) Ominoso & infauſto à δυσφημέω.

Μηδ' ἐπὶ ποτ' ἀνείων ποταμῶν.) Poetæ senserunt
uim quandam numinis esse infusam in omnes res, i-
taque et omnibus fluminibus suos deos finxerunt qui
illa agitarent & mouerent, ob quam causſam & sa-
cra illis fecerunt.

Ὁς ποταμὸν δ' ἔβη κακότητι.) Hoc est, qui tam
prophane

prophana mente est, ut contemnat hanc religionem, ut feret infortunium à Dijs.

Μὴ δ' ἄπο πεντόζοιο δεῶν.] *Non esse ungues si præcidendos in conuiuio.*

πεντόζοιο.] *A manu quinque ramorum.*

Μὴ δ' ἐπὶ ποτ' οἶνοχόον τιθέμεν.] *Nunquam pone lagenam supra poculum, non satis constat quid uoluerit significare hoc symbolo.*

Μὴ δ' ἐλόμεν ποιῶν.] *Id est, Spartam quam nactus es orna, In quocunque uitæ genere uersaris in illud incumbe, nec cogita quo pacto subinde mutetur tuam functionem. Ita fiet ut assiduitate & diligetia ad frugem peruenias quod non fiet si tibi non constiteris & ex alio uitæ genere subinde in aliud transferaris. Malum omen est si crocitet Cornix, ut apud Verg.*

Sæpe sinistra caua prædixit ab ilice Cornix.

Λακέρυζα.] *pro κελάρυζα, id est, garrula, stridula, arguta, proprium epitheton cornicis, à κελάρυζω, quod significat resono.*

Μὴ δ' ἄπο χυξοπόδων.] *Ex ollis non sacrificatis ne capias cibum, id est, ne edas priusquam dixeris precationem. Elegans cum primis et pium hoc præceptum est, neque dubium quin à patribus sanctissimis sit desumptum. Apud Homerum nunquam pocula sumunt, nisi prius libauerint. Eandem consuetudinem & apud Verg. Dido seruat.*

Μή με γυναικείω λιβνίσω.] Commendat rursus uerecundiam. Deinde admonet sacra non esse illudenda, quod semper pœnas impietatis dederint qui religiones contempserunt.

Μὴ δ' ἐποτ' ἐν ἀεσχόῃ.] Non esse perturbandos fontes. Nam si honor est habendus bonis rebus, etiam fontibus debetur suus honor ex quibus bibimus. Quare & hi in fontes recte immingere dicuntur qui sacram doctrinam commaculant.

Φήμη γὰρ τε καὶ πῶς λέγεται.] Significat nullam famam omnino perire & non esse omnino de nihilo quod uulgo fertur, quemadmodum & ille dixit,

Sed nequit ex nihilo uolucris prorumpere fama

Et partem ueri fabula quæq; tenet.

Locus Vergil in 4. Æneid. hinc desumptus cū ait:

Fama malum, quo non aliud uelocius ullum

Mobilitate uiget, uiresq; acquirit eundo, &c.

Homerus fingit quoque Famam Deam esse & nunciam Iouis, lib. 2. Iliad.

— μὴ δ' ἐσφισιν ὅσα δέδῃς
Ὁξώεσσα ἰέναι Διὸς ἄγγελος. —

IN

IN HESIODI

DIES.

TRADIT discrimina dierū, qui fausti uel in-
 auspicati sint, item alia alijs diebus licere. Quæ-
 dam uerò discrimina ad causas naturales referri
 possunt, quedam sunt ex superstitionibus. Sunt au-
 tem eatenus discrimina seruanda, quatenus causas
 naturales cogunt. Superstitio uerò præter causas na-
 turales est, & ex impietate profecta. Esset uerò in-
 sania non habere naturæ rationem, cum illa nobis
 usui sit, & nostra causa à Deo condita. Itaq; discrimi-
 na dierum nata sunt aliqua ex parte, ex aspectib.
 quibus Luna intuetur Solem. Sicut medicorum Cri-
 tici, septimus, quartusdecimus, uigesimusprimus.
 Nam quadrati aspectus cient pugnam naturæ cum
 morbo, sed superstitiosa obseruatione aucta sunt. Nā
 inde apparet non esse certā rationem discriminis die-
 rum apud Hesiodum, quod ait, alijs alios dies proba-
 ri. Primus dies sacer est. Sunt enim omnia initia sa-
 cra. Quartus itē sacer, quia eo die prodit à coitu Lu-
 na & uideri potest sacer, quia principium est conspi-
 ciendæ Lunæ. Septimū diem uacuū facit, quia Luna
 distat à Sole quarta parte Zodiaci, qui aspectus qua-
 dratus dicitur, et est inauspicatus. Nonus et octauus
 dies utiles prædicantur crescētib; & recte quidem.

Etenim humores alit crescentia Lunæ. Undecimus & duodecimus uarie laudatur, quia trigono aspectu Solem Luna intuetur, eum aspectum uocant beneficium.

Ημεῖς δ' ἐν Διόθεν.] Proponit Poeta se dicturum de obseruatione dierum iuxta ordinationem diuinam, qui sint auspicati dies & qui inauspicati. Orditur à prima mēsis die quam dicit optimam esse. Et enumerat congerie quadam quid eo die populus agere consueuerit: Solebant autem in ferijs labores mercenariorum expendere, atque pro his numerare & pascere quoque. Item in ferijs conueniebat populus ut iudicaretur, doceretur de religione, & ut mores formarentur. Tum scenici ludi fiebant qui uice concionum fuerant. Et hi ritus ad res politicas & non physticas referendi sunt: pertinent enim ad mores ex quibus sumpti sunt, & non ad res naturales.

Εὐν.) Prima dies est, πρῶτος ἀρχὴς ueteres Magistratus. De hac uoce copiose Suida.

Πείνειν.) proprie de ouibus dicitur, & significat tondere.

Οἶς.) pro ὁίας. τῇ pro ταύτῃ, scilicet duodecima die.

Ἀεροπτότης.) In aere pendentis, uel pedes in aerem eleuantis, epitheton aranea.

ΟΤΕ

Οτε τ' ἰδρὶς σπέρν' ἀμῶται.) Hoc exponunt de formica, sed haud scio an recte.

Μεωδὸς δ' ἰσαμῶρου.) Absolvit iam primum quartum, septimum, octavum, nonum, undecimum & duodecimum diem, quos uerò omisit uult uidere medios. Iam prosequitur in enumerando & dicit cauendum esse ne sementem faciamus tredecima die. Est autem optima ad alendas atq; educandas plantas. Quod autem sationi tredecimum diem ait obesse, propter immodicum humorem fit. Vetant enim semē tem facere in solo humidiorē iusto. Contra plantas sere re præcipiunt, pluuijs etiam tempestatibus. Plinius, Arborum radices Luna plena operito. Ex Plinio illa facile possunt intelligi.

Εκτὴ δ' ἡ μέσση μέλα.) Decimasexta dies ualde incommoda est plantis, quia sicut tredecima dies utilis erat plantis, quòd tum Luna prope erat plena & humor redundabat, inutilis uerò sationi, ut dictū est, ita decimasexta dies decrescēte iam Luna inutilis est & incommoda plantis, utilis uerò maribus gignendis. Nam ex humido semine femellæ, ex sicciore puelli nascuntur. Et decrescēte Luna semen minus humidum est quàm crescente.

Οὐτ' ἀρ' γάμος ἀντιβολῆσαι.) Id est, non est utile puellis, ut tum contrahant nuptias, quia à plenilunio cœpit iam humor deficere. Et addidit quædam

pastoralia officia, quòd illud tempus sit bonum castrationi, quòd hoc tempore conueniat stabula pastoralia munire, quòd sit bonus dies gignendis maribus. Postremò quòd aptus sit dies conuicia dicere, mendacia proferre, blādos sermones miscere, & arcana colloquia habere. Quæ omnia ad quadratum aspectum pertinere uidentur.

§4. Μλωδς δ' ὀγδοάτῃ.] Hoc tempore caprum & bouem castrare conuenit.

Εἰνγάδι δ' ἐν μεγάλῃ.] In uigesima die dicit prudentem uirum nasci, & qui bona indole præditus sit.

Ισοε.] Eum uocat qui multa scit & uidit. Hinc ἰσοεία quasi dicas inspectio, & ἰσοεῖν coràm intueri & colloqui.

Κέρη δ' ἐτε τετάρτῃ.] Id est, Puella gignenda est bona decimaquarta. Nam tum Luna abundat humore. Et hac die (inquit) hoc est in oppositione conuenit boues, canes & mulos cicurare. Nam quando abundant humore, necesse est esse mitiora animantia quia lumen Lunæ est gelidum magis & calor temperatior.

Εἰλίποδας.] quasi dicas curuantes uel trahentes pedes, qua uoce Homerus libenter utitur.

Πεφύλαξο δὲ θυμῷ. &:

Αλγέα θυμοβορεῖν μάλα.] Quartam diem à fine men-

ne mensis, & decimam quartam improbat, haud dubie, quia tum oppositio, tum interlunium lædunt corpora. Ideo dicit *δυμοβορεῖν*, quia cōsumunt animū. Qui laborant colericis morbis ad postremā quartam magis languent, Phlegmatici uerò contra. Et postremos illos dies in Luna uocant colericos dies, quod cōcitent in corporibus siccos humores.

Εν δ' ἐτεταρτῇ μὲν ὁ ἀγεσθαι.] In quarta die Mensis ducenda est uxor & obseruanda auguria & dijudicanda. Est autem Metathesis in ἔργματι nomine, quod à ῥέξω uenit.

Πέμπτης δ' ὁ χαλεπὸν ἀγεσθαι.] Quintas monet esse fugiendas, uidelicet primam quintam, decimam quintam, & uicesimam quintam. De qua re cum nulla sit naturalis ratio, cōtenti ea simus quæ de religione est. Per id enim tempus obambulant Furie et expetunt pœnas à sceleratis hominibus.

Μέσση δ' ἐβδομάτῃ Δημήτερος.] Absoluit præceptiones de dierum discriminibus, quæ uerò nūc sequuntur ex quibus rationibus nata sint, dixi paulò ante. Itaq; nunc monet poeta frumentum esse uentilandum non crescente sed decresciente Luna, quia humor incommodus lædit frumentum, ariditas uerò prodest. Quare manifesta ratio est ex usu rerum, cur fruges à plenilunio iubeat uentilare, quia sub id tempus excitantur uenti & aura siccior efficitur.

Prodest autem importari frumentum siccus, nam madidum statim corrumpitur importatum. Dictum est autem supra quod Varro præcipiat aream fieri debere rotundam.

Υλοτόμον τεταμείν θαλαμῆια.) *Aliud præceptum. Faber secato ligna ad thalamum media septima, id est, decrescente Luna. Diximus autem supra ex Plinio, quod materia decrescente Luna cædenda sit, quod illa firmior sit, quæ uerò crescente cæditur, ilico putrescit. In quarta uidelicet die incipe glutinare naues fragiles, quod rectius fit cum aura esset humidior.*

Εἰνὰς δ' ἡμέρῃ ἐπιδείλα.) *Nona dies media, id est, decimanona meridiana melior dies scilicet est. ἐπιδείλα est aduerbium pluralis numeri, sicut ὁρῶτα. Δείλον crepusculum uocant, Δειλινὸς ὁ Δείλῃς meridianus, ὁ meridianum tempus Δειλινὸν uocant.*

55. Περωτὶς δ' εἰνὰς πάντ' ἀπήμων.) *Prima nota dies, scilicet à principio mensis prorsus innocua esset, propter ter geminum aspectum cum Sol abesset à signis. Hæc dies utrisq, gignendis accommodata. Et nunquam prorsus mala dies esset, uidelicet si aliquid ea die facias quod conueniat.*

Παῶρι δ' αὖτ' ἴσασι.) *Paucisciunt uigesimam nonam optimam mensis, ὁ loquitur de biduo ante*
εἴην

ἐὶν καὶ νέαν. *Est enim tum bona dies ad aperien-*
dum dolium, item boues mulos & equos aptare iugo.
Ad hæc bona dies est demittere nauem in altum,
quia sub id tempus est temperatissima & tranquil-
la aura.

Ἀρξάδαι ᾧδον.) *Gracismus est pro aperire*
dolium.

Παῦροι δὲ τ' ἀληθέα κινλίσκουσιν.) *Id est,*
Pauci certum sciunt quæ dies præstat, pauci recte ser-
uant hoc dierum discrimen.

Τετάρτῃ δ' οἶγε ᾧδον.) *Media quarta, id est,*
decima quarta dolium aperi, quod hæc dies præ omni-
bus sacra sit.

Παῦροι δ' αὖτε μετ' εἰκάδα.) *Ελληνες est,*
nam ad dies referri debet ut sit sensus. Pauci post
uigesimam mensis optimam probant sequentes dies.
Iam & tempestatum & corporum maxime mutatio-
nes fiunt principio postremæ quartæ quod obseruan-
do poteris discere.

Αἱ δ' ἐ μὲν ἡμέραι εἰσὶν.) *Epilogus præceptorum*
est. Aliæ dies sunt hominibus magna utilitas, aliæq̃
sunt ancipites. μετὰ δ' ἔπον enim sonat promiscue.
Est igitur diligenter considerandum quid religio
præcipiat, deinde quid oriatur ex causis naturali-
bus, ut si luna sit in signo illo quod dominatur mem-
bro alicui, id membrum naturali de causa uetant

tangendum esse ferro, ita de reliquis sentiendū. Quod autem non ex uera religione neq; de certa caussa naturali fit illud superstitio est.

Ανήεροι ἐπὶ φέρουσιν.] Politianus uidetur uertisse emortuos dies. Et Homerus Somnia uocat ἀνήερα quasi dicas, inania.

Ἄλλο δ' ἀλλοίην αἰνεῖ.] Hic uidemus Hesiodum non ubiq; secutum certam rationem, sed in plaribusq; superstitionem & consuetudinem hominum.

Ἄλλο τε μήτ' ἢ πᾶσι δέλεει ἡμέραι.] Miræ sunt uices rerum, & natura tā multipliciter nos lædit quàm iuuat.

Τάων εὖ δ' αἰμῶν τε καὶ ὄλβις.] Bene ille habebit, qui seruauerit quidem dierum discrimina. Adiecit tamen Correctionem, quod alij alias probent ac laudent. Verum iste inculpabilis erit Dijs, id est, ille non peccabit qui suo quæq; die fecerit, & qui auguria id est, signa & transgressiones obseruat, hoc est, qui non uiolabit ea quæ religiosè & utiliter constituta sunt. Nam Dij fauent ijs qui natura recte utuntur.

ΕΠΙ-

ΕΠΙΓΡΑΜΜΑΤΑ

εἰς Ἡσίοδον.

Ελλάδ' ὅς δ' ὤρυχ' ὅρα σέφανον, καὶ κόσμον αἰοιλιῆς
Ἀσπράϊον γλυεὺς Ἡσίοδον κατέχω.

Ἀναθηματικὸν εἰς αὐτὸν.

Ἡσίοδ' ὅς μέσας ἐλικωνίσι τόνδ' ἀνέθηκα,
Τμῶν νικῆσας ἐν χαλκίδι θεῖον ὄμηρον.

Εἰς τὸν αὐτὸν.

Ολβι' ὅς εἶπες ἀνὴρ, ὅς ἐμὸν δῖόν μιν ἀμφιπολεύεις,
Ἡσίοδ' ὅς μέσας τετιμῆν' ἀθανάτησιν.

Τῷ δὴ π' κλέ' ἔσαι ὅσοντ' ὅπκι δινάται ἠώς.
Ἀλλὰ Διὸς πεφύλαξο νεμεῖς κάλλιμον ἄλσ'·
Καὶ γάρ τοι θανάτοιο τέλ' πεπομφυμένον ὅξιν.

Εἰς τὸν αὐτὸν.

Ἀσκη μὲν παῖς πολυλήϊ' ἄλλα θανόντ',
Ὅς εἰα πληξίπων γῆ μινυῶν κατέχει
Ἡσίοδ'· τῷ πλείστον ἐν ἀνθρώποις κλέ' ὅξιν,
Ἀνδρῶν κεινομύων, ἐν βασάνῳ σοφίης.

Ἀλκαίῃ εἰς αὐτὸν.

Λοκρείδ' ἐν νεμείῃ σκιερῷ νέκυι Ἡσίοδοιο
Νύμφαι κρηνιάδων λῆσαν ὀπὸ σφετέρων,
Καὶ τάφον ὑψώσαντο· Γάλακτι δὲ ποιμνῆς αἰγῶν
Ἐρράναν, ξανθῷ μίξά μιν μοι μέλιτι.
Τοῖν γ' καὶ γῆρυ ἀπέπνεεν ἐννέα μιστῶν
Ὁ φρέσβυς, καθαρῶν γούσά μιν λιβάδων.

IN HESIODI LIBELLVM,

cui titulus ἔργα καὶ ἡμέ-
ραι, ἀδηλον.

Ἡσιόδ' εὖ ποτὲ βίβλον ἐμαῖς ὑπὸ χερσὶν ἐλίππων,
Πυρρὴν δ' ἔξ ἀπλώης εἶδον ἐπερχομένην.
Βίβλον δὲ ῥύψας ἐπὶ γλῶττι χερὶ, τίτ' ἐβόησα,
Ἔργα τί μοι παρέχεις ὦ γέρον Ἡσιόδε;
Εἰς εἰκόνα Ἡσιόδου.

Ἀσκληπιάδ' εὖ.

Αὐταὶ ποιμαίνοντα μεσιμβρινὰ μῆλά σε μέσση,
Ἐδρακον ἐν κρηναοῖς ἔρεσιν Ἡσιόδε.
Καί σοι χαλσιπέτηλον ἐρυσάμεναι πρὸς πᾶσιν,
Ωρεξῶν δάφνης ἱερὸν ἀκρέμονα.
Δῶκαν δὲ κρύων ἐλικωνίδι θεῷ ἄνθεον ὕδωρ,
Τὸ, πᾶν ἔτι πάλαι πρὸθεν ἐκοψεν ὄνυξ.
Οὐδ' σὺ κορεσάμενος, μακάρων γλῶττι ἔρτα τε μοι
Καὶ γλῶττι ἀρχαίων ἔγραφες ἡϊθέων. (πάντες)

Τ Ε Λ Ο Σ.

TIGVRIEXCVDEBAT CHRI

STOPHORVS FROSCHO

uerus, Anno M. D. LXI.

Menſe Decembri.